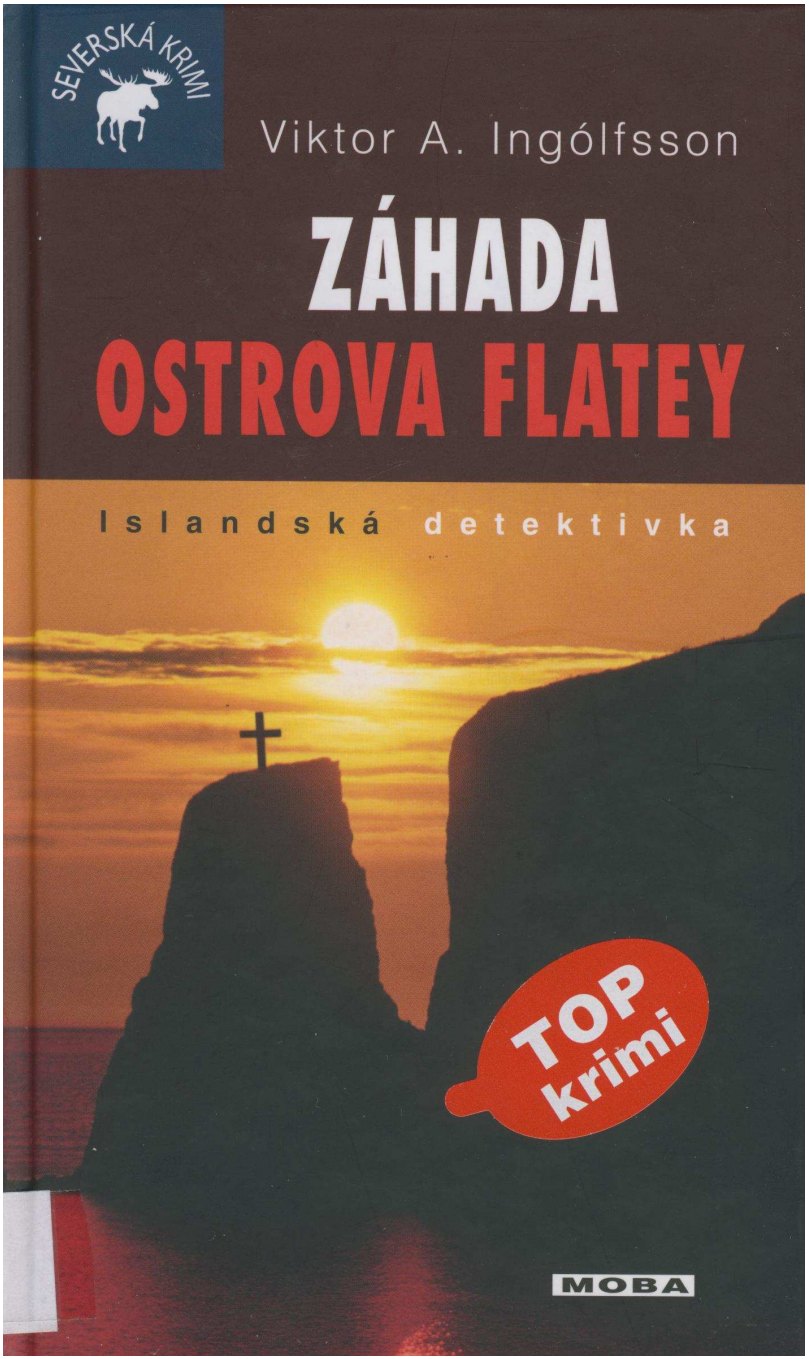

SEVERSKÁ KRIMI
Viktor A. Ingólfsson
ZÁHADA OSTROVA FLATEY
Islandská detektivka
TOP krimi
MOBA

VYCHÁZÍ V EDICI SEVERSKÁ KRIMI

Na Islandu je dodnes běžné, že každý každému tyká.
Lidé se oslovují jen křestním jménem.
K tomu se přihlíželo i při překladu.
Protože se však román odehrává v roce 1960,
při oslovování úředních osob se přece jen používá vykání.

Viktor Arnar Ingólfsson

Záhada ostrova Flatey

Originální název: FLATEYJARGÁTA,
vydáno u Mál og Menning, Reykjavík 2002
Překlad František Ryčl

Odpovědný redaktor Lukáš Kratochvíl
Grafická úprava Zdeněk Valach/OPT MOBA
Obálka Marcel Bursák/OPT MOBA
Tisk Finidr, s. r. o., Český Těšín

Vydala Moravská Bastei MOBA, s. r. o., Brno
www.mobaknihy.cz
© Viktor Arnar Ingólfsson, 2002
© Moravská Bastei MOBA, s. r. o., Brno 2009

Vydání první

ISBN 978-80-243-3645-9

Cena včetně DPH 269 Kč

Viktor Arnar Ingólfsson

ZÁHADA OSTROVA FLATEY

Islandská detektivka

MOBA

Title of the original Icelandic edition: Flateyjargáta
Published by agreement with Edda Publishing, www.edda.is

Ostrůvek Flatey v Breidafjörduru se už několikrát stal místem natáčení islandských filmů odehrávajících se v minulých dobách, protože na žádném jiném místě Islandu se nezachoval stavební komplex v tak zachovalém stavu. Zatímco v těchto filmech byl Flatey pouze kulisou, v tomto románu se stává dějištěm v plném významu slova, protože následující příběh se odehrává v roce 1960 na tomto ostrově.

Z přírody bylo přejato mnohé: ptáci, tuleni, ryby, vítr i bezvětří, vůně a zvuky; rovněž čluny, krávy a bramborová pole. Lidé ale ne. Osoby, které zde vystupují, nemají žádnou podobnost s tehdejšími obyvateli. Pokud by se objevily jakékoli shody se skutečnými osobami, pak je to vinou nešťastné náhody. Také děj románu je zcela smyšlený.

Milí žijící i zemřelí obyvatelé Flatey, děkuji vám, že jste mi umožnili učinit váš ostrov dějištěm tohoto románu.

Tento román je věnován mému dědečkovi
Viktoru Gudnasonovi
a mé babičce Jóníně Ólafsdóttir.

Středa, 1. června 1960

1

Časně zrána foukal nad širokým zálivem Breidafjörduru ostrý východní vítr a načechrával na moři mezi nejzápadnějšími ostrovy hřebeny z bílé pěny. Jeden papuchalk letěl soustředěně rychlým hloubkovým letem těsně nad vodní hladinou a jeden kormorán na plochém útesu roztahoval křídla. Několik alkounů se potápělo do hlubin moře, zatímco vysoko nahoře kroužili racci, kteří vyhlíželi kořist. Veškerá fauna fjordu se v jasném jitru probouzela k životu.

Od ostrova Flatey se oddělil malý, avšak stabilní motorový člun, nabral kurz k jihu a nyní klouzal po vlnách. Byl stavěný jako staré veslice, v jakých se za dřívějších časů vyjíždělo na lov ryb. Na jeho černé přídi bylo velkými bílými písmeny nesměle napsáno HA-VRAN. Ve člunu seděli tři lidé: malý chlapec, jeden muž středního věku a druhý, očividně starší. Tři generace, které byly doma v Endenkate, malém dvoře na západním konci Flatey.

Nejstarší se jmenoval Jón Ferdinand. Seděl na zádi a ovládal kormidlo. Na tváři měl bílé strniště a od širokých nosních dírek se mu táhly černé pruhy od šňupacího tabáku. Šedé rozcuchané vlasy, vykukující zpod staré námořnické čepice, mu vítr foukal do obličeje. Jeho velká kostnatá ruka pevně svírala kormidelní páku a staré oči zpod rozježeného obočí vyhlížely malý ostrůvek jižním směrem. Nebylo snadné udržet správný kurz, i když viditelnost byla dobrá. Proti pevnině se zvedala spousta ostrovů a skalisek, daleko za nimi se tyčily v modrém oparu hory Daliru.

Jón Ferdinand najížděl na vlny většinou v ostrém úhlu, ale každou chvíli měnil směr. Jejich plavilo bylo tak malé, že pokud by příboj zasáhl člun z boku, bylo by to velmi nepříjemné. Ale stařec kormidloval s citem a zjevně ho toto potýkání s mořem bavilo.

Na lavičce před motorem seděl kormidelníkův syn, jmenoval se Gudvaldur. Kouřil krátkou dýmku a právě brousil kapesní nůž. Sice bez pokrývky hlavy, ale v tlustém vlněném svetru seděl zády proti směru jízdy, protože každou chvíli do člunu stříkla vodní tříšť. Tvář měl ošlehanou větrem a tvářil se mrzutě. Na levé oko byl slepý, ná-

sledkem zranění mu úplně zbělalo. Druhé oko měl černé jako smola. Gudvaldur dostal jméno po jednom dávno zemřelém příbuzném, který se zjevil jeho matce v těhotenství a žádal ji, aby dítě pokřtila jeho jménem. Obyvatelé ostrova mu ale říkali prostě jen Valdi, Valdi z Endenkate.

Neobvykle vysoká vlna narazila do přídě a voda stříkla Valdimu na šíji. Vzhlédl a zahleděl se směrem, kterým člun mířil. „Táto, dávej přece pozor!“ vykřikl. „Zase už jsi zapomněl, že plujeme na Ketilsey? Míříš moc na jih.“

Starý muž se usmál, přičemž odhalil pár žlutých zubních pahýlů a úplně bezzubou horní čelist.

„Moc na jih, moc na jih,“ řekl chraplavým hlasem a navedl člun proti vlnám. Když Valdi uviděl, že kurz srovnal, kouřil dál a znovu se věnoval noži.

Malý Nonni byl Valdiho syn. Seděl na složené plachtě na přídi a oběma rukama se pevně držel okraje lodi. Byla mu zima a měl mořskou nemoc. Na to byl ale zvyklý, většinou si zimy ani nevolnosti příliš nevšímal. Mnohem horší bylo to, že se mu strašně chtělo na záchod. Otci se ale o svém trápení nezmínil, protože Valdi by mu prostě řekl, aby vystrčil zadek přes palubu a vykonal svou potřebu. Na to si ale chlapec při tak vysokých vlnách netroufal. Tu a tam se nadzvedl a upřeně se zahleděl přes příď dopředu, aby se podíval, jak je to ještě daleko, jenže člun plul příliš pomalu. Pak se opět svezl na plachtu, vzdorovitě skousl ret a soustředil se. S přimhouřenýma očima si znovu a znovu potichu mumlal: „Milý Bože, milý Ježíši, dej, ať si dnes nenadělám do kalhot.“

Pak se podíval dopředu.

„Tati, tati!“ zvolal. „Dědeček už zase nedává pozor.“

Valdi vzhlédl a obrátil se ke starci. „Teď zase míříš moc na východ. Nezapomeň na to, že jedeme na Ketilsey, abychom rozhodili tulení sítě.“

Starý muž vypadal zmateně, ale pak si vzpomněl. Pootočil kormidlo a nabral přímý kurz k ostrovu, který už nebyl příliš daleko. Potom se podíval na Valdiho a zabručel: „Chlapi jeli na Ketilsey, tuleně tam postřílej.“

Valdi neodpověděl, schoval nůž do kapsy a dýmku vyklepal přes okraj člunu. Pak se přesunul do zadní části člunu.

Když dorazili k ostrovu, byl nízký stav vody a přístaviště na jižní straně bylo dost skryté. Valdi převzal řízení, zatímco Jón Ferdinand byl připravený s kotvícím kamenem, přivázaným na dlouhém řetězu. Člun prořízl vlnu, která se odrazila od skály. Valdi zpomalil. Starý muž vyhodil kotvu a řetěz se s rachotem sunul přes palubu. Zvuk vyplašil ptáky na ostrově. Docela blízko vystrčil zvědavě hlavu jeden tuleň, ale hned zase bleskurychle zmizel pod hladinou. Malý Nonni stál připravený na přídi a jakmile kotvící řetěz loď zastavil, sáhl po těžkém rezavém železném kruhu, který byl zatlučený do skály, protáhl jím lano a loď přivázal. Potom se vrhl na záď člunu, naklonil se nad strojovnou a popadl pár starých novin, které tam ležely. Valdi hleděl za chlapcem, jak vyskočil ze člunu a zmizel za skálou.

„Jako bych ti přísně nezakázal srát na ostrově!“ křikl naštvaně. „Tuleni pak tvůj smrad cítí ještě týden.“

Malý Nonni si byl vědom své viny. To byl jeden z nepsaných zákonů, které platily na jejich výpravách do tuleních kolonií, ale tentokrát to prostě nešlo jinak. Vyběhl nahoru na ostrov, našel si dobré místo mezi pár skalami a spustil kalhoty. Úleva byla obrovská, teprve teď měl čas se kolem sebe rozhlédnout. Několik velkých skal obklopovalo dolík chráněný před větrem a nedaleko chlapce seděly na vejcích dvě kajky. Ani se nepohnuly a bylo třeba značně cvičeného oka, aby je rozpoznal. Na jednom kameni stál ústřičník a tropil velký povyk. Pravděpodobně se někde nablízku nacházelo jeho hnízdo. O něco dál ležela vedle velkého kamene zdechlina nějakého velkého zvířete.

Nonni častokrát na pláži vídal podobná těla, malé kytovce, tuleně nebo i nafouklá těla ovcí. Tohle ale byla jiná podívaná než jindy, protože tato zdechlina na sobě měla zelenou bundu.

„Pověz mi něco o tom rukopisu z Flatey,“ požádal ji.

Zamyslela se. „Chceš slyšet raději dlouhou, nebo krátkou historii?“ zeptala se.

„Jestli máš čas, tak tu dlouhou.“

Vyhlédla z okna, kde se slunce sklánělo za hory na severozápa-du, a tiše řekla: „Teď mám času dost.“

Čtvrtek, 2. června 1960

2

Jednou týdně, a sice vždycky v sobotu, jezdila poštovní loď ze Stykkishólmuru na Flatey a pak dál do fjordů na severní straně Breidafjörduru. Tam přistávala v Brjánslaekuru. Pro těch pár sedláků, kteří žili v těchto fjordech, kam nevedly žádné silnice ani cesty, byla poštovní loď důležitý dopravní prostředek, protože kvůli velkým výkyvům přílivu a odlivu bylo v této oblasti dokonce i spojení po vodě obtížné.

Když byla postavena silnice Kleifaheidiským průsmykem, dostalo se Patreksfjörduru a vesnicím ve fjordech severně odtud nakonec přece jen dobrého spojení s okolním světem. Poštovní lodí sem přijíždělo stále víc lidí, zlepšila se i dodávka zboží.

Z Brjánslaekuru se loď po stejné trase vracela zpět, krátce přistála na Flatey a končila svou cestu ve Stykkishólmuru. Celá plavba trvala celý den a častokrát loď mohla přistát v domovském přístavu až pozdě v noci.

V jiné dny v týdnu se na molu v Brjánslaekuru moc nedělo. Tento čtvrtek se ale přihodilo, že na molu stál neznámý mladý muž a sledoval, jak se z dálky na jihu přibližuje otevřený motorový člun. Muž měl na sobě kabát, uprostřed těla stažený páskem. Byl středně vysoký a štíhlý, na čele měl nápadnou jizvu. Mžoural do prudkého slunce, jako by nebyl na tolik světla zvyklý. Chladný vítr mu čechral tmavé vlasy. U nohou mu ležela dlouhá bedna s držadly po obou stranách.

Muž stál na přístavním molu úplně sám, ale nedaleko něho seděli u stěny jedné kůlny dva muži a zvědavě neobvyklého hosta pozorovali. Malý nákladňák odjížděl od přístavního můstku nahoru k silnici a za chvíli z něho nebylo vidět nic víc než hustý oblak prachu, který se za ním táhl.

Okolí bylo mladému muži zjevně cizí. Prohlížel si široký fjord až k ostrovům v dálce. Vysoko nad ním kroužili dva havrani, kteří tu a tam zakrákali. Těsně nad mořskou hladinou se vznášelo několik vřískajících rybáků. Tyto ptačí zvuky v něm nevyvolávaly dobré

vzpomínky, bezděky si zakryl uši a na nějakou dobu zavřel oči. Pak si ale uvědomil, že není dost dobře možné se tímto způsobem odtrhnout od svého okolí. Pokoušel se vzpomínky zahnat, strčil ruce do kapes kabátu a sevřel je v pěsti.

Člun se už přibližoval k pobřeží. Zpomalil a manévroval u přistávacího můstku. Muž chytil lano, které mu z člunu hodili, a držel je, zatímco na molo vystupovali dva muži.

„Dobré ráno vespolek," řekl ten, který vystoupil první, statný muž, kterému už táhlo na sedmdesátku, byl trochu při těle a jeho obličej měl svěží červenou barvu. Bílý plnovous měl pečlivě oholený, lemoval mu kulatý robustní obličej s krátkým bambulovitým nosem. Na nohou měl holínky až nad kolena a na těle starý proužkovaný vlněný kabátek. Na hlavě měl čepici s kšiltem.

„Jmenuji se Ellidagrímur Einarsson, jsem starosta Flatey, ale Grímur stačí. A ty musíš být zmocněnec okresního úředníka v Patreksfjörduru, že?"

„Ano, jmenuji se Kjartan," řekl muž, který je čekal na molu, a chopil se starostovy podané ruky. Byla silná a drsná, její stisk byl pevný a teplý.

„A tohle je Högni, učitel obecní školy ve Flatey a varhaník v našem kostele," vysvětloval starosta a ukázal na druhého muže, vysokého, štíhlého, v čisté modré kombinéze a vysokých holinkách. „Při jarním lovu na tuleně mi dělá loďmistra a v létě mi kosí louku," dodal ještě starosta.

Taky Högni pozdravil pevným stiskem ruky. Na tváři měl mohutný, pečlivě upravený šedý knír, ale jinak byl hladce oholen. Učitel musel být přibližně stejně starý jako jeho spolucestující, ale jeho věk na něm byl méně patrný. Světlou kšiltovku měl posunutou do týla.

Starosta se zadíval na zmocněnce a vytáhl krabičku se šňupacím tabákem.

„Ty asi ještě moc dlouho v úřadu nepracuješ, že ne, můj milý?" zeptal se a nabídl zmocněnci tabák.

„Ne, dorazil jsem do Patreksfjörduru teprve včera," odpověděl Kjartan a gestem odmítl nabízený tabák.

„A oni ho hned pošlou na služební cestu!“ Starosta Grímur se mazaně usmál, zatímco svou krabičku se šňupacím tabákem podal Högnimu.

„Ano, s takovým úkolem jsem vůbec nepočítal. Vlastně jsem měl pracovat jako pomocná síla v kanceláři při zapisování do pozemkové knihy a podobně.“

„Tak to tady asi nehodláš zůstat dlouho, viď?“ zeptal se Grímur.

„Ne, jenom do podzimu.“

„Máš vzdělání pro státní správu?“

„Letos na jaře jsem ukončil práva, kariéra ve státní správě mě vlastně nijak nepřitahuje.“

„A čím se chceš stát?“

„Možná, že na podzim začnu pracovat jako pomocník v jedné advokátní kanceláři. Tu práci mi domluvil na léto jeden můj profesor. V budoucnu bych se nejraději zabýval finančním právem. Proto je jistě celkem dobrá praxe, když se budu letos v létě zabývat zástavními úpisy a zapisováním do pozemkové knihy.“

Starosta pohlédl na bednu, která jim ležela u nohou. „Nu, tak tedy tady to hned naložíme na palubu a zajedeme pro tu mrtvolu. Napřed se ale ještě zastavíme na Flatey u mé Imby a trochu se posílíme. Jak ji znám, bude mít v jednu oběd na stole.“

„Už víte, kdo je ten mrtvý?“ zeptal se Kjartan. Doufal v kladnou odpověď, protože to by mnohé zjednodušilo, ale přání se mu nevyplnilo, protože Grímur odpověděl: „Ne, to nevíme. Valdi z Endenkate říkal, že na Ketilsey našli mrtvého, nic víc. Ti chlapi se taky nevyjadřovali právě nejjasněji, i když jinak žvaní, že nejsou k zastavení, a nejraději všechno řeknou dvakrát. Co jsem ale vyrozuměl, je ten chudák chlap mrtvý už delší dobu. Možná, že přežil ztroskotání lodi, a pak ho příliv zahnal tak daleko do fjordu. Osobně si myslím, že nenajdeme o moc víc než kostru. Ale nejlepší bude počítat se vším. A pak se to musí přesně zaprotokolovat. To je samozřejmě tvoje řemeslo.“

Kjartan si nedokázal vzpomenout, že by na právech probírali takovéto služební úkony, ale samozřejmě že nějaký zápis udělat dokáže. Bezděky sáhl rukou do náprsní kapsy kabátu, vytáhl notýsek a

tužku a vyzkoušel ji na jedné prázdné stránce. Zdálo se, že je v pořádku. Muži z Flatey na něho se zájmem hleděli.

„Dobrá, napíšu zprávu," pravil Kjartan poněkud roztržitě a znovu schoval notýsek do kapsy.

Oba nastoupili zpět do člunu a chopili se bedny, kterou Kjartan postrčil přes okraj mola. Pak ještě stejnou cestou putovala malá cestovní brašna a nakonec se i samotný zplnomocněnec odrazil od pevné země. Högni bednu přivázal starou šňůrou mezi dvě veslařské sedačky. Mezitím Grímur nastartoval motor a člun se rozjel pryč od můstku. Jakmile se ocitli na volném moři, vyrazil člun k jihu.

Mezi prsty jí klouzaly listy munkgaardskébo vydání Flateyjarbóku. Tu a tam spočinula a nahlas přečetla jednu nebo dvě věty. Na každé straně knihy byla reprodukována jako faksimile jedna strana pergamenového rukopisu v originální velikosti. Text byl zřetelný a jasný, avšak skvělost barev originálu chyběla. Papír byl velmi světlý a zachovalý.

Nakonec knihu zavřela, pak ji ale zase znovu otevřela na první straně a začala hlubokým hlasem vypravovat, jistě a bez přerušení: „Flateyjarbók začíná směsicí starých textů a básní, například Písní o Hyndle, kratšími příběhy o králi Sigurdu Slefovi, dál je pak genealogie a podobně. Všechny tyto menší texty vznikly pravděpodobně až na samém konci sepisování, ale když se kniha svazovala, listy byly vevázány dopředu. Na čtvrté straně začíná Sága o Eríkurovi Světoběžníku a následuje velká Sága o králi Olafu Tryggvasonovi, který obrátil Nory na křesťanství. Tento Olaf vládl v Norsku od roku 995 do roku 1000, jeho sága je rozsáhlé dílo, které obsahuje četná vyprávění, včetně Ságy o Jomsvikinzích a ságy o obyvatelích Faerských a Orknejských ostrovů, Ságy o Gróňanech a mnoha dalších ság…"

3

Jakmile za sebou nechali skály Brjánslaekuru, natáhl se lodivod na jutový pytel, přehozený přes hromadu sítí. Kšiltovku si stáhl nad oči, ruce založil na prsou a natáhl nohy.

Kjartan se usadil na lavičku u kormidla, přímo proti Grímurovi, který kormidloval. Zvuk motoru byl hlasitý a úměrně tomu bylo těžké i dorozumívání.

„Nijak zvlášť pohodlné místo ke spaní," řekl Kjartan, když se Högni uvelebil.

„Je unavený, dobrák stará, proto se během takové projížďky rád natáhne. V tuto roční dobu je pracovní den, pokud si chceme zasloužit svůj plat, moc dlouhý, a když je třeba zabrat, Högni pracuje tvrdě. Moje Imba vaří i pro něho a on za to u nás celé léto pracuje," odvětil Grímur.

„Není ženatý?"

„Byl ženatý, ale před několika lety mu žena zemřela. Spí v budově školy a dvakrát denně jí u nás."

Člun seděl na vodě dobře, a tak byla plavba poměrně příjemná. Grímur se soustředil na kormidlování, protože všude byly nějaké skály a útesy, mezi kterými bylo třeba proplout.

Kjartan měl pocit, že musí udržovat rozhovor, ale nevěděl dost dobře jak. Hleděl na rozlehlý záliv. Všude bylo vidět ostrovy, velké i malé.

„Ještě nikdy jsem v Breidafjörduru nebyl," řekl a pak dodal, jen aby řeč nestála: „Asi je pravda, že v tomto fjordu je těch ostrovů nesčetně."

Grímur se usmál a zdálo se, že je ochoten si povídat. „Ano, kdo ví, jestli se někdy podaří zjistit jejich přesný počet. Kdybychom si stanovili, že ostrov je kus země obklopený vodou, na kterém roste aspoň něco málo, pak by se snad ten počet zjistit dal. Tak bychom dospěli v celém fjordu přibližně k počtu tří tisíc ostrovů. Pak tu ale jsou ještě ničím neporostlé útesy a skály, jejichž počet ještě nikdo nedokázal spočítat. Proto je to tak, opravdu jsou nesčetné."

Kjartan souhlasně přikývl a pokoušel se projevit zájem.

Grímur ukázal na jeden ostrov, který trčel strmě z moře, a řekl: „Tohle je ostrov Hergilsey, donedávna ještě neobydlený. Jmenuje se podle Hergils Knoflíkoprdelaté ze Ságy o Gíslim Vyhnanci. Četl jsi ji?"

„Ano, ale to už je dost dávno," odpověděl Kjartan.

„Synem Hergils byl Ingjaldur, žil na ostrově a byl to rolník. Proslavil se tím, že poskytl úkryt pronásledovanému Gíslimu. Když chtěl Börkur Tlustý Ingjaldura zabít, protože u sebe skrýval psance, pravil Ingjaldur Starý tohle: Neželím, že ty hadry, které nosím na těle, nedotrhám úplně," zahlaholil Grímur změněným hlasem, pak se ušklíbl a dodal: „Tady v Breidafjörduru lidi nikdy nedělali příliš povyku kvůli lapáliím."

Kjartan přikývl a pokusil se také usmát.

Grímur ukazoval na různé ostrovy, říkal jejich jména a vyprávěl o jejich historii. Na západ ležela Oddbjarnarská skála, kde dřív během rybářské sezony bývalo rušno. Především chudí lidé se tam tenkrát stahovali, aby se nějak protloukli bídnými roky. Potom Skeley, Langey, Feigsey a Sýrey. Každé jméno mělo svou historii.

Högni se probral z dřímoty, přisedl si k nim a převzal svůj díl vypravování. Když se na dohled objevil Flatey, řekl: „To bylo o Vánocích, těsně před přelomem století, tenkrát vyjela z pevniny na Flatey loď s nákladem dřeva, mělo se tam prodat jako otop. Posádku tvořilo šest mužů. Dostali se do zlého vlnobití, navíc byla i špatná viditelnost. Nakonec přistáli na Feigsey, ale loď rozbili."

Högni ukázal Kjartanovi, kde je Feigsey, a pak pokračoval: „Uvázli tam na celé dlouhé dny, neměli jídlo ani oheň. Dokud bylo přes den světlo, viděli, jak na Flatey chodí lidé mezi domy sem a tam. Ti nakonec ale přece jen uslyšeli jejich křik a přijeli pro ně. Všichni ty útrapy přežili, což bylo vlastně neuvěřitelné, protože kromě trochy másla s sebou neměli vůbec žádné zásoby. Před několika desetiletími jednou tady ve fjordu ztroskotala cizí nákladní loď. Byla naložená telefonními sloupy a mazacím tukem. Posádka se zachránila, ale něco z nákladu voda vyplavila na ostrovy. Lidé zjistili, že to zahraniční máslo je sice odporné, ale zato velmi výživné."

Grímur se té historce zasmál, ačkoliv ji už určitě musel slyšet poněkolikáté. Možná byl i on jedním z těch, kteří se oním mazadlem živili.

Mezitím čas rychle utíkal. Brzy už měli svůj cíl na dohled a přibližovali se k Flatey. Kjartan byl překvapený, kolik je tam domů. Nejprve se objevil kostel, který stál na nejvyšším místě ostrova a mihotal se v zrcadlícím se vzduchu, byl bíle nalíčený a měl červenou

střechu. Postupně se v zorném poli objevovala celá vesnice. Pestrobarevné domovní štíty zářily ve slunci a všude vlálo na šňůrách prádlo.

Grímur zpomalil, zatímco projížděli kolem malého ostrůvku ve tvaru podkovy, s vysokým útesem na severní straně, plným ptáků a podle toho taky pokáleným trusem racků tříprstých. Chráněný záliv na jižní straně se nacházel přímo naproti vesnici na Flatey. Průliv mezi oběma ostrovy byl široký maximálně sto metrů.

„Tady býval dřív přístav, proto se ostrov jmenuje Hafnarey," vysvětloval Grímur. „Prý je to dokonce okraj starého kráteru, říkají vědci." Musel zvýšit hlas, protože teď se k hluku motoru přidal navíc ještě křik ptáků.

Pomalu proplouvali průlivem a přibližovali se k malému a stářím zvetšelému vybetonovanému molu, které vyčnívalo do moře přímo u domů. Shromáždilo se tam pár dětí, všechny je sledovaly s neskrývanou zvědavostí.

„Tohle je staré přístaviště. Nová přístavní hráz je na jihu ostrova u mrazírny," řekl Grímur. Navedl člun k plovoucí bójce a přitáhl ji krátkým lodním hákem. Högni bójku přivázal k zádi a přešel dopředu, aby byl připravený, až člun přirazí k hrázi. Kjartan seděl na veslařské lavičce vedle truhly. Rád by byl nějak užitečný, ale zdálo se, že oba muži se bez jeho pomoci obejdou docela dobře, pravděpodobně by jim jenom překážel. Högni vyskočil na betonové schody, které vedly nahoru k molu, a přidržoval člun, zatímco Grímur a Kjartan vystupovali. Potom pustil šňůru a člun byl bójkou odtažen od hráze.

Zatímco Högni uvazoval člun, křičel na děti: „Běda, jestli do člunu polezete." Aby svým slovům dodal váhu, dodal ještě: „Kdo bude dělat neplechu, toho starosta strčí do té truhly."

Při této výhrůžce děti poněkud ustoupily a šuškaly si mezi sebou. Pomenší, ale silný starší muž v tmavém nedělním obleku, s černým kloboukem na hlavě a se stříbrně kovanou hůlkou v ruce, odstrčil hejno dětí stranou a pozdravil Kjartana.

„Kormákur Kolk, zpracovatel peří a kostelník," představil se zvučným hlasem, přičemž se pohupoval dopředu dozadu na špičkách.

„Já se jmenuji Kjartan, přijíždím z příkazu okresního úředníka," řekl příchozí poněkud váhavě.

Kormákur Kolk se hluboce uklonil a řekl: „Vítejte v obci Flatey, velectěný zástupce vrchnosti. Příčina vaší návštěvy není sice nic potěšujícího, přesto však jsou u nás na ostrově návštěvy vrchnosti vždy velkou ctí."

„Mockrát děkuji," odpověděl Kjartan. Pohledem ulpěl na letité medaili na klopě kostelníkova kabátu, zavěšené na odřené modré stužce.

Kormákur Kolk pokračoval ve své řeči, nyní ale už tišším hlasem: „Kostel bude samozřejmě otevřený, až se vrátíte s tím zesnulým. Budu vás na mole očekávat se svou károu, až připlujete. Náš farář tu bude taky a řekne pár vhodných slov."

„Dobře, děkuji," řekl Kjartan. Na tuto část celé záležitosti ještě vůbec nepomyslel. Okresní úředník mu pouze přikázal, aby mrtvolu odvezl z toho ostrova, a poštovní lodí, která dorazí do dvou dnů, ji dopravil do Reykjavíku. Tím jeho poslání končilo.

„Nebylo by možné tu truhlu převézt autem?" zeptal se starosty.

„Tady je jen jedno jediné nákladní auto z mrazírny, ale to se letos na jaře ještě nepodařilo rozjet. Kolkova kára splní přepravu dobře," odpověděl Grímur.

Kostelník se zhoupl na špičkách a řekl: „Ano, můj vozík se ve Flatey používá při všech pohřbech."

„Tak dobrá," řekl Kjartan. „Mockrát děkuji, že jsi na to myslel."

Grímur začínal být pomalu netrpělivý a řekl: „Moje Imba už má jídlo na stole. Neměli bychom ji nechat čekat."

S Kormákurem Kolkem v čele procházeli vesnicí. Vycházkovou hůl držel jako zbraň na rameni a druhou rukou mával v rytmu svého vojenského kroku. U některých domků ženy sundávaly prádlo ze šňůr a zvědavě pozorovaly muže, kteří právě procházeli kolem. Kostelník seznamoval Kjartana s místem a gestikuloval volnou rukou. „Tam je sklad, tam vzadu telegrafní úřad a tady je družstevní prodejna," vypočítával. „A zde bydlí náš velebný pan farář a tady vepředu napíná Gudjónův syn tulení kůži."

Procházeli kolem kůlny, na jejíž přední straně byly už napjaté tři kožešiny, srstí ke stěně, zatímco zmíněný mladík právě hřebíky přitloukal čtvrtou kůži.

„A tady té hrázi říkáme Stříbrné molo," vysvětloval Kormákur Kolk a ukazoval na dlouhé kamenné molo, které lemovalo mělký záliv. „Jeho stavitel totiž mužům, kteří ty balvany stavěli jeden na druhý jen silou vlastních rukou, vyplácel mzdu ve stříbře." Po chvíli se k nim připojil nějaký černý pes se zatočeným ocasem, zatímco skupinka slepic s hlasitým kdákáním prchala ze silnice.

„A tam nahoře stojí náš kostel a za kostelem se nachází nejstarší knihovna na celém Islandu. Není veliká, ale když se podíváte blíž, je tu několik vzácností. Je tu dokonce perfektní reprodukce Flateyjarbóku, nejslavnější knihy severské historie, Codex Flateyensis, faksimilovaný a svázaný v nakladatelství Munkgaard v Kodani. Byla knihovně ve Flatey věnována při příležitosti stoletého jubilea Nadace pro prosperitu obce Flatey."

Bíle nalíčený dům starosty měl zelenou střechu. Stál na strmém břehu, poněkud stranou od zbytku obce. Na bílém štítu nade dveřmi bylo velkými černými písmeny napsáno BAKKI. Kormákur Kolk doprovodil trojici mužů až ke dveřím, smekl klobouk a s každým se rozloučil podáním ruky.

„Až se vrátíte, budu vám k dispozici," prohlásil a znovu se vypjal na špičkách. Potom se obrátil na podpatku a důstojně kráčel zpět do vesnice.

Kjartan hleděl za ním. „To chodí kostelník vždycky tak vyparáděný?" zeptal se Grímura.

„Ne, jen když se koná bohoslužba nebo když je třeba vítat významné osoby," odpověděl starosta.

„Pak mě tedy zařadil jistě mezi významné osoby, protože dnes se asi těžko koná bohoslužba," usoudil Kjartan rozpačitě.

Grímur se zasmál. „Jó, můj milý, Kolk má velký respekt před vrchností a před okresním úředníkem především."

„Co to vlastně měl na klopě za vyznamenání?"

„To je medaile za zásluhy k desátému výročí Althinguroku 1930. Kolk ji dostal, protože dodal kajčí peří, kterým byla naplněna peřina dánského krále," odpověděl Grímur.

„To se tomu chlapíkovi musí nechat, že kajčí peří zpracovávat umí," dodal Högni.

Paní domu je přivítala a uvedla do pokoje, kde byl stůl prostřený pro tři osoby.

„Jmenuji se Ingibjörg," řekla. „Doufám, že se u nás budeš cítit dobře."

Ingibjörg byla silnější postavy a na pravé tváři měla červené znamínko. Na sobě měla islandský kroj a přes něj pruhovanou zástěru.

„Doufám, že pan zmocněnec jí čerstvého tuleně…," řekl Grímur a posadil se.

Kjartan se zadíval nanejvýš skepticky na mísu s kusy tmavého, tučného masa, ze kterého stoupala pára.

„Ano, vyzkoušet to mohu," řekl Kjartan.

Také Högni se usadil. U stolu zřejmě nebylo místo pro paní domu, která právě přinášela konvici s vodou a skleničky.

„Během lovné sezony máme tuleně opravdu často," vysvětloval Grímur a naložil si na talíř velký kus. „K tomu brambory, když máme."

Kjartan odřízl z jednoho kusu masa malý kousek a položil si ho na talíř. Potom si vzal ještě jeden brambor.

Paní domu přišla s pánvičkou, na které se něco škvařilo.

„Teď ještě škvarkové sádlo, to patří k tomu," vysvětloval Grímur.

Kjartan ochutnal jen malý kousek masa, brambor ale snědl celý. Högni se na něho zvědavě díval a nakonec řekl s plnými ústy: „Jednou jsem se setkal s mužem, který nechtěl jíst tuleně ani kormorána, ale kupodivu se krmil kuřecím masem a chutnalo mu."

Högni se znovu věnoval svému talíři a dbal na to, aby každé sousto dovedl k ústům, aby nic neskončilo na jeho mohutném kníru.

Paní domu všechno sledovala ode dveří.

„Nechutná ti, můj milý?" zeptala se laskavě, když se Kjartan neměl k tomu, aby si přidal.

„Po té plavbě nemám skoro žádnou chuť k jídlu," odpověděl a napil se vody, která měla zvláštní příchuť.

„Pane na nebi, kam jsem jen dala rozum? Poohlédnu se, jestli nenajdu něco, co by se lépe hodilo pro žaludek trpící mořskou nemocí.“ Znovu zmizela v kuchyni.

Grímur ukázal ven z okna.

„Tam vzadu je obecní lékařský dům. Momentálně je naším lékařem žena a jmenuje se Jóhanna. Žije tam s otcem, starým mužem upoutaným na lůžko, je to s ním hodně zlé. Ten ubožák má rakovinu v posledním stádiu. Někteří říkají, že sem přijel zemřít. No jo, na to si sotva mohl vybrat lepší místo. Já osobně si myslím, že odtud je do nebe jen kousek. Naše Jóhanna je sice trochu uzavřená, ale lékařka je to vynikající. Za domem lékaře je naše nová mrazírna. Odtud není vidět. A ještě o něco dál leží Endenkate, poslední rašelinářský selský dvůr na ostrově. Tam bydlí ti tři kopaničáři, co našli tu mrtvolu. Vlastně už ani pořádně žádné hospodářství neprovozují, jen pár brambor si pěstují, ale mají uživatelská práva na Ketilsey a okolní skaliska. Moc se z toho získat nedá, jde to s nimi spíš od desíti k pěti. K tomu ostrovu je to dost daleko a kajčí hnízdiště moc nevynášejí. Ale pár tuleňů chytí vždycky, krom toho tam jsou taky papuchalci. A když je mrazírna v provozu, jezdí s udicemi na lov a dodávají ryby.“

Grímur a Högni se znovu chvíli plně soustředili na jídlo, když tu znovu vešla Ingibjörg a postavila před Kjartana talíř polévky.

„Tady je ještě zbytek masové polévky od včerejška. Doufám, že ti bude chutnat víc.“

Kjartan ochutnal a polévka se mu zamlouvala mnohem víc než tulení maso.

Grímur se znovu ujal slova: „Momentálně žije na Flatey šedesát lidí. Ale mnozí se stěhují pryč. Žijí zde především starší lidé. Kolik dětí bylo tuto zimu ve škole, Högni?“

Kjartan měl pocit, že starosta ví jistě zcela přesně, kolik bylo ve škole dětí i jak se všechny jmenují, ba jistě ví i všechno o jejich rodinách. Otázka měla jen posloužit k tomu, aby byl učitel více zapojen do konverzace u stolu.

„Celkem jich bylo patnáct, ale mnozí dojíždějí z okolních ostrovů,“ odpověděl Högni horlivě.

Grímur pokračoval: „Lidé odcházejí, kdykoli se jim naskytne příležitost. Momentálně se věci mají tak, že je tu pro mladé lidi málo

práce. Rybaří se tak málo, že mrazírna vlastně ani nikdy nebyla pořádně uvedena do chodu. Za posledních osmnáct let zůstalo sedmnáct ostrovů v tomto fjordu opuštěných, obydleno jich je nyní už jen osm.“

„A čím to je?“ zeptal se Kjartan.

„Je to proto, že zemědělství na ostrovech potřebuje spoustu pracovních sil, pokud se má využít vskutku všech prostředků. Ale mladým lidem se dnes nezamlouvá být u velkých sedláků a pracovat jen za stravu a bydlení. Chtějí dostávat mzdu a založit si vlastní domov. Ale tihleti venkované se ještě jednou naučí vážit si toho, co ostrovy nabízejí. S novými zemědělskými stroji a s pořádnými čluny by se tady na spoustě západních ostrovů dalo provozovat vzkvétající zemědělství a budoucí generace to jistě dokážou. Tady ve Flatey vznikne vzorový internát pro děti. Na ostrově se postaví nové stabilní domy a rodiny, které drží pevně při sobě, využijí všech podmínek. Venkovské podniky, které dodávají až sedmdesát tuleních kůží ročně, patří odjakživa na Islandu k bohatým hospodářstvím. Ještě se ukáže, že kajky, tuleni a jiná místní zvířata, která se dají zužitkovat, si zvyknou na blízkost lidí, když na to přijde. Sedláci budou chovat prasata, pěstovat zeleninu, založí chovy kožešinových zvířat a každá rodina pak bude vlastnit dobrý, pevný člun. Na Flatey bude pro každý případ připravený vrtulník, pokud by v zimě plavba po moři nebyla možná. Postaví se penzion pro hosty a obchodní družstvo bude vzkvétat. Produkty se budou vyvážet do zahraničí, vlněné věci se dají v severních zemích prodat za vysoké ceny, maso se bude prodávat do zemí, kde vládne hlad. Ryby taky. Za pár let tady budou mít mladí sedláci velkou budoucnost. Národ si přece nemůže dovolit nechat ležet ladem tak výnosné pozemky, můj milý.“

Grímur se zadíval do svého talíře a ušklíbl se. „Nejhorší na tulením mase je to, že škvarkové sádlo vystydne, když se člověk zapomene a moc mluví. To se pak musí talíř postavit na plotnu a znovu ohřát.“ Vzal talíř a odešel z pokoje.

Högni už byl najezený a nyní se obrátil ke Kjartanovi.

„Odkud pochází tvoje rodina?“

„Je z Reykjavíku,“ odpověděl Kjartan zdrženlivě.

„Z otcovy i z matčiny strany?“

„Ano, celá rodina je z Reykjavíku.“

„Kolik ti je let?“

„Dvaatřicet.“

„To jsi tak pozdě začal studovat práva?“

„Ano.“

„A proč jsi tak dlouho otálel? Neměl jsi peníze?“

„Dalo by se to tak říct.“

„Takže jsi nejprve musel našetřit peníze na studium, než jsi s ním začal?“

„Dalo by se to tak říct.“

„A kde jsi pracoval?“

Kjartan zaváhal s odpovědí, ale mezitím se vrátil Grímur se svým talířem, na kterém znovu bublalo sádlo.

„Báječné,“ řekl a požitkářsky zamlaskal. „Doufám, že ti polévka chutnala?“ zeptal se Kjartana.

„Ano, byla výtečná.“

„To je dobře. Po celou dobu, co tady budeš, můžeš bydlet tady nahoře v podkroví, dokud nebude všechno vyřízeno. Moje Imba se postará, abys u nás nezhubl.“

…Tyto sbírky příběhů a historie byly ve 14. století typické pro islandské písemnictví. Šlo o to, aby se do jedné knihy shromáždil podobný materiál z různých pramenů, všechno se uspořádalo podle témat a aby se navzájem propojily různé ságy o králích, takže z nich vzniklo obsáhlé a chronologicky poměrně korektní vyprávění, ovšem styl mohl být značně rozdílný. Šlo však spíš o to, aby se shromáždilo co nejvíc historického materiálu, než aby se vytvořil jediný organický celek. Proto se dá říct, že Flateyjarbók je v jistém smyslu paskvil, pokud knihu srovnáme s Heimkringlou od Snorriho Sturlusona, která se ovšem taky zabývá podobnými tématy. Ale právě pro onu vášeň hromadit je ve Flateyjarbóku zaznamenáno mnohé, co nikde jinde na pergamenu nenajdeme, nesčetné drobné historky a anekdoty. Za ságou o Olafu Trygvassonovi následují další o Olafu Svatém, o králi Sverriru Sigurdsonovi, Hakonu Starém a ještě další ságy. A na konci rukopisu stojí historický nástin od stvoření světa až po den, kdy byla kniha zapsána na pergamen…

4

Oběd v domě starosty Flatey byl u konce, a tak paní Ingibjörg postavila na stůl termosku s kávou. Grímur a Högni si nalili horkou kávu do prázdných skleniček, načež si ještě dali pořádnou dávku šňupacího tabáku. Kjartan si taky nalil kávu do skleničky, ale s díky odmítl, když mu Ingibjörg nabídla mléko a kostkový cukr. Muži srkali horkou kávu, spokojeně vzdychali a říhali.

Högni řekl: „Znal jsem jednou jednoho muže, který říkal, že Bůh dal lidem kávu jako odškodné za dlouhý pracovní den v potu tváře. Ale mně vždycky připadalo vlastně naprosto zbytečné odškodňovat někoho za to, že se živí prací svých rukou. Přesto doušek kávy udělá člověku vždycky dobře a Bohu buď za to dík."

Kjartan souhlasně přikývl.

„Tak teď už jsme pomalu připraveni na všechno, co nás může potkat," prohlásil Grímur, pohladil si břicho a dopil poslední doušek kávy ze své sklenice. „Proti plnému žaludku strašidla ani čerti nic nepořídí," dodal ještě.

Högni se zasmál a prohodil: „Tak tomuhle si říká ‚moudrost', která je samozřejmě zcela bez záruky."

Než se vydali na cestu, vytáhli ještě muži z Grímurova kravína dvě lopaty. Kjartan se ptal, k čemu je budou potřebovat.

„Když se zvedá mrtvola, která tam dost možná ležela celou zimu, pak určitě ne holýma rukama. A rozhodně ne hned po obědě," odpověděl Grímur a hrstí trávy, kterou si utrhl u stěny chléva, setřel z lopaty kus kravince.

Kjartan šel za oběma muži s lopatami přes celou vesnici dolů k molu. Högni přitáhl člun a muži do něho nastoupili. Grímur odvázal provaz a nastartoval motor. Vyrazili a nejprve nabrali kurz k západu, aby objeli špičku ostrova.

Starosta upozornil Kjartana na flateyský maják, který stál na nevelké skále před vjezdem do přístavu. Na západním hrotu ostrova se na dohled objevilo Endenkate, dům byl napolo zabudovaný do země ve svahu nad vzdouvající se hladinou moře. Oplocené bramborové políčko nedaleko dvora bylo teprve před nedávnem okopáno a tma-

vohnědá půda byla pečlivě zarovnána do malých hrází. Na břehu seděl na kameni malý chlapec a pozoroval je.

„Tamhle sedí malý Nonni," řekl Grímur. „Je právě takový podivín jako jeho otec a jeho dědeček. Byl v zimě u tebe ve škole, Högni?"

„Ale ano, ten kluk se dokonce umí i učit, ale vždycky je schopen dělat jen jednu věc najednou. V botanice se dokázal celý den zabývat jen jednou jedinou stránkou a po celou dobu bylo naprosto nemožné ho zaujmout čímkoli jiným. Další týden to pak byly zase pro změnu třeba hvězdy. Umí už ale dost dobře číst a taky trochu počítat."

Högni se zadíval směrem ke břehu a pokračoval: „Valdi z Endenkate, otec malého Nonniho, je taky pořádný podivín. Ten chlap si ustavičně čmárá do nějakých sešitů různé blbosti. Třeba jaké bylo počasí, kdo přijel s poštovní lodí a kdo odjel, kdo byl a kdo nebyl na bohoslužbě a podobné věci. A na Jóna Ferdinanda, toho starého, už pravděpodobně přišlo druhé dětství. Sotva ještě vůbec něco slyší. Valdiho žena Hulda měla té bandy už dávno plné zuby. Pracuje jako pomocnice v kuchyni u nějakých silničářů na pevnině, domů prakticky vůbec nikdy nejezdí. Jenom jim občas posílá peníze, aby mohli koupit mléko pro malého Nonniho, a možná taky nějaké oblečení pro chlapce."

Kjartan viděl, že chlapec drží něco před očima, blýskalo se to na slunci, a že pozoruje jejich člun. Po chvíli vyskočil, rozběhl se k domu a zmizel uvnitř.

Potom se na dohled objevilo nové molo a mrazírna. Kotvily tam tři otevřené čluny a pak ještě jeden větší, krytý. Nejmenší člun byl natřený černě, ostatní na bílo.

„Poslední dobou se moc nechytá," řekl Grímur. „Proto taky dnes nikdo na ryby nevyjel."

„Taky nemají peníze na palivo," řekl Högni. „Pravděpodobně jim u družstva nedali úvěr."

„Tak tedy musí plachtit," řekl Grímur. „To muži z Endenkate rozhodně umí. Bezpochyby umí vztyčit stožár a natáhnout plachtu, když nemají peníze na palivo. To jim patří ten černý člun. Jmenuje se Havran."

„Ano, ti chlapi umí plachtit," řekl Högni. „Starý Jón Ferdinand býval dřív ve svých nejlepších letech jedním z nejšikovnějších lodivodů v celém Breidafjörduru. Snad nikdo neuměl ovládat člun s plachtou lépe. Ten člověk při příznivém větru s lodí doslova skákal z vlny na vlnu. Jednou ho poslali s nákladním člunem do Króksfjardarnesu, aby na ostrovy přivezl sezonní dělníky. Na zpáteční cestě se plavil ve strašně silném větru jen s kosatkou a potřeboval na cestu na Flatey pouhé čtyři hodiny. Sice mu pomáhal přílivový proud, ale přesto jsem přesvědčen, že by to po něm dokázal zopakovat jen málokdo."

Zakrátko minuli poslední skály kolem Flatey a nabrali kurz ke vzdálené skupině ostrovů na jihu.

Kjartan se děsil toho, až dorazí k cíli. Už jednou viděl mrtvého a vzpomínka na to nebyla rozhodně nijak příjemná. Úkol, který teď stál před ním, bude s největší pravděpodobností ještě nepříjemnější. Přesto se pokoušel projevovat zájem, když mu Grímur cestou vysvětloval, co je kolem k vidění, ostrovy, skály a hory v dálce. Svefneyjarské souostroví leželo po levoboku, po pravoboku se v dálce na pevnině vypínala hora Klofningur.

Když se přiblížili ke Ketilsey, vzlétlo hejno racků a hlasitě se rozkřičelo. Moře naráželo na skaliska, odkud skákali do vody tuleni.

„Mají takovou dohodu," vysvětloval Grímur. „Racek hlídá, zatímco tuleni spí na skalách. A naopak, když se vydají tuleni na lov, rackům se dostane mnohého dobrého sousta. Játra jim chutnají nejvíc."

…Když byly tyto prastaré příběhy zapisovány na pergamen, stalo se tak jen v jedné verzi z mnoha. Předtím byly nejprve předávány ústní tradicí a pak v několika starších rukopisech. Každá generace si je zpracovala po svém. Můj otec mi příběhy z této knihy vyprávěl jako pohádky, když jsem byla malá. Já sama jsem jim pak taky dodala svůj vlastní styl, ve kterém po svém vypravuji své nejoblíbenější příběhy…

5

I když Ketilsey není nijak velký ostrov, přece jen jim najít mrtvolu činilo jisté potíže. Když prohledali pobřeží, pustili se do výše postavených částí ostrova. Starosta a učitel už pomalu ztráceli trpělivost.

„Měli jsme Valdiho vzít s sebou, dovedl by nás přímo k tomu místu," usoudil Högni.

Grímur byl skeptický: „Pak bychom s sebou museli vzít i starého a malého pravděpodobně taky. Ty není možné nechat samotné."

Sundal z hlavy čepici a červeným kapesníkem si otřel z čela pot.

„Copak ten muž neřekl, kde máme hledat?" zeptal se Kjartan.

„Bohužel ne. Předpokládal jsem, že ten mrtvý bude ležet tady na břehu, nedaleko od přístaviště, a že prostě jen půjdeme za čichem."

„A co když ho zase spláchlo moře?" uvažoval nahlas Kjartan.

Grímur zavrtěl hlavou. „Ne, to je při hluchém přílivu nepravděpodobné, a krom toho od doby, co tu byli ti tři, nebylo žádné zvýšené vlnobití."

Högni se svraštěným obočím pozoroval několik racků, kteří se nad nimi vznášeli. „A co když se mezitím o všechno, co zbylo, postarali tady ti racci?" prohodil.

Nakonec mrtvolu našel Kjartan, skoro o ni zakopl, když hledal mezi skalami. Zelená větrovka měla podobnou barvu jako okolní tráva. Kapuce byla přetažená přes hlavu, takže bylo vidět jen malou část holé lebky. Spodní část těla byla zakryta kalhotami a botami. Ve vzduchu se vznášel pach rozkladu, nad mrtvolou poletovaly mouchy.

„Tady je!" zvolal Kjartan hlasem, který sotva dokázal identifikovat jako svůj vlastní.

Muži brzy přiběhli, starosta jako první.

„Zde není libých vůní, pravil Grettir Silný, když vstoupil do mohyly," zarecitoval a rozkašlal se.

„Jak je možné, že leží tak vysoko?" zeptal se udiveně Högni, když se rozhlédl kolem dokola. „To by ho to muselo vyhodit pěkně vysoko, pokud by sem toho chudáka měly vyplavit vlny."

„To je vyloučeno," prohlásil Grímur. „Až tak nahoru by moře nikoho vyhodit nemohlo. Nejbližší kusy naplaveného dřeva a hromady chaluh leží o víc než třicet sáhů níž."

Högni se očividně vyděsil. „Že by tedy…"

Grímur se rozhlédl. „Ale ano, když tady na ostrově přistál, musel být ještě živý."

Nějakou dobu mrtvolu pozorně prohlížel, potom sebou trhl a začal pozorněji prohledávat okolí.

„Podívejte se, tam vzadu!" zvolal. Kjartan a Högni se zadívali směrem, kterým ukazoval.

Pod poněkud převislou skálou bylo naplavené dřevo srovnané tak, že tvořilo přístřeší právě tak dost velké, aby tam mohl muž zalézt a zalehnout.

„To jistě udělal ten muž, když ho to sem vyhodilo. Něco tak fušerského by lidé z Endenkate určitě nepostavili."

„To na sebe nemohl nějak upozornit?" zeptal se Kjartan. Pomyšlení, že ten muž tady musel vegetovat delší dobu, možná dokonce i v hrozné zimě, pro něho bylo nanejvýš skličující.

„Ne, ledaže by měl něco k rozdělání ohně. Trasa poštovní lodi leží mnohem víc na západ a k nejbližšímu obydlenému ostrovu je to opravdu daleko. Tady totiž není z moře co získat, proto do této části fjordu už nikdo nejezdí, když muži z Endenkate po vylíhnutí mladých kajek vyberou z hnízd zbývající peří. Teprve po víc než půl roce se na jaře zase vrátí, aby rozhodili sítě na tuleně. Po zbytek času se tady prostě nikdo neobjeví," řekl Grímur.

„Takže umřel hladem?" zeptal se Kjartan.

„Ano. A taky zimou, pokud neměl oheň, aby se zahřál… Tím spíš, jestli se sem dostal promočený."

„Jak se ale mohl dostat tak daleko do fjordu?" tázal se Högni. „Nevidím zde nic, co by ho mohlo zanést až sem. Tudy neproplouvají žádné lodě, ze kterých by mohl spadnout přes palubu."

„Možná sem připlul člunem a vlny mu ho pak odnesly. Takové věci se už staly," konstatoval Grímur.

„To by se ale přece rozneslo, kdyby se tady ve fjordu pohřešoval nějaký muž a jeho člun."

„Možná přijel z větší dálky," řekl Grímur.

„To je fuk. Stejně by musel být pohřešovaný," řekl Högni důrazně.

„Minulou zimu bylo tady západně od Islandu několik havárií. Několik námořníků bylo prohlášeno za mrtvé. Možná se jednomu z nich podařilo dostat se do záchranného člunu, proud ho pak zanesl do fjordu a přihnal až sem."

„A ten člun?"

„Ten zase vlny odnesly."

„Ne." Högni byl jiného mínění. Sklonil se k mrtvole a prohlédl si její oblečení důkladněji.

„Tohle není v žádném případě námořník. Podívej se na ty boty. To jsou pohorky, které nosí zahraniční turisté, z kůže."

Donesli truhlu a položili ji na zem otvorem na stranu. Grímur a Högni nasunuli lopatami mrtvolu do truhly, Kjartan truhlu přidržoval. Potom ji převrátili zpět do vodorovné polohy, mrtvola spadla na dno a zůstala ležet na břiše. Tráva, na které předtím tělo leželo, byla žlutá, uschlá, nehledě na muší larvy, kterými se to tady jen hemžilo.

„Neměli bychom ho třeba obrátit?" zeptal se Kjartan.

„Ne," odpověděl Grímur. „Na tak krátkou cestu je myslím úplně jedno, jak leží."

Pak vytáhl z kapsy nějakou lahvičku, odšrouboval uzávěr a obsah vylil do bedny. „To mi dala s sebou paní doktorka," vysvětloval. „Odstraní to smrad a zabije červy i mouchy."

Přišroubovali k bedně víko opatřené těsnící lištou, takže byla uzavřena takřka vzduchotěsně.

Systematicky pročesávali ostrov a hledali další známky, ze kterých by se dalo vyčíst něco o mužově pobytu na ostrově. Na nejvyšší části ostrova byly na části loučky ploché kameny poskládány tak, že zřetelně tvořily písmena SOS, každé písmeno bylo asi tři metry vysoké. U přístřešku našli kalíšek z umělé hmoty a v něm trochu vody a pár rozbitých mušlí. Uvnitř ale nebylo jinak nic. Prohlédli veškeré skály, které připadaly v úvahu, kdyby chtěl muž do jejich hladkého povrchu něco vyrýt, ale nenašli nic, co by svědčilo o lidské činnosti. Nicméně na jedné ploché skále objevili spoustu drobných kamínků, které vypadaly tak, jako by měly původně tvořit slovo, které ale pak přírodní živly rozbily. Kjartan si to překreslil, jak nejlíp uměl, do

zápisníku. Tam, kde bylo uspořádání ještě dost nepoškozené, posunul sem tam pár kamínků a pokusil se vytvořit slovo.

JASNÁ

Grímur a Högni pozorně sledovali jeho počínání.

„Jasná? Říká vám to něco?“ zeptal se Kjartan.

„Ani ne,“ odpověděl Högni. „Ale na Hvallátrarských ostrovech měli kdysi krávu, která se tak jmenovala. Když prý ještě byla malé tele, vylezla při odlivu na jednu skálu, kterou pak při přílivu zaplavovala voda. A pak musela plavat, aby si zachránila život. Na břeh to bylo dost daleko a kráva by to asi nezvládla, kdyby náhodou kolem nejeli nějací lidé ze Skáley, kteří měli namířeno na taneční zábavu na Flatey. Ti napřed považovali zvíře za tuleně, jenže pak vztyčilo uši. A protože v celém Breidafjörduru ušatého tuleně ještě nikdo neviděl, zanedlouho vytáhli krávu na palubu. Vzali ji s sebou na Flatey a tam jí dočasně poskytli místo ve stáji, dokud se z toho trochu nezotavila.“

Grímur a Högni snesli bednu dolů k moři a naložili ji na palubu. Potom se chystali na cestu zpátky k Flatey.

„Stalo se už dříve tady na ostrovech něco takového?“ zeptal se Kjartan, když Högni přivazoval truhlu k veslařské lavičce.

„Vykládají se příběhy, že lidé byli nalezeni na osamělých ostrovech, a sice i dlouho po lodním neštěstí. Tento muž byl ale na ostrově, aniž by někdo měl důvod domnívat se, že snad něco není v pořádku. Ne, o něčem takovém jsem tady v našem fjordu ještě nikdy neslyšel,“ řekl Högni.

I když byla rakev pevně zašroubovaná, Kjartan cítil po celou zpáteční cestu mrtvolný zápach. A i když bylo moře poměrně klidné, dělalo se mu špatně, takže několikrát zvracel přes okraj člunu. Oproti tomu muži z Flatey nezvykle často holdovali šňupacímu tabáku.

…V posledních desetiletích 14. století žil ve Vídidalstunze v Húnavatnském okrese majitel pozemků, který se jmenoval Jón Hákonarson. Dnes by mohl být klidně docela zapomenutý, kdyby nebyl přišel na nápad nechat sestavit tuto knihu králů, která až mnohem později dostala pojmenování Flateyjarbók. Sepsání tohoto rukopisu

si vyžádalo mnoho let, ale v roce 1387 byl už z velké části hotov. V následujících letech se už jen něco málo doplňovalo a přpojená historická kronika končí rokem 1394…

…Těžko říct, co pohnulo Jóna Hákonarsona k tomu, aby nechal tuto ságu napsat. Možná byl ten rukopis zamýšlen jako dar pro muže, který se měl zanedlouho stát králem Norska. Jmenoval se stejně jako ostatní velcí králové z dřívějších staletí, totiž Olaf, a proto se k němu zřejmě upínaly velké naděje. Pergamenová kniha byla vskutku vzácnost, která byla ke cti královskému dvoru. Avšak ve stejnou dobu, kdy byla kniha dokončena, tento Olaf buď zemřel, nebo zůstal nezvěstný kdesi v Dánsku. S ním vymřelo pokolení Haralda Krásnovlasého. Olafova matka Markéta se ujala vlády a panovala až do roku 1412…

6

Kolem sedmé večer opět přirazili s člunem k molu na Flatey. Tam už se dostavil Kormákur Kolk, který držel v rukou klobouk. Po boku měl malý žebříňák s velkými dřevěnými koly. Těsně vedle něho stál i kněz v taláru a se zpěvníkem v ruce, jinak ale nebylo vidět nikoho. Hejno dětí, které se tu v poledne tak nápadně honilo, nebylo nikde na dohled, dokonce ani v oknech se neukazovaly žádné zvědavé tváře. Vesnice vypadala jako po vymření.

Kjartan se zeptal velmi udiveně: „Kde jsou všichni ti lidé? To všichni z celé vesnice večeří ve stejnou dobu, nebo co?“

Grímur se rozhlédl. „Ne, to u nás nebývá běžné. Ale při takových hrozných událostech nebývá lidem zrovna nejlíp. Pro zdejší lidi není smrt rozhodně žádná atrakce, proto se jí raději vyhnou.“

„A stáhnou se do svých domů?“ zeptal se Kjartan.

„Dospělí nijak netouží tento náklad doprovázet a děti zavřeli doma, aby nedělaly žádné hlouposti,“ řekl starosta vážně.

Zatímco Högni uvazoval člun, Grímur a Kjartan opatrně vynesli truhlu po schodech nahoru a položili ji na vůz. Farář, úctyhodný muž kolem sedmdesátky, byl holohlavý, ale měl dlouhé šedé kotlety a na nose brýle s okrouhlými skly. Naklonil se směrem k nim a pak začal nad truhlou cosi mumlat, co Kjartan stěží slyšel, natož aby rozuměl. Potom pokynul Kormákuru Kolkovi, ten si nasadil klobouk na hlavu

a zatáhl za vozík. Grímur a Högni šli za vozíkem a tlačili, pak šel farář a poslední Kjartan.

Kostel stál na nejvyšším bodu ostrova, a proto cesta stoupala mírně do kopce, ale to převoz nijak neztěžovalo, protože náklad byl lehký. Krom toho byl zjevně Kormákur Kolk dost silný na to, že by zvládl vozík utáhnout docela sám. Zbylí dva tlačili zjevně jen proto, aby taky něco dělali. Jejich kroky byly odměřené a důstojné, dřevěná kola tiše skřípala do rytmu.

Ke kostelu to nebylo daleko, ale Kjartanovi připadalo jako celá věčnost, než dosáhli cíle.

Kormákur Kolk odemkl kostelní dveře velikým klíčem. Odnesli truhlu dovnitř a postavili ji do prostřední chodbičky. Potom zase vyšli ven a zhluboka se nadechli čerstvého vzduchu.

Nyní vesnice opět ožila. Tu a tam vybíhaly z domů děti. Na rozcestí si povídali tři muži a co chvíli pohlíželi po kostele. Ženy sbíraly ze šňůr prádlo. Jeden malý chlapec hnal před sebou dolů ze svahu krávy. Tato náhlá proměna vesnice, která ještě před chvílí byla jak po vymření, jako by byla dílem kouzelníka.

„Požádal jsem paní doktorku, aby sem přišla a podívala se na toho muže v bedně. Je na takové věci zvyklejší než my – tedy aspoň myslím," prohlásil Grímur.

Farář se rozloučil. „Nezapomeň pak kostel zamknout, milý Kolku," prohodil ještě přes rameno, zatímco se už rychlým krokem vzdaloval.

„Náš pan farář si nerad nechá kazit chuť na večeři," řekl Grímur a hleděl za farářem.

„Znal jsem jednou jednoho muže, který musel jet k Oddbjarnarským skalám pro mrtvolu, kterou tam vyvrhlo moře. Zápach byl tak strašný, že celé tři dny neměl vůbec chuť k jídlu, i když měl hlad. Až když mu dali čichat sůl z jeleního rohu, dostal se z toho," řekl Högni.

„Ví ta lékařka, že už jsme tady?" zeptal se Kjartan.

„To ví všichni," odpověděl Grímur. „Jóhanna tu jistě bude brzy."

„Není pro lékařku těžké vykonávat své povolání někde, kde je tak špatné dopravní spojení?" zeptal se Kjartan.

Grímur se nejdříve vysmrkal, než odpověděl. „Každopádně až dosud nebyly žádné problémy. Akutních pohrom jsme zůstali ušetřeni, těhotná tu není ani jedna. Kdo je opravdu nemocný, odjede do nemocnice do Reykjavíku. Většinou léčí jen to zatracené revma, hemeroidy a bolesti zubů. Jóhanna má docela pěknou sílu v rukou, a když je třeba, dokáže zub rychle vytrhnout. Když se přistěhovala na Flatey, hned si nechala předvést, jak se řídí motorový člun. Když je dobré počasí, sama jezdí mezi ostrovy sem a tam a sama vykonává návštěvy u nemocných, protože nechce chlapy zbytečně rušit od práce."

„To tady taky není nic zvláštního, že ženy řídí člun. Moje prababička byla například lodivodkou v Ólafsvíku, když se odtamtud vyplouvalo na rybolov. Údajně se můj dědeček narodil mezi dvěma rybářskými výjezdy v jedné z těch primitivních námořnických chatrčí," dodal Högni.

…Jednu dekádu před sepsáním Flateyjarbóku zuřil v Evropě mor a spojení na Island bylo v podstatě přerušeno. Norský jazyk už prodělal velké změny, pravděpodobně si tam nevěděli rady, co si počít s rukopisy pocházejícími z Islandu. Všechny tyto ságy byly totiž většinou psány na export a byly pravděpodobně cenným obchodním artiklem, dokud se na Islandu a v Norsku mluvilo stejným jazykem. Severské země měly cosi jako společný knižní trh a Snorriho Heimskringla byla zřejmě v Norsku, tenkrát i později, když se začaly knihy vydávat tiskem, bestsellerem. Kniha králů od Jóna Hákonarsona přišla na trh prostě moc pozdě a na celá staletí upadla v zapomnění…

7

Ohledně lékařky měl Grímur pravdu. Nečekali ani příliš dlouho, když se na druhém konci hřbitova objevila žena v tmavém. Přibližovala se nejkratší, a přece ne úplně přímou cestou mezi hroby.

„Vědomí povinnosti se neubírá po vyšlapaných stezkách," řekl Grímur s obdivným výrazem v očích. „Jóhanna Thorvaldová tady na sebe v obci ještě nikdy nenechala zbytečně dlouho čekat."

Jóhanna byla asi třicetiletá hezká žena s brýlemi a tmavými vlasy, které měla vzadu stažené do ohonu. Na sobě měla džíny a černý kabát. V jedné ruce držela malou brašnu, ve druhé papírový sáček.

„Mockrát děkujeme, že jsi přišla, milá Jóhanno," řekl Grímur.

Jen lehce kývla na pozdrav a pak se zeptala: „Co pro vás mohu udělat?"

Trojice mužů na sebe pohlédla. Nakonec odpověděl Grímur: „Snad by ses mohla podívat na toho muže v truhle. Podívat se, jestli třeba nemá něco po kapsách nebo jestli na něm není něco zvláštního. Něco, co by poukazovalo na to, kdo to je."

„To udělat mohu, ale jeden z vás to musí zaprotokolovat."

Grímur se zadíval na Kjartana. „To by měl být asi tvůj úkol, ne?"

„Pravděpodobně ano," odpověděl Kjartan.

Jóhanna vytáhla z papírové tašky tenkou pláštěnku z umělé hmoty a oblékla si ji. Byla opatřená i kapuci, která se zavazovala pod bradou. Nakonec si ještě nasadila na tvář bílou ochrannou masku a natáhla si gumové rukavice.

„Jsi připravený?" zeptala se Kjartana.

„Ano."

„Tak začneme."

Pak odešli do kostela. Kjartan se postavil na pět kroků od truhly a vytáhl zápisník a propisku. Jóhanna si položila otevřenou brašnu na kostelní lavici a pustila se do otevírání truhly.

Když sundala víko, objevilo se pár much, ale byly malátné a brzy zůstaly ležet na podlaze kostela. Prostředek, který nalil Grímur do truhly, byl zjevně opravdu účinný.

Jóhanna dlouho stála bez hnutí a mlčky hleděla na obsah bedny.

„Podle oblečení se dá soudit na muže," řekla konečně.

„Ano, to víme," řekl Kjartan.

Podívala se na něho. „Vůbec nehraje roli, co víte. Budeš jen zapisovat všechno, co řeknu. To bude moje zpráva pro okresního lékaře."

Kjartan dotčeně zmlkl, protože teprve teď mu došlo, že bylo zahájeno vyšetřování.

Jóhanna se na Kjartana dívala dál.

„Pamatuji si tě z gymnázia," řekla konečně.

Trhl sebou a nejistě se na ni podíval, ale kvůli masce nedokázal z její tváře vyčíst žádnou reakci. Na její tvář si nedokázal vzpomenout. Musela chodit do nějaké nižší třídy, ale neodvažoval se zeptat. Chvíli si navzájem hleděli do očí, potom se znovu soustředila na truhlu.

„Corpus decompositum," prohlásila.

„Promiň?" Kjartan latinu neovládal.

„Mrtvola je v rozkladu," řekla.

To je zcela zjevné, pomyslel si Kjartan, ale neřekl nic a zapsal to na papír.

Jóhanna pevně popadla větrovku a odhodlaným trhnutím mrtvolu obrátila. Přitom se probudily další mouchy a vylétly ven.

„V obličeji nejsou žádné zbytky kůže ani svalstva, žádné zbytky očí," řekla Jóhanna a vytáhla z brašny jakýsi nástroj, aby ho použila k rozevření čelistí.

„Zuby v dobrém stavu, ale opotřebované. Několik velmi dobře udělaných zlatých plomb. Ten muž nebyl už nejmladší, ale byl natolik zámožný, že si mohl dovolit prvotřídního zubaře."

Prohlédla lebku pod kapuci.

„Zbytky šedivých vlasů."

Přešla k druhému konci truhly a podívala se na boty. „Solidní kožené pohorky. Na pravé botě chybí řemínek."

Potom prozkoumala ruce. „Na prstech žádný prsten."

„Solidní větrovka se zipem. Zdá se být zahraniční značky, barva tmavozelená. Ve vnějších kapsách je pár mušliček, jedna slávka, jedna malá hvězdice a zbytky nějakého mnohoštětinatce, myslím." Všechno, co vytáhla mrtvému z kapsy, vložila do sáčku.

„Mrtvý si je tam zřejmě vložil, protože trpěl hladem a nic jiného k snědku nenašel. To bude třeba zjistit pitvou. Měla by se též prozkoumat možnost otravy mušlemi."

Pak prohlédla větrovku zevnitř. „Vnitřní kapsy žádné. Pod větrovkou má hnědou pletenou vestu s bočními kapsami. V pravé kapse kožená peněženka." Uchopila peněženku kleštičkami, vložila ji do papírového sáčku a podala ho Kjartanovi. „Na, vezmi si to a prohlédni to."

Otevřel peněženku a našel v ní pár bankovek a mincí. Spočítal je. „…sedm tisíc dvě stě padesát dva korun a patnáct öre.“ Jinak nebylo v peněžence nic, peníze vložil zpět.

„To měl u sebe poměrně dost peněz,“ poznamenal.

Jóhanna prohlédla i druhou kapsu. Vylovila z ní malý složený lístek a podala ho Kjartanovi. Ten lístek rozložil a uviděl pár slov, napsaných tužkou, přečetl je nahlas: „Tuto knihu vlastním já, Jón Finnsson, jako dědictví po zesnulém otci mého otce, Jónu Björnssonovi, což všechno mohu právně doložit, a byla mi osobně předána mým vlastním otcem Finnurem Jónssonem. V tomto smyslu tedy od té chvíle přešla do mého vlastnictví. Na doklad toho je zde na konci zapsáno mé jméno.“ Rukopis byl jasný a zřetelně čitelný.

Kjartan si lístek důkladně prohlédl. Pod textem bylo ještě jiným rukopisem napsáno „folio 1005“. Na zadní straně bylo 39 písmen uspořádaných do tří řad, ale nedávala žádný smysl.

D E A T Á H S E J V S I L
Á M O D K N A D L J E J O
J N D V N E E J Y E E N I

Lístek byl vytržený z kroužkového bloku, malý list s tenkými modrými linkami. Vložil lístek do sáčku s peněženkou, který si schoval do kapsy kabátu.

Pak řekl: „Takže tady máme nějaké jméno jako výchozí bod. Jón Finnsson. To vypadá jako něco na způsob ex libris, zní to ale hodně staromódně a krkolomně.“

„Někteří lidé tady na ostrovech jsou poněkud staromódní,“ řekla Jóhanna.

Víc už se v kapsách nenašlo.

„Pod pletenou vestou světle hnědá bavlněná košile a zelený šátek. Podle všeho velmi vybrané, drahé věci.“

„Mohl by to být někdo odtud, z ostrovů?“ zeptal se Kjartan.

„To je velmi nepravděpodobné,“ odpověděla. „To už by byl jistě pohřešován. Zde není nikdo tak osamělý, aby si o něho nejpozději do dvou tří dnů nezačali dělat starosti. Krom toho i jeho oblečení je úplně jiné, než je tady na ostrovech zvykem.“

„Že by cizinec?“

„Nemám tušení,“ odpověděla. „Ale toto nám musí prozatím stačit. Pošleme ho tak, jak je, do Reykjavíku. Tam může být prozkoumán podrobněji.“

Znovu truhlu zakryla víkem a pečlivě ji uzavřela. Potom vyšli ven.

„Říká vám něco jméno Jón Finnsson?“ zeptal se Kjartan trojice, která čekala venku.

„V jaké souvislosti?“ zeptal se Grímur.

Kjartan vytáhl lístek a přečetl text.

Když skončil, vrhli na sebe Grímur a Högni významný pohled, zatímco Kormákur Kolk se zvedl na špičky a vypnul hruď. „Já vím, kdo je ten Jón Finnsson.“

„A kdo je to?“ zeptal se Kjartan.

„To je Jón Finnsson, bohatý sedlák z Flatey, který biskupovi Brynjólfuru Svenssonovi daroval rukopis Flateyjarbóku. Biskup tu knihu potom poslal králi, že?“

Kostelník se samolibě rozhlédl kolem sebe.

„A to se stalo na podzim roku 1647,“ dodal Grímur.

„Toto přisvojení je napsáno na samém začátku originálního rukopisu a na tento lístek bylo opsáno. Je totiž v podstatě velmi pozoruhodné, že jediný muž v tomto rodu, který se vlastní rukou přihlásil k držení knihy, je současně tentýž, který ji z rodinného vlastnictví vydal,“ pokračoval Kormákur Kolk a živě gestikuloval, aby svá slova ještě podtrhl.

„A Flateyjarbók je nyní u krále v Kodani,“ řekl Grímur. „Takže tohle bude sotva opsáno z originálu,“ dodal.

„Jaký může mít smysl opsat tento text na lístek papíru a ten pak tahat s sebou?“ zeptal se Kjartan. „A co znamená ‚folio 1005‘?“

Ostatní na něho hleděli, ale odpovědět nedokázal žádný. Nakonec řekl Grímur: „Často sem přijíždějí hosté, kteří se někdy zabývali Flateyjarbókem a chtějí se dozvědět víc o rukopisu a jeho historii.“

„A kdo jim může poskytnout takové informace?“ zeptal se Kjartan.

„Většina lidí tady na ostrovech něco o té historii ví, když se jich zeptáš. Sigurbjörn ze Svalbardu je velmi učený a často z té knihy

cituje, ale náš kněz umí lépe dánsky a baví se s cizinci," odvětil Grímur.

Zatímco se muži bavili, Jóhanna ze sebe stáhla pláštěnku a sbalila ji do tašky. Potom si vzala poznámky od zapisovatele.

„Přepíšu zprávu načisto a zítra vám ji donesu," řekla a odešla, aniž by se rozloučila.

Kormákur Kolk otočil v zámku kostela klíčem a pak ještě jednou vzal zkusmo za kliku, aby se ujistil, že jsou dveře opravdu zamčené.

„Tam nikdo nevstoupí, leda v mém doprovodu, a nikdo neodejde, leda ve jménu Božím," řekl, udělal rukou proti dveřím znamení kříže a klíč schoval do kapsy. „To by pro dnešní večer už stačilo, nebo snad ne, milý starosto?"

„Ale ano. Mockrát ti děkujeme za pomoc," řekl Grímur.

Kostelník se chopil vozíku a odcházel s ním dolů z kopce. Dokud šel z kopce, nechal vozík jet před sebou, na rovině ho pak táhl za sebou. Na chvíli se zastavil, třikrát se otočil kolem vlastní osy ve směru hodinových ručiček a pak ještě třikrát proti směru hodinových ručiček a při každé otočce se pokřižoval. Potom zamířil domů a vozík táhl za sebou.

„Ten chlap chce zjevně zabránit tomu, aby ho dnes večer něco nečistého následovalo domů," řekl Högni s úsměvem.

„Je to starý bručoun a mnohem pověrčivější, než zdejší lidé obvykle jsou," řekl Grímur Kjartanovi na vysvětlenou.

„Ten chlap má určitě také jasnovidecké schopnosti," dodal Högni.

„Jasnovidecké, jak to myslíš?" zeptal se Kjartan.

„Kolk každou chvíli přijde s tím, že v něm sídlí něco nadpřirozeného, ale když pak na něho udeříš, vůbec nic z něho nevypadne," řekl Grímur a usmál se.

„Opravdový jasnovidec by neměl problém navázat tady s tím mrtvým v truhle spojení. To byl jednou na jednom dvoře v Kjálkafjörduru jeden muž, který si při pohřbech ustavičně cosi mumlal sám pro sebe. Pokaždé mluvil s nějakými postavami a mátohami, které se vznášely kolem," pokračoval Högni.

„S tím bych moc nepočítal, že se ta věc vyřeší právě tímto způsobem…“ Kjartan se usmál a pak se otázal, aby změnil téma: „Uživí se Kormákur Kolk jen z toho kajčího peří?“

„Ano, a ještě ze spousty dalších maličkostí, dělá vše, co se právě namane. Vlastní dvě krávy a sbírá pro ně seno na jedné malé loučce, která sousedí s mojí. Mléko může prodávat. Na podzim pak pracuje taky na jatkách a krom toho má uživatelské právo na několik menších ostrůvků severně od Flatey. Tohle právo ale přepouští druhým a nájemné za to dostává v kajčím peří. V mládí měl jistý traumatický zážitek a od té doby má panický strach z moře.“ Grímur se podíval na dveře kostela. „A krom toho je strašně pověrčivý.“

„Co to bylo za zážitek?“ zeptal se Kjartan.

„Náš dobrý Kolk vyrostl zde na ostrově u jednoho sedláka. Dlouhou dobu byl považován za dost nesnesitelného mladíka, navíc ještě začal pít. Sedlák se rozhodl udělit mu řádnou lekci. Když byli jednou se člunem na moři, poslal ho na jeden ostrůvek, aby ulovil nějakého mladého tuleně. Ale pak na chlapce nepočkali a nechali ho tam, aby mezitím rozprostřeli sítě. Když se vrátili, byl už ostrůvek zalitý přílivem a voda dosahovala chlapci, který na něm pořád ještě stál, až k bradě,“ odvětil Grímur.

„Od té doby se taky pořád staví na špičky,“ dodal Högni.

„Potom už byl ten mladík krotký jako beránek, ale nikdy se od té doby už na moře neodvážil. Ale kořalku pije pořád, když mu ji někdo nabídne,“ pokračoval Grímur.

„Opravdu nikdy neopouští ostrov?“ zeptal se Kjartan.

Muži se na sebe zamyšleně dívali.

„Ne, nevzpomínám si, že by někdy někam vyjel,“ odpověděl Grímur. „Jeho žena Gudridur ještě občas někam vyjela. Dokud jí to její noha dovolovala, jezdila dokonce někdy až do Reykjavíku, aby navštívila dceru.“

Kjartan převedl řeč na jiné téma: „Ale co budeme dělat teď? Mrtvý u sebe neměl nic, co nám napovědělo, kdo to je. Není nám známo, že by byl někdo pohřešován.“

Grímur se poškrábal ve vousech. „Můžeme toho muže popsat. Chci říct, že můžeme popsat, jak byl oblečený. Potom vyvěsíme ten lístek na dveře družstevní prodejny. Tam se setkávají všichni obyva-

telé ostrova, možná se přece jen někdo ohlásí. Můžeme se taky vysílačkou spojit s vnitřními ostrovy a zeptat se, jestli si tam nějací sedláci nevzpomenou na takového turistu.“

„Kde je tady nějaký psací stroj, na kterém bych to mohl všechno sepsat?“

„Je u mě doma. Pojďme teď prostě domů. Mám pocit, že už mám zase hlad.“

Vyrazili dolů ze svahu. Kjartan stále ještě přemýšlel, jak by měl postupovat dál.

„Okresní úředník mluvil o tom, že se má mrtvola poslat v sobotu poštovní lodí do Reykjavíku. Nebude s ní muset někdo jet jako doprovod?“ zeptal se.

„To pravděpodobně nebude nutné. Ta bedna se pak pošle dál linkovým autobusem, pokud tam bude místo. Anebo náklaďákem, který patří družstvu. Policista v Stykkishólmuru se o to už postará,“ odpověděl Grímur.

Kjartan přikývl. „To je asi nejlepší řešení. Zítra promluvím s okresním úředníkem o dalších opatřeních,“ řekl.

Ingibjörg je přijala s hotovou večeří. Podávala se vařená papuchalčí prsíčka s brambory a s rozpuštěným máslem. V jídelně bylo už zase prostřeno pro tři a paní domu si opět nepřisedla ke stolu. Večeře probíhala tentokrát mlčky, protože bylo osm hodin a v rádiu vysílali večerní zprávy. Hlasatel předčítal zprávu o nových odzbrojovacích návrzích Chruščova. Následovaly zprávy o jednáních parlamentu, které se kvůli blížícím se letním prázdninám Althingu protahují dlouho do noci.

Kjartanovi se už vrátila chuť k jídlu, a tak si řádně naložil. Sice ještě nikdy papuchalka nejedl, ale toto jídlo mu chutnalo podstatně víc než tulení maso, které jedl v poledne. Zprávy skončily a Grímur rádio vypnul.

„Tak je to s politikou. Raději se od ní držet dál, každopádně co se týče celého toho širého světa a velmocí. Ale zde na Islandu bys měl volit rolnickou stranu,“ řekl Kjartanovi. „Mladí muži mají bohužel tendenci volit socialisty, pokud nejsou zavčas svedeni ze své bludné cesty. Ale samozřejmě ještě horší jsou konzervativci.“

Högni se ušklíbl a potají na Kjartana zamrkal.

„Někdy mi to připadá, jako by k rolnické straně patřil i ten Chruščov. Od té doby, co soudruh Stalin hryže do trávy, už ani žádní pořádní komunisti nejsou.“

„Neposlouchej ho, on se jen tak dělá,“ řekl Kjartanovi Grímur. „Neznám zapřísáhlejšího stoupence rolnické strany, než je Högni. To jenom on sám na to ještě nepřišel. Tak je to s mnoha lidmi, kteří se nechají strhnout, aby volili jinou stranu. Hleď, aby se to nestalo i tobě, drahý příteli.“

Tím skončila politická debata a oni vyšli s horkou kávou ve sklenicích před dům.

Slunce pozvolna zapadalo a výrazně se ochladilo.

„Jak dlouho ten muž tam na tom ostrově mohl žít?“ zeptal se Kjartan.

„Těžko říct,“ odvětil Grímur. „Možná pár dní.“

Högni se napil kávy a prohodil: „Kdysi tady byla jedna stará bába, která na jednom hodně odlehlém ostrově v Breidafjörduru chovala ovce, které tam měla i přes zimu. Měla k tomu jednoho čeledína a jednu děvečku. Tomu muži došel tabák a ta dívka zase chodila s jedním chlapíkem z pevniny. Chtěli dovolenou, ale dostali ji teprve, až když tu bábu převezli tím, že nechali v chatě vyhasnout oheň. Pak je musela poslat na pevninu pro nový oheň. Jenže v noci přišel prudký severák, teplota klesla tak nízko pod bod mrazu, že po celých osm týdnů nebyla jediná možnost, jak se k té stařeně na ostrov dostat. Něco k snědku tam jistě našla, samozřejmě v syrovém stavu, a trochu tepla našla u zvířat, ale od toho zážitku byla považována za nadanou nadpřirozenými schopnostmi.“

Högni zamyšleně hleděl na Kjartana.

„Ten muž na Ketilsey ale neměl k jídlu nic a neměl ani žádnou možnost, jak by se zahřál,“ řekl Kjartan.

Grímur odpověděl s vážnou tváří: „To máš pravdu, můj milý. Musíme doufat, že ten ubožák netrpěl moc dlouho.“

Odešli zpět do domu a starosta ukázal Kjartanovi starý psací stroj, který stál v obývacím pokoji na malém sekretáři. Zdál se být jakž takž funkční a Kjartan do něho zasunul dva papíry s kopírákem. V duchu si zrekapituloval vše, co říkala lékařka, a pak začal psát. Byl v psaní na stroji zběhlý a taky formulovat text mu nečinilo žádné

potíže. Začátek zněl takto: „Oznámení obyvatelům Flatey. Na Ketilsey byly nalezeny posmrtné pozůstatky nějakého muže.“

Když popsal mužovo oblečení, připojil ještě slova o Jónu Finnssonovi, jež byla napsaná na papírku v mužově kapse. Na závěr napsal: „Ti, kteří by mohli poskytnout nějaké informace o tom, jak se ten muž dostal na Ketilsey, nebo slyšeli o tom, že je nějaký muž pohřešován, jsou žádáni, aby se ohlásili u Ellidagrímura Einarssona, starosty Flatey.“

…Osoby ve vyprávěních Flateyjarbóku nejsou zdaleka podle mého gusta. Jestli je pravda všechno, co tam stojí, jednalo se většinou o rváče nejhoršího druhu, je tam jen málo slušnějších povah. Metody, které Olaf Tryggvason a Olaf Haraldsson používali při kristianizaci Norska, neslouží této víře ke cti. A právem se dá tvrdit, že vikinská loupežná tažení zpomalila šíření civilizace a kultury v severní Evropě o celá staletí. Proto obdivuji islandské kronikáře, lidi, kteří všechna tato vyprávění předávali z generace na generaci, nejprve ústně a potom primitivním spisovným jazykem z jednoho pergamenu na druhý. Ve Flateyjarbóku se vyskytují nesčetná okřídlená slova a rčení, která jsou ještě v dnešním jazyce živá a hojně používaná, aniž by někdo pomyslel na jejich původ. Věty jako: „Nikdo nic nezmůže proti většině“, „Pivo je druhý muž“, „Moudřejší ustoupí“, „Slavit se má, když je co“, jsou slovní obraty, které vešly do pokladnice jazyka, aniž by někdo přemýšlel o tom, odkud pocházejí. Jen málo dnešních spisovatelů vládne srovnatelným bohatstvím nápadů…

8

Kostelníkův dům byl malý a nízký a ležel poněkud dál do vnitrozemí ostrova. I když jeho majitel byl spíš menší postavy, přesto se musel sehnout, aby mohl do své mrňavé chaloupky vstoupit, jakmile odstavil káru u vnější stěny. Uvnitř domku se nacházela malá chodbička, jejíž stěny byly obloženy neohoblovanými deskami z beden, stejně jako kuchyně a jeden pokoj, které sloužily současně jako obý-

vák i ložnice. Stěny byly ozdobeny tapetou s květinovým vzorem, zatímco strop byl pokrytý tmavým obložením:

Kormákur Kolk svlékl svou garderobu pro oficiální příležitosti, pečlivě ji složil a uložil úplně nahoru do zeleně natřené truhly na šaty, která stála u postele. Potom si natáhl pracovní oblečení, starou šedou kombinézu, vlněné ponožky a obnošené gumové galoše.

Paní Gudridur právě vařila rejnoka a k němu brambory. Byla zavalitá a ještě menší než její muž. Kvůli bércovým vředům seděla u sporáku na lavičce a pomocí rukou se přesouvala sem tam. Na kuchyňském stole stála sklenička s vodou a v ní umělý chrup. Protéza jí byla totiž poněkud velká, a Gudridur si ji proto dávala do úst, jen když ji potřebovala při jídle.

„Jaká požehnaná vůně jídla," prohlásil Kormákur Kolk, když vstoupil do kuchyně. Oba manželé se posadili ke stolu, sepjali ruce a pán domu pronesl modlitbu před jídlem: „Díky Pánu za stravu i pití, ve jménu Ježíše Krista. Amen."

Během jídla vylíčil Kormákur Kolk své ženě převoz mrtvoly. On sám sice obsah truhly nezahlédl, ale citoval starostu a vyzdobil svou zprávu i vlastní fantazií. Téma rozhovoru nikomu z obou manželů chuť k jídlu nepokazilo, spíš naopak. S hlučným mlaskáním do sebe ládovali jeden kousek rejnoka za druhým. Gudridur si vidličkou rozkrájela rybu i brambory a smíchala vše dohromady. Sice měla chrup v ústech, ale i tak pro ni bylo obtížné žvýkat.

Kormákur Kolk vedl dlouhý monolog o záhadě Ketilsey. Nevzpomínal si, že by se za poslední desetiletí na ostrovech událo něco podobného. Havárie a neštěstí patřila, co si vzpomínal, vždycky k životu ostrovů, ale aby nějaký neznámý muž na jednom z neobydlených ostrovů zemřel, navíc hlady a zimou, to bylo neslýchané.

„Myslíš, že by bylo možné navázat spojení s tvým zesnulým pěstounem, kdybychom udělali seanci? Možná by nám mohl podat nějakou zprávu o tom neznámém?" zeptala se Gudridur.

Kormákur Kolk zavrtěl hlavou. „Ne, teď ještě ne. Můj nebožtík pěstoun je podivín a s druhými se baví co možná nejméně. Toho jen tak nepřemluvím, aby mi předal nějakou zprávu. Možná se mi ale brzy sám zjeví ve snu a něco prozradí. Pak uvidíme, co se dá dělat.

Ovšem je tu nebezpečí, že se někde tady blízko vznáší neklidný duch, když nablízku někdo tak strašným způsobem přišel o život.“

Když dojedli, Gudridur sklidila ze stolu a nádobí naskládala do dřezu. To byla namáhavá činnost, protože při tom seděla na lavici a musela se posunovat sem tam. Potom vložila do mlýnku kávová zrna, zatímco Kormákur Kolk přinesl z druhé místnosti balík knih. Byl pečlivě zabalený do novin a převázaný šňůrou. Láskyplně knihy vybalil a položil je na kuchyňský stůl. Navrchu ležela stará bible a pod ní se ukázaly čtyři tlusté knižní hřbety. Byla to Flateyjarbók, svazek první, druhý, třetí a čtvrtý, vydání z roku 1944.

Kormákur Kolk zapálil kousek svíčky a otevřel bibli na místě, kde měl udělanou čtenářskou značku. Četl nahlas úryvek ze Čtvrté knihy Mojžíšovy, zatímco jeho žena zalévala kávu. Potom bibli zase zavřel a vzal do rukou druhý svazek Flateyjarbóku. Otevřel knihu na označeném místě, uprostřed ságy o příšežných bratřích. Když dočetl, knihy zase zabalil, jak byly původně. Potom vyšel z domu, aby dokončil svou denní práci. Musel zaopatřit zvířata na noc.

Když přihnal krávy z pastvy do stáje, podojil je. Malý Nonni přišel pro půl litru mléka, muži z Endenkate ho kupovali každý den, pak ho pozdravil Högni, který byl na cestě ze starostova domu ke škole, a chvíli spolu rozmlouvali. Nakonec načerpal Kormákur Kolk ze studny několik věder vody a vylil je kravám do žlabu. Pak vše přichystal na noc. Už pomalu táhlo na dvanáctou, když šel konečně spát.

…Flateyjarbók je, pokud známo, největší pergamenový rukopis, jaký byl na Islandu napsán. Obsahuje celkem 225 listů, to znamená 450 stran. Formát je tak veliký, že z každé telecí kůže se daly vyrobit jen dva dvoulisty, proto bylo na knihu zapotřebí celkem 113 kůží, z nich 101 na hlavní část, která byla sepsána ve Vididalstunze, a dalších 12 pak ještě na dodatek, který vznikl v Reykhólaru asi o devět desetiletí později. Tento dvoulistový formát se nazývá folio. Když se jedna pergamenová kůže poskládá na čtyři části, nazývá se to kvart. Listy jsou v průměru 42 cm vysoké a 29 cm široké…

…Připravit zvířecí kůže pro knihu bylo nadmíru pracné, musely se odchlupit a oškrabat, dokud z nich nebyl použitelný pergamen.

Bezpochyby se na práci na jedné knize podílelo mnoho rukou. Neexistují žádné zprávy o průběhu jejího tvoření, a proto přesnou metodu neznáme. Postupy byly zřejmě podobné jako ve střední Evropě, jen se zde pravděpodobně používalo méně vápna…

Pátek, 3. června 1960

9

Kjartana probudilo kohoutí kokrhání. Trvalo mu dost dlouho, než si uvědomil, kde se vlastně nachází a co je to za zvuky. Postel stála pod zešikmenou střechou a na stěně naproti němu byla napínáčky připevněna barevná fotografie. Obrázek byl pravděpodobně pořízen v nějakém norském fjordu, byla na něm moderní turistická loď a za ní vysoké zalesněné svahy.

Znovu uslyšel kokrhat kohouta a věděl, že je čas vstávat. Pocit sklíčenosti, který na něho nyní padl, znal moc dobře, pociťoval ho častokrát po ránu, obzvlášť když ho očekávalo něco nezvyklého. Zaťal zuby a pokoušel se ten pocit překonat. Dost svou nesmělostí a ostychem trpěl a snažil se co možná nejvíc vyhýbat situacím, při kterých měl co dělat se spoustou neznámých lidí. A právě teď dostal úkol, při kterém bude neustále konfrontován s novými osobami, aniž by to mohl ovlivnit.

Na vnitřní straně okenní tabulky okna nad opačným koncem postele bzučely tři tlusté masařky. Kjartan se posadil a vyhlédl z okna. Dvě děti vyháněly černou ovečku i s jejím jehnětem z louky v západnější části ostrova. Protože bylo ticho, bylo slyšet volání dětí, když se ovce znovu vrátila a za žádnou cenu se nehodlala nechat odehnat. Venku svítilo slunce a obloha byla bez mráčku.

Kjartan se oblékl a sešel po velmi strmých schodech z podkroví dolů. Z kuchyně pronikavě voněla káva. Před domem byla paní domu zaměstnána věšením prádla na šňůru. I dnes na sobě měla kroj, tentokrát ale s květovanou zástěrou. Asi osmiletá dívenka stála vedle ní a podávala jí kolíčky, které vybírala z plechovky od barvy.

Kjartan vzal kávovou konvici, která stála na plotně, a nalil si do šálku kávu. Potom došel ke dveřím a zadíval se dolů na vesničku. Právě nastával příliv a záliv se naplňoval vodou, až se vesnické domy zrcadlily v moři. Několik vesničanů se pohybovalo bez velkého spěchu sem tam mezi domy. Kdykoli se potkali dva lidé, ať už staří nebo mladí, vždycky se zastavili na kus řeči. Jenom pár slepic mělo

zřejmě naspěch a lítalo mezi zahrádkami tam a zpět. Vál lehký vítr, ale navzdory svítícímu slunci bylo docela chladno.

„Dobré ráno, mladý muži," řekla Ingibjörg, když si všimla, že Kjartan vyšel z domu.

„Dobré ráno."

„Zdá se, že nám dobré počasí vydrží."

„Doufejme." Ingibjörg právě pověsila poslední kus prádla. „Do prvního sečení to samozřejmě ještě bude chvíli trvat, ale samozřejmě je velmi dobré, když se teď může kajčí peří vyložit na sluníčko."

„Skutečně? Kdepak je vůbec Grímur?" zeptal se Kjartan.

„On a Högni vstali už za božího svítání a jeli zkontrolovat tulení sítě. Měli by tu být tak k poledni."

„Ach tak."

„Grímur dnes ráno vyvěsil to tvoje oznámení, než vyjeli."

„To je moc dobře."

„Naše pošta otvírá v deset, pak můžeš zavolat svému nadřízenému."

Obrátila se k děvčeti. „Děkuji ti za pomoc, milá Róso, a teď si jdi pěkně hrát."

Děvče odložilo plechovku a odběhlo pryč.

Ingibjörg odešla s prázdným košem na prádlo do domu.

Kjartan se posadil na starou velrybí kost, která ležela před domem, a upíjel kávu. Výhled byl při pěkném počasí nádherný. Zdálo se mu, že vidí i jakýsi bíle nalíčený dům na pevnině na severu, ale taky to mohl být zbytek staré sněhové závěje.

Od Hafnarey sem doléhal křik mořských ptáků z hnízdišť, někde nablízku bečelo jehně. Bríza přinášela nad ostrov slanou mořskou vůni.

Ingibjörg znovu vyšla ven. Zástěru si mezitím sundala, nasadila si na hlavu čepec s dlouhými střapci, který patřil ke kroji, a přes ramena si přehodila pletený trojcípý šátek.

„Dovedu tě teď k poště," řekla přívětivě.

Šli podél strmého břehu a malým úvozem dolů do vesnice. Ingibjörg byla mnohem pomalejší než Kjartan a chvílemi se zastavovala, aby se na něco blíž podívala nebo se pozdravila s někým, koho potkali. Trpělivě čekal a odpovídal na pozdravy, které mu byly určeny,

když mu Ingibjörg představovala lidi, se kterými mluvila. Bylo mu ale nepříjemné, jak na něho ti lidé bez ostychu hleděli, dokud mluvili se starostovou ženou.

Konečně dorazili k družstevní prodejně. Na jejích dveřích bylo vidět, že se zjevně často využívají k vyvěšování různých oznámení. Ze dřeva tu a tam trčely staré, zrezivělé připínáčky, teprve před nedávnem tady bylo vyvěšeno oznámení s termínem svatodušní bohoslužby. Vedle něho visel papír, který Kjartan naťukal na stroji včera večer, byl připevněn čtyřmi úplně novými připínáčky. Ingibjörg se zastavila, četla lístek a s úsměvem přikyvovala, jako by chtěla potvrdit, že této vyhlášce není co vytknout.

Poštovní a telegrafní úřad se nacházel přímo naproti krámu, byl umístěný v jednopatrovém dřevěném domě se zděným podsklepením. Na modrém vývěsním štítu nade dveřmi bylo bílými písmeny napsáno *Postur og sími,* a když se vešlo dovnitř, dostali jste se do předsíně s šatnou a malou lavičkou. Dveře do služební místnosti byly otevřené. Na stěně viselo několik šedých telefonních přístrojů, naproti byla skříň se spoustou přihrádek, do kterých se třídily poštovní zásilky. Na podstavci v rohu stál těžký pancéřový trezor.

S úsměvem je pozdravila drobná, útlá žena. Měla na sobě kalhoty a svetr, dlouhé vlasy měla spletené do tlustého copu.

„To je Stína, naše poštmistrová," řekla Ingibjörg Kjartanovi. Potom přednesla žádost. „Jeden muž z úřadu potřebuje zavolat svému nadřízenému. Máš už přece otevřeno, Stíno, že?"

Ingibjörg se posadila k jednomu stolu a naznačila Kjartanovi, aby si přisedl vedle ní.

„Prostě teď pro vás otevřu. Jenom potřebuji spustit dynamo a zapnout přístroje," odpověděla Stína a oblékla si staré pracovní rukavice, načež vyšla z místnosti ven.

Ingibjörg to vysvětlila trochu blíž. „Tady ve vesnici máme jen jeden druh elektrického proudu, totiž ten, který vyrábí dynamo. Jeden takový stroj je sice ještě v mrazírně na zpracování ryb, ten se ale spouští jen málokdy."

Brzy uslyšeli slabé zvuky motoru, potom se opět objevila přívětivá Stína. Nasadila si na hlavu těžká černá sluchátka, ke kterým byl připevněn také mikrofon, a zapnula zařízení, které ovládala několika

přepínači. Počkala, až se trubky zahřejí, a pak řekla nahlas a zřetelně: „Stykkishólmur, Stykkishólmur, volá rádio Flatey.“ To zopakovala dvakrát. Následně odložila sluchátka a řekla: „Stykkishólmur za chvíli odpoví. Často na sebe nechávají chvíli čekat, aby lidi přesvědčili, že mají spoustu práce.“

Měla pravdu. Brzy bylo slyšet nějaké zvuky, potom se ozval z reproduktoru na stěně mužský hlas: „Rádio Flatey, Stykkishólmur odpovídá.“

„Dobré ráno, Stykkishólmure. Prosím jeden hovor na Patreksfjördur, kancelář okresního úředníka.“

„Okamžik,“ ozvala se odpověď a pak zavládlo ticho. Stína a Ingibjörg čekaly se slavnostním a napjatým výrazem.

Kjartan hleděl z okna, ze kterého bylo možno přehlédnout celou vesnici, a viděl, jak se dva muži zastavili před vyhláškou na dveřích družstevní prodejny. Se zjevným zájmem si přečetli papír, potom si šuškali mezi sebou a dívali se směrem k telegrafnímu úřadu.

„Rádio Flatey, zde Stykkishólmur, okresní úředník v Patreksfjörduru je na drátě.“

„Tak prosím!“ prohlásila Stína a ukázala na černý aparát, který stál před Kjartanem na stole.

Zvedl sluchátko. „Haló, haló. Tady Kjartan z Flatey.“

Hlas ve sluchátku zněl jako z obrovské dálky. „Haló, jak jste na tom s tím vyšetřováním?“

Kjartan odpověděl: „Mrtvolu jsme převezli, ale ještě nevíme, kdo to je. S největší pravděpodobností se na ten ostrov dostal ještě živý, ale pak zahynul chladem a z nedostatku potravy. Asi tam byl pár měsíců, než našli mrtvolu.“

„To je ale divné. Opravdu nikdo neví, kdo to je?“

„Ne. A ta mrtvola je naprosto k nepoznání.“

„No dobrá. Ale mrtvola se musí poslat do Reykjavíku,“ řekl okresní úředník poté, co si nechal celou záležitost projít hlavou.

„Ano, zítra ji odešlou poštovní lodí.“

„Dobře.“

„Nemám se tedy ještě dnes vrátit?“

„Dnes? Ne, zůstaneš ještě na Flatey a budeš si povídat s ostrovany. Nějak přece musí být možné zjistit, kdo toho muže na ten ostrov dopravil.“

Kjartan rozhodně nebyl nadšený. „Vlastně nemám vůbec zkušenosti s takovým vyšetřováním,“ prohlásil.

„Ne, ale musíš mě tam teď zastoupit co možná nejlíp. Nemíním do toho zatahovat kriminální policii v Reykjavíku, když si to tady můžeme v našem okrese vyřídit sami. Starosta ti bude pomáhat s vypracováváním protokolů.“

„Ano, ale co bude s tím vedením pozemkových knih?“

„To klidně může dva nebo tři dny počkat. Vůbec na to nemysli a teď se soustřeď jen na tuto věc. Zítra mi zase zavolej. Na slyšenou a hodně úspěchů.“

Hovor skončil, a tak Stína dala Stykkisholmúru vědět, že to je momentálně vše.

Kjartan jí předal kopii své výzvy a požádal ji, aby odvysílala její obsah na další ostrovy.

Pak volala do vysílačky: „Skáleyjar, Svefneyjar, Látur, volá rádio Flatey.“

Opakovala to třikrát a ostrovy se jeden po druhém ohlásily. Když začala předčítat oznámení, vycházeli už Ingibjörg a Kjartan ven.

„Grímur se vrátí v poledne, potom se můžete poradit, co dál,“ řekla Ingibjörg, když stáli venku před telegrafním úřadem. Potom dodala: „Možná by sis měl udělat procházku, než se Grímur vrátí. Porozhlédni se trochu po ostrově. Návštěvníci rádi chodí na Lundaberg pozorovat papuchalky.“

Kjartan kývl na souhlas, načež se Ingibjörg rozloučila a ještě pomaleji než sem se vydala zpět domů. Kjartan se nejprve trochu rozhlédl po vesničce. Dveře obchodu teď byly otevřené, žádné zákazníky ale nebylo nikde vidět. Před skladem stála kára s několika pytli cementu. Ze sklepa doléhaly slabé zvuky motoru, ze sousedního domu bylo slyšet hrát rádio. Tyto zvuky se mísily s ptačím křikem z Hafnarey.

Nějaká starší žena v zástěře z pytloviny právě rozkládala na betonový plácek nad molem kajčí peří a jakýsi starý muž natíral loďku,

kterou vytáhl ze zálivu na břeh a převrátil dnem vzhůru. Z okna fary Kjartana pozorovala nějaká tvář.

Kjartan vyrazil rázným krokem po úzké sypané cestičce, která se vinula mezi domy. Pronikavý zápach kuřinců se mísil s vůní čerstvých květin a trávy. Vegetace nyní procitala k novému životu, především ve stínu domů se díky hnojení, o které se slepice bohatě postaraly, skvěle dařilo šťovíku a andělice.

Před jedním otevřeným truhlíkem, ve kterém se sušily ryby, stál v pracovním oděvu Kormákur Kolk a u nohou měl na lodní plachtě rozprostřeno peří na sušení. Když uviděl Kjartana, přátelsky pozdravil: „Dobrý den, milý zmocněnče. Kampak máš namířeno, smím-li se zeptat?“

Kjartan popřemýšlel, jestli ho požádat, aby ho neoslovoval titulem zmocněnce, pak se ale rozhodl nechat to být.

„Trochu se rozhlížím po vesnici,“ odpověděl.

„Dobrý nápad,“ řekl Kormákur Kolk. „Mohl bych ti nabídnout kousek dobře upraveného žraloka?“

„Ne, mockrát děkuji.“

„Nebo třeba čerstvá vejce rybáků?“

„Ne, děkuji, nemám hlad.“

„Jak chceš, můj milý. Je něco nového ohledně toho ubožáka z Ketilsey?“

„Ne, nic nového.“

„Takže nic. No dobrá. Já myslím, že to nic dobrého neznamená. Už nějaký čas jsem měl zlé sny.“

„Sny?“

„Ano, říká se o mně, že ve svých snech vídám spoustu věcí. Jenže já nejsem nijak zvlášť zběhlý ve vykládání snů, zato pár žen tady ve vesnici dokáže v těch fantazijních obrazech najít červenou nit, když jim vše dost dobře vylíčíš.“

Kormákur Kolk se usmál.

„Někdy se významy těžko vykládají, člověk pochopí souvislosti až o dost později,“ dodal.

„A jaké jsi měl sny?“ zeptal se Kjartan.

Kormákur Kolk se vysmrkal do červeného kapesníku a zamířil do kůlny. „Byly to zlé sny, příteli, velmi zlé. Mnohé bych raději ni-

kdy neměl," odpověděl a naznačil Kjartanovi, ať jde za ním. Kjartan se musel sklonit, aby prošel dveřmi, a když ho pak uvnitř do nosu udeřil zápach, nejraději by hned zase vycouval ven. Byly tam uloženy více či méně poživatelné potraviny, které buď visely od stropu, nebo byly uloženy v sudech v slaném nebo kyselém nálevu. Za drátěnou mříží na druhém konci kůlny v truhlíku sedělo pár slepic na vejcích.

Kormákur Kolk se posadil na jednu bednu a natáhl se po velkém dřevěném rámu, který si položil na kolena. Po obou stranách rámu byly po centimetrech vyvrtány nahoře a dole dírky a jimi protažené provázky. Z každé strany stála jedna bečka.

„Zdálo se mi, že jsem byl na senoseči na Langey a bydlel jsem ve stanu," řekl kostelník. „Počasí na tom ostrově bylo studené a drsné. Ať jsem pracoval sebevíc, nemohl jsem se zahřát."

Kormákur Kolk vytáhl z jedné bečky hrst nevyčištěného peří a položil je na provázky. Potom začal peří natřásat a protahovat skrz napjaté provázky, aby odstranil hrubou nečistotu.

„Potom jsem uviděl přilétat havrana, který se posadil přímo na můj stan, který nebyl nijak moc daleko. Chtěl jsem ho odehnat, ale najednou jsem skoro vůbec nemohl jít, protože jsem měl nohy těžké jako z olova. Potom přiletěl druhý havran a sedl si k tomu prvnímu, a tak seděli oba na hřebeni stanu, dokud jsem se neprobudil. To se mi v pašijový týden zdálo každou noc. Říkám tomu langeyský sen."

Kormákur Kolk se odmlčel, nahrubo vyčištěné peří vhodil do prázdného sudu a vzal si novou hrstku k čištění.

„A jak ti ten tvůj sen vyložili?" zeptal se Kjartan.

„To nebylo nic těžkého. Znamená to úmrtí, milý pane, dvě úmrtí podle počtu havranů, nemůže to být jasnější. Jeden havran na stanu znamená vždycky jedno úmrtí, ať už ve skutečnosti nebo ve snu."

„Takže zemře ještě někdo?" zeptal se Kjartan.

„To není jisté. Na vnitřních ostrovech zemřela na svátek Nanebevstoupení Ježíše Krista jedna prastará žena. Možná tím byla míněna ona. To se ještě uvidí." Kormákur Kolk zdvihl na zdůraznění svých slov ukazovák.

„Vyplní se hodně tvých snů?" zeptal se ho Kjartan.

„Ano, milý příteli. Některé jsou dokonce zapsány do análů. Nejproslulejší jsou: sen o Sigridovi, hjalavícký sen, sen o plachtění a sen o beraních kulkách. Pak jsou ale i takové, které ještě nikdo nevyložil, ač se o to mnozí pokoušeli. To jsou stagleyský sen, sen o telatech a sen z Popeleční středy. Nechtěl by ses třeba sám pokusit?“

Kjartan pokrčil rameny.

„Sen o telatech byl takovýto: Zdálo se mi, že stojím nahoře u kostela a vidím, jak od pevniny z poloostrova Múlanes přilétají tři orli. Třikrát zakroužili nad hřbitovem, pak jeden z nich usedl na jeden náhrobek, zatímco zbylí dva se stejnou cestou vrátili zase na pevninu. Ten orel, který si sedl, bil prudce křídly a já viděl, že je celý zkrvavený, jak mu od křídel stříká krev do všech stran. Nakonec křídla složil a obrátil se směrem k přístavu. A tam vidím u hráze kotvit velký dvojstěžník, zatímco prázdnou uličkou ženou nahoru telata, za kterými jde několik mužů s korunami na hlavách a v královských ornátech. Pak jsem se probudil. Co myslíš, že to asi může znamenat?“

„Nevím,“ odpověděl Kjartan. „Nejsem zrovna odborník na hádanky.“

„Tyto sny nejsou žádné hádanky. Jenom je třeba správně rozumět symbolům. Sen o telatech představuje velké události, to je jisté. Tři orli vždycky ukazují na velké události, ale ta krev nevěstí nic dobrého.“

Kjartan se usmál. „Dokážeš rozluštit ještě víc takových symbolů?“

„Ano, jistě, celou řadu. Labuť znamená bohatství, biskup něco špatného, květiny v létě štěstí, ale v zimě starosti, král znamená slávu a vážnost. A krom toho se to všechno může nejrůznějšími způsoby kombinovat.“

„Věří zdejší lidé v takové věci?“ zeptal se Kjartan.

„Samozřejmě v to věří všichni lidé, kteří si dají tu námahu, aby přemýšleli. Myslíš si snad, že nám Bůh dává sny jen tak pro zábavu? Jsou to poselství, kterým se dospělí lidé mají postupně naučit rozumět. Všechno má svůj smysl. Dokonce i huldry a elfové jsou tu proto, aby ve svých skalních příbytcích plnili svůj účel.“

„Elfové?“ zapochyboval Kjartan.

„Ano. Nikdy jsi ještě elfa neviděl?“

„Ne.“

„Však ho uvidíš, příteli. Ovšem těžko říct, jestli ho poznáš, až se tak stane.“

„A jak ho můžu poznat?“

„Měj čisté srdce a žádné zbytečné pochybnosti. Lidé jsou příliš skeptičtí. Je třeba věřit tomu, co se píše v islandských ságách a v bibli, dále pak tomu, co vyprávějí staří lidé. Potom se mohou sny a přání plnit.“

Kormákur Kolk skončil svůj výklad a znovu se pustil do kajčího peří. Zdálo se, že pro něho je rozhovor u konce, proto se Kjartan rozloučil a opustil kůlnu. Čerstvý vzduch venku mu udělal dobře.

Jakýsi mladý muž natíral u sousedního domu okenní rám zelenou barvou. Světlé vlasy mu padaly do čela a Kjartan přemýšlel, jestli snad právě tenhle muž není elf. Pravděpodobně ne, pomyslel si, když muž odložil štětec a zapálil si cigaretu. Pak si vzpomněl, že ho viděl už včera, když přitloukal na stěnu kůlny tulení kůži. Dům byl obložený vlnitým plechem, natřeným na bílo, střechu měl ale zelenou. Nade dveřmi visela cedule s nápisem OBECNÍ DVŮR, pod tím ještě letopočet 1927.

„Ty jsi od policajtů?“ křikl mladík na Kjartana.

„Ne, nejsem policista,“ odpověděl Kjartan a přistoupil blíž.

„Já jsem slyšel, žes přišel od policajtů z Patreksfjörduru.“

„Ne, jsem jenom zmocněnec okresního úředníka.“

„A to není něco jako četník?“

„Ne.“

„Nemáš pátrat, kdo zabil toho chlapíka tam na ostrově?“

„Ne, já mám jen zjistit, kdo to je. A pochybuji, že ho někdo zabil.“

„Já myslel, že jsi od policajtů,“ opakoval mladík zklamaně a pokusil se naladit červené kufříkové rádio, které stálo na poličce za otevřeným oknem.

„Už jsi slyšel něco od Elvise Presleyho?“ zeptal se.

„Ne, aspoň si tedy na žádnou skladbu nepamatuji,“ odpověděl Kjartan.

„V rádiu ho skoro vůbec nehrají. Jenže v noci chytám častokrát i různé zahraniční stanice, když jsou dobré podmínky. A tam hrají Elvise často. Sám jsem si vyrobil anténu.“ Mladík ukázal na měděný drát, natažený od hřebene domu ke kůlně. Skleněné izolátory se nacházely na držácích a od této antény vedl drát otevřeným oknem do pokoje.

„V časopise pro mladé *Fálkinn* byl o Elvisovi článek,“ dodal mladík.

Znovu se věnoval kufříkovému rádiu, které však nevydalo ani hlásku, jakkoli silně jím třásl.

„Má vybité baterky,“ vysvětloval. „Na podzim si koupím možná gramofon a pár desek.“

„Ty žiješ tady?“ zeptal se Kjartan.

„Ano, ale chci do Reykjavíku… nebo aspoň do Stykkishólmuru.“

„Opravdu?“

„Ano. Chci se naučit jezdit s traktorem, taky si chci udělat řidičák.“

„Tady na ostrově je nějaký traktor?“

„Ne, ještě ne, ale možná obec jeden koupí. Potom budou potřebovat někoho, kdo ho bude umět řídit.“

Kjartan si náhle vzpomněl na vyšetřování, kterým byl pověřen, a zeptal se: „Nevzpomínáš si třeba, jestli jsi tady někdy v minulých měsících neviděl nějakého turistu v zelené bundě a v kožených pohorkách?“

„To je ten mrtvý muž?“ zeptal se mladík.

„Ano, ten muž byl už poněkud starší a měl šedé vlasy. Pravděpodobně cestoval sám.“

Mladík se poškrábal na hlavě, zřejmě přemýšlel.

„Tuto zimu ani na jaře sem nepřijel. To bych ho viděl. Ale možná tu byl minulé léto. To tu bylo pár hostů, někteří byli cizinci.“

„Cizinci?“

„Ano, dokázali celé dny zírat na papuchalky. Občas jsem jim prodával skořápky mořských ježků nebo lebky.“

„Lebky?“

„Ano, tulení. Babička občas udí tulení hlavy a pak je vaří v polévce. Já je pak ještě suším.“

„Prodává se to dobře?“

„Jen tehdy, když jsou ti chlapi namol. Pak nakoupí kdeco.“

„No, nechci tě zdržovat od práce,“ řekl Kjartan. „Jak se mimochodem jmenuješ?“

„Benjamín Gudjónsson, říkají mi Benni, ale já bych se rád jmenoval Ben… jako Ben Hur.“

„Díky, Bene.“

Kjartan se otočil a vracel se zpátky. Když přišel k otevřenému místu nad přístavním molem, uviděl, jak se k ostrovu přibližuje člun starosty Grímura.

…Sedlák Jón Hákonarson pověřil ve Vididalstunze dva mnichy, aby napsali královskou knihu, jmenovali se Jón Thórdarson a Magnús Thórhallsson. Kromě jmen se o nich neví nic, ale lze předpokládat, že to museli být vzdělaní muži, zběhlí v psaní. Rukopis svědčí o maximální pečlivosti, je jistý a jasně strukturovaný. Iniciály jsou častokrát barevné a ozdobené obrázky lidí, zvířat a květin nebo ornamenty. Tyto ozdoby, přesněji řečeno iluminace, jak se jim říká odborně, pocházejí od Magnúse. Vyžadovaly obrovskou námahu a předpokládá se, že na jednu stránku potřeboval i víc než celý den. Možná právě tyto iluminace vedly k tomu, že Flateyjarbók zůstal zachován v tak dobrém stavu. Rukopis platil pro svůj vzhled a řemeslnou dokonalost od počátku za drahocennou vzácnost. Taky kdokoli jej kdy držel v rukou, zacházel s ním s opatrností a respektem. Nikdy nehrozilo, že by stránky knihy byly použity na podrážky bot nebo vzor střihu, jak se často stávalo u jiných islandských rukopisů, u kterých se nekladla tak velká váha na výzdobu. Proto lze jistě vděčit řemeslné dovednosti za to, že vyprávění autorů zůstala zachována…

10

Kjartan ze břehu pozoroval Grímura a Högniho ve člunu a potom se vydal kolem zálivu za nimi, zatímco oni přistáli poblíž jednoho červeného baráku v západní části vesnice. Člun byl vytažen přídí

na břeh a lanem přivázán ke kameni, který zjevně odedávna sloužil k uvazování člunů.

Oba společnými silami vyvlekli z člunu mrtvého tuleně a právě ho táhli od břehu vzhůru do svahu, když k nim dorazil Kjartan. Další dva ještě leželi ve člunu. Zvířata byla těžká a muži měli co dělat, aby mohli jít po mokrém kamení, porostlém chaluhami, kam mezitím už zase dosahovaly vlny.

„Docela se pronesou," řekl Högni, když oba složili i poslední zvíře na kamenitý břeh.

„Jsou menší, než jsem si myslel," poznamenal Kjartan. „To jsou mláďata, je jim teprve pár týdnů," vysvětloval Grímur. „To je samozřejmé, že nemohou být ještě moc velcí. Ale jsou dobře vykrmení, pěkně tlusťoučcí."

Högni znovu nastoupil do člunu, aby se uvelebil na svém provizorním lůžku. Grímur si šňupl tabák a pak hodil jedno mrtvé zvíře na dřevěnou podložku.

„Okresní úředník chce, abych prozkoumal přesněji, jestli tady někdo toho mrtvého znal," řekl Kjartan. „Předpokládá, že mi s tím pomůžeš."

„Jistě se můžeme projít a udělat pár návštěv, až budou mít lidé po práci," řekl Grímur a brousil si malý nůž. „Ale není třeba se nikam honit. Nejprve bychom měli umožnit všem lidem na ostrově, aby si přečetli naši vyhlášku."

Po těchto slovech nařízl kůži kolem hlavy. V tmavé srsti se otevřel ohnivě rudý límec.

„Mám takový pocit, že se dnes něco stane," prohlásil Grímur a nařízl dál kůži kolem předních ploutví a nakonec u ocasní ploutve. Z těchto řezů krev netekla, zato bylo vidět bílé sádlo a krvavě rudé maso.

„Proč si to myslíš?" zeptal se Kjartan.

„Skoro celou zpáteční cestu nás sledovaly dvě sviňuchy. Už mám zkušenost, že se pokaždé něco přihodí, když kytovci plavou v brázdě za lodí." Grímur znovu zvedl nůž a jedním dlouhým tahem rozřízl celé břicho od krku až k ocasu. Potom stáhl zvířeti kůži, až na ní zůstala tenká vrstva sádla.

„Tomu… opravdu věříš?" zeptal se Kjartan.

Grímur vzhlédl od práce a zasmál se. „Jsou ale ještě i další náznaky," řekl a ukázal zkrvaveným nožem k vesnici. „Vidíš tam na druhé straně zálivu faru? Předtím jsem viděl, jak odtud vyšel malý Svenni a úvozem běžel dolů. Potom se chvíli zdálo, jako by zmizel, ale teď ho vidím běžet podél břehu, jako by měl v patách čerta." Grímur ukázal na malého chlapce, který běžel k nim. „Pastor Hannes ho za mnou poslal se vzkazem a řekl mu, že si má pospíšit."

Grímur pokračoval ve stahování tuleně a oči zvedl teprve tehdy, když byl chlapec až u nich.

„Starosto Grímure, Grímure," sípal a funěl, „pastor s tebou potřebuje nutně mluvit."

„Dal ti nějaké pamlsky za to, abys mě přivedl?" zeptal se Grímur.

„Ano." Chlapec zajel rukou do kapsy kalhot a vytáhl bonbon, který hned vzápětí strčil do úst.

„A kolik bonbonů jsi od něho dostal?"

„Tři velké."

„Tak to je ta záležitost opravdu mimořádně naléhavá. No dobrá, přijdu, až budu hotov se stahováním."

„Nebylo by lepší jít hned?" zeptal se Kjartan.

Grímur se na Kjartana podíval a zamyslel se.

„Tak jdi napřed," řekl potom. „Přijdu později. Myslím, že jistě bude mít co povědět i tobě. A tady mu něco vezmi."

…Z čeho se na Islandu ve středověku dělal inkoust, se neví. V mladších pramenech se uvádí, že se inkoust vyráběl z medvědice lékařské, hlinky a vrby. Je možné, že tato metoda byla známa a používána i při vzniku tohoto rukopisu. Také existuje možnost, že inkoust byl dovážen a skládal se ze zahraničních ingrediencí, které se zde na Islandu nevyskytovaly. K psaní bylo pravděpodobně použito brků labutě zpěvné. Z levého křídla byla lepší, protože byla lépe uzpůsobená tvaru ruky. Než se začalo psát, bylo třeba ostrým předmětem vyrýt na pergamen sloupce a řádky…

11

Uvnitř fary stál pastor v obývacím pokoji u okna a pozoroval skupinku lidí na druhé straně zálivu. Chlapec, kterého poslal se vzkazem, mu už před nějakou dobou zmizel z dohledu, ale nic nenaznačovalo, že by zpráva byla vyřízena.

„Možná bych měl jít sám a promluvit si s Grímurem," řekl pastor neklidně své ženě Alfrídur, která seděla v pohodlném křesle za ním a vyšívala bílý ubrus.

Vzhlédla od ruční práce a energicky zavrtěla hlavou.

Pastor byl nerozhodný. „Podle mého mínění by se měla vrchnost tuto informaci dozvědět co možná nejrychleji," prohlásil ustaraně.

„Ne, nepůjdeš z domu ani na krok," prohlásila manželka pastora kategoricky. „Nepřichází v úvahu, aby ses brodil tím blátem u Grímurova baráku," dodala ještě.

„Když neprší, není to tam na břehu zase tak zlé. Můžu si na boty natáhnout staré galoše," řekl pastor.

„To už si nepamatuješ, jak jsi jednou uklouzl na rybím tuku a úplně sis zničil kalhoty?"

Pastor Hannes si vzpomněl a kapituloval. Současně uviděl, že se dole přibližuje ten zmocněnec s těžkým vědrem v ruce. Malý Svenni mu byl těsně v patách.

„Tady jde aspoň ten zmocněnec. Jenom doufám, že jde k nám. Starostu nevidím. Takže asi nemá čas."

Alfrídur zavrtěla hlavou a zamumlala si sama pro sebe: „Já si stejně myslím, že nejlepší bude mluvit rovnou s tímhle zmocněncem. Má vyšší postavení. A vůbec nepřichází v úvahu, abych si pustila Grímura do domu, dokud se neumyje. Pro muže jeho postavení se prostě nehodí, aby chodil oblečený jako nějaký trhan."

Pastor Hannes na to neřekl nic. Jeho žena se narodila a vyrostla v Reykjavíku a zjevně se nedokázala smířit s tím, že lidé na ostrovech musí všechny fyzické práce vykonávat sami a že se teprve večer, když mají za sebou veškeré povinnosti se zabezpečením rodiny, umyjí. Pastor sám měl starostu a učitele velmi rád a v jejich společnosti se cítil dobře. Člověk mohl totiž vždycky očekávat zajímavé vyprávění nebo podnětný rozhovor. Samozřejmě že byli muži po

vykonané práci pokaždé načichlí tím či oním pachem, jenže tak to bývá přece i u lidí na pevnině. Pastor Hannes vyrostl v Daliru, ale před svou ženou by se nikdy neodvážil přiznat, že mu zápach kravína vlastně vůbec nepřipadá nepříjemný.

Nakonec poznamenal: „Ano, máš asi pravdu. Ten zmocněnec se zdá být spolehlivý muž. Pravděpodobně ví, co by se v takové situaci mělo udělat. Ta věc je velmi vážná.“

Pastor vyšel ven a čekal před domem, dokud k němu Kjartan nedošel.

„Přišel jste pravděpodobně za mnou,“ řekl pastor.

„Ano, starosta mě poslal a požádal mě, abych vaší paní přinesl pár kousků z čerstvého tuleně,“ odpověděl Kjartan a přisunul před sebe starý kbelík s bílým smaltem, který byl plný syrového masa.

„Díky,“ prohlásil pastor Hannes a převzal kbelík. „Požehnány jsou dary, které Bůh a moře lidem uchystali.“ Potom odvedl Kjartana do malého pokoje, kde přijímal své ovečky, přičemž kbelík postavil do malé spíže vedle vchodových dveří.

„Jsem velmi konsternován, ano, velmi konsternován!“ Pastor Hannes nalil z termokonvice kávu do dvou malých šálků, které stály připraveny na psacím stole.

„A pročpak?“ zeptal se Kjartan a vzal si jeden šálek.

„Inu, šel jsem předtím kolem obchodu, a když jsem se přesvědčil, že je termín bohoslužby na svém místě, uviděl jsem i vaše úřední oznámení.“

„No a?“ řekl Kjartan.

„Tedy, ehm, já se totiž domnívám, že vím, kdo je ten nebožtík.“

„Opravdu?“

„Ano, zajisté. Musí se jednat o pana profesora Lunda z Kodaně.“

„Odkud to víte?“

„Víte, musím začít trochu víc zeširoka. Profesor přijel začátkem září z Reykhólaru na Flatey společně s letními sezonními dělníky, kteří ve fjordech na pevnině sklízeli různé plody. Ten muž mi předal pozdravy od pastora Veigara z Reykhólaru a ptal se mě, jestli bych mu nemohl na tři dny poskytnout byt a stravu, k čemuž jsem byl sa-

mozřejmě ochoten. Ten muž na první pohled patřil k lepší společnosti.“

Pastor nadzvedl poklop z podnosu a nabídl Kjartanovi.

„Vezměte si koblížek, prosím.“

„Říkáte, že to byl Dán?“ zeptal se Kjartan a vzal si pečivo.

„Ano, ano. Byl profesorem na kodaňské univerzitě. Trávil léto tím, že jezdil po místech, kde se odehrávají příběhy z Flateyjarbóku, takže nejprve po dějištích obou ság o Olafu Haraldssonovi a Olafu Tryggvasonovi, která se přirozeně nacházejí v Norsku. No a pak se zkrátka rozhodl k cestě po Islandu, jestli jsem mu dobře rozuměl. Nejprve jel na Skálholt, biskupské sídlo, kde svého času úřadoval Brynjólfur Sveinsson. Odtamtud cestoval na sever do Vididalstungy, kde byl rukopis prokazatelně kompilován, a konečně do západních fjordů Reykhólaru, kde také jistý čas pobyl. A odtud se nechal převézt na Flatey. Bylo mu jasné, že se za skutečného znalce ve věcech Flateyjarbóku nemůže považovat nikdo, kdo nenavštíví místo, po kterém tento rukopis dostal své jméno. Kromě toho se chtěl pokusit i o tu starou hádanku, Aenigma Flateyensis, ale k tomu se vrátím ještě později. Odtud pak odjel rovnou do Reykjavíku, aby stihl letadlo do Kodaně. Byl tam očekáván na důležitou konferenci ohledně rukopisných sporů, navíc už začínal na univerzitě nový semestr.“

„Ale jak se potom dostal na Ketilsey?“ zeptal se Kjartan.

„To je pro mě záhada. Rozloučil se se mnou, když měla přijet poštovní loď, a pak se včas vypravil k novému přístavišti na konci ostrova.“

„Ale proč jste si tedy tak jistý, že se jedná o toho muže?“

„Vlastně jsem ho měl identifikovat už podle jeho oblečení, ale to je trochu těžké, když jste přesvědčen, že se dotyčný nachází v Kodani. Co mě pak přesvědčilo, byl ten lístek s výpiskem z Flateyjarbóku. Pravděpodobně je psaný mou rukou.“

„Jak prosím?“ Kjartan vytáhl z kapsy lístek, který si včera večer schoval, a podal ho pastorovi.

Pastor Hannes vzal lístek a přikývl, jakmile na něj poprvé pohlédl. „Má se to tak, že už dřív jsem několikrát přijímal zahraniční hosty, kteří se sem dostali při putování po stopách Flateyjarbóku. Proto jsem se, jak jen to šlo, snažil seznámit se s historií tohoto ruko-

pisu a udělat si na ni vlastní názor. Inu, je taková teorie, že ten Jón z Flatey si těmi slovy, která jsou napsaná na lístku, knihu přivlastnil, aby nemohly být vzneseny žádné námitky ohledně dědického práva. Já jsem oproti tomu toho názoru, že tuto poznámku zapsal do knihy, když ji jednou půjčoval na Skálholt, a to dlouho předtím, než se kniha definitivně dostala do rukou biskupa Brynjólfura. A jsem taky přesvědčen o tom, že Jón Finnsson chtěl biskupu Brynjólfurovi při jeho cestě rukopis zase jen půjčit a že předpokládal, že ho dostane zpět, jakmile bude opsán a odborně prozkoumán. To by totiž jistě taky zapsal, kdyby dával knihu ze svého vlastnictví. Takové dílo se nedává z ruky, aniž by to bylo písemně zdokumentováno, a proto by jistě za přisvojovacím zápisem byl ještě jeden další. Dnes je tomu tak a bylo tomu tak vždycky. Takže to všechno jsem vyložil tomu profesorovi a pak jsem mu ještě připsal na lístek ten text. V názoru na to, jestli by měli Dánové tento rukopis vrátit na Island, jsme se naprosto rozcházeli. On byl naprosto jednoznačně proti, dokonce právě shromažďoval materiál pro článek, ve kterém chtěl vysvětlit své stanovisko. Podle mého mínění kniha náleží potomkům Jóna Finnssona, popřípadě islandskému lidu.“

Kjartan celou přednášku pozorně vyslechl. „Ale ten muž přece musí být v Kodani pohřešován. Proč se po něm nepátralo?“

„To je to, čemu vůbec nerozumím. Naznačoval však, že tato cesta měla zůstat co možná nejvíc utajená a že se snažil vyhnout svým islandským kolegům nebo jiným známým. Ten spor o rukopisy je natolik ožehavé téma, že se chtěl v naší zemi za každou cenu vyhnout jakékoli veřejné diskuzi. Profesor Lund hraje významnou úlohu v řadách našich odpůrců, takže je docela dobře možné, že v Kodani vůbec nikdo nevěděl, že se chystá cestovat na Island. Je starý mládenec a s nikým ve své vlasti nebyl v kontaktu, zatímco cestoval po Islandu.“

„Uměl islandsky?“ zeptal se Kjartan.

„Ano, jistě. Rozuměl velmi dobře, přečetl všechno, dokonce uměl i psát bez chyb. Ale když hovořil, znělo to tak nějak divně, jako ostatně u většiny Dánů, přesto však byl schopen se velmi dobře domluvit.“

„A co je to za hádanku, o které jste předtím mluvil?“ zeptal se Kjartan.

„Nazývá se Aenigma Flateyensis a v jistém ohledu je to něco podobného jako křížovka. Dostala se na ostrov spolu s faksimilním vydáním Flateyjarbóku, který knihovna obdržela ke stoletému jubileu v roce 1936. Ty listy ještě pořád leží volně vloženy v knize, protože je s nimi spojeno tabu, neboť nesmí opustit dům, ve kterém se nachází knihovna. Stejně tak si nikdo nesmí opsat klíč k luštění, aby se pokusil o správné řešení. Tu a tam sem přijíždějí nějací hosté, aby se ji pokusili vyřešit. Dosud ale ještě nikdo nebyl úspěšný. Některá vodítka jsou opravdu nejasná a klíč je naprosto nesrozumitelný.“

„A proč se tento muž pokoušel o vyřešení té hádanky?“

Pastor Hannes se pousmál. „Profesor patří, či přesněji řečeno patřil, k jisté vědecké společnosti v Kodani. Členové se jedenkrát týdně setkávají ve vyhlášeném lokále *Det lille Apotek*. Jsou rozděleni na dvě skupiny. Ti, kteří dokázali něco vskutku pozoruhodného v oblasti duchovních věd, smějí sedět na lavici u stěny s výhledem do sálu. Ti druzí se musejí mačkat v uličce, kde se jim snadno může stát, že budou politi pivem. Pan profesor si chtěl zajistit lepší místo tím, že vyřeší flateyskou hádanku.“

„A podařilo se mu to?“

„Nevím. Nechtěl o tom vlastně vůbec mluvit, pořád tuhle záležitost zahrával do autu. Přesto se domnívám, že tu hádanku opravdu rozluštil a že ji chtěl veřejně prozradit teprve tehdy, až bude zpět v Kodani. Jenže to se teď už dá jen těžko zjistit. Dal mi jeden opis svých řešení, ale nevím, jestli se hodí k luštícímu kódu.“

Pastor Hannes otevřel přihrádku v sekretáři, vytáhl z ní složený arch papíru a podal ho Kjartanovi. „Tady to je. Myslím, že bude dobře, když si ho necháte vy.“

Kjartan vzal papír a pozorně ho zkoumal. Věty byly částečně v dánštině, částečně v islandštině a rukopis byl dost nečitelný.

„Musím zavolat do Reykjavíku a prověřit, jestli může být pravda, že ten mrtvý je profesor, o němž hovoříte. Vy se ale budete muset podívat do té truhly, abyste potvrdil, že má na sobě ty samé věci, které jste na něm viděl při posledním setkání. Samotná mrtvola je samozřejmě zcela k nepoznání,“ řekl Kjartan.

Pastor Hannes zvedl třesoucí se rukou šálek k ústům. „Ano, to asi budu muset.“

„Bylo by možné, aby se během plavby na poštovní lodi procházel po palubě, spadl do moře a zachránil se na Ketilsey?“ otázal se Kjartan.

„To si vlastně vůbec nedokážu představit. Ten ostrov leží příliš daleko od lodní trasy.“

„Nejsou tam silné mořské proudy?“

„To ano, jistěže, ale nevím to moc přesně. To byste se musel zeptat těch, kdo se vyznají na moři.“

„A kdy odtud vyrazil?“

„To bylo čtvrtého září. Už jsem se díval do svého deníku. Vzpomínám si, že den po jeho odjezdu vysílali v rádiu zprávu o tom rukopisném sporu.“

„Neměl s sebou žádná zavazadla?“

„Měl malou cestovní brašnu, která mu stačila na pár dní, toaletní potřeby, náhradní spodní prádlo a tak. Fotoaparát a malý dalekohled. Myslím, že mi říkal, že si kufr nechal v Reykjavíku.“

Kjartan vzal znovu do ruky lístek, který ležel mezi nimi na stole.

„Co znamená to, co je napsáno tady na tom lístku, ‚folio 1005‘?“

„To je inventární číslo Flateyjarbóku v Královské knihovně v Kodani. Vzpomínám si, že Lund si ho napsal na ten lístek a pak ho schoval do kapsy.“

Kjartan lístek obrátil.

„Víte, co znamenají ta písmena na druhé straně?“

Pastor se podíval blíž. „Ne. Ta mohl na ten lístek napsat až potom, co odtud odjel. Vypadá to podobně jako ten galimatyáš písmen, který má být klíčem k flateyské hádance. Ale ten muž věděl, že se klíč nesmí opisovat. A taky už pak od té chvíle, co jsem mu ten lístek dal, v knihovně nebyl.“

Kjartan si poznamenal: *Gaston Lund z Kodaně, čtvrtého září.* „Zajdu na telegrafní úřad a zavolám na dánské velvyslanectví,“ prohlásil a vstal.

Pastor Hannes ho doprovodil ke dveřím, rozloučil se s ním a pak se znovu vrátil ke své ženě do obývacího pokoje.

„Ta věc je v dobrých rukou," řekl. „Nejvíc se hrozím toho, že se budu muset jít podívat na tu mrtvolu v truhle. Takové věci mi byly vždycky nepříjemné." Dlouho pak hleděl z okna, než pokračoval: „Vzpomínám si na to tak dobře, jako by to bylo teprve včera, co nás ten Lund opustil. Doprovodil jsem ho ke dveřím a na rozloučenou jsem mu podal ruku. Slíbil, že mi napíše. Měl jsem mít podezření, když pak žádný dopis nepřišel?"

Jeho žena odložila práci. „Tys mu někdy psal?"

„Ne, nepsal, protože jsem vlastně nejdříve čekal dopis od něho."

„Možná byl už na cestě k druhé návštěvě našeho ostrova, když ho Bůh povolal k sobě."

Pastor zavrtěl hlavou. „Nevím, ale pořád jako bych ho viděl před sebou, jak s tou svou cestovní taškou sestupuje úvozem dolů z kopce. Vydal se na cestu tak brzy, protože se chtěl ještě zastavit u Jóhanny pro nějaký prostředek proti mořské nemoci. Měl z toho přejezdu strach, protože počasí se zhoršilo."

Pastor hleděl mlčky z okna a pak řekl tiše, jakoby sám pro sebe: „Jak se ale pro všechno na světě dostal na Ketilsey?"

…Písmem středověku bylo latinské karolinské písmo, které se na Island dostalo z Norska nebo z Anglie, ale s jistými doplňky, aby se přizpůsobilo severským potřebám. Dlouhé vokály byly označovány čárkou, taky přibyla některá nová písmena.

…Text Flateyjarbóku nese osobní zvláštnosti svých písařů Jóna a Magnúse. Od Jóna pochází největší část první poloviny a od Magnúse ta druhá. A dá se vyčíst ještě víc. Někdo neznámý s mnohem horším rukopisem se na čtyřech místech chopil pera, a sice v prvním dílu. Pravděpodobně to udělal tehdy, zatímco si Jón ostřil brk, protože Jónův rukopis je za neznámým rukopisem pokaždé o něco tenčí než předtím. Jistě to ale nebyl žádný pacholek od krav, který by si chtěl potají vyzkoušet, jak se píše na pergamen. To by mu kněz nikdy nedovolil. Pravděpodobně to byl spíš někdo, komu byl kněz podřízen, možná dokonce sám zadavatel. Podle mého mínění je to celkem pravděpodobné…

…Rukopis Magnúse Thórhallssona a jeho iluminace ve Flateyjarbóku patří k tomu nejkrásnějšímu, co mohlo středověké islandské

rukopisné písemnictví nabídnout. Můžeme vycházet z toho, že tento umělec byl velmi vyhledávaný písař a že z jeho pera vyšly četné rukopisy. Když mu byl svěřen Flateyjarbók, měl dobrý cvik. Přesto se z jeho psaní a způsobu zpracování textu dochovalo jen pár slov ve dvou dalších rukopisech. Je tedy třeba předpokládat, že jeho životní dílo je ztraceno…

12

Když se Kjartan vrátil z telegrafního úřadu, starosta byl ještě pořád před domem. Nyní seděl Grímur na dřevěné bedně, přes kolena měl položený lněný pytel a zabýval se tím, že ostrým nožem oškrabával z tulení kůže tenkou vrstvu sádla. U nohou mu stála velká nádoba s červeně zbarvenou mýdlovou vodou, ve které byla namočená druhá tulení kůže. Třetí byla natažená na stěně kůlny, čerstvě oškrábaná a očištěná.

Högni byl ještě na břehu, porcoval jedno tělo a jednotlivé kusy házel do sudu. Tu a tam hodil hejnu racků, které se shromáždilo na břehu, pár kousků tuku. Když uviděl, že se Kjartan vrací, odložil řeznický nůž stranou a připojil se k nim.

„Tak s jakoupak epištolou vyplul pan pastor dnes?“ zeptal se Högni napjatě, posadil se na rezavou káru a rukou sáhl po termosce a krabici s jídlem.

Kjartan jim vyprávěl o svém rozhovoru s pastorem, zatímco Grímur mlčky poslouchal a dál škrábal.

„Není divu, že se pana pastora zmocnila hrůza, když zjistil, že jeho host nedojel v pořádku domů. Ten se jistě dnes večer pomodlí nejméně dva otčenáše, ubohý muž boží,“ řekl Högni.

„Zavolal jsem na dánské velvyslanectví do Reykjavíku, tam věděli, že je profesor Lund pohřešovaný. V zimě se prý o tom psalo hodně v dánských novinách. Taky ho prý celé měsíce hledali po celém Norsku, ale nikdo neměl ani nejmenší podezření, že cestoval taky na Island. Velvyslanec si prý vyžádá z Dánska bližší informace. Potom jsem ještě mluvil s okresním úředníkem v Patreksfjörduru, který nám přikazuje, abychom pokračovali v pátrání. Zapojená bude také kriminální policie v Reykjavíku a ujme se případu, pokud se

nedostaneme dál. Taky se pokusí zjistit, co dělal Lund v Reykjavíku," pokračoval Kjartan.

Grímur chvíli přemýšlel. „Musíme navázat spojení s posádkou poštovní lodi. Možná by si na toho cestujícího vzpomněli. Při té plavbě jistě nebylo na palubě moc pasažérů."

Kjartan mlčky přikývl. „A co ten sedlák v Endenkate? Říkal jsi, že si vždycky zapisuje, kdo přijíždí a odjíždí poštovní lodí. Myslíš, že by nám mohl pomoci?"

„Možná ano," řekl Grímur. „Po kávě se půjdeme podívat k Valdimu."

…Když byl Flateyjarbók sepisován, probíhaly právě v islandštině velké fonetické změny. Kniha ale byla kompilována podle různých jiných rukopisů, starších i novějších. Pravopis je proto směsicí starého a nového a je zcela nedůsledný. To se mimochodem týká spousty islandských rukopisů, protože písaři neznali ani pravopisné příručky, ani slovníky. Každá písařská škola se ubírala svou cestou, i když od začátku 13. století můžeme pozorovat, že První gramatický traktát z poloviny 12. století, který usiloval o sjednocení pravopisu, byl velmi vlivný spis. Přesto ale psal každý tak, jak byl zvyklý, a tak tomu zůstalo i v dalších staletích…

13

Jakmile se zjistilo, že ten mrtvý je pravděpodobně profesor univerzity v Kodani a ve své zemi vážený muž, začalo se ze strany úřadů v Reykjavíku zprávě o nálezu mrtvoly na opuštěném ostrůvku v Breidafjörduru věnovat víc pozornosti. I když byla záležitost hned po zjištění nálezu mrtvoly předána kriminální policii, pořád se vyčkávalo, než budou posmrtné pozůstatky prozkoumány a až místní udělají, co je v jejich silách, aby získali další informace. Když se ale zjistila totožnost mrtvého, bylo na místě, aby byl vyšetřováním pověřen nějaký kriminalista. Bylo třeba přijít věci na kloub, získat zprávy z první ruky.

Dagbjartur Árnason nepatřil k nejschopnějším kriminalistům a sám si to také uvědomoval. Proto si nikdy nestěžoval, když mu dali

případ, který by druhým připadal nudný a bezvýznamný. Takových případů bylo totiž víc než dost. Byl proto specialistou na malé šekové podvody, krádeže v obchodech a další delikty tohoto druhu, ty tvořily hlavní náplň jeho práce. Dagbjartur byl považován za dost líného a pohodlného člověka, ale právě proto byl také trpělivý a dobrácký, což člověku může být ku prospěchu, když je třeba sehnat nějaké informace, na které se musí déle čekat. Tyto vlastnosti by mohly být k užitku i při vyšetřování větších případů, ale on nedokázal leckdy dost rychle vidět správné souvislosti. Proto mu normálně bývaly přidělovány jen asistenční úkoly. Rovněž nijak nevynikal ve vyslýchání ostřílených zločinců.

Dagbjarturův nadřízený si ho k sobě po obědě zavolal a pověřil ho úkolem zjistit něco o tom, co dělal Gaston Lund koncem srpna loňského roku v Reykjavíku. Ve kterém reykjavíckém hotelu například přenocoval? Měl ve městě nějaké známé?

Dagbjartur se cítil poněkud ospale a malátně. Ne snad, že by se v předchozích dnech zrovna přetrhl, prostě a jednoduše se jen v poledne přejedl masové polévky. Předpokládal totiž, že ho čeká nenáročný den, během kterého si trochu odpočine před víkendem. Chystal se totiž své manželce pomoci na zahradě, pokud se neobjeví nějaký úkol, který by nesnesl odkladu. Protože takové věci znamenají přesčasy a víc peněz, které se vždycky hodily.

Navenek působil Dagbjartur dojmem tragické postavy, byl úzký v ramenou, ale hned pod nimi se rozšiřoval čím dál víc. Tlusté břicho, široké boky a těžký zadek mu dodávaly podobu kužele. Dělalo mu problémy koupit oblečení, aby mu padlo, a proto působil opravdu zvláštním dojmem. Nosil kalhoty, které byly na první pohled toho nejlevnějšího druhu, navíc neumělou rukou rozšířené, nahoře přidržované úzkými šlemi. Tvář mu zdobila trojitá brada, ale výraz měl přátelský a chápavý.

Kromě Dagbjartura pracovali na případu ještě starosta Flatey a zmocněnec okresního úředníka bardaströndského okresu. Zcela zjevně nebyl případ v hlavní režii policie, ale než se nasadí další policisté, měla se dát šance místním úředníkům, aby se předvedli. Bylo před svatodušním víkendem a spousta lidí si vzala dovolenou. Pro celou tu záležitost bude zjevně existovat nějaké úplně normální vysvětlení,

jaké rychle vyjde najevo. Lidé na Flatey už beztak dokázali víc, než se od nich čekalo, když zjistili jméno mrtvého, třebaže bylo zpočátku všechno tak nejasné.

Dagbjartur měl se svým pátráním ve městě úspěch překvapivě rychle. Vzal si taxík a zamířil rovnou cestou k hotelu Borg. Na recepci požádal, aby mu dali k nahlédnutí knihu hotelových hostů od srpna do září loňského roku. Recepční, muž středního věku, předložil kriminalistovi tlustou knihu, která byla opatřena štítkem 1959, a otevřel ji na patřičném místě. Dagbjartur začal s pátráním na začátku srpna. Svědomitě pročítal každé jednotlivé jméno a skončil teprve u posledního hosta 10. září. Tato četba ale nepřinesla žádný výsledek. Gaston Lund se tedy v tomto hotelu nezapsal, ale s tím si Dagbjartur nelámal hlavu. Bude tedy třeba proklepnout další hotely ve městě, pak i penziony. S trochou štěstí to nějaký čas zabije.

„Promiň, pátráš po nějakém určitém jménu?“ zeptal se recepční, když Dagbjartur zaklapl knihu.

„Profesor Gaston Lund, dánské národnosti.“

Recepční přikývl. „Ano, pan Lund byl u nás loni.“

„Opravdu? Proč tedy není jeho jméno v této knize?“

„Pan Lund dával přednost cestování inkognito.“

„A to si na to i po tak dlouhé době vzpomínáš?“ žasl Dagbjartur.

Recepční se pousmál a řekl: „Ano, opravdu to bylo dost neobvyklé. Na takové věci já mám dobrou paměť.“

Natočil knihu hostů k sobě a cvičeným prstem letěl po řádcích.

„Tadyhle se profesor zapsal,“ řekl a ukázal na řádek pod datem 24. srpna.

Na začátku bylo něco, co mohlo být písmeno G, ale pak bylo písmeno dvakrát přeškrtnuto a za tím stálo tiskacími písmeny EGILL STURLUSON.

„Protože se sám jmenuji Egill, byl jsem samozřejmě překvapený, když jsem to jméno viděl takto napsané,“ řekl recepční.

„Ano, už chápu, proč sis toho jména všiml,“ řekl Dagbjartur a souhlasně přikývl. Vytáhl zápisník a informaci si zapsal. „Asi už k tomu nemáš co dodat, viď?“

„Ne, ten muž působil dobrým dojmem a okamžitě souhlasil, že první noc zaplatí předem, navíc přidal i kauci. Proto jsem neměl žád-

né námitky. Bylo očividné, že ten muž je Dán, navíc byl poněkud zvláštní. Pokud nechtěl uvést své vlastní jméno, měl pro to jistě své důvody.“

„Ale odkud potom víš, že se jmenoval Gaston Lund?“

„V jídelně totiž tímto jménem podepsal účet. Nedal si pozor. Protože se starám taky o hotelové účty, vzpomínám si na to. Ostatně jednou sem taky přišel nějaký muž a ptal se, jestli je profesor Lund v našem hotelu.“

„A co jsi na to odpověděl?“

„Řekl jsem, že žádný host toho jména tu není.“

„A proč?“

„Když hostu záleží na tom, aby zůstal inkognito, je hotel samozřejmě povinen ho nezklamat. Krom toho, když se na něho ten muž ptal, byl už pryč, takže odpověď byla pravdivá.“

„Kdy opustil hotel?“

Egill se znovu podíval do knihy hostů. „Zůstal tu dvě noci a odcestoval 26. srpna. Nechal u nás kufr, abychom mu ho uschovali.“

„Vyzvedl si ten kufr?“

„Předpokládám, že ano. Ovšem ne tehdy, když jsem měl službu.“

„Kde byl ten kufr uložen?“

„Máme na to místnost ve sklepě.“

„Můžu se do ní podívat?“

„Ano. Moment, hned tě doprovodím dolů.“

Egill zmizel za dveřmi, ale hned se zase objevil v doprovodu mladého muže, který zaujal jeho místo u recepce.

„Tak pojď za mnou,“ řekl Dagbjarturovi.

Sešli po schodech dolů a dostali se na dlouhou tmavou chodbu. Tam Egill otevřel dveře od skladovací místnosti a rozsvítil. Na regálech stálo pečlivě vyrovnáno mnoho kufrů.

„Schováváte tady opravdu hodně kufrů,“ řekl Dagbjartur.

„Z velké části jsou to kusy zavazadel, které si tu hosté zapomněli, a tak byly uskladněny tady. Představte si, že mnohdy hosté zapomenou i celý kufr. Některé taky patří hostům, kteří prostě práskli do bot a nezaplatili. Nepředpokládám, že by si je někdy přišli vyzvednout.“

„Vidíš tady někde kufr toho Dána?“

„Nevzpomínám si přesně, jak vypadal. Ale jistě to bylo něco solidního. Ten host působil velmi elegantním dojmem.“ Egill se díval na kufry, některé vytáhl a otevřel. Jeden byl mnohem těžší než ostatní, a když ho kriminalista otevřel, objevily se v něm jakési pořadače a pár kousků prádla.

Dagbjartur vzal jeden z pořadačů a listoval v něm. Spousta stránek popsaných v dánštině, dále pak několik norských pohlednic. Na konci posledního listu našel nálepku. Stálo na ní: ‚G. Lund‘.

„Tohle musí být jeho kufr,“ řekl Dagbjartur.

„To mě překvapuje,“ řekl recepční. „Byl jsem pevně přesvědčen, že si ten host kufr vyzvedne, jak slíbil.“

„Vezmu ho s sebou,“ řekl Dagbjartur. „Nevíš mimochodem, kdo byl ten muž, který se po něm ptal?“

„Nevím, jak se ten muž jmenuje, ale už několikrát jsem jeho fotku viděl v novinách. Jistě to musí být nějaký hodně známý muž.“

Dagbjartur se přátelsky usmál a řekl: „Doufám, že po tobě momentálně nebude moc velká sháňka, protože nyní se budeme muset věnovat prohlížení starých novin.“

…Flateyjarbók byl sepsán za použití mnoha předloh, jistě ne méně než čtyřiceti. Knihovna kláštera v Thingeyraru byla pravděpodobně jejich hlavní zásobnicí, protože tam měli velké fondy…

…Zájem vědců vždycky vzbuzovalo, že písaři těchto rukopisů neměli moc velkou zálibu ve verších. Sice básně svědomitě opisovali ze starších pramenů písmeno po písmeni, ale na mnoha místech to přece jen poněkud popletli, zřejmě proto, že básním nerozuměli…

14

Cesta k Endenkate vedla po úzké točité ušlapané stezce, proto museli jít husím pochodem za sebou, napřed Grímur, potom Högni a jako poslední Kjartan. Malý Nonni seděl nahoře na svahu a sledoval je, jak se přibližují. Vyskočil, seběhl dolů k usedlosti a zmizel v domě. Všechny tři nepříliš vysoké domovní štíty byly vytvořeny z naplaveného dřeva, střecha byla krytá drnem. Zadní část obydlí byla z

největší části vnořena do svahu. Ze střední části trčel komín, ze kterého se valil hustý černý kouř. Severně se prostíralo bramborové pole a vedle stála malá zemljanka s drnovou střechou, která pravděpodobně sloužila jako sklípek na zásoby. Před domem ležely na dřevěné konstrukci rozložené sadbové brambory, hned vedle nich stály převrácená ruční kára a velký sud na vodu s víkem.

V nízkých dveřích se objevil Valdi. Musel se sehnout, aby mohl vyjít ven.

„Buď zdráv, milý Valdi."

Valdi pozdrav opětoval němým kývnutím hlavy, zatímco si cpal do krátké dýmky tabák a důkladně si měřil Kjartana svým jediným zdravým okem.

Grímur Valdimu vysvětlil, proč přišli. Je docela možné, že si zapsal, kdo odjížděl poštovní lodí minulý rok čtvrtého září.

Valdi se zamyslel a po chvíli se zeptal: „Proč to chceš vědět?"

„Pastor se domnívá, že toho muže, kterého jste našli na Ketilsey, zná, a říká, že ten muž měl v plánu toho dne odjet s poštovní lodí do Stykkishólmuru."

Valdi se vrátil zpět do domu a brzy nato zase vyšel s modrým sešitem v ruce. Listoval v něm a beze slova četl.

„Ne, pane starosto. Toho dne jsem si totiž vůbec nezapsal, kdo odjíždí do Stykkishólmuru."

„Proč ne, Valdi?" Grímur byl překvapen.

„Na to si momentálně nedokážu vzpomenout."

„Nebylo to třeba proto, že tou lodí vůbec nikdo neodjel?" zeptal se Kjartan.

Valdi se na něho podíval. „Možná."

„Můžeme se podívat na ty stránky?" zeptal se Grímur.

Valdi se podíval z jednoho na druhého, potom jim ale sešit podal a ukázal jim tu stránku. Byla hustě popsaná tužkou a u data 4. září stálo: *mrholení, stálá bríza, +4° C. Pasažéři ze Stykkishólmuru: Hakon a Filippía. Byli v Akranesu, nechat si udělat umělý chrup. Syn Gudrun z Vnitřního dvora přijel na návštěvu.* Pak byl kousek místa vynechán.

Najednou se z domu ozval křik. Starý Jón Ferdinand se vybelhal ven ze dveří a držel si ruku před ústy. „Au, au, au!“ bědoval. „Spálil jsem si pusu.“

„Sakra, co se zase stalo?“ zeptal se Valdi stroze.

„Jenom jsem chtěl ochutnat ten dobrý vývar z racka,“ řekl stařec zkroušeně.

„Ty ses musel úplně zbláznit, vždyť je přece úplně vřelý!“ nadával mu Valdi a sundal ze sudu s vodou víko. Nabral naběračkou vodu a podal ji starci.

„Na, napij se studeného.“

Jón Ferdinand usrkával vodu, zatímco Valdi hleděl na hosty.

„Musím na toho chlapa dávat pozor jako na kojence,“ řekl.

Grímur se podíval Jónu Ferdinandovi na rty. „Má na nich úplné puchýře,“ řekl. „Možná bys s ním měl zajít k doktorce.“

„Nikam jinam bych ani nechodil, kdybych měl toho starého tahat k doktorovi vždycky, když si spálí čumák,“ odpověděl Valdi nevrle.

„Mohl bych trochu zalistovat v tom tvém sešitu?“ zeptal se Kjartan.

Valdi se na něho podíval. „Proč?“

„Pastor říká, že druhého září přijeli nějací lidé z Reykhólaru. Zapisuješ si do své knihy i to, když odtud přijede nějaký člun?“

„Ne, to ne. Není možné uhlídat, kdo všechno sem na Flatey přijede a kdo odjede. Vždyť ty čluny přistávají na různých místech a člověk nemůže dávat pořád pozor. Takže si všímám, jen když v sobotu přijíždí poštovní loď. Pomáhám s uvazováním, protože to nemám k přistávacímu můstku daleko. Jednou jsem začal s tím, že si ty věci sám pro sebe zapisuji, jednak abych věděl, jednak proto, že mě to baví. Dosud po mně ale ještě nikdo nechtěl, abych mu to ukázal.“

Grímur si vzdychl. „Tak dobrá, milý Valdi, takto se nikam nedostaneme. Ale popřemýšlej o tom ještě, pokus se vzpomenout si, proč sis toho dne nic nezapsal, a pak nám dej vědět.“

Pak se všichni tři rozloučili.

…Středověké rukopisné pergameny se dochovaly v různé míře zachovalosti. Ve 13. století a na začátku 14. století byly pravděpo-

dobně mnohé rukopisy vyváženy do Norska jako obchodní artikl. Ale když se v pozdním 14. století norština rychle měnila, zájem o rukopisy opadl. S těmito starými pergameny se náhle nedalo nic dělat, protože je už nikdo neuměl přečíst. Oproti tomu na Islandu se na nich zřejmě negativně projevilo nadměrné opotřebení. Ty knihy šly z ruky do ruky a časem byly od častého čtení úplně zničeny. Vznikaly opisy, které se daly číst lépe, zatímco ty staré cáry upadaly v zapomnění. A po reformaci nebylo dobré vzpomínat na staré spisy z papežských dob…

*…Není známo, do čích rukou se kniha dostala po smrti Jóna Hákonarsona, ale koncem 1*5. *století byl rukopis ve vlastnictví dvorního maršála Thorleifura Björnssona v Reykhólaru. Později knihu vlastnil Jón Björnsson na Flatey, byl Thorleifurovým vnukem, a ten ji zase odkázal svému vnuku Jónu Finnssonovi, který rovněž bydlel na Flatey, a po tomto místě kniha dostala své jméno…*

…V 16. století se v Evropě probudilo národní povědomí. Byla zdůrazňována národní identita a posílení královské moci. Najednou se znovu probudil i zájem o vlastní minulost. V severských zemích učenci věděli, že se na Islandu nacházejí drahocenné historické prameny. Dánský král poslal v 17. a 18. století na Island sběratele rukopisů. Nejambicióznější z nich byl Árni Magnússon, ale účastnili se i mnozí další. V ságách islandských biskupů se píše, že Jón Finnsson, velkostatkář na Flatey, vlastnil rozsáhlý pergamenový rukopis, napsaný dávnými mnišskými písaři, jenž obsahuje některé ságy o norských králích, ale navíc i jiné věci. Od této chvíle se tento rukopis všeobecně nazývá Flateyjarbók…

15

Po návštěvě v Endenkate odešli Kjartan a Grímur na telegrafní úřad a vyřídili řadu telefonátů. Přes radiostanici v Gufunes získali spojení s poštovní lodí, která se momentálně nacházela ve Faxaflóiském zálivu. S nákladem cementu byla na cestě z Akranesu do Stykkishólmuru. Ohledně zahraničního pasažéra jim nemohla posádka říct nic nového. Možná na palubu nastoupil, ale nedokázali si na něj vzpomenout. S pasažéry měl kontakt ještě tak nejspíš kuchař. Jenže

ten měl přesně v tu dobu minulého roku dovolenou. Zastupovala ho jakási mladá dívka, která právě absolvovala rodinnou školu. Jenže ta už teď byla, pokud jim bylo známo, provdaná někde na souostroví Vestmannaeyjar.

Pastor Veigar v Reykhólaru si na Gastona Lunda vzpomínal dobře, ale už o něm ani neslyšel, ani neočekával, že se mu ozve. Lund u něho v Reykhólaru strávil jen jednu jedinou noc. Ředitel hotelu v Stykkishólmuru se ujišťoval, že Lund v noci poté, co připlula poštovní loď z Flatey, v hotelu nepřenocoval. Autobus do Reykjavíku odjížděl až druhý den ráno, proto by musel bydlet někde jinde ve vesnici, kdyby skutečně připlul lodí.

Řidič linkového autobusu ze Stykkishólmuru do Reykjavíku byl v hlavním městě. „Nepamatuji se ani, kdo mi seděl v autobusu včera," odpověděl, když se ho Grímur zeptal, jestli by si nevzpomněl na jednoho dánského cestujícího ze čtvrtého září loňského roku.

Nakonec obdrželi informace z kriminální policie v Reykjavíku. Gaston Lund po svém příjezdu na Island strávil dvě noci v hotelu Borg a kufr si ponechal v hotelu v úschově, než odcestoval na venkov. Tento kufr byl odložen do sklepa a tam zapomenut. Proto nebylo nikomu nápadné, že nebyl vyzvednut.

Kjartan a Grímur zůstali na telegrafním úřadu až do večeře a pokračovali v pátrání. Stína, slečna z pošty, a její kolega v Stykkishólmuru zůstali ve službě dlouho po pracovní době a napjatě sledovali všechny telefonní hovory.

Další informace přišly z dánského velvyslanectví. Gaston Lund odcestoval uprostřed července z Kodaně do Norska. Byl to zapřisáhlý starý mládenec s vlastnostmi, které k tomu patří, a většinou kráčel vždy po svých vlastních cestách. Jeho kolegové na univerzitě věděli, že chtěl v Norsku navštívit Bergen, Trondheim a Stiklestad. O cestě na Island se nezmínil. Jako pohřešovaný byl nahlášen velmi brzy, když se neobjevil ani na konferenci o rukopisech, kde měl mít přednášku, ani nezahájil své přednášky na univerzitě. V Norsku proběhlo velmi rozsáhlé pátrání. Začátkem září došlo poblíž Bergenu k havárii trajektu, a tak se předpokládalo, že se nacházel mezi pohřešovanými. Proto zpráva, že byl Gaston Lund nalezen mrtev na jednom neobydleném ostrově u Islandu, byla považována za senzaci.

Ve večerních zprávách rozhlasu se o události podrobně referovalo. Okresní úředník v Patreksfjörduru v rozhovoru uvedl, že vyšetřování je v plném proudu.

…V roce 1647 byl biskup Brynjólfur Sveinsson na cestě po západní části země a 12. neděli po slavnosti Nejsvětější Trojice, která připadala na 15. září, sloužil bohoslužbu v kostele na Flatey. Biskup Brynjólfur nabídl Jónu Finnssonovi spoustu peněz, protože chtěl koupí získat Flateyjarbók, nejprve v mincích, potom v pozemcích, ale Jón Finnsson knihu prodat nechtěl. Když ale pak biskupa doprovázel k lodi, na rozloučenou mu tento jedinečný rukopis předal. Je dost dobře možné, že biskup měl v úmyslu knihu přeložit do latiny a nechat vytisknout pro učenecký svět. Ale královské povolení pro tiskárnu na Skálholtu nepřišlo, protože pouze biskup severního Islandu v Hólaru měl jako jediný na Islandu právo tisknout knihy…

Dánský král Fridrich III. panoval v letech 1648 až 1670. Velmi se zajímal o vědu o dávnověku a roku 1656 poslal biskupu Brynjólfurovi dopis, ve kterém ho žádal, aby posílal do Dánska antiquitates, ságy a staré dokumenty, které by Jeho Veličenstvo uspokojily a mohly rozšířit královské bibliothecam. Biskup dal tento králův požadavek písemně na vědomí zákonodárného shromáždění Althingu a téhož roku nechal Flateyjarbók dopravit do Dánska, kde je od té doby kniha uložena v Královské knihovně. Flateyjarbók se dostala do držení Fridricha III. Stalo se tak z jeho hodnosti krále Islandu, proto však zůstala kniha majetkem islandského státu. To jsou důvody, které nyní uvádí islandská strana, pokud jde o to, aby byly tyto rukopisy znovu vráceny na Island, a tím je tato část historie rukopisu uzavřena.

16

Zatímco Grímur a Kjartan odešli na telegrafní úřad, vrátil se Högni ke zpracování tuleňů. Kůže už byly přibité na stěnu kůlny, ale na kostech ještě pořád zůstávalo mnoho masa, taky sádlo se bude muset rozvařit na olej.

Po chvíli se objevil malý Nonni z Endenkate s otlučenou bandaskou na mléko v ruce a trochu ostýchavě učitele pozdravil.

„Tak co, Nonni, už jsi dočetl tu indiánku, kterou jsem ti půjčil?“ zeptal se Högni.

„Ano, už dvakrát.“

„Dvakrát? To ale nebylo třeba. Můžeme spolu zajít do knihovny a rozhlédnout se, jestli tam nenajdeme pro tebe nějakou napínavou knihu, kterou jsi ještě nečetl.“

„Já teď zrovna čtu Bludného Holanďana. Táta si to vypůjčil.“

„To ale není zrovna pěkná knížka.“

„Já vím, je to strašně strašidelné.“

„Ano, je to opravdová duchárna. Já bych takovou knížku malému chlapci nepůjčil.“

„Ale já ji čtu vždycky jen ve dne a na noc ji nechávám ve sklepě u brambor. Pak se tak moc nebojím.“

„Ach tak. A brambory jsi už zasadil?“

„Ano, už skoro všechny.“

„A už jste letos na jaře ulovili nějaké tuleně?“

„Ne, ještě ne. Táta a dědeček včera ráno kontrolovali sítě u Ketilsey, ale nic se nechytilo. Táta říká, že je to moje chyba.“

„Jak bys za to mohl být odpovědný ty?“

„Já jsem totiž tam na ostrově šel na velkou a táta říká, že tuleni cítí ten smrad. Ale já si myslím, že za to může ten mrtvý. Ten smrděl mnohem hůř.“

Högni vyhledal starý soudek a vložil do něho několik kusů tuleního masa.

„Tady máš, chlapče. Dones to tátovi domů, ten soudek mi můžeš přinést zítra. Potom ještě zajdeme do knihovny a najdeme tam něco napínavého. Nezapomeň, že knihy jsou naši nejlepší přátelé,“ řekl s úsměvem.

Nonni od něho převzal soudek a dal si ho pod paži. Pak se vydal na zpáteční cestu, aniž by poděkoval nebo se rozloučil.

Zeptal se: „Mohla bys mi pomoci pochopit otázky a řešení flateyské hádanky?“

„Mohu se o to pokusit,“ odpověděla.

Začala předčítat jednu otázku po druhé a potom studovala odpovědi na svém papíru a zkušenými prsty vyhledávala odpovídající

kapitoly v munksgaardském vydání. Přejížděla po textu prstem, občas některé řádky přečetla nahlas, ale většinou jen shrnula obsah odstavce. Mlčky přikyvoval, když se odpovědi shodovaly, když ne, předčítal jiná řešení. Tímto způsobem prošli všech čtyřicet otázek, jednu po druhé…

Sobota, 4. června 1960

17

V noci se východní vítr utišil, k ránu zavládlo bezvětří a Breidafjördur se ponořil do zářivého slunečního světla. Průlivy mezi ostrovy byly tmavomodré a hladké jako zrcadla, kromě míst, kde příliv a odliv vytvářely mezi ostrovy a mělčinami silné proudy.

Kjartan vyhlédl z okna svého pokoje a hned ho napadlo přísloví, že tomu, kdo nemá slunce v srdci, slunce venku nepomůže. Párkrát se zhluboka nadechl a pak se začal oblékat.

Grímur a Högni už byli dávno pryč, když sešel dolů, znovu jeli zkontrolovat sítě. Paní Ingibjörg byla v kuchyni a míchala těsto na koláč, zatímco rádio vyhrávalo populární hudbu. Hospodyně držela v levém podpaží mísu, zatímco pravačkou mocně míchala těsto velkou dřevěnou vařečkou. Při tomto posilovacím cvičení co chvíli těsto posypávala moukou. Kjartan si všiml, že vejce, které na těsto použila, jsou nezvykle velká a černě tečkovaná.

„To jsou raccí vejce," řekla, když vzal jedno do ruky a prohlížel si je. „Když má člověk takováto vejce, nemusí při receptech nijak šetřit. V tuto roční dobu jich bývá dost, a tak se dají používat k pečení, dokonce i když jsou už trochu naseděná."

Kjartan popíjel ranní kávu a přikusoval krajíc chleba s jehněčí paštikou. Bylo mu už mnohem lépe. V starostově domě se začínal cítit dobře, i když starosti kvůli vyšetřování na něho stále doléhaly. Ale přesto se mu je podařilo na chvíli zahnat, když hleděl z okna kuchyně a pozoroval dva konipasy, kteří poskakovali mezi kameny nahoře na stráni. Dokonce si občas zapískal pár tónů s hudbou v rádiu.

Ingibjörg se dál věnovala práci v kuchyni a na Kjartana už ani nepromluvila. Byl rád. Bylo příjemné jen tak sedět a přemýšlet. Taky se obával, že by se rozhovor, pokud by se nějaký rozproudil, brzy stočil na jeho osobní poměry, a tomu chtěl zabránit. Nechtěl říkat žádné nepravdy, proto bylo nejlepší mlčet.

Něco však ještě musí vyřídit. Musí si promluvit se všemi obyvateli ostrova, kteří vlastní natolik stabilní motorový člun, aby se s ním

dalo v září dojet až na Ketilsey, a tak se zeptal Ingibjörg, kdo všechno by připadal v úvahu. Odpověděla, že je to pět lidí, pokud nebude počítat Grímura a Valdiho z Endenkate.

Ingibjörg vypočítávala všechny ostatní, zatímco roztloukla další vajíčko a přidala ho do těsta: „Ásmundur, náš kupec, má ‚Aldu', to je malý, bíle natřený veslařský člun s přídavným motorem, můj bratr Gudjón, který žije na Obecním dvoře, vlastní ‚Ellidi', což je šestitunový člun s malým kormidelnickým domkem, a člun Sigurbjörna na Svalbardu se jmenuje ‚Jasná', to je motorový člun staré konstrukce. Samí slušní lidé, rozumní, poctiví, spořádaní." Kjartan sebou trhl. ‚Jasná' jako jméno člunu, to by ho tedy nenapadlo. Sice to nemuselo mít nutně souvislost s nápisem, který muž na Ketilsey zanechal, ale při vyšetřování se to muselo vzít v potaz.

Kjartan věděl, kde leží Obecní dvůr, ale kromě Benniho, který natíral okna, nebyl nikdo doma. Mladík měl, jak se zdálo, z vyrušení radost, odložil štětec a zapálil si cigaretu.

„Máma a sestra jsou ve stáji a dojí krávy, táta je na Svalbardu u Sigurbjörna, aby toho chlapa na zítřejší bohoslužbu oškubal," řekl, když se Kjartan zeptal na jeho rodinu.

„Oškubal?" Kjartan si nebyl jistý, jestli slyšel dobře.

„Ano, táta umí trochu stříhat vlasy. Stříhá tedy vždycky jedině důkladně na ježka, krom toho při tom škube vlasy, protože nůžky jsou hrozně tupé. Proto taky nechci, aby mě stříhal on. Čas od času přijede s poštovní lodí holič ze Stykkishólmuru a stříhá lidi, dokud je loď na cestě do Brjánslaekuru. Myslím, že je lepší. Ten umí udělat pořádný pánský sestřih. A v Ásmundurově obchodě se dá koupit pomáda."

Benni si zastrčil hořící cigaretu do koutku úst, z kapsy na zadku vytáhl hřebínek a sčesal si světlé vlasy z čela.

„Takový účes nosí Elvis," dodal a přitom mu vypadla z úst cigareta.

Kjartan se s ním rozloučil a vydal se na Svalbard, zatímco Benni hledal nedokouřenou cigaretu v rebarboře, která rostla u stěny domu.

Kjartan tak získal vhodnou příležitost vyslechnout současně Sigurbjörna i Gudjóna. Sigurbjörn seděl na stoličce venku před domem. Přes ramena měl přehozené staré prostěradlo, zavázané pod

krkem. Vedle něho stál Gudjón a stříhal mu vlasy. Kromě nich byly na dvoře ještě dvě ženy, které ve velké kádi praly ložní prádlo. Ta mladší, hezká, asi šestnáctiletá dívka, zvědavě pošilhávala po Kjartanovi, ale když se na ni Kjartan podíval, stydlivě odvrátila oči.

Gudjón byl solidně vyhlížející muž, kterému táhlo na padesát. Byl čerstvě oholený a tmavé vlasy měl pečlivě učesané a napomádované. Na sobě měl béžové kalhoty s nažehlenými puky a k tomu kostkovanou bavlněnou košili a červený šátek kolem krku. Sigurbjörn byl o něco starší a na té straně hlavy, kterou ještě neměl ostříhanou, mu rašila bujná šedivá hříva. Na druhé straně hlavy měl tak kratičkého ježka, že jím prosvítala modravě bílá kůže. Nohy vyčnívající zpod prostěradla mu vězely v gumových galoších.

Kjartanovi připadalo, že metoda tohoto holičského mistra připomíná spíž stříhání ovcí. Stříhání taky postupovalo jen velmi pomalu, Sigurbjörn měl totiž na hlavě citlivou kůži a často sebou trhal, protože nůžky byly tupé.

Kjartan se představil a oni ho pozdravili.

„To je dnes pěkné počasí," řekl potom Kjartan, aby vůbec něco řekl.

„Ano, tak to tu bylo celé jaro. Něco takového tady nepamatují ani ty nejstarší báby, abych tak řekl. Ještě nikdy se rybáci nevrátili do svých hnízdišť tak brzy. To může vzít jen špatný konec, abych tak řekl. Au, dej přece pozor s těmi zatracenými nůžkami!" vykřikl Sigurbjörn.

„Vy si tedy myslíte, že se to zase zhorší?" zeptal se Kjartan a podíval se na oblohu, ale neviděl na ní jeden jediný mráček. Pak pokračoval: „Poslyšte, pravděpodobně víte, jaké poslání mám tady ve vesnici, že? Mohl bych vám teď položit pár otázek?"

Gudjón přerušil stříhání a narovnal se. „No ovšem, to je přece samozřejmé," řekl zvědavě.

„Zjistilo se, že ten mrtvý, kterého našli na Ketilsey, byl Dán, který tady loni bydlel u pastora, nějaký profesor Gaston Lund," řekl Kjartan.

„Jo, to jsme se dozvěděli už včera," odpověděl Gudjón.

„Vzpomínáte si na toho muže?"

Gudjón zavrtěl hlavou, ale Sigurbjörn přikývl a odpověděl: „Ano, to bych řekl. Vzpomínám si na toho chudáka velice dobře. Já jsem se s ním totiž trochu pohádal.“

„Opravdu?“ Kjartan zpozorněl.

„Ano, pokud to vůbec bylo možné. Ten chudák chlap se snažil mluvit islandsky, ale moc mu rozumět nebylo.“

„Ale dokázal se dorozumět, ne?“

„Mluvil tak nějak staroislandsky. Říkal, že se to naučil z rukopisů. A že se pak ještě trochu cvičil v moderní islandštině, když se bavil v Kodani v hospodě s islandskými studenty. Ti ale pravděpodobně pořád jenom kleli.“

„To tolik klel?“ zeptal se Kjartan.

Sigurbjörn zavrtěl hlavou a usmál se. „Ne, to ne.“

„A kvůli čemu jste se pohádali?“

„Zeptal jsem se ho, kdy si myslí, že nám Flateyjarbók vrátí, ale on říkal, že ten rukopis musí zůstat v Kodani. Tak jsem se pokusil ho trošku vyzkoušet ze Ságy o králi Sverrirovi, ale skoro nic nevěděl. Potom jsme o tom spolu diskutovali trochu víc, ale po pravdě řečeno nevěřím, že bychom moc porozuměli jeden druhému.“

Sigurbjörn při této myšlence se ušklíbl, ale náhle zase zvážněl a řekl: „Je to samozřejmě strašné, jak ten muž tam venku na Ketilsey zahynul.“

Gudjón mu přikyvováním přisvědčoval.

„Kde jste se potkali?“ zeptal se Kjartan.

„V knihovně. Hallbjörg z Vnitřního dvora ho pustila dovnitř, aby mohl nahlédnout do našeho munksgaardského vydání. Velký dojem na něho udělala ta skleněná krabice, kterou jsme jen pro tu knihu nechali udělat. Pravděpodobně ani originál není uložený tak dobře. Dokonce si udělal i pár fotek. A potom chtěl zkusit vyluštit tu starou hádanku. Právě v tu chvíli jsem se ho zeptal, kdy nám hodlají náš starý rukopis vrátit, ale on o tom vůbec nechtěl slyšet.“

„Víme, že ten zemřelý čtvrtého září opustil faru a chtěl jet poštovní lodí do Stykkishólmuru. Nevíme, jestli nastoupil na palubu. Pokud ne, je nějaká možnost, že opustil ostrov nějakým jiným člunem? Bylo by myslitelné, aby byl odvezen některým z vašich člunů?“ zeptal se Kjartan.

Gudjón a Sigurbjörn se na sebe podívali a svorně zavrtěli hlavou.

Po chvíli mlčení Sigurbjörn prohlásil: „Tak brzy v září bychom sotva s čluny někam vyjížděli, nanejvýš abychom svezli seno z vnějších ostrovů. Později pak vyjíždíme tu a tam na pevninu, abychom svezli své ovce z letních pastvin. Ale v tuto část roku se nikdy neplavíme do Stykkishólmuru či tímto směrem. Všichni, kdo chtějí do Reykjavíku, musí jet poštovní lodí."

Kjartan se ale nevzdával: „Bylo by možné, aby jel někdo člunem jednoho z vás, aniž byste si toho všimli?"

„Myslíš, jestli někdo odjel s člunem tajně?" odpověděl Gudjón protiotázkou.

„Ano."

„Tak to by se tady na ostrově stalo vůbec poprvé."

„Mohlo by se to stát? Vždycky musí být nějaké poprvé."

Gudjón a Sigurbjörn na sebe znovu pohlédli a znovu oba zavrtěli hlavou.

„Ne," prohlásili dvojhlasně a Sigurbjörn pak dodal: „Myslím, že bych hned poznal, kdyby můj člun přivázal u břehu někdo jiný než já."

Gudjón přitakal na souhlas.

„Máte nějakou představu, jak se ten muž mohl dostat na Ketilsey?"

„Jsem si skoro úplně jistý, že po cestě do Stykkishólmuru nemohl na poštovní lodi spadnout přes palubu. Ti chlapi na palubě by si určitě museli všimnout, že nějaký pasažér, který na Flatey nastoupil na loď, v Stykkishólmuru nevystoupil. Především v září, kdy s lodí jezdí jen velice málo pasažérů. Lodníci jsou vždycky po ruce a všechno berou velmi svědomitě," odvětil Gudjón.

Kjartan přemýšlel, jestli má zavést řeč na to, že ten Dán na Ketilsey pravděpodobně složil z malých kamínků slovo Jasná, pak to ale zavrhl. Vůbec přece není jisté, jestli to nějak souvisí se Sigurbjörnovým člunem, taky nevěděl, jak by to měl říct. Došel k závěru, že momentálně mu tito muži dál nepomohou, proto se rozloučil a vracel se do vesnice. Když se ohlédl, viděl, jak jsou oba zabráni do rozhovoru a zřejmě úplně zapomněli na stříhání vlasů.

Četla: „1. otázka: Místo smrtelného zranění Haralda Gormssona. Písmeno jedna.

V Sáze o Jomsvikinzích je zmíněn Pálnatóki, který žil na Fynnu a s výjimkou krále Haralda Gormssona byl jedním z nejmocnějších mužů v Dánsku. Mezi těmito muži panovalo nepřátelství, které skončilo tím, že Pálnatóki jednou krále přepadl, když král večer po bitvě odpočíval. Hřál se u ohně a nakláněl se nad ním tak, až vystrkoval obě holé půlky. Pálnatóki slyšel krále mluvit, vložil na tětivu šíp a vystřelil. Dál se píše, že šíp vletěl králi rovnou do zadku a ústy zase vylétl ven. Jeho smrtícím zraněním byl tedy šíp v zadku, takže první písmeno odpovědi je Z…“

18

Kriminalista Dagbjartur seděl s hotelovým recepčním Egillem v knihovně. Egill prolistovával noviny za poslední měsíce, aby se pokusil znovu poznat muže, který se ho loni na podzim vyptával na profesora Lunda. Hotelový zaměstnanec si byl jistý, že předtím viděl fotku toho muže v novinách, a teď musel listovat, dokud ji nenajde. Zabýval se tím už druhý den a postupovalo to jen pomalu. Egill si prohlížel fotky všech osob velmi pozorně a občas narazil na článek, který ho zaujal. Dagbjartur seděl trpělivě vedle něho, zíval a čistil si nehty. Zde měl jasně vymezenou povinnost, která mu v nejlepším případě vydrží ještě tak jeden dva dny. Aspoň má na čas pokoj od drobné kriminality a psaní protokolů. Dnes ráno taky poslal do všech deníků výzvu, aby se muž, který se v hotelu Borg ptal po Lundovi, přihlásil. Její znění bylo následující: „Žádáme muže, který v srpnu loňského roku přišel do hotelu Borg a vyptával se po Gastonu Lundovi z Dánska, aby se přihlásil kriminální policii v Reykjavíku.“ Jenže tato zprávička vyjde nejdříve příští středu, protože za dveřmi jsou svatodušní svátky a žádné noviny dřív nevyjdou.

Na stole před nimi ležely velké tlusté desky s novinami, a Dagbjartur se staral o to, aby byla hromádka neustále doplňována dalším materiálem. To byla přiměřená práce pro pěkný červnový den, protože mu umožňovala, aby si dopřál veškeré pohodlí. V sobotu byl v knihovně klid, jen pár stálých hostů tu bylo zabráno do práce. Tu a

tam zaslechl potlačené zakašlání nebo kýchnutí, šeptání nebo vrznutí židličky. Jinak tu vládlo naprosté ticho.

Dagbjartur právě začal na své židli podřimovat, když hotelový recepční najednou oznámil: „To je on!“

Dagbjartur se rázem probudil. „Jsi si jistý?“ zeptal se zklamaně.

„Ó ano,“ odpověděl druhý muž, „jsem si naprosto jistý.“

Dagbjartur se zadíval do novin. Obrázek ukazoval sympatického šedovlasého muže a pod fotografií stálo „Fridrik Einarsson“. Článek měl titulek: „Na okraj k průběhu klání v ságách o orknejských jarlech“.

Dagbjartur se podíval na hodiny. Ze dne zbývalo ještě víc než dost na to, aby toho muže vyhledal a promluvil si s ním. To byla jeho povinnost. Dagbjartur rezignovaně vzdychl.

„2. otázka: Nejstrašnější způsob pomsty za smrt otce, třetí písmeno.

Sneglu-Halli říká: ‚Nevím o nikom, kdo by svého otce pomstil strašnějším způsobem než Thjodolf, neboť vraha svého otce snědl.‘ Král odpovídá: ‚To chci mít doloženo.‘ Halli říká: ‚Thorljot, otec Thjodolfův, vedl domů na oprati býčka, a když přišel ke kamenné zídce senné louky, vyzvedl býčka na zídku a sám pak slezl dolů, jenže býček přepadl na druhou stranu. Oprať se omotala Thorljotovi kolem krku, a tak nemohl nohama dosáhnout na zem. Tak tam oba viseli, on i býk, každý po jedné straně zdi, a když konečně přiběhli lidé, byli oba mrtví. Děti odvlekly zvíře do dvora, pak bylo rozčtvrceno a sněděno. Řekl bych, že Thjodolf se tenkrát řádně najedl.‘

Odpověď zní snědení, třetí písmeno je tedy Ě…“

19

Kupcův krám na ostrově se nacházel ve dvoupatrovém domě u rejdy nedaleko od družstevní prodejny. Vchod do krámu byl na západní straně, zatímco pod štítem na východní straně byly druhé dveře s verandou. Odtud vedlo schodiště do patra, kde měli kupec Ásmundur a jeho žena malý byt. Obchod a skladiště se nacházely v přízemí. Když Kjartan vstoupil do krámu, strčil dveřmi do zvonečku,

který se pronikavě rozezněl liduprázdnými místnostmi. Kjartan se rozhlížel a zhluboka nasál vzduch. Tady uvnitř vládla vtíravá, nikoli však nepříjemná vůně. Základní tón této symfonii vůní udávalo dřevěné zařízení, které doprovázely nesčetné nuance veškerého sortimentu zboží: bonbony, krém na boty, káva, hřebíky, knihy, ovesná mouka, rybářské háčky, brambory, šicí jehly, prášek do pečiva, termosky, rozinky, kosy, kandysový cukr, lak, limonáda, brousky, šňupací tabák, čepice s kšiltem, hrách, galoše, vanilkový cukr, hrábě na seno, čokoláda a kulaté plováky na sítě. To všechno a ještě mnoho dalšího leželo rozložené po regálech, které obklopovaly všechny stěny krámu. Některé zboží bylo na hromadách na podlaze nebo na pultu.

Kupec Ásmundur se na scéně objevil dřív, než Kjartan čekal. Byl malý a tlustý, měl pleš a kulatý, sympatický obličej. Na sobě měl bílý pracovní plášť. Z náprsní kapsičky mu trčely dvě tužky a skládací metr. Kupec přátelsky pozdravil: „Dobrý den, mladý muži. Tento týden jsou ve zvláštní nabídce kapesní nože a vitamínové pilulky, na skladě máme jadrné krmivo a opět i vazelínu, krom toho boty pro lepší příležitosti, a sice poslední výkřik módy z Reykjavíku.“

„Nepřišel jsem nic kupovat, promiňte, prosím, že ruším. Jsem tu kvůli něčemu docela jinému,“ odpověděl Kjartan na kupcovu uvítací řeč a pak mu položil stejné otázky jako předtím sedlákům, s nimiž mluvil před chvílí. Ásmundurovy odpovědi zněly podobně. Na dánského hosta si vzpomínal dobře. Přišel k němu do krámu a chtěl koupit filmy.

„Bohužel jsem žádné filmy neměl na skladě. Ty vždycky objednávám zvlášť z Reykjavíku, když je někdo žádá. A protože ten Dán měl stejně namířeno do města, nevyplatilo by se pro něho ty filmy objednávat,“ vysvětloval Ásmundur. „Prodal jsem mu ale dva páry ponožek.“ Potom se zamyslel a dodal: „Můj člun v tu dobu určitě nikam nevyplul.“

„K čemu ten člun používáš?“ zeptal se Kjartan.

„Hlavně k převážení drobnějšího zboží pro obchod,“ odpověděl obchodník. „Někdy se docela hodí, když máte pořádný motorový člun, abyste mohli zajet buď na pevninu, nebo k vnitřním ostrovům, když se v létě sedláci kvůli práci nemohou hnout z domu. Družstevní

obchod ani zdaleka nenabízí takové služby zákazníkům, takovým způsobem se vydělává. Nikdy ale nejezdím až do Stykkishólmuru, protože poštovní loď přijíždí jednou týdně se vším, co člověk potřebuje. Když skončí období zabíjaček, je můj člun pořád přivázaný ke břehu a přes zimu je v kůlně. V zimě nikam nejezdím, protože se velmi rychle ochlazuje, navíc jsem šeroslepý. Ostatně sedláci mají v zimě mnohem víc času a zajet si do obchodu je pro ně rozptýlení."

„Máš nějakou představu, jak se mohl ten Dán dostat až na Ketilsey?" zeptal se Kjartan.

„Ve vesnici se téměř nemluví o ničem jiném," odpověděl obchodník. „Ale nikdo to nechápe. Kdo by tam jen mohl chtít toho člověka nechat? Znám tady na ostrovech každou lidskou duši a mohu potvrdit, že nikdo z místních by nebyl schopen nějaké špatnosti, o něčem takovémto ani nemluvě. Možná to byla nehoda. Možná ten muž nastoupil na loď, aniž by to posádka zaznamenala. A možná stál u zábradlí, omdlel a spadl přes palubu. Pak možná zase přišel k vědomí a plaval, dokud se mu nepodařilo chytit se nějakého plovoucího dřeva. Při rychle narůstajícím přílivu ho to mohlo odnést až ke Ketilsey, i když to zní všechno tak nepravděpodobně, že tomu nikdo ze zdejších nemůže uvěřit."

Kjartan byl už skoro odhodlán vyšetřování vzdát. Ve věci osudu Gastona Lunda se nehnul z místa ani o krok.

„Za kolik máš ty kapesní nože?" zeptal se.

„3 otázka: Kdo nasadil Hakonu Ladejarlovi veš do zadku? Deváté písmeno.

Na Štědrý večer Thorleif navštívil jarla na Lade převlečený za žebráka. Jarl ho nechal k sobě povolat a ptal se na jeho jméno. ‚Mé jméno je nezvyklé,' odpověděl muž, ‚Jmenuji se Neidung Uřvanec a pocházím z jednoho smutného údolí v chladném Švédsku. Urazil jsem dlouhou cestu a navštívil mnohé vybrané pány. Na své cestě jsem zaslechl, že prý i ty jsi velký vladař.' ‚Vyznáš se tedy, chlape, v rozličných uměních, když tvrdíš, že jsi byl hostem u velkých pánů?' zeptal se jarl. Neidung chtěl dát k lepšímu oslavnou píseň, kterou složil na jarla, ovšem během recitace básně měl najednou jarl divný pocit, jako by ho začalo svědit po celém těle, nejvíc ale na zadku, takže se

musel pořád škrábat. Kde jen to šlo, nechal se škrábat hřebenem na vši a dva muži mu bez přestání museli protahovat hrubý pytel se dvěma suky sem tam mezi půlkami. A tak si jarl z té básně moc radosti neužil.

Odpověď zní: Neidung Uřvanec, takže deváté písmeno je Ř.“

Řekl: „Tady píše Gaston: Thorleif Asgeirsson, takže A.“

20

Kjartan byl už na cestě zpět k Bakki, když si náhle vzpomněl, že v souvislosti s dánským hostem padlo ještě jedno nové jméno. Sigurbjörn řekl, že Hallbjörg z Vnitřního dvora pustila hosta do knihovny. Nemůže uškodit, když si poslechne něco přesnějšího i o této části celé historie. Kjartanovi vběhl do cesty náhodou chlapec, který včera přinesl Grímurovi zprávu od pastora, a ukázal mu cestu k Vnitřnímu dvoru. Ostatně nebylo to nic těžkého, protože tím směrem vedla jen jedna jediná stezka. Vnitřní dvůr byl poslední malý statek na straně k otevřenému moři. Před malým úhledným domečkem ho bečením uvítala dvě důvěřivá jehňata. Ve slunečním světle se na dřevěných stoličkách vyhřívaly dvě ženy a pletly vlněné ponožky. Jedné už táhlo na osmdesát, byla vysoká a mohutná. Druhé mohlo být asi tak padesát, byla malá a útlá.

Kjartan pozdravil a představil se. Ženy na pozdrav odpověděly, ale samy se nepředstavily.

„Nejmenuje se některá z vás Hallbjörg?“ zeptal se tedy Kjartan.

„Ano, to jsem já,“ odpověděla ta starší.

Kjartan vyprávěl o svém rozhovoru se Sigurbjörnem ze Svalbardu a zeptal se, jestli si vzpomíná na toho dánského hosta.

„Ano, jistě, mám totiž tady ve vsi za úkol mít u sebe klíče od naší malé knihovny. Kdo si chce vypůjčit nějakou knihu, musí si ke mně dojít pro klíč. Ale když přijdou cizí a chtějí se podívat do knihovny, tak je doprovázím. Tak je to tady zařízeno, můj milý.“

„Vzpomínáš si na toho Dána?“ zeptal se Kjartan.

„Ach ano. Chtěl se pokusit rozluštit tu starou hádanku.“

„Myslíš ty otázky z flateyského rukopisu?“

„Ano, je to úplně normální hádanka. Ale přesto se ještě nikomu z nich nepodařilo ji rozluštit.“

„Komu?“

„Je spousta různých náfuků, kteří se domnívají, že se vyznají ve Flateyjarbóku.“

„Nevíš, jestli profesor Lund tu hádanku nevyřešil?“

„Nevím. Ale myslím si, že ne. Ale já jsem ho nesledovala, když se tím zabýval. Zůstal tady až dlouho do noci.“

„Mohl bych se na ty papíry s otázkami taky podívat?“

„Ano, myslím, že tomu nic nebrání. Dám ti klíč a můžeš se tam jít podívat sám. Mě dnes bolí nohy.“

Žena těžkopádně vstala a odešla do domečku.

Druhá žena si Kjartana důkladně prohlížela, ale vždycky, když na ni pohlédl, uhnula očima. Kdysi to bývala pěkná žena, ale teď už na ní bylo zřetelně vidět její stáří. Přesto byla stále ještě přitažlivá.

Kjartan se předklonil k ovečkám, které mu ulehly u nohou, a hladil je, dokud Hallbjörg znovu nevyšla.

„Tady,“ řekla a podávala mu starý klíč.

Kjartan si ho od ní vzal a zeptal se, jestli se zde vyzná.

„Ano. Munksgaardské vydání leží ve skleněné vitríně na severní straně. Nedá se přehlédnout, protože dům není velký. Když otevřeš zásuvku, papíry s tou hádankou leží úplně navrchu. Jenom nezapomeň, že je nesmíš vynášet ven. Kdybys je vynesl nebo opsal, přineslo by ti to neštěstí a prokletí.“

„A proč tomu tak je?“

„To je něco, co ví každý. Je to taková stará kletba, můj milý. Na posledním listu je prastaré magické znamení a nikdo neví, co neblahého by vyvolalo, kdyby se s knihou zacházelo neobezřetně. Klíč k řešení je jen na tom jednom listu, který nesmí být nikdy odnesen z knihovny. Říká se, že teprve až bude hádanka vyřešena, bude si šťastlivec moci ten papír nechat.“

„To je odměna?“

„Ano, odměna a pocta. Kdo vyřeší tu hádanku, bude slavný.“

„Je ta hádanka stará?“

„Nijak zvlášť, ale víc než sto let ano.“

„A ty papíry jsou po celou dobu v této knihovně?“

„Ne, ne. Dřívější knihovník, ten, který při stoletém výročí knihovny převzal to munksgaardské vydání, hádanku dostal spolu s knihou. Ta totiž byla uložena v Kodani u krále. To jsou velmi důležité papíry.“

Kjartan se chtěl rozloučit, ale Hallbjörg mu naznačila, aby přistoupil blíž. Něco mu podstrčila.

„Tady si vezmi kousek kandysu, můj milý. Troška sladkého ti nemůže uškodit,“ řekla a usmála se na něho.

Kjartan se podíval na tmavou hrudku ve své ruce, poděkoval, pak se rozloučil a vydal se zpět k vesnici.

„4. otázka: Co bylo Búiovou reakcí na ztrátu brady? Sedmé písmeno.

V bitvě mezi Jómsvikingy a jarlem Hakonem přeskočil Thorkell s mečem v ruce ze své lodi na Búiovu a usekl Búiovi bradu a spodní ret, které i se zuby spadly na prkna paluby. Když byl Búi takto zraněn, pravil: ‚Pro Dánky v Bornholmu určitě nebude příjemné líbat nás, až se tam dostaneme.‘ Potom se rozmáchl proti Thorkellovi a rozsekl ho napůl. Odpověď mého otce zní: rozseknutí Thorkella, takže N.“

Podíval se do svých papírů a řekl: „Gaston Lund se domníval, že se otázka vztahuje k Búiově větě: Pro Dánky v Bornholmu a tak dále. Sedmé písmeno je tedy K.“

21

Kriminalista Dagbjartur našel Fridrika Einarssona, docenta islandštiny na univerzitě, v jeho pěkném rodinném domku na ulici Aragata. Bylo to jen dvě hodiny poté, co se před Národní knihovnou rozloučil s hotelovým recepčním. Když mu dovolili použít v knihovně telefon, okamžitě se s tím mužem, kterého Egill poznal na obrázku v novinách, spojil a domluvil si s ním schůzku. Dagbjartur se pak šel najíst do Café Hressó a zbytek času do doby, kdy ho byl docent ochoten přijmout, strávil co nejpříjemněji. Protože bylo pěkné počasí, udělal si procházku kolem městského rybníku a nakonec zamával na taxík, který ho kolem univerzity dopravil až na Aragata.

Dagbjartur byl uveden do bytu, kde mu nabídli měkké křeslo. Na stěnách se nacházely police s knihami a na pěkném stolku stály na kostkované desce velké vyřezávané šachové figurky. Policista si je důkladně prohlížel a připadaly mu poněkud zvláštní.

„To jsou vikinské šachy," vysvětlil mu Fridrik, vysoký, štíhlý, asi šedesátiletý muž. „Kromě normálních šachových figurek jsou v každém mužstvu dva Vikingové. Šachovnice má proto na každé straně deset polí namísto běžných osmi."

Fridrik srovnal šachové figurky a trpělivě čekal, až Dagbjartur předloží svou záležitost.

Policista si chvíli se zájmem prohlížel šachovnici a pak řekl: „Koncem srpna minulého roku jsi šel do hotelu Borg a ptal ses tam na profesora Gastona Lunda z Kodaně, je to pravda?"

Fridrik se tvářil, jako by spadl z měsíce. Dlouho přemýšlel a potom řekl: „Asi to tak bude. Ale jak ses to dozvěděl?"

„Na tom v tuto chvíli nesejde. Ale co tě vedlo k tomu, že ses na toho muže ptal?"

„Má tvoje vyšetřování něco společného s tragickou smrtí profesora Lunda na tom ostrově v Breidafjörduru? O tom jsem slyšel."

„Ano, ten případ se vyšetřuje," odpověděl Dagbjartur a znovu zopakoval otázku: „Proč jsi se na toho muže ptal?"

Fridrik se znovu zamyslel a pak prohlásil: „Jel jsem kolem v autě a v Pósthússtraeti jsem musel jet tak pomalu, že jsem oknem zahlédl profesora, jak sedí u stolu v jídelně hotelu. Znal jsem ho velmi dobře z doby, kdy jsem pracoval v Kodani, a zdálo se mi nemyslitelné, že by mohl být v Reykjavíku, aniž by mě navštívil, případně mi alespoň zatelefonoval. Protože jsem měl ten den spoustu práce, vydal jsem se do hotelu na druhý den a zeptal jsem se, jestli je hostem hotelu. Ale ukázalo se, že jsem se mýlil."

Dagbjartur se na Fridrika zkoumavě zadíval a zeptal se: „Ale teď víš, že to tenkrát byl on, že ano?"

„Ano, to jsem už řekl. Slyšel jsem o té strašné záležitosti na Ketilsey. To musí být znamení. Už jednou se mi něco podobného stalo. Namlouval jsem si, že vidím někoho známého, ale ukázalo se, že se mýlím. A zanedlouho nato se dotyčný objevil na úplně jiném místě. Je to taková schopnost, kterou nikdo nedokáže racionálně vysvětlit."

Dagbjartur zavrtěl hlavou. „Ty jsi ale pravděpodobně opravdu viděl jeho. Jenom ti dali v hotelu špatné informace.“

„Opravdu? Asi máš pravdu, viděl jsem přece tenkrát Lunda tak zřetelně.“

„Říkal jsi, že jsi počítal s tím, že tě navštíví?“

„Ano, samozřejmě. Spoustu let jsme spolu v Kodani pracovali a často jsme hovořili o tom, co podnikneme, až příště přijede na Island. Byl tu dvakrát ve dvacátých a třicátých letech, tenkrát ale cestoval jen velmi málo. Místa ze ság znal ovšem z vyprávění tak dobře, že je dokázal popsat do nejmenších detailů. Možná měl v úmyslu navštívit mě později, ale mezitím se dostal do té strašné situace.“

Fridrik se zadíval dolů na stolek.

Dagbjartur chvíli mlčel a potom řekl: „Vypadá to, že o té profesorově cestě vůbec nikdo nic nevěděl.“

„Opravdu ne? Ale zase tak nezvyklé to není.“

„Jak to?“

„Inu, profesor neměl rodinu. Už tenkrát, kdy jsme se poměrně dobře znali, měl vždycky ve zvyku trávit dovolenou úplně sám. Nikomu nedal vědět, kam chce cestovat, a jezdil si po Evropě křížem krážem, jak se mu právě zlíbilo. A když se pak vrátil zpět do Kodaně, dokázal o tom velmi zajímavě vyprávět. Domníval se, že mnohem lépe naváže s místními kontakt, když bude cestovat sám.“

Fridrik vstal a zamířil ke knihovně.

„Pastor z Flatey říká, že se vyhnul na Islandu jakémukoli kontaktu se známými kvůli nějakému sporu o rukopisy. Myslíš, že by to mohla být pravda?“ zeptal se Dagbjartur.

Fridrik se usmál. „Ano, ano. To byl důvod? Popravdě řečeno se kvůli tomu pohádal s většinou svých islandských přátel, ale neznám nikoho, kdo by se mu za to chtěl jakkoli mstít. Je ale pravda, že v této záležitosti byl mezi našimi protivníky tím, s kým není radno si začínat. Neznám nikoho, komu by ty rukopisy přirostly k srdci tolik jako jemu. A vždycky měl po ruce dost argumentů i vhodných paragrafů, aby se mohl postavit proti vydání rukopisů.“

Zatímco Fridrik mluvil, vytáhl z regálu nějaký pořadač, otevřel ho a vytáhl z něj jednu stránku strojopisu. Pak pokračoval: „Všechno, co se týče této debaty, mám zdokumentované. Zde je článek

Gastona Lunda, který jsem přeložil. Přečtu z něho jen krátký úryvek: ‚Mezinárodní badatelská práce, která je věnována islandským rukopisům, bude zcela zablokována, jestli se sbírka naruší. Výsledky bádání dosažené v Kodani se uveřejňují ve všech hlavních evropských jazycích, v Reykjavíku to ovšem bude jedině v islandštině. Všichni členové humanistické fakulty v Kodani budou proti vydání rukopisů protestovat‘.“

Fridrik znovu založil list do pořadače a vrátil jej zpět na původní místo. Potom vytáhl jakési fotoalbum a položil ho na stůl vedle šachovnice.

„Měl Gaston Lund tady u nás nějaké nepřátele?“ zeptal se Dagbjartur.

„Dost možná na něho několik našich krajanů nadávalo, když jim na jednáních došly veškeré argumenty. Lund dokázal reagovat i nepromyšleně a výbušně. Ale nikdy to nezašlo dál, než aby se to nedalo zase smazat u skleničky akvavitu. Já si ale myslím, že znám pravý důvod, proč zde chtěl zůstat inkognito.“

„Opravdu?“

„Gaston Lund přijel na Island poprvé v roce 1926 nebo 1927. Patřil ke skupině mladých dánských vědců, před kterými se otvírala skvělá kariéra. Říká se, že prý Lund tenkrát někde na venkově navázal bližší známost s nějakou dívkou, což nezůstalo bez následků. To samozřejmě vypovídá něco o negativních stránkách jeho osobnosti, že se zdráhal přiznat otcovství. Příště pak přijel v roce 1936 jako člen doprovodu dánského krále Kristiána X. Ta matka chtěla tenkrát dítě představit svému otci, ale Lund zpanikařil a vůbec s nimi nechtěl mít nic společného. Islanďané v Kodani se o tom doslechli a cítili to jako potupu. Podle mého mínění se zalekl toho, že by měl převzít roli otce, proto tak reagoval. Od té doby pak už byl ohledně žen vždycky velmi opatrný. Věřím, že se po celá ta dlouhá léta neodvážil přijet znovu na Island, protože měl strach, že se s tou ženou setká. A teď, když se konečně vrátil, pokusil se takto neobratným způsobem zůstat inkognito.“

„Představovala ta žena pro něho nějaké ohrožení?“

„Ne, to jistě ne. Ale přesto si vůči ní vytvořil takovou fobii, že se na Island neodvážil přijet několik desítek let.“

„Víš, jak se ta žena jmenuje?“

„Ne. Tu historii znám jenom z doslechu, nikdy jsem se nepokoušel zjistit něco přesnějšího.“

„Nemohl bys mi prosím sepsat seznam jmen Islanďanů, o kterých víš, že se s ním osobně znali?“

„To mohu,“ řekl Fridrik a zalistoval v albu. „Zde je jediná fotka Gastona Lunda, kterou mám. Byla pořízena na jednom výletu do Švédska.“

Dagbjartur se podíval na urostlého muže s poněkud toporným držením těla, který stál před skupinou dalších lidí.

„Možná ti pomůže, když ti prozradím ještě jednu charakteristickou slabinu profesora Lunda. Byl velmi dominantní. Na takovýchto výjezdech musel vždycky hrát první housle, i když se ho o to nikdo neprosil. Někdy to bylo dost únavné. Kdo ho neznal, považoval ho dokonce za arogantního náfuku. Jistěže byl taky ješitný a zakládal si na svém postavení. V mnohém ohledu byl docela jiný než všichni ostatní Dánové, které znám. Ti jsou většinou milejší a příjemnější než profesor Lund,“ pokračoval Fridrik.

„Mohl bych si tu fotku půjčit?“ zeptal se Dagbjartur.

Fridrik ji opatrně vytáhl z alba a podal ji Dagbjarturovi, který si ji zastrčil do zápisníku.

„Ve Flatey říkají, že se tam Gaston Lund objevil, aby se pokusil vyřešit hádanku související s Flateyjarbókem. Víš o tom něco?“

Fridrik se usmál. „Aenigma Flateyensis. Kdyby profesor Lund tu hádanku vyřešil, dosáhl by dalších poct. Jistě by neměl nic proti tomu, kdyby se tím mohl pochlubit.“

„Co je to vlastně za hádanku?“ zeptal se Dagbjartur.

„Jde o řadu otázek vztahujících se k obsahu ság, které jsou obsaženy ve Flateyjarbóku, ale já určitě nejsem ten, kdo by ti o tom mohl říct něco přesnějšího. Árni Sakarías, však víš, ten historik a básník, zná tu historii nejlíp.“

„5. *otázka: Čím byl původně Thorgard? Třetí písmeno.*

Jarl Hakon přiměl své spojenkyně, obryni Thorgard a její sestru Irpu, aby seslaly na Island tak mocné kouzlo, že Thorleifovi způsobí smrt. Hakon nechal přivléct obrovský bukový špalek z naplaveného

dříví a nechal z něho vyřezat člověka. Potom byl zabit jeden muž, vyrvali mu srdce a vložili je do hrudi dřevěného muže. Oblékli ho, dali mu jméno Thorgard a obdařili ho tak velkou magickou silou, že si mohl vykračovat po kraji a mluvit s lidmi. Na lodi ho pak poslali na Island a on tam dorazil, když se zrovna sešel Althing. Jednoho dne vyšel Thorleif Básník ze svého stanu a uviděl, jak přes řeku Öxará přechází nějaký muž ze západu. Thorleif se ho zeptal na jeho jméno. Řekl, že se jmenuje Thorgard, a ve stejnou chvíli probodl Thorleifa halapartnou. Thorleif mu zasadil protiúder a Thorgard se zavrtal hlavou napřed do země, takže mu ven trčela jen chodidla. Thorleif si pevně utáhl oděv na těle a vrátil se do stanu. Když pak povyprávěl svým druhům, co se mu stalo, rozvázal svůj plášť a z těla mu vyhřezly vnitřnosti. Potom zemřel Thorleif slavnou smrtí.

Odpověď je tedy buk a třetí písmeno je K.“

22

Knihovna Nadace prosperity obce Flatey stála na nejvyšším bodu ostrova, pár kroků za kostelem. Kjartan si prohlížel budovu po cestě k malým vrátkům u nízkého plotu. Byl to malý domeček, zblízka dokonce vypadal ještě menší než zezdola z vesnice. Když se pomocí klíče dostal dovnitř, stanul v úzké místnosti, jejíž stěny byly lemovány regály s knihami. Starosta Grímur Kjartanovi řekl, že nejdražší kousky z majetku knihovny, staré papírové rukopisy, deníky a dokumenty, byly už dávno převezeny do Reykjavíku, kde jsou uloženy v Národní knihovně. Zůstala tu jen obvyklá literatura pro lidového čtenáře, kterou si obyvatelé obce pořád ještě půjčují a čtou. Kjartan si prohlížel hřbety knih. Byly tam knihy Vozka smrti od Selmy Lagerlöfové, A loď pluje dál od Nordahla Griega, Anna z Heidekate od Elínborg Lárusdóttir. Žádné aktuální novinky…

Nemohlo být pochyb, kde je uloženo munksgaardské vydání Flateyjarbóku. Na severní straně místnosti stál mezi okny nízký stolek se skleněnou deskou a v přihrádce pod sklem ležela velká kniha. Kjartan si prohlížel její stránky přes sklo. Byly to černobílé faksimile rukopisných listů v originální velikosti. Rukopis byl sice jasný a zřetelný, přesto ho ale Kjartan nedokázal rozluštit. Otevřel zásuvku a

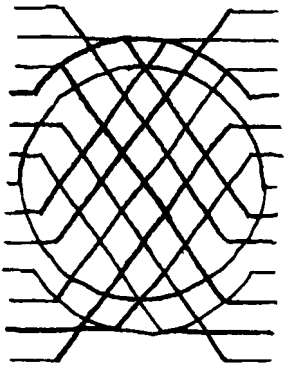
zalistoval v knize. Úplně na začátku našel pár starých, ručně popsaných papírů, které dokázal přečíst. Na první straně nahoře stálo napsáno „Aenigma Flateyensis“ a pod tím byla napsaná báseň:

Tma se klade na vlny,
loď však pluje dál a dál
k břehu věčné záhuby
i smělý by se bál.

Na prokleté galéře
do vesel se opíráš;
v této nebezpečné hře,
vyhraješ jen stěží.

Běda tomu, kdo se třese
touhou vše rychle pochopit:
marné smrti nevyhne se,
kdo nechce život položit.

Oba poslední řádky byly napsány jiným rukopisem než ty předcházející a pod nimi se nacházela poznámka: „Tak by to chtěl básník

dopsat.“

Dále se zde nacházel zvláštní obrázek, který byl nakreslený tužkou. Pravděpodobně to bylo to magické znamení, o kterém mluvila Hallbjörg, pomyslel si Kjartan.

Na další straně byly jakési otázky, celkem jich bylo 40. Byly napsané úhledným a čitelným rukopisem:

1. Místo smrtelného zranění Haralda Gormssona, písmeno jedna.
2. Nejstrašnější způsob pomsty za smrt otce, třetí písmeno.
3. Kdo nasadil Hakonu Ladejarlovi veš do zadku? Deváté písmeno.

Kjartan našel v kapse odpovědi profesora Lunda, které dostal u pastora, a porovnal je s otázkami.

1. zadek – Z
2. snědení – Ě
3. Thorleif Asgeirsson – A

Kjartan si s tím vůbec nevěděl rady. Otázky mu připadaly zvláštní a odpovědi mu neříkaly vůbec nic. Čtyřicátá a poslední otázka zněla takto: „Které přísloví je nejmoudřejší?“ A za tím následovala ve třech řadách písmena:

D E A T Á H S E J V S I L
Á M O Í D K N A D L J E J
J N D V N E E J Y E E N I

Kjartan vytáhl lístek, který Jóhanna našla u Gastona Lunda v kapse a který farář identifikoval. Prohlédl si písmena na jeho zadní straně a srovnal je s písmeny na listu s otázkami. Písmena byla naprosto stejná, dokonce byla i ve stejném pořadí.

Takže když se tenkrát profesor Gaston Lund rozloučil s pastorem, šel ještě do tohoto domu a opsal si klíč. To ale nebylo kvůli tradiční kletbě dovoleno. A opravdu ho pak potkalo velké neštěstí. Kjartan pocítil jakési nepříjemné zamrazení. Vlastně v takové věci nevěřil, ale tady tohle mu připadalo přinejmenším zvláštní.

Pod tou řadou písmen stálo: „39 správných odpovědí má mít stejné uspořádání jako 39 písmen ve čtyřicáté otázce, čímž má být báseň dokončena.“

Kjartan vložil papíry zpět do knihy. Dlouho upřeně hleděl na lístek, který měl nebožtík u sebe, ale pak se rozhodl, že nejlepší bude schovat ho do knihy. Pravděpodobně nebude od věci brát ohled na pověru, že klíč k řešení musí zůstat v knihovně a nikde jinde. Kjartan by se necítil dobře, kdyby u sebe v kapse nosil něco takového, zvlášť teď, když přesně ví, o co jde. Knihu nechal tak, jak ji našel, a zásuvku znovu zavřel. Pak vyšel ven na sluníčko.

Co přimělo Gastona Lunda k tomu, aby cestou k lodi ještě zašel do knihovny a opsal si klíč k řešení? Byl tak posedlý vyřešením hádanky, že vědomě porušil prastaré tabu? Jak se dostal do zamčeného domu?

„6. otázka: Důvod, že ho kůň neunesl. První písmeno.

Rögnvald se oženil s Ragghild, dcerou Rolfa Nefji, a jejich syn byl Rolf, který dobyl Normandii. Byl tak strašlivě zavalitý, že ho žádný kůň neunesl. Proto se mu říkalo Gang Rolf, Chodec Rolf. Z něho pak vzešli hrabata z Rouenu a angličtí králové.

Odpověď je obrovitost a první písmeno je O.“

Řekl: „Gastonova odpověď je zavalitost, proto napsal Z.“

23

Kolem poledne vyhlížel Kormákur Kolk dvě hodiny na kopci u vlajkového stožáru před kostelem loď. Jakmile se objevila, seběhl do vesnice, aby lidem oznámil, že se od jihu blíží poštovní loď. Několik mužů se zapřáhlo do dvou žebřiňáků a vydalo se na cestu ke konci ostrova, zatímco houf dětí utíkal před nimi.

Když Benni z Obecního dvora uviděl všechny ty lidi, ihned odložil štětec. Ze starého zvyku vyrazil za nimi, i když vlastně neměl v přístavu co na práci. Avšak život na ostrově nabízel pro mladého muže jen málo rozptýlení, proto se vlastně jednalo o událost, když jednou týdně připlula loď. Možná bude mezi pasažéry někdo známý. Možná už taky přijíždějí první sezonní dělníci, kteří si v letních měsících vydělávají na vnitřních ostrovech.

Když první děti proběhly kolem rohu mrazírny, objížděla právě poštovní loď nejvzdálenější skaliska. Byla to stará dubová loď natře-

ná na bílo, těžkopádná a pomalá, ale kapitánovi se přesto podařilo velmi obratně zamířit přímo k přístavišti. Valdi z Endenkate uchopil lano, které mu hodili z přídě, a na kolíku na molu udělal smyčku. Potom byla loď upevněna i z druhé strany. Malý Nonni následoval otce na každém kroku, aniž by věnoval pozornost jiným dětem na molu.

U zábradlí poštovní lodi stáli dva chlapci v nedělních šatech a zakrátko už byli vysazeni na molo i s jedním hnědým kufrem, který byl zvenčí navíc ještě převázán popruhem. Přivítala je nějaká starší žena, objala je oba najednou a řekla, že jsou její miláčci. Pak byly z lodi vykládány pytle s poštou a rovnou nakládány na žebřiňáky. Dále následovaly tři bedny se sladovým pivem a na druhý vůz byly vyzdviženy dva pytle s moukou. To byl zřejmě veškerý náklad. Co se bude posílat do Stykkishólmuru, se na palubu naloží později, až loď zase zakotví na zpáteční cestě ze západních fjordů.

Když se muži na lodi právě připravili k odjezdu, objevila se ve dveřích kajuty jakási tvář a na palubu se neohrabaně vyškrábal vysoký, poněkud sešle vyhlížející muž ve špinavém světlém plášti a hnědé kšiltovce. V ruce nesl těžkou cestovní brašnu a rozhlížel se po molu.

„Mladý muži," křikl na Benniho, který stál na kraji. „Vezmi mi to," řekl a podal mu svou brašnu. „Ale opatrně, opatrně, protože v té tašce mám svůj elixír života," dodal, když k němu Benni vztáhl ruce. Muž pak vylezl na molo a pro jistotu se chytil Benniho paže.

„Z těch vln je mi zatraceně zle," prohlásil. „Myslím, že jsem po cestě sem na chvíli usnul. Ta plavba trvala nekonečně dlouho."

Rozhlédl se a podíval se na mrazírnu. „Tak tohle je tedy ten historicky proslulý ostrov Flatey v Breidafjörduru. A tohle je všechna ta jeho nádhera?"

„Vesnici odtud není vidět. Ta leží na druhé straně ostrova. Tam jsou skutečné domy," řekl Benni.

„Aha, příteli. Jak se jmenuješ?"

„Benni… Ben."

„Benni Bene, já se jmenuji Bryngeir a jsem básník a spisovatel. Momentálně ovšem pracuji jako zpravodaj pro jeden mizerný plátek v Reykjavíku."

„Jen Ben… nebo Benni,“ opravil se Benni rychle. Pomalu už se vzdal pokusů, že začne používat toto nové jméno, pro které se rozhodl poté, co před dvěma týdny za jednu noc zhltal celého Bena Hura. Většinou jméno zapomínal i sám.

„Opatrně postav tu tašku, Benni Bene,“ řekl Bryngeir. „Musím zkontrolovat ten svůj elixír života.“

Když se taška dotkla betonového mola, cosi v ní zacinkalo. Bryngeir se k ní sklonil, rozepnul zip a vytáhl ještě napůl plnou láhev rumu. Odšrouboval uzávěr, nalil si do něho dávku a obrátil ji do sebe. Potom si dal na kuráž ještě jeden lok přímo z lahve a za pomoci kandelábru na molu se zase zvedl.

Benni se pokoušel odhadnout Bryngeirův věk. Jeho tvář byla hrubá a vyžilá, ale přesto mu připadalo, že ten muž není tak starý, jak by se mohlo na první pohled zdát. V tmavých vlasech nebylo ještě ani stopy po šedinách nebo pleši. Ale jedno obočí měl bílé jako sníh, stejně jako oční řasy na téže straně.

Bryngeir nalil ještě jeden kalíšek.

„Je libo dát si doušek rumu, mladý muži?“ zeptal se Benniho.

Benni se rozhlédl po molu a viděl, že všichni ostrované už vyrazili zpět k vesnici. Kromě Valdiho, který právě uvolňoval kotvící lana, tu už nikdo nebyl. Ostrované odmítali pít alkohol za bílého dne, na druhou stranu neměl nic proti tomu, aby si trochu svlažil hrdlo. Krom toho byla sobota.

„Děkuji,“ řekl, vyprázdnil kalíšek a rozkašlal se.

Bryngeir vylovil z kapsy kabátu napůl vykouřený doutník a po několika pokusech se mu ho podařilo zapálit. „Je něco nového ohledně toho mrtvého, co ho našli na tom opuštěném ostrově?“ zeptal se.

„Byl to prý nějaký Dán. Až se tady dnes večer na zpáteční cestě poštovní loď zase zastaví, naloží ho a pak ho odvezou až do Reykjavíku,“ řekl Benni a taky si zapálil cigaretu.

Bryngeir se znovu napil z láhve a pak řekl: „Ano, slyšel jsem, že to byl nějaký dánský profesor, nikdo menší než slavný Gaston Lund. Kdo ho jen mohl na té skále vysadit?“

„To nikdo neví. Vyšetřuje to ten muž z Patreksfjörduru.“

„Muž z Patreksfjörduru?“

„Ano, zmocněnec okresního úředníka. Jmenuje se Kjartan.“

„Je to právník?“

„Ano, právě začal pracovat v úřadu.“

Bryngeir kouřil a přemýšlel.

„A nemá ten čmuchal tady na čele takovou velkou jizvu, která se táhne od levého obočí až k vlasům?“ Bryngeir si prstem přejel po čele a nakreslil neviditelnou čáru.

„Ano, má takovou jizvu.“

„No to se podívejme. Tak mám pocit, jako bych zaslechl už v Reykjavíku, že Kjartana zavál osud až do Patreksfjörduru.“ Bryngeir si sundal čepici, vytřepal ji a než si ji znovu nasadil, přejel si rukou po vlasech.

„Znáš ho?“ zeptal se Benni zvědavě.

„No ano, možná ne moc dobře, ale víc než dost.“

„Co tím myslíš?“

Bryngeir se odpovědi vyhnul. „Kde by se tady na ostrově dalo sehnat ubytování?“ zeptal se.

„Ubytování?“ řekl Benni. „Ach tak. Prostě u každého, kdo má volnou postel.“

Bryngeir se ušklíbl. „Ano, samozřejmě. Hostince na tomto křesťanském venkově nejsou, psal nějaký sluha boží, který chtěl levně cestovat. Tak poslouchej. Vyrazíme teď a podíváme se zblízka, jaké jsou možnosti. Poneseš mi tašku, ve mně se po té námořní cestě ještě všechno obrací.“ Lokl si z láhve a pak ji schoval do kapsy kabátu.

Valdi z Endenkate se díval za nimi, jak odcházeli z mola, a cosi si zapisoval do sešitu. Malý Nonni seděl na kraji hráze a díval se za poštovní lodí, která se nyní nacházela na západ od ostrova a nabírala kurz k západním fjordům.

Cestou se Benni díval na svého společníka. Nakonec to už nevydržel a zeptal se: „Co se ti stalo s okem? Proč máš jedno obočí bílé?“

Ten druhý odpověděl, aniž by se na Benniho podíval: „To způsobila jedna žena, mladý muži, jedna žena, která mě zaklela poté, co jsem ji jedné letní noci svedl. Řekla, že tak mám být poznamenán navždy, všem ostatním pro výstrahu. Když jsem se pak podíval do

zrcadla, vypadal jsem takto. Dávej si pozor na ženy, mladý muži. Člověk nikdy neví, kdy narazí na zlou čarodějnici.“

Oba zabočili za roh mrazírny a brzy došli k domu lékařky.

„Tady to vypadá docela slušně,“ řekl Bryngeir. „Nedalo by se tady dostat ubytování?“

Benni si nebyl jistý. „To bych neřekl, leda když je někdo nemocný. To je totiž lékařský dům.“

Bryngeir se zastavil a zeptal se: „A jakpak se jmenuje ten lékař?“

„Náš lékař je lékařka. Jmenuje se Jóhanna,“ odpověděl Benni.

„Snad ne Jóhanna Thorvaldová?“

„Ale ano, přesně tak. Copak ty znáš úplně každého?“

„Tohle smrdí čertovinou. Zdá se, že se řady mých protivníků rozšiřují,“ řekl Bryngeir zamyšleně, jako by Benniho otázku zcela přeslechl. „Ne, tady ubytování hledat nebudeme. Tak tedy kupředu, soudruhu Benni Bene.“

Bryngeir ráznými kroky minul lékařský dům, zatímco Benni šel s taškou za ním.

„Poslyš,“ řekl Bryngeir. „A nepřenocoval ten nebožtík Gaston Lund u vašeho pastora?“

„Ale ano.“

„Možná bych tam mohl zkusit štěstí i já, co tomu říkáš?“

Benni pohlédl na tašku, kterou nesl. „To by mohl být dost problém. Pastor a jeho žena jsou totiž templáři a naprostí odpůrci alkoholu.“

„Díky za radu, příteli. Konfrontacím se raději vyhneme. Ale kampak se tedy obrátíme, mladý muži? Je tu někdo, kdo snese doušek rumu, je pohostinný, má volnou postel a vyzná se v tom našem starém škváru Flateyjarbóku?“

Benni se zasmál a řekl: „Ale ano. Sigurbjörn ze Svalbardu.“

„7. *otázka: Nemohli se ubránit slzám. První písmeno.*

V tu chvíli vytáhli mrtvolu z vody a král Sverrir řekl, že je to tělo králeMagnúse. Položili mrtvé tělo na štít, vynesli je na loď a veslovali k pobřeží. Mrtvola byla snadno poznatelná, protože její vzhled byl nezměněný, dokonce i tváře si ještě ponechaly nachové zbarvení a

tělo ještě nebylo ztuhlé. Než byla králova mrtvola zahalena plátnem, nechal král ještě předstoupit válečníky krále Magnúse a požádal je, aby mrtvolu identifikovali. Přistupovali k mrtvému tělu a skoro žádný z nich se nedokázal ubránit slzám. Někteří přistoupili blíž a líbali mrtvolu. Odpověď zní: válečníci krále Magnúse a první písmeno je V.“

24

Z cesty pronikal do lékařského domu skřípavý zvuk, jak kolem projížděl žebřiňák nákupního družstva. Jóhanna vyhlédla ven z okna kuchyně a pozorovala, jak se lidé zase vzdalují, jak scházejí dolů ze svahu pod hřbitovem a nakonec mizí z dohledu. Brzy dorazí pošta na telegrafní úřad a ona si bude moci vyzvednout své noviny. Nejlepší bude, když ale ještě chvíli počká. Poštmistrová Stína došlou poštu sice roztřídí rychle, ale jistě se brzy objeví nějací obyvatelé ostrova, aby si svou poštu vyzvedli a trochu si popovídali. Dnes odpoledne ale Jóhanna neměla náladu na setkání s jinými lidmi. Ještě jednou zaslechla zvuky lidí, kteří procházeli kolem jejího domu, potom se znovu rozhostilo ticho. Vodouš rudonohý, který si u cesty postavil hnízdo, se uklidnil a přestal vydávat hlasité varovné výkřiky. Bylo zvláštní, že hnízdil právě na takovém místě, kde byl tak často rušen, protože nablízku existovala spousta mnohem klidnějších míst. Také minulý rok hnízdil na stejném místě.

O půl hodiny později Jóhanna vzhlédla od knihy, ve které listovala, když z vedlejšího pokoje zaslechla tiché zasténání. Vstala a vydala se do otcova pokoje.

„Máš bolesti, táto?“ zeptala se.

„Nijak zvlášť, ale možná by bylo dobré, kdybych teď dostal odpolední dávku,“ odpověděl jí otec. Ležel s propadlým a bledým obličejem pod bílou péřovou dekou ve vysoké posteli.

Podívala se na hodinky a pak vytáhla z lékárny, kterou měla umístěnou v malém pokoji za obývákem, uklidňující prostředek. Vydal ze sebe tichý sten, když vytlačila tekutinu do kanyly na jeho zápěstí, ale účinek prostředku se dostavil okamžitě a otec opět zavřel oči.

„Chtěl bys, abych ti chvíli předčítala?“ zeptala se.

„Ne, raději si trochu odpočinu.“

„Byla tu poštovní loď. Za chvíli dojdu pro noviny. Až se vrátím, můžeme si číst. Budu tu brzy.“

Pokusil se usmát a řekl: „Mám takový pocit, že jsem toho přečetl už dost. Mám pocit, že už brzy se setkám se svým jmenovcem Snorrim Sturlusonem a taky s tím mužem, který napsal Njáls ságu.“

Zavřel oči a upadl do lehkého spánku. Zlehka ho políbila na tvář.

„8. otázka: Čí luk se rozlomil? První písmeno.

Jarl pravil Finnuru Eyvindarsonovi: ‚Vystřel na toho muže tam u místnosti mužstva.‘ Finnur odpověděl: ‚To nesmím, nesmím střílet na muže, který není zasvěcen smrti. Ale dost možná bych mu mohl zničit jeho luk.‘ Finnur vystřelil šíp, který zasáhl přímo uprostřed Einarův luk, než ho Einar potřetí napjal, a luk se s hlasitým prasknutím rozlomil. Král Olaf řekl: ‚Co to tak hlasitě prasklo?‘ Einar odpověděl: ‚Norsko v tvém držení, můj králi.‘

Luk byl Einarův. První písmeno je E.“

25

Bryngeir a Benni šli po silnici k vesnici. Benni byl zvědavý a zeptal se hosta, co ho na ostrov přivedlo. Bryngeir neodpověděl hned, neboť se zdál být zaujat tím, co viděl před sebou. Po chvíli konečně odpověděl: „Můj milý příteli Benni Bene, reykjavické bulvární plátky normálně neposílají své nejlepší reportéry na tak dlouhou cestu, když se na opuštěném ostrově najde několik zvětralých kostí. Když se ale zjistilo, že se jedná o dánského badatele, který strávil celou zimu na osamělém ostrově v Breidafjörduru, protože se zapomněl nechat odvézt, zavětřili, že by to mohl být zajímavý případ. A když jsem slyšel, že se ten mrtvý jmenoval Gaston Lund a že s tou věcí má něco společného i můj dávný favorit Flateyjarbók, nabídl jsem se, že se sem zajedu podívat a že ten zločin odhalím.“

„Co ti připadá na Flateyjarbóku zajímavé?“ zeptal se Benni.

Bryngeir se podíval na svého průvodce: „Četl jsi tu knihu, příteli?“

„Ne, je moc dlouhá. Jednou jsem ji začal číst, ale připadala mi nudná. A pak nějaká slova v ní jsou taková divná.“

Bryngeir zavrtěl hlavou. „Pak ti nemohu vysvětlit to kouzlo Flateyjarbóku, chlapče. Je to právě tak, jako kdybych chtěl vysvětlit slepé ženě Rembrandtovu malbu, nebo hluchému vymahači peněz popsat, jak fascinující je Wagnerova opera, stejně tak nevylíčím eunuchovi sexy marockou holku. Ale přesto mi připadá zarážející, že se tento literární skvost nazývá po naprosto bezvýznamné holé skále jen proto, že pár desetiletí tu byl uchováván pod nějakou zavšivenou střechou. Mnohem spíš by měl být nazván podle kraje, kde byl napsán, na počest mužů ve Vididaluru, kteří ho zkompilovali a zaznamenali na pergamen. To byli géniové, chlapče, ach ano, géniové. Na jejich zdraví, pane Benni Bene.“ Bryngeir si znovu přihnul z láhve.

Benni naprosto ztratil o celou tu věc zájem. „Mně je to vlastně úplně fuk, jak se ta kniha jmenuje. Možná si ji přečtu někdy později,“ prohlásil a chtivě zašilhal po láhvi.

Zastavili se na vysokém břehu nad vesnicí a Bryngeir klouzal pohledem po vesnici. Vyptával se Benniho na jednotlivé domy a na lidi, kteří v nich bydlí. Benni odpovídal znuděně, protože tohle téma mu připadalo nanejvýš otravné.

Bryngeir se zajímal zejména o starostu.

„Ten je docela v pohodě, pokud se týká lovu tuleňů a rybolov, ale senoseč není právě jeho specialita,“ prohlásil Benni. „Většinou pro něho kosí Högni a Grímur za ním chodí s hráběmi. A taky odebírá noviny Tíminn a strašně nadává na politiku.“

„Myslíš, že toho Dána na ten ostrov zavezl on?“ zeptal se Bryngeir.

„Ne, to určitě ne, i když právě on má tady nejlepší člun. Má úplně nový motor. Ani na podzim člun nevytahuje na břeh, nanejvýš když jsou všechny lodní tratě zamrzlé. Opravdu si myslíš, že toho Dána na tom ostrově někdo vysadil schválně?“

„Podle mého názoru jsou všichni podezřelí tak dlouho, dokud není vzneseno obvinění, milý chlapče. Něco tady zjistit musím, protože šéfredaktor mi tu cestu zaplatil, včetně jízdenky na autobus a

kapesného. On tomu sice říká denní plat, ale ten všechen padl už na první den.“

Bryngeir se znovu napil z láhve a konečně zase nabídl doušek i Bennimu.

„Myslíš, že u toho prima hostitele dostanu i něco dobrého k jídlu?“ zeptal se.

Benni to nepovažoval za pravděpodobné. Sešli úvozem dolů a prošli vesnicí, až došli k Svalbardu.

Obytné stavení tvořil úhledný patrový dřevěný dům s mansardou a betonovým sklepem. Těsně vedle něho se nacházely kůlna, ovčín a stodola. Sigurbjörn seděl obkročmo na brusném strojku, který ovládal nohama, a brousil velký nůž.

„Tady se jistě umí zacházet s ostrými zbraněmi,“ oslovil sedláka Bryngeir.

„To je jen kuchyňský nůž mé staré, ale docela by přišel vhod, kdybych musel bránit svůj dům a půdu.“

Bryngeir se ušklíbl a odpověděl: „Přicházíme s dobrými úmysly, protože o tomto domě se proslýchá, že tu před pocestným, který hledá nocleh, nezabouchnou dveře.“

Sigurbjörn odložil nůž a prohlédl si příchozího.

„Pro slušného hosta by se tu možná postel našla,“ řekl.

Bryngeir vytáhl z kapsy láhev a podal ji sedlákovi.

„A co takhle něco k snědku, pokud by host projevil uznání?“

Sigurbjörn přijal láhev, čichl k jejímu obsahu a pak ji jedním douškem dopil až do dna.

„A to jako byla celá ta uznalost?“ zeptal se a vrátil prázdnou láhev.

Bryngeir naznačil Bennimu, ať mu podá tašku. „Tady je toho ještě trochu víc.“ Pak vytáhl z tašky plnou láhev a otevřel ji.

Sigurbjörn sesedl z brusného strojku. „Pak tedy račte do domu, hoši.“

„9. otázka: Vojáci anglického krále Jana, čtvrté písmeno.

Anglický král začátkem léta poslal králi Sverrirovi, který se nacházel v Bergenu, dvě stě vojáků, kterým říkali ‚Rváči‘. Ti uměli utíkat tak rychle jako zvířata a byli skvělí lučištníci, navíc byli stateční

a netoužili po zlých činech. Odpověď zní ‚Rváči' a čtvrté písmeno je Č."

26

Spisovatel Árni Sakarías nebyl v telefonním seznamu k nalezení, a tak nezbývalo Dagbjarturovi, pokud se chtěl s tímto mužem setkat, nic jiného, než zajet k jeho bytu naslepo a zjistit, jestli je doma. Spisovatel žil v malém činžovním domě na Raudarárstíguru, domovní dveře nebyly zamčené. Dagbjartur našel správný byt, ale zvonek nefungoval. Při čtvrtém zaklepání na spisovatelovy dveře, vystrčil jeho soused hlavu ze dveří a dožadoval se ukončení toho kraválu. Poté konstatoval, že touto dobou se básník obvyklé nachází na koupališti.

Dagbjartur našel Árniho Sakaríase v mělkém bazénu, jak si spokojeně hoví na zádech s nafukovacím gumovým polštářem pod hlavou, obklopen spoustou dovádějících dětí. Policista věděl, jak básník vypadá. Árni Sakarías byl vysoký a zavalitý chlap, kterého nebylo možno nikde přehlédnout. Dále se vyznačoval lví hřívou a plnovousem.

Dagbjarturovi trvalo nějakou dobu, než na sebe upoutal plavcovu pozornost, a když se mu to konečně podařilo, představil se a zeptal se: „Víš něco o té staré hádance, která se jmenuje po Flatey?"

Árni Sakarías na něho zamrkal krátkozrakýma očima přes mokrá skla brýlí.

„Flateyská hádanka, Aenigma Flateyensis. Ovšem, mladíku, o té toho vím poměrně dost."

Dagbjartur nebyl zvyklý na podobné oslovení, vždyť už mu táhlo na padesát, dokonce vypadal ještě o něco starší, ale pravděpodobně Árni Sakarías přes své brýle moc dobře neviděl. Krom toho by Dagbjartur ve srovnání se spisovatelem, kterému už bylo přes sedmdesát, mohl být považován za mladého muže.

„Mohu ti v souvislosti s ní položit pár otázek?"

Spisovatel udělal jedno plavecké tempo, aby se dostal ke kraji bazénu, teprve pak odpověděl: „Ano, samozřejmě můžeš, ale napřed ještě musím vylézt z vody, utřít se a trochu se obléct. Předpokládám,

že mě kriminální policie na oplátku za informace pozve na kávu. Mohu ti říct, že to opravdu posiluje paměť. A to u lidí v mém věku nijak neuškodí, mladý muži.“

Dagbjartur souhlasně přikývl a půl hodiny nato už spolu seděli u jednoho stolu v kavárně na Laugaveguru. Byli tu jedinými hosty a Árni Sakarías si objednal u číšnice to, co obvykle. Ta hned pochopila a přinesla mu šálek kávy, chlebíček a k tomu ještě kousek štrúdlu. Dagbjartur si objednal totéž, a když pak platil, požádal o stvrzenku.

Zatímco si Árni Sakarías pochutnával na kávě a zákusku, hovořil o Flateyské hádance.

„V pozdním létě roku 1871 cestovalo několik islandských studentů na lodi do Kodaně, kde měli během následující zimy studovat. Byl to parník Diana, který v té době zajišťoval poštovní spojení s Islandem. Jak jsem četl, jednalo se o vynikající loď, s první a druhou třídou. Pár let předtím byla poprvé tiskem vydána Flateyjarbók, a sice z iniciativy a na náklady norského státu. Vydání připravili Gudbrandur Vigfússon a Unger, kniha vyšla v Oslu. Poslední svazek má datum 1868. Toto vydání bylo oblíbenou četbou islandských studentů v Kodani, jeden exemplář se nacházel také v zavazadle jednoho z budoucích vědců, kteří cestovali na této poštovní lodi. Během plavby studenti zabíjeli čas různým způsobem, krom jiného se navzájem zkoušeli ze znalosti ság ve Flateyjarbóku. Ve všech těch vyprávěních vystupuje neuvěřitelně mnoho postav a studenti se v nich vyznali všelijak. Ale bavilo je to, a tak se dohodli, že na příští večer uspořádají opravdovou soutěž. Jeden začínající mladý básník ze západních fjordů, který byl taky na palubě, byl pověřen sestavením hádanky, protože o něm bylo známo, že se skvěle vyzná ve středověké literatuře. Takže se pohroužil do oselského vydání a druhého dne měl hádanku sestavenou. Po celou noc nezamhouřil oka a v kondici se udržoval lahví Brennivínu. Nakonec předložil seznam čtyřiceti otázek, přičemž poslední otázka byla klíčem ke správným odpovědím na všechny ostatní otázky. Za tímto kódem ještě následovala neúplná báseň a správné řešení hádanky spočívalo ve dvou posledních verších básně. Z každé odpovědi bylo jedno písmeno součástí tajenky, zatímco poslední otázka poskytovala nápovědu ohledně pořadí písmen v celé tajence. Autor si vyžádal, že pokud nebude hádanka během

plavby vyřešena, má být dopravena do knihovny na Flatey, kde má být uložena. Odtud se prý už nesmí vzdálit, dokud nebude objeveno řešení. Na první stránce se nachází velmi zvláštní kresba tužkou, z toho vznikla pověst, že tento obrazec je magický znak, pomocí kterého obtížil autor hádanku kletbou, což bylo ještě posíleno jeho odkazem. Lidé ze západních fjordů jsou totiž odpradávna pověrčiví. Studenti si lámali hlavu nad hádankou celý večer a pokoušeli se ji vyřešit. Otázky jim připadaly dost zvláštní, protože u některých bylo možné i několik správných odpovědí, výběr byl spíš věcí vkusu než argumentů. Někteří ze studentů sice nalezli něco jako tajenku a shromáždili těch 39 písmen, ale žádnému z nich se nepodařilo rozlousknout ten kód v poslední otázce, se kterým jedině lze báseň správně dokončit."

Árni Sakarías se odmlčel a chvíli hleděl z okna na chodce na rušné obchodní ulici. Dagbjartur zdvořile mlčel s ním.

Pak konečně následovalo pokračování příběhu. „Téže noci se přihodilo něco nepochopitelného. Autor hádanky zmizel z lodi a nikdo nevěděl, co se s ním stalo. Na palubě z toho přirozeně bylo velké pozdvižení a o hádanku všichni ztratili zájem. Avšak jeden ze studentů vzal ty papíry k sobě a sepsal všechno, co se přihodilo. Měl v úmyslu je později dopravit na Flatey, jak to básník ustanovil. Ale z jistých důvodů to mělo ještě nějakou dobu trvat, protože dotyčný student během zimy v Kodani zemřel, načež se ty papíry dostaly do Královské knihovny. Tam skončily ve zvláštním archivu s dalšími dokumenty, které se týkaly Flateyjarbóku, a po celá desetiletí byly nezvěstné. Ale příběh o Flateyské hádance vešel ve známost a byl islandskými studenty v Kodani předáván z generace na generaci. V zimě 1935 bádal jeden přičinlivý islandský vědec v Královské knihovně a narazil na tyto papíry. Ten muž se nijak neostýchal obrátit se na vedení knihovny a trvat na tom, aby byl splněn požadavek autora hádanky a ty listy byly předány do knihovny na Flatey. Vyřizování tohoto požadavku, který mimochodem byl vysloven spíš jen z legrace, trvalo několik měsíců. Ale náhoda tomu chtěla, že knihovna ve Flatey roku 1936 oslavila své stoleté jubileum a k této příležitosti se nakladatelství Munksgaard rozhodlo věnovat knihovně jeden exemplář svého faksimilního vydání, které vyšlo roku 1930. A kni-

hovníci Královské knihovny v tom zase viděli vítanou příležitost, jak se zbavit těch starých papírů, které se jim beztak moc nezdály, a tak dostali svolení, aby byly papíry vloženy do knihy, která měla být převezena na Flatey. Onen islandský badatel byl pověřen, aby všechno proběhlo, jak se patří. Ten větroplach nebyl nikdo jiný než já, proto se tvrdí, že vím o té hádance víc než většina jiných lidí. Nikdo mi nemůže klást za vinu, nebo mi děkovat za to, že se ty papíry v současné době nacházejí na Flatey. Někdo je nadepsal ‚Aenigma Flateyensis', což latinsky znamená Flateyská hádanka. Podle latinského označení Flateyjarbóku, kterým je opatřeno munksgaardské vydání, totiž Codex Flateyensis. Totéž je rovněž zveršováno ve slokách na konci, ale nikdo nemohl dokázat, že to je správné řešení. To je tedy historie té hádanky."

Arni Sakarías snědl poslední kousek štrúdlu a zapil ho kávou.

„Hádanka tedy dosud nebyla rozluštěna?" zeptal se Dagbjartur.

„Ne, aspoň jsem se nic takového nedoslechl."

„A řešit ji může jen ten, kdo za ní zajede na Flatey?"

„Jen tak. Kód k řešení je tam a nikde jinde. Ty otázky byly dost často opisovány, ale ten kód, totiž pořadí písmen, to je jen na tom listu, který je uložený v munksgaardském vydání ve flateyské knihovně."

„A proč si ho prostě taky někdo neopsal?"

„O to je postaráno. Lidé zodpovědní za knihovnu ten list dobře střeží a ti, kteří přijedou, aby si ověřili své odpovědi, musejí slíbit, že kódovací klíč neopíší. Taky se říká, že tomu, kdo toto pravidlo hry poruší, se přihodí neštěstí. Osud tvůrce hádanky a toho mladého studenta v Kodani tuto víru ještě posilují. Údajně na té hádance spočívá mocná kletba, která se ovšem neprojeví, pokud se ty papíry nacházejí mezi čtyřmi stěnami knihovny na Flatey."

„Zkoušelo to hodně lidí?"

„Ne, myslím, že ani ne. Ale je známo, že tu a tam nějaký student, který má před závěrečnou zkouškou z oboru islandština, putuje na Flatey a pokusí se o to. Ovšem k tomu, aby se mohl pokusit předložit vlastní návrh řešení, je třeba mít opravdu velký přehled. To není nic pro laiky."

„A ty sám ses pokusil tu hádanku vyřešit?"

„Jenom jednou jsem se na ni podíval. Ta hádanka vlastně sestává ze dvou úloh. Věděl jsem, že nejprve se musí rozlousknout ten kód ve čtyřicáté hádance. Pokud to nedokážeš, neexistuje žádná možnost, jak ověřit předchozích 39 odpovědí. Trochu jsem si hlavu s tím kódem lámal, ale řešení jsem nenašel."

„A co se stane, kdyby někdo tu hádanku vyřešil?"

„Co se stane? Vlastně vůbec nic. Vítěz si užije toho okamžiku uznání a obdivu, vědci mu budou závidět. Já jenom doufám, že se to hned tak brzy nestane, protože mnozí se potají skvěle baví pachtěním těch ‚veleduchů'. A kdo ví, možná, že ta hádanka žádné řešení nemá."

„10. otázka: Co zůstalo na střeše kostela? Páté písmeno.

Přijeli překvapivě do Fólsknaru a zabili Gunnara v jeho domě. Padli ještě mnozí další muži. Ivar Korni byl nahoře pod trámy krovu a unikl ven oknem. Na sobě měl jen plátěné kalhoty a košili a chtěl se zachránit v kostele, ale ten byl zamčený. U kostela stál žebřík, po kterém vylezl na střechu kostela, kde strávil noc. Oni kostel obklíčili a hlídali ho až do rána. To už byl Ivar napůl mrtvý zimou a prosil o smilování, ale nebylo mu dopřáno. Jeden muž vylezl po žebříku nahoru a Ivara probodl oštěpem. Ten spadl mrtev ze střechy, ale jeho zkrvavený žaludek zůstal na střeše. Odpověď zní žaludek, takže páté písmeno je D."

27

Den se už klonil k západu a všichni čekali na návrat poštovní lodi z Brjánslaekuru. Kormákur Kolk zastavil se svým ručním vozíkem u dveří kostela, kde už čekala trojice Grímur, Kjartan a Högni. Bylo na čase dopravit mrtvolu k přístavišti. Krátce nato přišel i pastor, který měl na sobě talár. Tentokrát měl v úmyslu doprovodit svého bývalého hosta až k lodi. Grímur a Högni vynesli bednu z kostela a naložili ji na vůz, na kterém se nacházel už zapečetěný pytel s poštou, jenž se však zdál být naplněný sotva z poloviny. Poštmistrová Stína využila tohoto transportu k dopravení pošty na loď.

Pak se rozjeli. Také tentokrát byla vesnice, stejně jako poprvé, když táhli bednu s mrtvolou, jako po vymření. Všichni obyvatelé se zavřeli doma. Kjartan uvažoval, proč všichni reagují stejně. Bylo to, jako by nějaká neviditelná ruka zahnala všechny vesničany do domů.

Na strmém břehu u úvozu však přesto stáli dva muži a sledovali nevelký pohřební průvod. Kjartan jednoho z nich, Benniho z obecního úřadu, znal, druhého na tu vzdálenost nemohl poznat.

„Kdo je to tam s tím klukem?“ Kjartan zatahal Grímura za rukáv a ukázal za sebe.

Grímur se ohlédl. „To je nějaký reportér z Reykjavíku. Byl už dost v náladě, když dnes přijel poštovní lodí, a určitě se od té doby jeho stav moc nezlepšil. Zdá se mi, že si našel kumpána z mokré čtvrti.“

„Myslíš, že bude psát do novin o tom profesorovi?“

„Tedy ze všeho nejdřív se bude muset vyspat z opice. Pokud vím, ubytoval ho u sebe na dobu, co bude na ostrově, Sigurbjörn ze Svalbardu.“

Bylo vidět, jak se od severu přibližuje poštovní loď, a tak muži doprovázející rakev, přidali do kroku. Nikdo nechtěl nechat loď čekat.

Valdi z Endenkate, starý Jón Ferdinand a malý Nonni stáli na mole úplně sami, když Kormákur Kolk zabočil s vozíkem kolem rohu mrazírny. Loď přistávala, právě teď vyhodili na břeh jen jedno lano. Ostrované se rychle dali do práce. Napřed na palubu odnesli pytel s poštou, potom pastor něco předčítal, zatímco zbývající čtyři muži zvedli bednu z vozíku a odnesli ji do člunu. Tam ji od nich převzali dva námořníci, zatímco kapitán s krátkou dýmkou v ústech všechno sledoval zachmuřeně z můstku.

„A kdo si ten náklad vyzvedne?“ zavolal jeden z lodníků, kteří bednu přebírali.

Všichni se zadívali na Kjartana. „Účet zaplatí okresní úředník z Patreksfjörduru,“ odpověděl po krátkém zaváhání.

Valdi uvolnil lano a loď znovu odrazila od mola.

„Mír a milost Boží i našeho Pána Ježíše Krista budiž s tebou.“ Těmi slovy uzavřel pastor Hannes své modlitby a udělal za lodí ještě znamení kříže.

Zdálo se, že se všem ulevilo, když hleděli za lodí, která nabrala kurz k jihu.

Benni a jeho opilý kumpán sledovali celou scénu zpoza rohu, zatímco se doprovod mrtvého s prázdným vozíkem vracel od hráze.

Starosta Grímur byl dobře naladěný a nijak se ve své mnohomluvnosti neomezoval. Teď se život na ostrově znovu vrátí do starých kolejí. Zůstává sice i nadále záhadou, jak se Gaston Lund dostal na Ketilsey, ale to je jen podružný problém ve srovnání se situací, kdy se v kostele nacházela neznámá mrtvola. Chytil Högniho a Kjartana kolem ramen a řekl: „Tak hoši, pro dnešek dost práce, dnes večer si zahrajeme s mojí Imbou whist a zítra navštívíme svatodušní bohoslužbu pastora Hannese."

Podíval se na Kjartana a zeptal se: „Doufám, že hraješ whist?"

„Ale ano," odpověděl Kjartan a poprvé po mnoha dnech se zase jednou zeširoka usmál.

Když dorazili do Bakki, čekal tam už na starostu dlouhý telegram od kriminální policie v Reykjavíku. Detailně se tam popisovaly výsledky vyšetřování uplynulého dne. Moc nového se nezjistilo, krom toho, že se Gaston Lund zřejmě stal roku 1927 otcem nemanželského dítěte, ke kterému se nechtěl znát. Není vyloučeno, že matka toho dítěte o něm neměla právě nejlepší mínění. Víc o této rodině není známo, ale vyšetřování pokračuje. Starosta je tímto vyzýván, aby vzal tento aspekt případu na vědomí.

„11. otázka: Nejstrašnější z žen. Čtvrté písmeno. V kapitole o historii Gróňanů se vypráví o Freydís, dceři Erika Rudého, která se dohodla s bratry Helgim a Finnbogim, že s nimi popluje na Vínland. Když tam dorazili, popustila Freydís uzdu své nesnášenlivosti a lstivě a zákeřně své muže navedla, aby celou družinu jejích bratří nahnali do jedné velké haly, kde je pak všechny pozabíjeli. Když už nezůstal z těch mužů naživu ani jeden, zůstalo jen pět žen, kterým nechtěl nikdo ublížit. Tu uchopila sama Freydís do ruky sekyru a tak dlouho ženy sekala, až byly všechny mrtvé. Odpověď je Freydís a čtvrté písmeno je Y."

„Tady Gaston uvádí Sigrid Tóstadóttir," řekl.

Zalistovala v knize a odpověděla: „To je taky možné. Král Harald Grenski přišel ke dvoru královny Sigrid Tóstadóttir. Toho večera se tam nacházelo ještě šest dalších králů a všichni se o Sigrid ucházeli. Králové seděli v jedné staré hale. Nechyběly ani silně opojné nápoje, proto byli všichni opilí a stráže usnuly. Té noci je však nechala Sigrid zavraždit zbraněmi i ohněm. Hala skončila v plamenech a s ní i sedm králů, kteří se v ní nacházeli. Sigrid řekla, že tímto způsobem chtěla odradit všechny ty malé ‚králíčky' z jiných zemí od toho, aby přijížděli do Švédska a ucházeli se o ni. Pak by tedy správné písmeno bylo R…"

28

Bryngeir a Benni pozorovali, jak je bedna s mrtvolou nakládána na palubu poštovní lodi. Bryngeir zůstal stát opodál a nechal si od Benniho vyprávět bližší informace o mužích na molu.

„Starosta, učitel, kostelník a farář," vysvětloval Benni. „Ten nejmladší je zmocněnec okresního úředníka," dodal ještě.

„Komu patří tamhlety čluny?" zeptal se Bryngeir a ukázal na rybářské loďky, které byly uvázány za molem.

„Ty patří lidem, kteří zde nežijí, ale vyjíždějí odtud na ryby a úlovek odevzdávají do zdejší mrazírny," odpověděl Benni. „Nic ale nechytili a jistě zde nezůstanou dlouho. Ten černý člun tamhle patří Valdimu z Endenkate. To je ten, co našel toho mrtvého na Ketilsey."

„A které čluny tady byly loni na podzim, když ten Dán přijel na ostrov?"

„Myslíš tady u mola?" opáčil Benni.

„Ano."

„Minulý podzim tady nebyli rybařit žádní cizinci."

„Takže tady nekotvily žádné čluny?"

„Nanejvýš Valdiho člun. Přes zimu ho ale má uložený v kůlně. Jenom si nemůžu vzpomenout, kdy loni na podzim vytáhl člun na souš."

„A víc člunů na ostrově není?"

„Ale ano, jenže když přijde podzim, všechny kotví v zálivu na druhé straně ostrova. Tam se dá lépe rozpoznat, jestli se blíží špatné počasí.“

Když poštovní loď odrazila od můstku a doprovod mrtvého se vracel, odtáhl Bryngeir Benniho za roh a pak rychle přešli k druhému konci mrazírny. Tam stálo několik dřevěných beček, za které se schovali, zatímco muži prošli kolem nich. Benni byl velmi překvapen tímto chováním, ale připadlo mu napínavé hrát si na špiony a cítil se polichocený, že může doprovázet takového významného muže.

Ze svého úkrytu sledovali pětici mužů, která právě procházela po silnici kolem lékařského domu. Kormákur Kolk se ujal vedení a táhl za sebou vozík, za ním šel farář a následovali Grímur, Kjartan a Högni.

Bryngeir se zeptal Benniho: „Kdybys musel jet naléhavě do Stykkishólmuru a nemohl bys čekat na poštovní loď, co bys udělal?“

„Poprosil bych tátu, aby mi půjčil svůj člun,“ odpověděl Benni, ovšem nezmínil se, že by zcela jistě nedostal od svého otce svolení jet člunem do Stykkishólmuru. Cesta byla příliš dlouhá a Benni se v plavebních trasách v jižní části fjordu nevyznal.

„Ale co ti cizinci? Jak se vrátí zpět na pevninu? Co bych musel udělat, kdybych se ještě dnes večer chtěl dostat na pevninu?“

Benni se zamyslel. Bylo mu zatěžko představit si, že by někdo mohl mít tak tuze naspěch.

„Bylo by samozřejmě možné přemluvit tátu k tomu, aby tě odvezl do Brjánslaekuru. Nebo Sigurbjörna ze Svalbardu, možná i kupce Ásmundura. Odtud to je ještě kus cesty k silnici, po které jezdí linkový autobus do Ísafjörduru. Při příznivém proudu by se dalo přistát také přímo ve Vatnsfjörduru, odtud by to už nebylo pěšky tak daleko.“

Bryngeir začal ztrácet trpělivost. „A co do Stykkishólmuru, hochu?“

„Ano, snad by to i šlo, přemluvit někoho, aby tě dovezl do Stykkishólmuru, kdyby bylo trochu slušné počasí. Jen je to trochu moc daleko pro otevřený člun, ke všemu ještě na noc.“

Bryngeir znovu prošel kolem mrazírny a zpět k molu. Prohlížel si čluny, které tam byly přivázány.

„A co ten muž, kterému patří tamten černý člun?“ zeptal se. „Ten by mě mohl odvézt do Stykkishólmuru?“

„Ten sotva,“ řekl Benni. „Valdi z Endenkate vlastně pořád nemá peníze na benzin. Krom toho může jezdit zadarmo s poštovní lodí, protože vždycky přivazuje lana, když tu loď zakotví.“

„Tak ho prostě pojďme navštívit do jeho chalupy. Ukážeš mi cestu.“

Benni šlapal po stezce před ním. Dole na břehu uviděli malého Nonniho, který si jich také všiml.

„Tati, tati!“ křikl Nonni směrem k Endenkate. „Jdou sem nějací dva velcí muži. Jeden je Benni a ten druhý je ten ochlasta.“

Valdi stál před domem, když Bryngeir a Benni došli k němu. Bryngeir Valdiho mlčky pozoroval, Benni se držel opodál.

„Co tady chcete?“ zeptal se konečně Valdi.

„Mohl bys mě dnes večer odvézt do Stykkishólmuru?“ zeptal se Bryngeir.

„Proč jsi nejel poštovní lodí?“ zeptal se Valdi.

„Zmeškal jsem ji, protože jsem přišel pozdě.“

Zatímco Valdi přemýšlel, vyšel z domu Jón Ferdinand.

„Já nic nevidím, já nic nevidím!“ vříkal stařík.

„Proboha, tak prostě zase otevři oči a budeš vidět, blbče,“ řekl Valdi.

„Aha, ano, už zase vidím světlo, Valdi. Ty jsi na mě tak hodný,“ řekl Jón Ferdinand vesele.

„Ty pořád plácáš takové kraviny, táto. Jeden aby se za tebe styděl,“ řekl Valdi vztekle a znovu se obrátil k Bryngeirovi. „Možná bys mohl přesvědčit někoho z vnitřních ostrovů, aby tě zítra po bohoslužbě odvezl na břeh. Všichni přijdou do kostela na svatodušní mši.“

„Ale já potřebuji do Stykkishólmuru dnes večer. Co bys za to chtěl?“

Valdi zavrtěl hlavou. „Nemohu odtud pryč. Mám zodpovědnost za chlapce a za otce. Ten je úplný blázen.“

„A kdybych ti za to zaplatil tři tisíce korun?“

„Tři tisíce?“

„Ano.“

„To je hodně peněz.“ Valdi v duchu počítal. „To je skoro tolik jako pět perfektně zpracovaných tuleních kůží.“

„Ano, je to spousta peněz, ale já mám opravdu dost naspěch.“ Bryngeir vytáhl z kapsy kalhot peněženku.

Valdi si nacpal dýmku a zapálil si. „Ale nemohu jet bez táty. Taky bych musel koupit benzin, proto mi musíš zaplatit předem.“

Bryngeir se obrátil zpět k Bennimu a ušklíbl se. „Vidíš, je to jen otázka správné ceny.“ Pak řekl Valdimu: „Poslyš, myslím, že přece jen nebude tak nutné, abych jezdil do Stykkishólmuru.“

Valdi vybuchl: „Takže sis ze mě jen utahoval?“

Bryngeir se zasmál. „Jenom jsem chtěl zjistit, jak vysoká by byla cena za tu cestu, milý pane.“

„Už ať jste odsud pryč,“ řekl Valdi vztekle a hrozivě postoupil o krok proti Bryngeirovi, který s úšklebkem ustoupil, ale přitom zakopl o drn a padl na zadek.

Benni se postavil mezi oba muže a řekl Valdimu: „Já ho hned odvedu a postarám se, aby sem už nelezl.“ Potom pomohl Bryngeirovi na nohy a odvedl ho pryč. Když už byli dost daleko od dvora, řekl Benni: „Neměl jsi Valdiho dráždit. Ten se dokáže úplně přestat ovládat. Před mnoha lety jednou jednoho cizince málem uškrtil, když se pohádali. Ten chlap se zachránil jen tím, že Valdimu vrazil prst do oka, proto je teď na jedno oko slepý.“

Bryngeirovi se zřejmě tak potupný ústup příliš nezamlouval. „V nejhorším případě bych se postaral, aby přišel i o druhé oko,“ prohlásil.

„12. otázka: Komu se vymstil dar za první zub? 1. písmeno.

Hakon byl tak strašně na ženské, že se sápal úplně na každou – matky, sestry, panny, ba dokonce i na vdané ženy. A také v mnoha dalších záležitostech byl vůči svým poddaným stále krutější, proto dostal přízvisko Hakon Zlý, které mu zůstalo. Rolníci se ozbrojili a vytáhli proti jarlovi do boje. Utekl jim a schoval se i se svým pacholkem Karkurem, který mu byl darován, když mu narostl první zub. Ale pak se přihodilo, že Karkur jarla v jejich skrýši zabil a králi Olafu Tryggvasonovi přinesl jeho hlavu. Jenže od krále se Karkur nedočkal

žádné jiné odměny, než že byl popraven. Odpověď zní Hakon, první písmeno je H.“

29

Po večeři a rozhlasových zprávách přinesl Grímur karty a rozdělil je na stole v obývacím pokoji k partii whistu, zatímco Högni a Kjartan už seděli u stolu s kávou. Potom zavolal Ingibjörg, která uklízela v kuchyni, a hra začala. Kjartana bavilo pozorovat ostrovany při hře. Většinu času hráli mlčky, kromě nezbytných průpovědí a výkřiků, kterými reagovali na průběh hry, což doprovázeli i příslušnými grimasami a pohledy stranou. Grímur byl velmi ambiciózní, a proto se mu nelíbilo, když začalo přituhovat. Ingibjörg byla totiž velmi rafinovaná a svého muže dokázala velmi dobře převézt.

„Hrají se tady na ostrově karty hodně?“ zeptal se Kjartan.

„V létě ne,“ odpověděl Grímur a zíral na svůj list. „Zato v zimě o něco častěji. Zažene se tak nuda.“

Když na chvíli udělali ve hře přestávku, vyprávěl jim Kjartan, co dnešního dne objevil při své návštěvě v knihovně. Profesor Lund ve svém potýkání se s Flateyskou hádankou udělal chybu, že si kód napsal na lístek a vynesl ho ven z domu. Tu si najednou Kjartan vzpomněl, že má klíč od knihovny ještě pořád v kapse kalhot.

„Mohu ten klíč Hallbjörg zanést,“ nabídla se Ingibjörg. „Tak jako tak jsem potom ještě chtěla za oběma zajít a zanést jim kousek koláče k svatodušní kávě.“

„Ty dvě jsou odkázány jen samy na sebe?“ zeptal se Kjartan.

„Žádná z nich se nikdy neprovdala, ale Gudrún má nemanželského syna. Ten mladík je námořník a žije v Akranesu, ale tu a tam přijíždí na návštěvu. Gudrún je trudomyslná a občas nebývá zcela při sobě. Hallbjörg se jí ujala, protože jsou příbuzné, a dobře se o ni stará. Všichni lidé na ostrově mají ty dobrosrdečné ženy rádi a často jim podstrčí něco dobrého. Nikdy neodkládají z rukou pletací jehlice, trochu si tím vydělávají. A protože se Hallbjörg stará o naši knihovnu, dostává za to plat z obecní pokladny. Myslím, že tento rok místo toho dostala dvě jehňata. Krom toho mají Hallbjörgin důchod. Gudr-

ún a Sigurbjörn ze Svalbardu jsou příbuzní. A on proto dohlíží na to, aby oběma ženám nic nechybělo," odvětil Grímur.

Po dvouhodinovém hraní whistu doprovodil Kjartan Grímura na konec ostrova, aby dovedli krávy. V noci bylo ještě natolik chladno, že bylo lepší mít je pro jistotu ve stáji. Ale to se prý brzy změní. Nyní jsou noci jasné a léto už není daleko. Potom se bude dojit přímo na pastvině a krávy zůstanou venku.

Cestou na pastvinu informoval Grímur Kjartana o chovu krav na Flatey v minulosti a v současnosti. Momentální problém je v tom, že chybí dobrý chovný býk. Za poslední léta se na Flatey nedočkali mezi telaty žádného býčka, proto se musejí býci přivážet z vnitřních ostrovů. Při takovém převozu se může na malém člunu stát cokoli, naštěstí ale ještě dosud k žádné nehodě nedošlo. Býk jen vždycky potřebuje svůj čas, aby se po převozu po moři vzpamatoval.

„Zdejší sedláci však mají v úmyslu koupit v létě na pevnině býčka dobrého plemene. Nemůže uškodit, když sem přijde trochu čerstvé krve," řekl Grímur.

Krávy stály u branky na kraji pastviny a bučely, zjevně čekaly, až budou odvedeny. Kormákur Kolk si své dvě už odvedl, avšak krávy Gudjóna z Obecního dvora byly stále ještě na pastvě.

„Vezmeme je s sebou všechny," řekl Grímur. „Můj švagr Gudjón a já se vystřídáme."

Po cestě domů se na silnici potkali s otcem, synem i vnukem z Endenkate. Valdi před sebou tlačil káru, na které ležela mrtvá ovce. Rohatá hlava visela bezvládně z káry. Šedá vlna byla zcela promočená a pokrytá pískem a chaluhami. Valdi se vyhnul krávám, které dusaly po silnici, a pak pustil káru, když k nim oba muži dorazili.

„Starosto," řekl Valdi a vytáhl dýmku.

„Copak, milý Valdi?" odpověděl Grímur a zastavil se.

„Právě jsem si vzpomněl, proč jsem si nic nezapsal do sešitu, když loni čtvrtého září odjížděla loď do Stykkishólmuru. A na to by sis měl vlastně vzpomenout i ty, vážený starosto."

„Já? Jak to?"

„No, ten den jsem totiž jel poštovní lodí do Brjánslaekuru, měl jsem se setkat s mojí Huldou. A tak jsem vůbec nebyl na ostrově, když tady loď na zpáteční cestě znovu zastavila. Poprosil jsem otce,

aby dohlédl, kdo s lodí přijede a kdo odjede, ale on na to samozřejmě zapomněl a nic nezapsal.“

„No ano,“ řekl Grímur. „Ale proč bych si měl, Valdi, pamatovat, že jsi odjel na pevninu?“

Valdi si zapálil dýmku a odpověděl: „Když jsem se pak za týden vrátil, zjistil jsem, že mi někdo ukradl ze člunu všechen benzin. Oznámil jsem to, nevzpomínáš si?“

„Ale ano,“ Grímur se omluvně zadíval na Kjartana. „teď už si vzpomínám. S hledáním toho zloděje jsem moc štěstí neměl.“

Valdi si schoval svou knížku znovu do kapsy, chopil se káry a bez rozloučení šel dál. Malý Nonni a Jón Ferdinand se drželi za ruce a vlekli se za ním.

„Ach jo, proč mají všichni pořád tak naspěch!“ nadával stařec.

Když byli ti tři kus od nich, řekl Grímur: „To byly opravdu dny bohaté na události. Valdi odjel na pevninu pro svou ženu Huldu, která pracuje při stavbě silnic, ale rozhodně odmítla vrátit se s ním domů. Už nedokáže to chudé hospodářství snést. Dokud ještě žila Valdiho stará matka, bylo to pro ni ještě docela snesitelné. To byla roztomilá žena, ke všem byla tak dobrá… Ale když zemřela, otec i syn se proměnili napůl v troly. To není nic pro mladou ženu. Valdi byl proto pořádně naštvaný, když se musel vrátit bez ženy a se vším si poradit sám. Nakonec se mu pak ještě dostala pod ruku kořalka a on byl několik dní úplně namol. Popravdě řečeno jsem to zmizení benzinu nebral tak moc vážně, ale jeho to, jak se zdá, pořád ještě žere.“

„Na co jim vlastně bude ta zdechlá ovce?“ zeptal se Kjartan.

Grímur odpověděl: „Sigurbjörn na Svalbardu v pondělí při náhlém přílivu na jednou útesu přišel o tuto ovci a dvě jehňata. A dnes ráno, jak jsem slyšel, moře to zvíře vyplavilo v průlivu. To je jedna z velkých nevýhod hospodaření na ostrově, že tolik ovcí takhle nesmyslně zahyne. Kdysi před mnoha lety při jednom takovém náhlém přílivu zahynulo hned sto ovcí. Pro drobné rolníky to byla hrozná rána.“

„Ale co s ní budou dělat?“ zeptal se znovu Kjartan a přes rameno se ohlédl za muži z Endenkate.

„Dovolil jim si to zvíře vzít, aby si z něho udělali mořskou paštiku.“

Kjartan si nebyl příliš jistý, jestli slyšel dobře, „Mořskou paštiku?“

„Ano. Maso a lůj uvaří a udělají z nich paštiku. To maso je samozřejmě dobře nasolené a zkřehlé, protože plavalo v moři, ale jíst se to dá, i když není mnoho takových lidí, kteří by si s tím dávali práci. Mužům z Endenkate to ale snad přijde vhod.“

„13. otázka: Příčina rozříznutí kýlem. Druhé písmeno.

V zápisu o Sörlim se uvádí, jak byl královský syn Hedinn jednou v moci jednoho kouzla. To v něm vyvolalo takovou zášť, že nechal zajmout Hervör, manželku krále Högnibo, a přivázat ji před příď lodi, která byla právě spouštěna na vodu, přičemž byla rozříznuta na půlky. Potom se Hedinn a Högni utkali v souboji. Říká se, že v tom kouzlu bylo tolik ničivé síly, že dokonce i když si navzájem rozsekli hlavy až po ramena, stáli dál na nohou a pokračovali v boji. Trvalo sto čtyřicet tři let, než je jeden družiník krále Olafa zbavil toho strašného kouzla. Odpověď je tedy zášť a druhé písmeno je Á.“

30

Když pozdě večer uslyšeli manželé z Obecního dvora přicházet domů Benniho, seděli ještě nad šachy v kuchyni. U kamen bylo teplo a útulno, káva voněla.

„Je tu něco k snědku?“ zeptal se Benni.

„Ve spíži jsou vařená papuchalčí prsa,“ řekla jeho matka Hildur.

„To ses až doteď potloukal s tím chlapem z Reykjavíku?“ zeptal se Gudjón, když se Benni vrátil s kusem masa a nožem z něho kousek odřízl.

„Ano, ale už toho mám dost. Je moc lakomý, ani rumu mi nedal pořádně napít. Všecko vypil sám.“

„Na to jsi ještě moc mladý, milý Benni, abys pil s dospělými muži,“ namítla jeho matka.

„Nejsem moc mladý, abych to nemohl vyzkoušet. Tady se nikdy neděje nic zajímavého,“ prohlásil Benni a vyšel z kuchyně. Slyšeli ho, jak odešel nahoru a pustil si rádio.

„Myslím, že ten chlapec nás brzy opustí, jestli zde zůstaneme," řekla Hildur. „Pravděpodobně by už byl dávno pryč, kdyby nebyl tak trochu zamilovaný do té malé Hafdís na Svalbardu."

Gudjón přikývl a posunul na šachovnici střelce o dvě pole.

Chvíli oba mlčeli a soustředili se na hru. „Högni se dal slyšet, že by měl zájem náš dům koupit, kdybychom se chtěli odstěhovat. Toho bydlení ve škole má už pomalu plné zuby," řekl Gudjón.

Hildur po krátkém přemýšlení řekla: „Kdybychom prodali dům, mohli bychom vyrovnat dluh u družstva a možná bychom ještě měli na jízdenky do Stykkishólmuru. Na víc by jistě nezbylo. Šach!"

„Šach? Hm, za naši půdu bychom přece taky mohli něco dostat. Sigurbjörnovi ze Svalbardu by se jistě hodila další louka ke kosení. Pravděpodobně bude mít něco na kontě ve spořitelně, aby mohl zaplatit. Když si pronajmeme na pevnině nějaký dvůr, můžeme si krávy a ovce vzít s sebou. Jestli ne, pak je prostě porazíme a zaplatíme jimi část našeho dluhu u obchodního družstva."

Gudjón schoval krále za věž.

„Ale co když žádnou půdu neseženeme?" zeptala se Hildur.

Gudjón se konejšivě usmál: „Ty přece umíš dělat velice dobré rybí filé a já se můžu nechat zaměstnat jako dělník. Krom toho můžu ještě vyjíždět na ryby, vždyť mám člun."

„To není žádná legrace jen tak odtud odejít a nechat tu všechny své přátele," prohlásila Hildur a táhla koněm.

„Na jaře sem můžeme jezdit a pomáhat jim užívat důchodů. Ale přes zimu se tady při tak malém hospodářství tak jako tak uživit nedá."

„Opravdu si myslíš, že si Högni může dovolit dům?"

„Ale ano, jistě. Určitě by dostal půjčku," odpověděl Gudjón a sebral střelce.

„Přes léto si to rozmyslíme a na podzim se rozhodneme," řekla paní domu a soustředila se na hru.

„Ano, myslím, že nám nic jiného nezbývá," řekl Gudjón. Bylo pro něho těžké povídat si a přitom se soustředit na šachy. Zmateně zíral na šachovnici a pak přesunul koně.

Hildur napadla krále z boku věží.

„Šach a mat!" řekla.

„14. otázka: Kdo sní krávy? Třetí písmeno.

Král Olaf došel k jezeru, kde si hráli chlapci. Král chlapce zavolal k sobě a zeptal se Guttorma: ‚Co bys chtěl mít ze všeho nejvíc, bratře?‘ ‚Pole,‘ řekl chlapec. ‚Jak velká by měla být tvá pole?‘ Guttorm odpověděl: ‚Přál bych si, aby celý tento poloostrov byl každé léto samé obilí.‘ Jenže na poloostrově se nacházelo deset dvorů. Pak se král zeptal Hálfdana: ‚Co ty bys chtěl mít ze všeho nejvíc?‘ ‚Krávy,‘ odpověděl druhý chlapec. ‚Kolik?‘ zeptal se král. ‚Tolik, aby, kdyby se šly napít z Vänernského jezera, stály těsně vedle sebe po celém obvodu jezera.‘ Král pravil: ‚Zdá se, že pokud jde o dobytek, neznáš míru. A co bys chtěl mít ty, Haralde?‘ ‚Chlapy,‘ řekl Harald. ‚Kolik?‘ ‚Do tolika neumím ani počítat, ale zamlouvalo by se mi, kdyby jich bylo tolik, aby při jediné hostině dokázali sníst všechny krávy mého bratra Hálfdana.‘ Tu se král zasmál a pravil: ‚Jsem přesvědčen, matko, že tady v Haraldovi vychováváš budoucího krále.‘

Odpověď zní chlapi, třetí písmeno je tedy A.“

Neděle, 5. června 1960

31

Díky islandskému rozhlasu obyvatelům země neuniklo, že jsou svatodušní svátky. Z Ingibjörgina rádia se starostovým domem linuly náboženské písně. Rozhlasový sbor zpíval nějaký islandský svatodušní chorál.

Nad Breidafjördurem se stále ještě klenula zářivě modrá obloha bez jediného mráčku. Vítr se utišil, zdálo se, že se obrací. Lidé znalí počasí vzhlíželi k obloze a prorokovali pěkný den, ovšem večer mělo začít pršet. To by nebylo tak špatné, protože louky před kosením potřebují vláhu, aby tráva ještě vyrostla. Také studny tak rychle nevyschnou. Ale nebylo by špatné, kdyby pěkné počasí vydrželo přes den, dokud budou návštěvníci bohoslužeb ještě na cestě.

Když Kjartan kolem desáté hodiny sešel dolů a vyhlédl ven, jako by se nad vesnicí vznášela sváteční nálada. Starosta Grímur se hodil do gala. Oblékl si tmavý oblek, umyl se a oholil. Vlasy měl hladce sčesané dozadu, načesané měl i vousy. Ingibjörg si na sebe vzala pěkný živůtek a voněla parfémem. Na snídani už bylo připraveno pečivo.

Na vysokém stožáru na kopci u kostela vytáhli islandskou vlajku, aby se poněkud líně třepetala ve vlahé bríze. Tu a tam bylo vidět procházející lidi, ovšem nikdo se nechystal k žádné práci. Den klidu je posvátný a obzvlášť v tak velký svátek je přísně dodržován.

Z okna kuchyně pozoroval Grímur motorové čluny z vnitřních ostrovů, které právě vjížděly do průlivu. Všechny byly plně obsazeny návštěvníky kostela.

„Mnohem působivější bývalo, když dříve čluny z ostrovů připlouvaly na bohoslužbu pod sněhobílými plachtami.

Myslím, že Všemohoucí míval takovou podívanou radši," řekl nostalgicky, zatímco vyjmenovával jména člunů i těch, kdo byli pravděpodobně na palubě. Tu a tam si přidržel před očima starý dalekohled, aby se ujistil, jestli je jeho domněnka správná.

„No ovšem, vždyť jsem to říkal, to je ten druhý člun ze Skáleyjaru," oznamoval spokojeně.

Přijíždějící byli na dobu převozu oblečeni do všedních šatů, nedělní oblečení do kostela měli s sebou v kufru, stejně jako zásoby jídla v krabicích a termoskách. Lidé vystoupili u Eyjólfského mola a pak mizeli v domech přátel nebo příbuzných, aby se překvapivě rychle znovu objevili svátečně oblečení. Někteří potají zaťukali na okno kupce Ásmundura, který je vpustil zadními dveřmi na východní straně domu do krámu. Obchod býval v neděli a o svátcích samozřejmě zavřený, ale když ti lidé už jednou dorazili do obce, kde nějaký obchod je, samozřejmě toho museli využít k pořízení toho nejnutnějšího. Ovšem družstevní prodejna byla nekompromisně zavřená, protože její dům se nejenže nacházel hned vedle pastorova, ale navíc kněz patřil mezi členy představenstva.

Když dorazily všechny čluny z vnitřních ostrovů, sehnal varhaník Högni kostelní sbor a v jeho čele pak odkráčel ke kostelu. Ještě před bohoslužbou se měla konat poslední zkouška.

O půl druhé prošel celou vesnicí kostelník Kormákur Kolk v ornátu a za sebou táhl vozík, na kterém seděla s nataženýma nohama jeho žena Gudridur. Zrovna když míjeli farářův dům, vyšli ven pastor a jeho žena a společně se vydali ke kostelu.

Taky Ingibjörg zpívala v kostelním sboru, proto šla už s varhaníkem napřed, hned jak byla po snídani hotova s umýváním nádobí. Grímur a Kjartan seděli v obývacím pokoji, popíjeli kávu a oba mlčeli. Grímur listoval stohem novin *Tíminn*, které včera dovezla poštovní loď, zatímco Kjartan se věnoval luštění křížovky v nějakém dánském týdeníku a myslel na Gastona Lunda. Na základě několika informací, které měli k dispozici, se pokoušel udělat si obrázek.

„Pověz mi jednu věc," řekl, aby upoutal Grímurovu pozornost. „Ví se, kdo byl otcem dítěte, které měla Gudrún z Vnitřního dvora?"

Grímur udiveně zvedl oči. „Ne. Ten chlapec byl už dospělý a jezdil na moře, když se sem Gudrún přistěhovala k Hallbjörg. Nikdy jsem ji o těchto věcech neslyšel mluvit."

„Valdi z Endenkate do své knihy napsal, že Gudrúnin syn připlul lodí ve stejný den, kdy zmizel Gaston Lund."

Grímur se ušklíbl a zavrtěl hlavou. „Nezacházíš už trochu moc daleko, kamaráde?" zeptal se.

„A pak ta ‚Jasná‘,“ řekl Kjartan, jak se dostával do ráže. „Měli jsme pocit, jako by Gaston z těch malých kamínků na Ketilsey vytvořil právě toto slovo, a člun, který patří Sigurbjörnovi ze Svalbardu, se jmenuje ‚Jasná‘. A nejsou on a Gudrún náhodou příbuzní?“

Grímur náhle vypadal velice ustaraně. „Co znamená ta ‚Jasná‘, to taky ještě úplně nevím, ale měli bychom si v této záležitosti počínat velice opatrně, takové věci nemusíme rovnou věšet na nos reykjavické policii.“

„A proč ne?“ zeptal se Kjartan

„Všecko to zachází moc daleko a pro ty lidi by mohlo mít zlé následky, kdyby se takové zvěsti rozšířily do světa. To je strašný osud, když je člověk takhle falešně obviněn.“

Kjartan okamžitě zmlkl. Starostova slova se v něm dotkla bolavého místa. Tohle by měl znát sám z vlastní zkušenosti.

Druhé kostelní zvonění přimělo starostu, aby odložil noviny a vstal. Odkašlal si a řekl, že už je čas vyrazit. Kjartan se vypravil s ním. Vycítil, že všichni samozřejmě počítají s tím, že se bohoslužby zúčastní jako všichni ostatní. Nechtěl se dostat do řečí, že se nedal vidět v kostele, ale ve skutečnosti mu to žádnou velkou radost nepřinášelo. Kromě pár pohřbů už od své konfirmace do kostela nevstoupil. Ale mohla by to být dobrá příležitost k pozorování ostrovanů, aniž by sám stál ve středu pozornosti, říkal si Grímur a kráčel pomalým a odměřeným krokem ke kostelu, přesně jako ostatní obyvatelé ostrovů, kteří sem směřovali stejnou cestou. Shromažďovali se před dveřmi kostela a zdravili se navzájem stiskem rukou i polibky.

Svátečně nastrojené děti si hrály na mírném svahu pod kostelem, když dorazili i muži z Endenkate. Na těch nebylo vidět, že by pro ně byl sváteční den důvodem k převlečení do jiných šatů. Ze skupinky dětí se oddělili dva chlapci a hlasitě pokřikovali: „Nonni Hovnopalník! Nonni Hovnopalník!“

Ovšem tato chlapecká zábava rychle ustala, protože Högni, který vyšel ven, aby se po zkoušce sboru ještě trochu nadýchal čerstvého vzduchu, stál nedaleko. Zostra na chlapce vyjel a ti zahanbeně zmlkli.

„Jak to ti kluci říkali?“ zeptal se Kjartan.

„Hovnopalník.“

„A co to znamená?“

„Kravince jsou v podstatě vynikající palivo a dřív se jimi a sušenými ptačími kůžemi běžně topilo v kamnech. Dnes samozřejmě většinu domů vytápíme petrolejem, ale není to tak dávno, co bylo tohle domácí topivo velice rozšířené. V Endenkate ještě pořád topí postaru, a tak má malý Nonni za úkol obcházet stáje a sbírat kravince. Ty se pak rozloží na louce, aby uschly. V mé generaci to ještě dělaly všechny děti a byla to důležitá práce. Ale dnes je to důvod k posměchu. Takto si tedy pokrok nepředstavuji.“

Kostelní zvony se opět rozezněly, a tak se lidé začali úzkými dveřmi tlačit do kostela. Kjartan měl pocit, že je v úplně jiném domě, než byl ten, do kterého vstoupil před pár dny, když Jóhanna prováděla ohledání mrtvoly. Tenkrát se moc nerozhlížel. Nyní uvnitř hořela spousta svící a obraz nad oltářem jako by ožil. Ježíš Kristus se dvěma učedníky na pěkné malbě ve stylu obrázků, které dostával v nedělní škole, když byl malý. Grímur ukázal na místo v lavici hned vedle Sigurbjörna. Gudjón stříhání vlasů včera po Kjartanově odchodu evidentně dokončil, jen nad lícemi to bylo trochu zubaté. Kjartan se bezděky zaměřil na prohlížení zátylků lidí před sebou. Jeho pohledu se nabízely hlavy všeho druhu, všechny možné pleše a více či méně úspěšné sestřihy nakrátko. Ženy měly vlasy většinou spletené do copů. Všechny byly nastrojené a silná vůně mýdla se mísila s lehce zatuchlým pachem kostela. Oproti tomu ze sedláka Sigurbjörna to táhlo kořalkou, zřejmě měl taky kocovinu.

Pastor Hannes vyšel ze sakristie a obrátil se k věřícím. Dvakrát si odkašlal a řekl: „Milí věřící, bratři a sestry v Kristu. Než zahájíme dnešní bohoslužbu, musím vám sdělit smutnou zprávu, že Björn Snorri Thorvald, otec naší obecní lékařky, dnes v noci usnul navěky. Jak všichni víte, byl tento starý muž těžce nemocen. Nyní ho však Bůh všemohoucí povolal k sobě a učinil konec jeho utrpení. Jeho milá dcera bděla po jeho boku, když jej Pán povolal, navštívil jsem ten dům dnes ráno a odevzdal zesnulého do rukou našeho Pána. Vystavení a vykropení rakve se budou konat v úterý, pohřeb pak ve středu. Modleme se.“

Návštěvníci kostela sklonili hlavy a pastor se modlil nahlas. Kjartan uvažoval, jestli je tu i lékařka. Zřejmě přišli všichni obyvate-

lé ostrova. Rychle se obrátil a rozhlížel se po shromáždění. Všiml si, jak se úplně vzadu u dveří zvedl malý Nonni a potají se vykradl z kostela ven. To častokrát v dětství dělával i Kjartan, když se k tomu naskytla příležitost. Už teď bylo v kostele strašlivé horko a nedýchatelný vzduch.

Zazněly varhany a sbor zazpíval první píseň.

„15. otázka: Před Kristem nic… Třetí písmeno.

Thormod přišel k jednomu kuchaři, popadl jednu tučnou klobásu, roztrhl ji na dva kusy a jednu polovinu snědl. Kuchař pravil: ‚To má král kolem sebe tedy podařené mužstvo, jistě se mu nebude líbit, až se dozví, co děláš.‘ Thormod odpověděl: ‚Častokrát děláme jiné věci, než chce král, většinou se o tom vůbec nedoví.‘ Kuchař pravil: ‚Před Kristem nic nezatajíš.‘ ‚To ani nechci,‘ odpověděl Thormod, ‚ale buď je mezi mnou a Kristem víc než jen půlka klobásy, nebo jsme úplně zajedno.‘

Dokončení věty je nezatajíš, třetí písmeno je Z.“

32

Fridrik Einarsson zjevně neměl příliš velkou radost, když ho Dagbjartur z kriminální policie přišel navštívit o svatodušní neděli odpoledne, během dvou dní už podruhé. Přesto ho pozval dál, nicméně přitom ustaraně hleděl na hodinky.

„Má žena a já se chystáme jít na jednu svatbu. Nerad bych přišel pozdě,“ vysvětloval.

Dagbjartur se pokusil to vzít zkrátka: „Porovnali jsme tvůj seznam islandských známých Gastona Lunda se seznamem obyvatel Flatey, který nám včera poslali z Flatey. Na obou seznamech je Björn Snorri Thorvald.“

Fridrik odpověděl: „Ano. To jsem ti mohl říct rovnou už včera. Věděl jsem dobře, že Björn Snorri a jeho dcera Jóhanna žijí na tom ostrově, ale neměl jsem pocit, že by to mohlo být důležité. Ovšem dnes v poledne jsem v rozhlase slyšel, že Björn Snorri zemřel. Řady mých někdejších kolegů řídnou víc a víc.“

„Byl mezi Björnem Snorrim a Gastonem Lundem dobrý vztah?“

Fridrik se usmál. „Björn Snorri se nehádal o rukopisy. Byl jedním z mála Islanďanů, kteří neměli vůbec žádný názor na to, kde by se ty rukopisy měly nacházet. Jeho zajímalo jen to, aby byly uchovávány na dobrém místě a byly přístupné…“ Fridrik se náhle odmlčel a svraštil obočí. „Přístupné,“ opakoval potom nejistě po krátkém zamyšlení.

Dagbjartur vycítil, že za tím vězí víc, ale klidně vyčkal, až bude Fridrik pokračovat.

„Ale v tom právě bylo jádro pudla. Björn Snorri ztratil koncem války místo v Kodani a pak už k rukopisům přístup neměl. Teď si vzpomínám, že o přátelství mezi ním a jeho dánskými kolegy, včetně Gastona Lunda, nakonec nemohla být vůbec řeč. Byl odtud vypakován až zbytečně tvrdě. Ale tenkrát ke konci války byly velice divné časy a z nahromaděné zlosti docházelo často k neblahým věcem. Má rodina a já jsme se otce a dcery Thorvaldových po tom vyhození ujali a několik týdnů nato se s námi vrátili zpátky na Island. Jóhanna a Einar, můj nejmladší syn, spolu chodili na gymnázium a byli už téměř snoubenci, než Einar přišel při tragické nehodě o život.“

Fridrikovi na okamžik selhal hlas, ale pak pokračoval: „Věřím ovšem, že se Björn Snorri ze špatných zkušeností, které získal v Kodani, vzpamatoval. Nyní byl ovšem už několik let těžce nemocný. Předpokládám, že nad ním nakonec rakovina zvítězila.“

„Můžeš mi Björna Snorriho trochu přiblížit?“ zeptal se Dagbjartur.

Fridrik krátce přemýšlel, než začal hovořit. „Björn Snorri byl nadmíru nadaný intelektuál. Byl vynikající vědec, jen pár jeho vrstevníků se mu mohlo rovnat, pokud šlo o rukopisy. Namísto aby se zahloubal rovnou do textu, začínal tím, že si udělal obrázek o písařích rukopisu. Tím, že se vrátil do výchozí situace, dokázal si představit předlohy, které měli před očima. Měli tito písaři ve zvyku ostřit si pero, zatímco listovali předlohou? Kdy byl takový písař v nejlepší formě, na začátku pracovního dne, nebo až den trochu pokročil? Hrozilo v jistou dobu větší nebezpečí, že se dopustí nějaké chyby? Připadal mu text tak zajímavý, že se snažil postupovat kupředu co možná nejrychleji? Nebo byl text nudný a vedl ho k tomu, aby si dával záležet na jednotlivých písmenech a iluminacích? V jakém

okruhu se vyučil svému řemeslu? Björn Snorri si o těch mužích vytvořil obraz, dalo by se říct, že jim hleděl při práci přes rameno. Ale byl tak zaměstnaný tím analyzováním svých staletých známých, že úplně zapomínal na současnost. Jeho vrstevníci byli tak blízko, že vůbec nebral na vědomí jejich názory a duševní stavy. Otázka, kterou zaručeně nikomu nikdy nepoložil, zní: ‚Jak se máš?' Namísto toho dokázal stejný úsek textu sledovat ve více opisech a zaznamenat vývojový proces podle osobních zvláštností písaře. Byl těmi věcmi zaměstnaný až příliš, než aby ještě mohl mít nějaký zájem o lidi ze svého okolí. Vycházel prostě z toho, že ten, kdo od něho něco bude chtít, přijde za ním. Nerozuměl řeči těla ani žádným náznakům. Každodenní život mu připadal ve srovnání s marginálními glosami na chatrném pergamenu, které byly 700 let staré, jako naprostá zbytečnost. Poznatky, které těmito svými metodami získal, byly úžasné, ale musel je ještě předat. Písemná formulace, výzkumné zprávy a podobné věci nebyly právě jeho silnou stránkou, ale uměl se postavit a nekonečně dlouho o předmětu svého zájmu mluvit. A to v kterémkoli skandinávském jazyce, krom toho uměl i výtečně německy. Tyto přednášky využíval k tomu, aby si své závěry zformuloval, poskládal a uvedl je do argumentačních souvislostí. Ústní formulace u něho byla posledním krokem, pokud šlo o sestavení teorie. Přitom mu bylo zcela lhostejné, jestli ho někdo poslouchá. Pokud bylo téma pro studenty, kteří jeho přednášky navštěvovali, příliš náročné, pak hovořil se sebou samým nebo s posluchačem, který byl vždycky nablízku a nikdy nechyběl, totiž s malou Jóhannou. A takové okamžiky využíval k tomu, aby vyměřoval nové perspektivy. U něho bylo dokonce možné i to, že uprostřed přednášky v cizím městě dostal náhle geniální nápad. Od okamžiku, kdy mu toto všechno vzali, se úplně stáhl sám do sebe. Nedokázal se už na nic soustředit a každodenní úkony mu nepřinášely uspokojení. Byl zádumčivý a svou bolest otupoval alkoholem. To mohlo skončit jen jediným způsobem."

Fridrik se podíval na hodinky a vstal, ale Dagbjartur zůstával zarytě sedět. „Co myslíš, jak Björn Snorri reagoval, když se Gaston Lund objevil na Flatey?" zeptal se.

Fridrik pokrčil rameny. „Abych pravdu řekl, nemám tušení. Možná byl arogantní a odmítavý, tu a tam se to stávalo. Ale úplně

stejně je možné i to, že měl z toho shledání radost. Vlastně mi to připadá pravděpodobnější.“

„Bylo by možné, že by se Björn Snorri mohl chtít Gastonu Lundovi pomstít?“

Fridrik se znovu posadil a udiveně hleděl na Dagbjartura. „Kam tím míříš?“

„Že by třeba mohl nějak mít prsty v tom, že Lund skončil na tom pustém ostrůvku.“

„Björn Snorri byl v posledních letech těžce nemocný,“ řekl Fridrik.

„A jeho dcera?“

„Chceš tím naznačit, že by něco takového mohla udělat Jóhanna Thorvaldová?“

„Ano.“

Fridrik rychle vstal. „Jóhanna pro mě v letech, kdy chodila s mým synem, byla jako moje dcera. Nedopustím, aby se o ní takto mluvilo,“ prohlásil a zamířil ke dveřím. „Musím tě poprosit, abys mě omluvil. Má žena čeká.“

Dagbjartur vstal a řekl: „Promiň. Nechtěl jsem se tě dotknout a nebudu tě už déle zdržovat. Ale mohl bys mi snad jmenovat někoho, kdo ty dva dobře znal?“

„Má dcera Kristín studovala medicínu ve stejnou dobu jako Jóhanna. Od té doby byly vždycky v kontaktu. Kristín pracuje jako lékařka v Národní nemocnici. Měl by sis promluvit s ní.“

Dagbjartur byl už na odchodu, ale ještě ve dveřích se obrátil a omluvným tónem se zeptal: „Ještě k té matce Gastonova dítěte. Máš nějakou představu, kde bych o ní mohl získat nějaké informace?“

Fridrikova tvář zvážněla. „Dozvěděl ses od Árniho Sakaríase něco o Flateyské hádance?“

„Ano.“

„A ptal ses ho na Gastona Lunda?“

„Ne.“

„Ale to jsi měl.“

„16. otázka: Nejmocnější kouzelník. Písmeno sedm.

Trpaslík Svasipřišel jednou o Štědrém večeru ke králi Haraldu Krásnovlasému a kouzlem se mu podařilo jeho touhu upřít na finskou ženu jménem Sněhomíra. Harald si ji vzal za ženu a miloval ji nade vše, neboť mu díky Svasiho kouzelnickému umění připadala krásnější než jiné ženy. Když Sněhomíra zemřela, byla překryta závojem Svasanauturem, který byl tak kouzelný, že Harald to zářivé a nádherné tělo nechtěl pohřbít a po tři léta u něho bez přestání bděl. Potom ale jeden moudrý rádce navrhl, aby závoj z těla sundali. Jak se dalo čekat, objevila se pod ním hnijící a ohavně páchnoucí mrtvola. Poté se králi Haraldovi kouzla a magie natolik zprotivily, že už nic takového ve své říši nestrpěl.

Odpověď je trpaslík Svasi a sedmé písmeno je Í.“

33

Po svatodušní bohoslužbě ve flateyském kostele pili farníci kávu na svahu pod kostelem. Počasí bylo ještě pořád přívětivé, a tak byli lidé venku, zatímco jindy by byl otevřen obecní dům. Lidé z vnitřních ostrovů si vybalili zásoby jídla a brzy se vytvořily malé skupinky rozdělené podle věku a pohlaví. Starosta Grímur stál ve skupině starších rolníků z ostrova. Brzy se řeč stočila na toho Dána, který zahynul na Ketilsey. Jeden ze sedláků z vnějších ostrovů se domníval, že tam toho muže na břeh vysadili cizozemští piráti. Možná je tam dokonce i poklad. Pátral po něm někdo? Grímur vysvětloval, že při vyšetřování na Ketilsey se žádný poklad nenašel. Potom kdosi prorokoval, že na Ketilsey teď zřejmě po celé generace bude strašit a že je víc než jisté, že za takových okolností tam ještě po spoustu let nebude co ulovit. V tom se skoro všichni shodovali a potají pošilhávali po Valdim a Jónu Ferdinandovi z Endenkate, kteří byli závislí na tom málu, co jim ten ostrůvek mohl poskytnout. Ti dva se nepřipojili k žádné skupině, jen popíjeli kávu a ujídali z kousku koláče, který jim někdo dal. Chlapce nebylo nikde vidět.

Grímur řekl svým obecním ovečkám, že z Reykjavíku přijel na Flatey reportér, který má za úkol o té tragické smrti získat informace. Starosta své lidi napomínal, aby si při rozmluvě s tím mužem dávali pozor na jazyk. Bylo by opravdu zbytečné, kdyby lidé z ostrova byli

dáváni do souvislostí s touto neblahou událostí. Ta situace je už tak jako tak dost zlá.

Pak přešla řeč na hospodaření a vyhlídky na toto léto. Ohledně cen produktů panovaly dobré vyhlídky. Ředitel nákupního družstva prý slyšel, že za dobrou tulení kožešinu bude možno získat až 800 korun a za kilo vyčištěného kajčího peří nejméně 1400 korun. Jestli počasí pomůže, mohl by to být pro hospodářství ostrova dobrý rok.

„17. otázka: Kdo utonul v hlubokém močálu? Třetí písmeno.

Královna matka Gunnhilda byla zlá a vládla kouzelnými silami. Strašně potrestala Finy, své učitele. Jarl Hakon a dánský král Harald Gormsson ji vlákali do pasti. Harald poslal Gunnhildě psaní, ze kterého vyplývalo, že se o ni král uchází, aby se stala jeho královnou a po libosti mohla vládnout spolu s ním. Že Dánsko by mohlo být šťastné, kdyby mělo takovou královnu, která je přímo předurčena k vládě a která je velmi moudrá. A že až přijede do Dánska, psal král, vystrojí pro ni a pro sebe velkolepou svatbu. Takové vyhlídky se Gunnhildě velice zamlouvaly, a tak přijela do Dánska i s nádhernou družinou. Když se král Harald dozvěděl o jejím příjezdu, poslal jí naproti svou tělesnou stráž a otroky. Ti se Gunnhildy v tlačenici zmocnili a nedbajíce jejího bídného křiku a vzpírání ji utopili v hlubokém močálu. Tak se končí vyprávění o ukrutnostech a zločinech královny matky Gunnhildy. Odpověď je Gunnhilda, třetí písmeno je N.“

To, co ze svatodušní neděle ještě zbývalo, strávil Dagbjartur hledáním Árniho Sakaríase. Doma na Raudarárstiguru nebyl, v lázních taky ne, ba ani ve své oblíbené hospodě.

„Tak to zkus ještě v kavárně Hressó,“ řekl mu plavčík v lázních, „nebo na Laugaveguru 11.“

Až v kavárně na Laugaveguru 11 Dagbjartur básníka konečně objevil v kruhu jeho dobrých přátel. Árni Sakarías měl trochu v hlavě.

„Tento statečný muž pracuje u naší velectěné kriminální policie a funguje jako kontaktní osoba mezi touto významnou institucí a

básníky a spisovateli. Klobouk dolů před ním," představil kriminalistu svým kumpánům u stolu.

Dagbjartur pozdravil společnost kývnutím a řekl Árnimu Sakaríasovi, kvůli čemu přišel. Zeptal se ho, jestli je pravda, že znal Gastona Lunda a že ví, že Lund měl na Islandu dítě.

„Na tak závažnou otázku," odpověděl Árni Sakarías, „se nedá odpovídat na lačný žaludek. Takže pojďme do hotelu Borg na večeři, dám si dánské karbanátky s volským okem na útraty policejního ředitelství."

Dagbjartur si nebyl jist, jestli se mu podaří dosáhnout proplacení tohoto výdaje, ale nechtěl riskovat, že si Árni Sakarías postaví hlavu. Ten nebyl nikterak povinen na takové otázky odpovídat, proto bylo lepší mu vyhovět. Konečně pro takovou lacinou večeři se svět nezboří, pokud za ni může získat nějaké informace.

Árni Sakarías nebyl ochoten na otázku odpovědět, dokud šli po Laugaveguru, namísto toho vedl přednášku o moderní poezii. Teprve když před nimi v hotelu Borg stálo jídlo na stole, vrátil se zpět k Dagbjarturově otázce.

„Ptáš se mě na to, co se událo v červnu 1936, když byl dánský král Kristián X. na státní návštěvě na Islandu. Král byl tenkrát vzhledem ke zkušenostem, které získal při své poslední návštěvě, velmi ostražitý. Když totiž roku 1930 přijel na Island při tisíciletém výročí Althingu, kamkoli přijel, diskutovalo se o islandských ságách. Jako by Islanďané předpokládali, že je musí znát nazpaměť, jenže on byl pochopitelně úplně mimo. Proto si s sebou tentokrát vzal dánského experta, který by mohl s Islanďany na toto téma diskutovat. Tím expertem byl Gaston Lund. Měl krále doprovázet na každém kroku a odpovídat místo něho, pokud by na ságy opět přišla řeč. Když se o tom islandská vláda dozvěděla, zavládl v jejích kruzích nakonec strach, že by se třeba mohli Islanďané před dánským odborníkem ztrapnit. Proto byl přizván rovněž islandský odborník, který měl diskuze sledovat a zasáhnout, kdyby se Islanďané ohledně svého národního kulturního bohatství dostali do úzkých. Ten, kdo tím byl pověřen, jsem byl já. Hned při příjezdu do přístavu se ukázalo, že Lund je správný muž na svém místě, protože král pronesl krátký projev v islandštině. Na druhý den byla na programu strašná cesta ke Gullfos-

su a Geysiru. Přenocovalo se v Laugarvatnu. Gaston Lund a já jsme byli jako dva kohouti, ale jak už to často při kohoutích zápasech bývá, šlo víc o hrabání a natřásání peří než o sekání zobákem. Pak se vzedmuté vlny uklidnily a celé to skončilo skvělou pitkou."

Árni Sakarías se při té vzpomínce musel nahlas zasmát, pak vyprávěl dál: „V dalších dnech pak byla na cestě po Islandu navštívena elektrárna Sogid, kde se konala idiotská otvírací slavnost. Večer se pak tady v hotelu Borg konala státní recepce. A tady celý příběh začíná."

Árni Sakarías se naklonil k Dagbjarturovi přes stůl a ztlumil hlas: „Přišel jsem do hotelu dřív, protože jsem chtěl s Gastonem Lundem něco projednat a chtěl jsem to stihnout ještě před tou gala večeří. Ohlásil jsem se v recepci, a tak poslali pikolíka s mým vzkazem nahoru na pokoj. Trpělivě jsem čekal dole, protože jsem věděl, že se Gaston připravuje na banket, takže to bude nějakou dobu trvat. Zahraniční hosté přicházeli jeden po druhém do recepce a čekali, až se otevřou dveře do jídelny. S některými z těch, které jsem znal, jsem se pozdravil. I když tu bylo opravdu plno, přesto jsem si všiml jedné mladé ženy, která čekala v recepci. Vypadala velmi sympaticky a byla oblečená upraveně, ale nenápadně. Vedle ní stál malý, asi devítiletý chlapec. Oba se skromně drželi stranou a já byl pravděpodobně jediný, kdo jim tu a tam věnoval pozornost. Mezi pozvanými hosty nebyla ani jedna žena, která by byla takovou pastvou pro oči, a já jsem vždycky využil příležitosti, abych se mohl obdivovat krásným ženám. Nějakou dobu trvalo, než se objevil Gaston Lund. Stál jsem poněkud stranou a mluvil jsem s jedním mužem z králova doprovodu, proto jsem nepostřehl hned, že už schází po schodech. Ale pak jsem ho zahlédl, jak na nejnižším schodu zůstal stát, jako by do něho udeřil blesk, a zíral na tu ženu a chlapce, kteří zamířili mezi davem k němu. Žena se před ním zastavila, něco mu řekla a natáhla ruku na pozdrav. Zareagoval velmi divně, na pozdrav jí neodpověděl a pravou ruku držel za zády, jako by se bránil podat ji té ženě. Pak ta žena chytila chlapce za ramena, postrčila ho k Lundovi a hlasitě řekla dánsky: ‚Gastone Lunde, ten chlapec je tvůj syn.' Lund ustoupil o dva schody zpět, leknutím otevřel ústa a bezradně na ty dva zíral. Mezitím už i okolí zaznamenalo, že se něco děje. Žena se rozhlížela dole-

va, doprava, potom se znovu zadívala na Lunda a naléhavě ho prosila, aby si s ním mohla promluvit. Pak to vypadalo, jako by se Lund probral z transu. Zamával na vrátného, oběma rukama šermoval proti ženě a hlasitě křičel: ‚Ven, ven!' Chlapec, který byl až do té doby tak hodný, se nahlas rozplakal. A ta žena… Nikdy jsem neviděl nic tak strašného. Důstojnost, která z ní do té doby vyzařovala, zničehonic úplně zmizela. Vnitřně se úplně zhroutila, upřeně hleděla do země, aniž by ze sebe vydala jediný zvuk. ‚Ven, ven!' řval Lund celý bez sebe a šermoval rukama. Vrátný popadl tu ženu za paži a chlapce v zátylku a vyvlekl je z domu. Všichni, kteří v tu dobu byli ve vstupní hale, byli svědky toho výstupu a nyní zírali na Lunda. Obrátil se na podpatku a vyběhl nahoru. Slova té ženy se dál ozývala v davu, jakmile byli ti lidé znovu schopni mluvit. ‚Říkala, že ten chlapec je jeho syn,' ozývalo se odevšad v islandštině i dánštině. Ti, kteří Lunda znali o trochu lépe než ostatní, si vzpomněli, že Lund byl na Islandu v roce 1926. Bylo by možné, že měl tenkrát s tou ženou poměr a že se jí pak narodil syn? Ale ať už to bylo jakkoli, jeho chování lidem připadalo víc než hanebné. Během zbytku cesty se Lund už oficiálně na veřejnosti neukázal. Tato událost se samozřejmě roznesla i v Kodani, také tam bylo Lundovo chování vnímáno jako nanejvýš trapné. Nikdy jsem neměl žádné zábrany o tom vyprávět, když se mě na to někdo zeptal. Myslím, že Lund pak už od té doby nikdy na Island znovu nepřijel, až loni na podzim."

Árni Sakarías dokončil vyprávění a soustředil se na jídlo.

„A kdo byla ta žena?"

Spisovatel zavrtěl hlavou, zatímco žvýkal a polykal.

„To nikdo neví. Nikdo v hotelu ji neznal a nikdy ji tam pak už neviděli. Pokoušel jsem se ji najít, ale neúspěšně. Nikdo ve městě ji podle popisu, který jsem jim dával, nepoznával. Nejspíš vůbec nebyla z Reykjavíku. Naši krajané v Kodani věděli o cestě Gastona Lunda v létě roku 1926 víc, ale nikdo si nevzpomínal, že by si někde něco začal s nějakou ženou. Samozřejmě nikoho ani nenapadlo, aby se zeptal samotného Lunda, takže postupně se na tu historii v Kodani zapomnělo."

„18. otázka: Odkud pil vodu s krví? Sedmé písmeno.

Egill Ragnarsson se svou lodí bojoval proti Vendům. Když byla bitva nejzuřivější, přeskočil Egill ze své lodi na dlouhou loď Vendů a jejich veliteli zasadil smrtící ránu. Pak se dali Vendové na útěk. Egill požádal svého zbrojnoše, aby mu dal něčeho napít. Zbrojnoš odpověděl: ‚Dnes byla na lodi taková vřava, že se všechny sudy rozbily a všechna pitná voda stekla na lodní kýl. Egill odpověděl: ‚A přece se potřebuji napít.' Zbrojnoš odpověděl: ‚Ne, pane, vždyť všecbna ta voda je napůl smíšena s krví. ‚Egill vstal, sundal z hlavy přilbici, ponořil ji do kýlní mezery a pak se z ní třikrát napil. Za to se dostalo Egillovi jeho přezdívky, od té doby ho nazývali Krvavý Egill. Odpověď je z přilbice, sedmé písmeno je C."

Kjartan řekl: „Tady Gaston Lund píše lodní kýl, takže sedmé písmeno je Ý."

35

Po večeři vyšel Kjartan na strmý břeh před starostovým domem. Večerní bríza mu vála do tváře, bylo mu to příjemné. Rozhodl se podniknout procházku do severní části ostrova. Vesnička pokojně odpočívala a kromě jednoho zvědavého telete, které se potulovalo mezi domy, nepotkal Kjartan nikoho. Když šel kolem kupcova krámu, slyšel otevřeným oknem rádio. Zanedlouho přišel k Vnitřnímu dvoru. Měl pocit, že ho oknem někdo pozoruje, proto si zakázal dívat se tím směrem. Fantazie ho vedla k tomu, aby dával do souvislosti se zmizením Gastona Lunda všelijaké lidi, dokonce i ženy z Vnitřního dvora. Aby zahnal tyto myšlenky, kráčel cílevědomě dál, až vyšel z vesnice. Stezka vedla do kopce podél útesů, které trčely z moře, na jejich okrajích zahlédl několik papuchalků. Po další cestě brzy došel na malou písečnou pláž. Vesnice mu zmizela z dohledu za útesy, avšak na druhé straně průlivu bylo na sousedících ostrovech vidět, jak se večerní slunce odráží od stěn domů, zatímco na opačné straně se na východě počaly na obloze zatahovat těžké dešťové mraky.

Kjartan se chvíli kochal vyhlídkou a pak se vydal zpět k druhému konci ostrova. Po obou stranách stezky vzlétaly z hnízd kajky, zatímco rybáci se proti němu vrhali z výšky strmým letem. Utrhl si velký uschlý šťovík z loňského roku a mával jím nad hlavou, zatímco

se prodíral hustou ptačí kolonií. Byl odliv a na bahnitých plochách mezi malými ostrůvky jižně od Flatey si nějací brodiví ptáci, které neznal, ve velkých skupinách hledali potravu. Nějaká ovce se dvěma jehňaty využila příležitosti a brodila se mělkou vodou k travnatému ostrůvku na druhé straně úzkého průlivu. Také Kjartan by se rád podíval na ty malé ostrovy na jih od Flatey, ale rozhodl se, že to raději odsune na později. Teď už bylo pozdě a vypadalo to na déšť.

Když šel po břehu nedaleko kostela, všiml si slabého světla v oknech knihovny. To vzbudilo jeho zvědavost, a proto se rozhodl, že tam zajde a zjistí, kdo tam je. Pokud by to byl někdo, s kým chtěl určitě mluvit, pak by k tomu měl teď příležitost a přitom by mohl tvrdit, že se chtěl jen podívat, jestli tam někdo nezapomněl zhasnout světlo, a hned zase jít.

Došel k domu a zaklepal na dveře.

„Pojď dál," řekl ženský hlas uvnitř.

Dveře při otvírání zaskřípaly a Kjartan vstoupil dovnitř.

Obecní lékařka Jóhanna seděla u skleněné vitríny a před sebou měla rozevřené munksgaardské vydání. Nad ní na stěně svítila olejová lampička. Malá plynová kamínka se postarala o to, že tu bylo příjemné teplo.

Kjartan zůstal váhavě stát u dveří a pak řekl: „Byl jsem dnes ráno v kostele a slyšel jsem, že ti zemřel otec. Upřímnou soustrast."

Neodpověděla hned, ale pak řekla: „Děkuji ti. Můj otec byl nicméně těžce nemocný a už dlouho po smrti toužil."

„Přesto je těžké ztratit otce," odpověděl Kjartan.

„Ano, to je pravda. Je to taková prázdnota, vlastně je to mnohem těžší, než jsem si dokázala představit. Dnes večer jsem se vydala sem, abych se podívala na knihy, kterých si vážil nejvíc."

Kjartan se rozhlédl. „Dům není velký," řekl.

„Ne, ale plní svou úlohu už 130 let. Dům je přesně tři metry čtyřicet široký a čtyři metry sedmdesát dlouhý, jak mi řekli."

Znovu začala listovat v knize.

„Ty si čteš ve Flateyjarbóku?" zeptal se.

„No ano, trošku si v knize listuji, abych si připomněla staré vzpomínky. Můj otec znal originál této knihy lépe než ostatní. Tady na Flatey lidé na tu knihu dávají velký pozor, i když je to jen neúplná

kopie. Chovají ji zde pod sklem, ale já jsem dostala svolení si v ní listovat.“

Kjartan přistoupil blíž, hleděl na knihu a zeptal se: „Dokážeš přečíst, co je tam napsáno?“

„Ano, většinu dokážu přečíst.“

„A jak ses to naučila?“

„Otec mě k tomu přivedl nepřímo.“

„Co znamená ‚nepřímo‘?“

„Někomu může tahle historie připadat jistě zvláštní, ale pro mě to tenkrát bylo něco naprosto přirozeného. Musím předeslat, že mi matka zemřela, když mi bylo šest. Potom jsem vlastně vyrůstala ustavičně na cestách s tatínkem. Bydleli jsme v Kodani a otec pracoval jako vědec v Rukopisném ústavu a v Královské knihovně. Měl právě po habilitaci, když má matka onemocněla na rakovinu… Pak už jí zbývaly jen dva roky života. Tatínek a já jsme si velice rozuměli a po matčině smrti jsme spolu byli téměř nepřetržitě. Tatínek byl velmi zdrženlivý a s jinými lidmi se vlastně stýkal jen tehdy, když to bylo nutné kvůli práci. Proto jsme měli jen málo přátel. Rychle jsem zjistila, že svého otce mohu doprovázet prakticky všude, jen když budu hodná a potichu. Proto se nikdy ani nepokusil dát mě do cizí péče. Ještě jsem chodila do školy, když jsme se po válce vrátili na Island. Tatínek mě naučil všechno, co jsem potřebovala, a ještě mnohem, mnohem víc. Možná to neodpovídalo všechno právě oficiálním učebním plánům, protože mi většinou dovoloval, abych si sama vybírala, co chci číst.“ Při té vzpomínce se usmála a pak pokračovala: „Myslím, že děti by se samy měly rozhodovat, co se chtějí učit. Měl by se jim předložit učební materiál, ale pak ať si vyberou samy. To by ovšem znamenalo, že by každé dítě muselo mít něco jako soukromého učitele, což by však nebylo právě ekonomické… Můj otec cestoval po všech skandinávských zemích i po Německu a jako hostující profesor přednášel na zahraničních univerzitách o islandských ságách a rukopisech. Vždycky jsem byla u toho a sedávala v posluchárnách někde v koutku. Často jsem si četla, když jsem s sebou něco měla, nebo jsem si kreslila nebo snila o přítelkyních a kamarádech, se kterými bych si mohla hrát. Samozřejmě bych měla ráda přátele, ale nikdy jsem se neodvážila se o tom zmínit před otcem.

Takový jsem měla strach, že by mě strčil do nějakého internátu, abych mohla být s jinými děvčaty. Někdy se o tom zmínil, že by to možná bylo pro mě dobré, ale vždycky jsem to rozhodně odmítla. On byl jediný blízký člověk, kterého jsem měla, když maminka zemřela, a já si nedokázala představit, že bych mohla být bez něho. Chtěla jsem ho raději doprovázet na jeho cestách a smířit se s tím, že budu muset celé hodiny nehybně sedět v zatuchlých přednáškových sálech."

Jóhanna chvíli mlčky přemýšlela, teprve po chvíli pokračovala: „Někdy jsem tatínka poslouchala, když přednášel. Taky jsem byla u toho, když prováděl svá bádání v knihovně. Tam platily stejné podmínky. Když pracoval, musela jsem být potichoučku jako myška. Luštit rukopisné texty bývá často velmi obtížná práce a on měl ve zvyku číst nahlas a prstem si ukazovat v textu. Častokrát jsem stávala vedle něho a dívala se. Tímto způsobem jsem se učila pravopis a luštit gotická písmena a zkratky."

Jóhanna zmlkla. Kjartanova otázka byla zodpovězena.

Kjartan poznamenal: „Zní to jako hodně zvláštní život."

„Ano, ale byly to zvláštní doby. Bylo mi pouhých deset let, když vypukla válka. Najednou myslel každý jen sám na sebe. Lidé se nezajímali o to, že nějaké malé děvčátko z cizí země doprovází svého otce na každém kroku."

„A kde jste byli za války?"

„Zůstali jsme v Kodani, tatínek pokračoval dál ve svých výzkumech. I když pak Dánsko okupovali Němci, vyjížděl nadále na přednášková turné do Německa. Byl naprosto apolitický, a tak mu bylo zcela jedno, kdo je u moci, dokud se mohl věnovat svým výzkumům. Zkoumat středověké ságy a zjevovat jejich tajemství druhým lidem, to byl jeho život a smysl jeho bytí. Tehdy byl v Německu velký zájem o takzvané germánské studie."

„A proč jste se pak přestěhovali zpět na Island?"

„Byli jsme k tomu přinuceni. Mému otci za celou dobu německé okupace nedošlo, že jeho kolegové zásadně nesouhlasí s jeho přednáškovými cestami do Německa. Všímal si svého okolí jen velmi málo, a tak vůbec nebyl schopen pochopit, proč se chování těch lidí vůči němu tak změnilo. Přátele nepotřeboval. Stačilo mu, když po-

každé znovu našel pár studentů, kteří byli ochotni mu několik hodin denně naslouchat. Pro něho nebyl žádný rozdíl, jestli přednášel islandsky, dánsky, švédsky, norsky nebo německy. A já byla u toho a taky jsem naslouchala. Ale potom Němci prohráli válku a v ten den, kdy v Kodani kapitulovali, se svět mého otce zhroutil. Byl na hodinu propuštěn a nikdy už nesměl vstoupit do Rukopisného ústavu. Také Královská knihovna pro něho byla od této chvíle zavřená. Flateyjarbók byl rukopis, který miloval ze všech nejvíc, jenže od této chvíle mu už nikdy neměl být přístupný. Byl přinucen vrátit se zpět na Island, kde mohl považovat za štěstí, že dostal místo středoškolského učitele."

„Musel mít pro svá bádání přístup k originálním rukopisům? Nemohl pracovat s faksimilemi?" Kjartan ukázal na knihu, která ležela rozevřená před Jóhannou.

„Dobrá otázka. Má starý rukopisný pergamen vůbec nějakou zvláštní hodnotu? Všechno, co nám je text schopen sdělit, je už dávno věrně do posledního písmene opsáno, ba dokonce ofotografováno, jak vidíš. Co však zůstává, je jistá vzácnost, vnější slupka kolem duchovního obsahu, který už dávno splnil svůj účel. Proč se pak někteří lidé nechávají tak fascinovat těmi starými pergameny?" Jóhanna hleděla Kjartanovi do očí, ale on na její otázku odpovědět nedokázal. Proto namísto něho odpověděla sama: „Když se podíváme na tuto knihu a vezmeme ji do ruky, ocitneme se v bezprostředním kontaktu s lidmi, kteří žili ve 14. století. Jejich přítomnost cítíme v auře této knihy. A to bylo právě to, co můj otec potřeboval, tu blízkost, ze které čerpal sílu. Myslím, že existuje jen málo lidí, kterým se takové spojení podařilo. Pro mnohé je to jen rukopis číslo 1005, folio v Královské knihovně."

„Ty jsi viděla originální rukopis?"

„Ano, viděla, ba četla jsem skoro každou stránku, když jsem otci nahlížela přes rameno."

„Cítila jsi taky tu přítomnost?"

„Ne tolik jako můj otec, ale i pro mě je ta kniha tím nejkrásnějším, co jsem kdy viděla. Ta zářivě černá písmena na světle hnědém pergamenu jsou jako nekonečně dlouhé šňůry perel. Ty iluminace

jsou pro mne jako nejkrásnější fresky v klenbách královských paláců. Tato faksimilovaná kopie je bohužel jen stín originálu.“

Jóhanna nechávala listy klouzat mezi prsty. „Když se na ty stránky dívám, mám pocit, jako bych si prohlížela fotky blízkých příbuzných a přátel. Je to velmi pěkné, ale dala bych přednost originálům. Každá stránka v této knize je jako starý přítel, kterého bych ráda znovu viděla.“

„Pověz mi něco o Flateyjarbóku,“ požádal ji.

„Chceš slyšet dlouhou, nebo krátkou historii?“ zeptala se konečně.

„Jestli máš čas, tak tu dlouhou.“

Vyhlédla z okna, kde slunce zacházelo na severozápadě za hory, a řekla tiše: „Nyní mám času dost.“

Pak začala vyprávět, a tak strávili následující hodiny, aniž by udělali jedinou přestávku. Kjartan naslouchal a oba zapomněli na čas.

Konečně byla historie u konce a Jóhanna mlčky listovala v munksgaardském vydání. Kjartan taky mlčel a přemýšlel. Potom vytáhl z kapsy list s řešením Gastona Lunda, který mu předal farář Hannes.

„Vyznáš se v historii Flateyské hádanky?“ zeptal se.

Jóhanna přikývla na souhlas. „Znám ty otázky. Můj otec zaháněl čas tím, že se snažil přijít na kloub klíči k hádance.“

„Povedlo se mu hádanku rozluštit?“

„Zjistil, jak ten kód funguje. Není mi známo, jestli se kdy i někdo jiný dostal tak daleko, ale on samozřejmě měl tu výhodu, že zde žil a měl k hádance přístup. Věděl, že odpovědi na prvních 39 otázek jsou naprosto bezvýznamné, dokud se nenajde odpověď na otázku čtyřicátou. Bez ní není možné zjistit, jestli jsou ostatní odpovědi správné. Onen večer, kdy se mu podařilo kód rozšifrovat, byl pro něj až příliš vzrušující a on tady v knihovně utrpěl záchvat. Když jsem přišla, ležel tu na podlaze. Kormákur Kolk mi ho pomohl odvézt domů na vozíku. Potom už můj otec nikdy nevstal z postele, aby mohl práci dokončit, ani nechtěl, abych pokračovala místo něho. Jeho poznámky jsou tady v té složce.“ Jóhanna sundala z jedné police svazek papírů.

„Mám opis profesorových odpovědí. Mohla bys mi pomoci porozumět těm otázkám a odpovědím?“ zeptal se Kjartan.

„Ano, samozřejmě,“ řekla zamyšleně. „Mohu to zkusit.“

Jóhanna rozevřela munksgaardské vydání tam, kde byly vloženy volné listy s Flateyskou hádankou. Uspořádala je tak, aby je měla všechny před sebou, stejně jako list, který vytáhla ze složky svého otce. Potom četla otázky jednu po druhé, vždycky se podívala na odpověď, kterou navrhl její otec, a cvičeným prstem vyhledala odpovídající pasáž v munksgaardském vydání. Znala všechny ty stránky tak dobře, že vždycky dokázala správné místo najít během pár vteřin. Prsty přejížděla po stránkách, pak pár vět přečetla nahlas, ale většinou jen Kjartanovi v hrubých rysech povyprávěla, o co v dotyčném úryvku jde. Kjartan dával mlčenlivým přikyvováním na srozuměnou, když odpověď Gastona Lunda byla shodná s Björnem Snorrim, pokud ne, přečetl odlišnou odpověď. Tímto způsobem prošli všech čtyřicet otázek, jednu po druhé…

„19. otázka: Kdy lze celou zemi objet na koni? První písmeno.

Jednou postihl Island tak strašný mráz, že veškeré moře kolem ostrova zamrzlo a dalo se na koni jezdit kolem nejstrmějších hor a nejsráznějších břehů, tedy kolem celého ostrova.

Zemi lze objet na koni když je mráz, takže první písmeno je M.“

Pondělí, 6. června 1960

36

V noci pršelo a od východu se přihnal silný vítr, který se však k ránu utišil. Když však lidé vstávali a chystali se do práce, pršelo dál. Ovce si během noci vyhledaly úkryt mezi domy, bahnice opět zasněně přežvykovaly, zatímco jehňata dospávala po neklidné noci. Rolníci se bavili o předpovědi počasí a došli k závěru, že tak rychle se nezmění.

Starosta Grímur tentokrát sítě neroztáhl a dopřál si klidnější den. Všechny tulení sítě byly den před svatodušní nedělí vytaženy, nebyl důvod se hned znovu hnát na moře. V tyto dny ať se tuleni bezstarostně brouzdají v příboji kolem útesů.

Kjartan se dosud nacházel nahoře ve své podkrovní světnici, zřejmě spal. Grímur šel včera do postele brzy, takže neslyšel, kdy se jeho host vrátil, ale u šatny viděl mokrý kabát. Však ať v klidu vyspává, pomyslel si starosta, zatímco snídal. Sám pořádně nevěděl, co ve věci dalšího vyšetřování ještě podniknout. Pravděpodobně bude nejrozumnější počkat, až dorazí posily z Reykjavíku.

Ingibjörg seděla v obýváku a poslouchala hudbu z rádia, přičemž pletla z hrubé vlny ponožku. Högni se zastavil, vypil s nimi kávu, ale pak šel zase domů, když Grímur zrušil jakékoli vyjížďky na moře. Vůbec to vypadalo, že dnes bude klid.

Grímur odešel do stáje, podojil krávy a pustil je na pastvu. Byly celkem tři, dvě jeho vlastní, tu třetí krmil pro Sigurbjörna ve Svalbardu. Ten měl zase na oplátku ve svém ovčíně Grímurovy ovce.

Kormákur Kolk cosi kutil před stodolou. Vstával brzy a krávy měl samozřejmě už dávno vyhnané na pastvu. Grímur došel pomalým krokem k němu a popřál mu dobré ráno.

„Co to tady stloukáš, milý Kolku?“ zeptal se.

„Copak nevidíš? Nový poklop na studnu u stáje. Pan starosta mě kvůli němu nejednou napomínal,“ odpověděl Kormákur Kolk a zvedl kladivo. Byl zjevně špatně naladěn.

Grímur si prohlížel objekt jeho práce. Opravdu Kormákuru Kolkovi nejednou připomínal, aby udělal nový kryt na studnu. Staré des-

ky byly ztrouchnivělé, zvířata mohla přijít k úhoně. Kormákur Kolk si materiál pro nový poklop přinesl z vraku člunu, který ležel na břehu.

„Tohle bude ovšem skutečně důkladný poklop, milý Kolku," konstatoval starosta a rozloučil se, protože mu došlo, že Kormákur Kolk nemá náladu na vybavování.

Zatímco Grímur čistil chlév, dovolil kravám, aby se pásly na senné louce, ale potom je zahnal na pastvinu na konci ostrova. Při deštivém počasí bývaly líné a jen pomalu se couraly vpřed. Taky malá Rósa z Obecního dvora vyváděla krávy svého otce.

„Strýčku Grímure, strýčku Grímure," volala vzrušeně, když se potkali. „Svenni říká, že na hřbitově je červený anděl. Myslíš, že je to pravda?"

„Na hřbitově je jistě spousta andělů, milá Róso, kdo ví, jestli některý z nich není taky červený."

„Ano, ale normálně je není vidět. Svenni tvrdí, že tohoto je vidět docela jasně."

„A kdypak malý Svenni toho anděla viděl?"

„Před chvílí. On šel totiž tajně na hřbitov sbírat vejce rybáků. Dostal ale takový strach, že běžel rovnou zase domů. Možná se mu ten anděl ukázal, protože chtěl Svenni na hřbitově krást vejce."

„To si nemyslím, že by Bůh extra posílal anděla, když mu ze hřbitova vyfoukneme pár rybáčích vajíček."

„Ale pastor říká, že se na hřbitově vejce brát nesmí. Je to svaté místo. Proto se tam nesmí ani trhat šťovík," odpověděla Rósa vážně.

Zahnali krávy za ohradu pastviny a ohradu zajistili petlicí.

„Teď si hleďte co nejvíc nacpat břicha," přidal Grímur krávám ještě radu na cestu.

„Půjdeme se podívat na toho anděla, strýčku Grímure?" navrhla Rósa.

Grímur se na ni usmál. „Ano, můžeme se klidně na zpáteční cestě podívat na hřbitov, i když trochu prší," řekl. „Člověk konec konců nevidí opravdového anděla každý den."

Pomalu se vraceli, potom ale odbočili z hlavní cesty a pokračovali po úzké pěšince, která vedla ke hřbitovu. Tam se na první pohled zdálo být vše v pořádku. Malé mřížky kolem hrobů trčely těsně jedna

vedle druhé ve vysoké žluté trávě z posledního podzimu a železné mříže se leskly v drobném dešti. Ovšem rybáci, kteří hnízdili v jižní části hřbitova, byli značně neklidní. Pronikavě skřehotali nad jedním náhrobkem a Grímurovi se zdálo, že tam vidí něco, co tam předtím nebylo.

Rósa to uviděla taky a zůstala stát. Zatahala Grímura za bundu a zašeptala: „Strýčku Grímure, strýčku Grímure, myslím, že se na toho anděla podívám až později. Právě jsem si vzpomněla, že jsem měla jít rovnou domů."

„Ano, ano, jen jdi rychle domů," řekl Grímur, ale ona ani nečekala na jeho dovolení a už utíkala stejnou cestou zpátky. Za chvíli zmizela za zatáčkou, aniž by se ještě ohlédla.

Na této straně hřbitova nebyla brána, ale Grímurovi nečinilo žádné potíže překročit nízké pletivo, i když měl poněkud ztuhlé klouby. Rychle se pokřižoval a pokračoval v cestě. Rozrušení rybáci nyní doráželi na Grímura, snášeli se těsně nad jeho hlavu, zatímco on kráčel po úzkých cestičkách mezi hroby. Odháněl je rukou a pak si posunul kšiltovku do týla, takže její štítek teď trčel vzhůru. Agresivní ptáci se zaměřili na něj a jeho pleš zůstala chráněna. Takto vyzbrojen už přečkal nejedno střetnutí s rybáky, jejich útoky mu teď už nevadily. Veškerou pozornost nyní zaměřil jen na to, co viděl před sebou.

Jak se Grímur krok za krokem přibližoval k hrobu, připadalo mu to, co leželo poněkud zhrouceně na náhrobku, zpočátku skutečně jako červený anděl, o kterém mluvil malý Svenni. Když ale stál těsně před tím, viděl před sebou polonahou, zakrvácenou lidskou mrtvolu, která klečela na hrobě. Paže a hlava visely přes bílý náhrobek. Na nahých zádech bylo něco, co z dálky vypadalo jako ohnivě rudá křídla, protože krev s deštěm stékala po těle. Kabát, sako a bílou košili měl muž strhnuté až do pasu.

Grímur se zarazil a polkl, aby si svlažil vyschlé hrdlo. Potom přistoupil blíž, aby zjistil, kdo tam v tak strašném stavu strávil noc.

„20. otázka: Hlava zabije muže, třebaže už není na trupu. Druhé písmeno.

Melbrigdi Zub, skotský earl, a jarl Sigurd si smluvili schůzku, aby si vyřešili své spory. Každý směl mít v doprovodu čtyřicet mužů,

ale Sigurda doprovázelo čtyřicet koní, každý se dvěma muži na hřbetě. Když je Melbrigdi viděl přijíždět, pravil ke svým mužům: ‚Byli jsme jarlem Sigurdem podvedeni, protože na boku každého koně vidím dva muže. ‚Došlo k tvrdému boji a Melbrigdi i všichni jeho muži padli. Sigurd jim nechal srazit hlavy a s těmito trofejemi jeli domů, aby oslavili vítězství. Na zpáteční cestě chtěl Sigurd svému koni zasadit ostruhy, ale roztrhl si lýtko o vyčnívající zub Melbrigdiho. Noha ho začala bolet a natekla mu, toto zranění nakonec způsobilo Sigurdovi smrt.

Odpověď zní Melbrigdi, druhé písmeno je tedy E.“

37

Obecní lékařka Jóhanna na sobě měla zelenou pláštěnku a v ruce černý deštník, ale zmocněnec okresního úředníka měl jen svůj kabát a byl prostovlasý. Stáli jen pár metrů od hrobu a prohlíželi si muže na náhrobku, ke kterému je přivedl starosta Grímur. Během dopoledne déšť zesílil.

„To musí být ten reportér z Reykjavíku, co v sobotu přijel poštovní lodí. Říkali mi, že se jmenuje Bryngeir,“ konstatoval tiše Grímur.

Jóhanna přistoupila blíž a jednou obešla hrob kolem dokola. Potom se sklonila a pozorně si prohlédla mužova záda. Pak řekla: „Po obou stranách jsou žebra dvěma nebo třemi rychlými řezy oddělena od páteře a vytlačena ven. Potom někdo obě plíce zezadu z hrudníku vytáhl ven.“

Ještě jednou obešla mrtvolu a dodala: „Jiná poranění nikde nevidím.“

Grímur hleděl střídavě na ni a na Kjartana a zeptal se: „Máme ho odnést a uložit do kostela?“

Kjartan řekl roztřeseným hlasem: „Ne, ne. To v žádném případě. Nesmíme se tady ničeho dotýkat. Tady nemůžeme dělat už vůbec nic. Musíme hřbitov uzavřít a okamžitě vyrozumět kriminální policii v Reykjavíku.“

Přidržoval si kabát u krku, protože dešťová voda mu stékala z vlasů po mrtvolně bledém obličeji.

„Ten, kdo toho muže rozřezal, byl nejen silný, ale taky uměl zacházet s nožem. Aby se dala žebra takto oddělit, je zapotřebí značné síly a přesnosti. A ten nůž byl opravdu hodně veliký a velmi ostrý," řekla Jóhanna.

„Zavoláš policii v Reykjavíku?" zeptal se Grímur Kjartana.

„Byl bych ti vděčný, kdybys to udělal ty. Mně už to všechno poněkud přerostlo přes hlavu. Myslím, že při první vhodné příležitosti se vrátím zpět do Patreksfjörduru," odvětil Kjartan.

Grímur se poškrábal ve vousech pod bradou. „Ale já musím zůstat tady a dohlédnout, aby sem nechodily žádné děti," řekl rozrušeně.

„Mohu zatelefonovat do Reykjavíku a vyrozumět kriminální policii. Taky jim mohu popsat ta zranění," řekla Jóhanna.

Grímur byl rád. „Ano, pokuste se také sehnat Högniho a řekněte mu, aby sem přišel a vzal si naolejovaný plášť. Může mě na chvíli vystřídat ve hlídání."

„To udělám já," odpověděl Kjartan. Po těchto slovech se prudce obrátil a úprkem opustil hřbitov.

„21. otázka: smrt Erlinga Hakonarssona. První písmeno.

Erling byl nadějný sedmiletý chlapec, když se jeho otec Hakon Ladejarl pokoušel ubránit nájezdu Jomsvikingů na Norsko. Boj se vyvíjel v neprospěch jarlovýcb vojsk, a proto jarl slíbil obryni Thorgerd Hardebraut, která znala četná kouzla, zápalnou oběť a místo berana určil Erlinga. Hned nato se situace okamžitě změnila, protože se objevil mrak, ze kterého se spustilo mocné sněžení, které hnal vítr přímo proti Jomsvikingům. Ti předtím kvůli horku ze sebe během dne shodili všechno oblečení a náhle přišel třeskutý mráz. Potom si všimli, že v řadách jarlových bojovníků se nachází Thorgerd a z každého prstu té obludy srší šípy. A každý z těch šípů zasáhl jednoho muže a na místě ho zabil. Odpověď zní zápalná oběť, první písmeno je Z."

38

Zpráva o dalším úmrtí na Flatey se Dagbjarturovi nehodila do krámu. Nyní věděl, že je po klidu. Nyní musel své vyšetřování z posledních dnů shrnout a napsat zprávu. Nejhorší na tom bylo, že dosud ještě nenapsal vůbec nic. Nyní tento případ získá prioritu, jeho vedením bude pověřen nějaký spolehlivý muž a na ostrov pošlou nejlepší kriminalisty. Jediným pozitivem na tomto ránu byla vyhlídka, že aspoň nebude muset jet na Flatey on.

Dagbjartur dvěma prsty vyťukával výsledky svých rozhovorů s Fridrikem Einarssonem a Árnim Sakaríasem do psacího stroje. Nejdůležitější informace sice zase tak moc textu nezabíraly, ale přesto to trvalo už dost dlouho. Jeho neohrabané prsty bloudily těžkopádně po klapkách a ne vždy trefily přesně tu pravou.

Šéf oddělení přelétl očima výtvor svého podřízeného.

„Flateyská hádanka?“ zeptal se nevrle. „Co je to za hračičkaření?“

Dagbjartur přešel do defenzivy: „Zmocněnec okresního úředníka v Patreksfjörduru to považoval za důležité.“

„No dobrá, ale co s tím? Nemanželské dítě. To by mohlo být něco, co by stálo za prošetření. Kdo je ta žena?“

„To se neví.“

„Neví se to! Co jsi vlastně celé ty minulé dny dělal?“

„Tohle.“ Dagbjartur vzdorovitě ukázal na listy své zprávy. „Ale tu ženu nikdo nezná.“

„Copak neexistují žádné záznamy o narozeních v dotyčném roce, které bys mohl projít?“

„Během svátků je ale všude zavřeno.“

„No dobrá. Až se dozvíš něco nového, informuj mě.“

Zbytek dne strávil Dagbjartur vyslýcháním všech Bryngeirových přátel, příbuzných a pracovních kolegů, aby získal informace o jeho životě a zvycích. Kolegové v práci se zdáli být většinou rádi, že se ho zbavili, i když to tak přímo neřekli.

Seznam příbuzných byl krátký. Jeho děd z matčiny strany žije v domově důchodců v Stokkseyri a bratr jeho matky má hospodářství ve Skaftafellu. Dagbjartur se pokusil dovolat do Stokkseyri, ale do-

zvěděl se, že ten starý muž je hluchý a ke všemu ještě ani není schopen přijít k telefonu. A když konečně dostal spojení se strýcem ve Skaftafellu, potřeboval strýc nejprve spoustu času, aby se vůbec rozvzpomněl, že má synovce toho jména. O jeho smrti nevěděl nic a zjevně jí ani nebyl nijak zvlášť zasažen, jenom se zeptal, jestli existuje možnost nějakého dědictví.

Údajní přátelé se ukázali být spíš jen známí než jeho dobří přátelé, také jim ta ztráta příliš nevadila. Zdálo se, že pro něho nikdo moc netruchlí.

Dagbjartur si tu a tam načmáral nějakou poznámku, takže se podařilo napsat celkem uspokojivou charakteristiku Bryngeirovy osobnosti, kterou mohl večer předložit svému nadřízenému.

„22. otázka: Malé srdce. Desáté písmeno.

Thorgeir Hávarsson dorazil do Hvasafellu a před dvorem už venku stálo několik mužů. K statku dorazil taky ovčák, stál na louce a opíral se o hůl. Byl trochu hrbatý, proto vypadal jeho krk příliš dlouhý. Když to Thorgeir viděl, rozmáchl se sekyrou a nechal ji ovčákovi dopadnout na šíji. Sekyra byla tak ostrá, že hlava odletěla a dopadla na zem daleko od těla. Později o tom zabití Thorgeir řekl: ‚Vůbec nic mi neudělal, ale je pravda, že jsem prostě nemohl odolat, když tam tak stál vhodně nachystaný k setnutí.‘ Říká se, že po Thorgeirově smrti zkoumali jeho srdce, aby viděli, jak vypadá srdce tak statečného muže. Ale srdce bylo nezvykle malé, a tak mnozí věřili, že stateční bojovníci mívají srdce menší než zbabělci.

Odpověď zní Thorgeir Hávarsson, takže desáté písmeno je A.“

39

Ženy z Vnitřního dvora toho rána kvůli počasí vůbec nevyšly z domu a taky na cestách bylo vidět málokoho. Věnovaly se svým každodenním zaměstnáním, přesto byly poněkud překvapené, že nikdo nepřišel na návštěvu. Hospodyně ze Svalbardu se zpravidla vždycky po poledních rozhlasových zprávách zastavila a vykládala jim, co se stalo ve světě. Ve Vnitřním dvoře totiž rádio nebylo, takže se k nim zprávy musely dostávat jinými cestami. Noviny dostávaly

ženy teprve poté, až prošly rukama četných čtenářů. Starosta Grímur měl předplacené *Tíminn* a kupec Ásmundur odebíral *Morgunbladid. Tíminn* putoval od Grímura ke Gudjónovi na obecní dvůr, zatímco lidé na Svalbardu kupovali od kupce *Morgunbladid* za poloviční cenu, když měl noviny přečtené. A ještě učitel Högni měl předplacený *Volksblatt* a ukládal jej pečlivě do složek. Po přečtení se všechny noviny dostaly do knihovny, kde pak do nich mohly obě ženy stejně jako ostatní obyvatelé ostrova nahlédnout. Jenže to už byly všechny noviny většinou staré spoustu týdnů a zprávy byly poněkud neaktuální. Ovšem romány na pokračování času nepodléhaly a ty měly ženy z Vnitřního dvora ve velké oblibě. Když už noviny strávily několik týdnů na regálech knihovny, byly uloženy do krabice u stěny domu, odkud si je pak odnášeli příslušníci méně majetných rodin, aby pak skončily v záchodových budkách. To málo, co nebylo použito tímto způsobem, spálili muži z Endenkate.

Toho dne se ale do vnitřního dvora nedostaly žádné zprávy, ba ani Högni, který se jindy obvykle odpoledne zastavil na šálek kávy, se tentokrát neobjevil. Káva byla připravena v termosce, ženy navíc ještě ušetřily i kus koláče, který Ingibjörg přinesla na Svatého Ducha. A přitom si ráno nevšimly, že by starostův člun odjížděl, takže učitel musel být s největší pravděpodobností doma.

Hallbjörg seděla u okna v kuchyni a zírala přes zmoklé okenní tabulky. Chtěla vidět, kdyby se někdo přibližoval, aby mohla jít otevřít dveře. Oproti svým zvykům měly totiž domovní dveře zavřené na závoru. Poslední dva dny slyšely spoustu řečí o tom strašném chlapovi z Reykjavíku, který se opilý potácel po vesnici a kdekoho obtěžoval. Obě ženy se proto neodvažovaly nechat dům odemčený. Přesto ale cítily jakýsi vnitřní neklid. I když si to jedna před druhou nepřiznaly, byly napjaté, aby mohly vyslechnout nejnovější zprávy o tom nepříjemném člověku.

Hallbjörg, která právě dopletla jednu vlněnou ponožku, si připravila materiál na druhou a co chvíli v pravidelných časových úsecích pohlížela ven z okna. Gudrún odložila pletací jehlice stranou a pohroužila se do jednoho starého čísla *Morgunbladidu.* Nahlas předčítala román na pokračování, Příběh jednoho života od Guye de Maupassanta, 15. pokračování. Tak to dělávaly vždycky. Jedna před-

čítala, zatímco druhá pokračovala v práci. Tímto způsobem lépe využily času. Většinou předčítala Gudrún. Měla lepší oči, navíc Hallbjörg, když dlouho mluvila, rychle ochraptěla.

Konečně si Hallbjörg všimla, že se venku něco děje. Všimla si, že k nim jde hospodyně ze Svalbardu. Hallbjörg těžkopádně vstala a šla odsunout závoru.

„23 otázka: Král určuje cenu sekyry. Šesté písmeno.

Král držel v rukou sekyru, jež byla bohatě kovaná zlatem. Její topůrko bylo ovinuto stříbrným drátem a na jeho konci byl zasazen drahocenný kámen. Halli po sekyře ustavičně pošilhával. Král si toho všiml a zeptal se, jestli se mu ta sekyra líbí. Halli přisvědčil. ‚Viděl jsi někdy nějakou lepší sekyru?' zeptal se král. ‚Myslím, že ne,' řekl Halli. ‚A nechal by ses ošoustat, abys tu sekyru získal?' ‚To ne,' řekl Halli, ‚ale chápu vás, že tu sekyru chcete prodat jedině za stejnou cenu, za jakou jste ji koupil.' ‚Tak to má být,' pravil král, ‚přijmi ji ode mne a ať je ti hodně k užitku. Taky mně byla darována, stejně tak ji dám já tobě.' Halli králi poděkoval.

Odpověď zní ošoustání, šesté písmeno je T."

40

Kupec Ásmundur byl opravdu nervózní. Když ráno otvíral svůj krám, zvěst o hrůzném činu na hřbitově se už roznesla. Ásmundur zastihl Kormákura Kolka, který mu řekl, že ten reportér z Reykjavíku leží mrtev na jednom z hrobů. Lidé dnes chodili nakupovat častěji. Pod záminkou, že musí něco nakoupit, přicházeli obyvatelé ostrova do krámu během dne i několikrát, přičemž samozřejmě nešlo jen o to, aby se dozvěděli, co je nového. Pokaždé museli také něco koupit, aby jejich zvědavost nebyla příliš nápadná. Všem bylo trapné jen tak se potloukat v obchodě, proto raději přišli o něco později znovu, aby koupili ještě nějakou maličkost. Dali se očekávat dokonce i lidé z vnitřních ostrovů, kteří údajně taky náhle potřebovali vyřídit důležité nákupy.

Kolující fáma byla následující: ráno byl na hřbitově nalezen zle zřízený reportér Bryngeir z Reykjavíku. Jen se nemohli všichni zcela

shodnout na tom, kdo ho objevil první. Nyní starosta hřbitov uzavřel a k jeho bráně postavil hlídače. Kriminalisté z Reykjavíku, kteří mají převzít vyšetřování, jsou prý už na cestě. Zmocněnec okresního úředníka byl zahlédnut, jak se přímo ze hřbitova vydal za Högnim do školy. A pak se hned vrátil do domu v Bakki a od té doby z něho nevytáhl paty. Lékařka nejprve volala do Reykjavíku a mluvila s nejvyššími policejními kruhy. A pak ještě párkrát telefonoval starosta. Ve čtyři hodiny zahájil pastor hodinu společných modliteb, a to ve škole, protože kostel se nacházel v uzavřeném pásmu, které nechal starosta hlídat.

Tuto historii opakoval Ásmundur během dne nesčetněkrát, zatímco se zbavoval všeho možného zboží, které u něho lidé kupovali.

„24. otázka: Strašně zmučený, a přesto… První písmeno.

Po smrti krále Olafa Svatého se objevily četné legendy o jeho zázračné pomoci každému, kdo Olafa vzývá. Církevní hodnostáři, kteří připravovali materiál pro Flateyjarbók, tyto příběhy svědomitě zaznamenali. Nejhůř bylo naloženo s knězem Reichgardem. Polámali mu obě nohy a spojenými silami ho odvlekli do lesa. Tam mu ovinuli provaz kolem hlavy, pod ramena mu podložili desku, uvázali na provazu smyčku a pevně utáhli. Einar vzal kolík a přiložil ho knězi k oku, načež jeho pacholek, který stál vedle něho, udeřil na kolík sekyrou. Oko vyskočilo z hlavy a zůstalo viset v plnovousu. Potom nasadil Einar kolík k druhému oku a druhá oční bulva dopadla na lícní kost. Potom kněze otevřeli ústa, chytili jazyk, vytáhli ho ven a uřízli. Potom vězni rozvázali pouta na pažích a na hlavě. Když znovu přišel k vědomí, obě oční bulvy si vsunul zpět do důlků a pevně je tam přidržel. Zeptali se ho, jestli může mluvit. Pohyboval jazykem a pokoušel se mluvit. Tu pravil Einar svému bratru: ‚Jestli se uzdraví a ten pahýl po jazyku se zahojí, dokážu si představit, že by mohl mluvit.‘ Chytili pahýl jazyka do kleští, vytáhli ho ven, rozřízli ho na půlky, napotřetí pak ještě rozřízli kořen jazyka a nechali kněze ležet polomrtvého… Bylo zapotřebí veliké milosti, aby se takové zmrzačení zahojilo, ale protože svatý král Olaf učinil zázrak, byl i takto zle zohavený kněz znovu úplně uzdraven.

Dokončení věty zní uzdravený, první písmeno je U.“

41

Když v jedenáct večer dorazili na Flatey dva kriminalisté z Reykjavíku, pořád ještě pršelo. Vyrazili z města krátce poté, co se Jóhanna po telefonu spojila s policejními úřady a podle Grímurových pokynů požádala o posilu. Jeden ze člunů pobřežní policie, hlídkujících u útesů západních fjordů, jim vyjel naproti a přepravil je ze Stykkishólmuru na Flatey. Nyní byla loď zakotvena u nového mola a v nočním šeru letní noci působila ponurým dojmem.

Na molu policisty uvítal Grímur a kromě něho byl ve svém svátečním obleku přítomen také Kormákur Kolk, objevili se tam také všichni z Endenkate. Valdi viděl přijíždět loď a přišel k molu, aby přitáhl její lano. Kjartan po událostech na hřbitově požádal, aby se už dál nemusel vyšetřováním zabývat. Cítil se mizerně a chtěl si jít lehnout.

Hodnostně vyšší kriminalista pozdravil Grímura jako první. „Jmenuji se Ingimundur," řekl a pak ještě představil svého kolegu. „Lúkas z oddělení zajištění stop. Prohlédne místo činu a pak mi bude asistovat při výsleších."

Ingimundur byl asi šedesátiletý muž, byl štíhlý, ale robustní. Měl již poněkud prořídlé šedé vlasy, sčesané dozadu. Byl opálený dohněda a hladce oholený, avšak poněkud vrásčitý, snad následkem příliš častého vystavení slunečním paprskům. Oproti němu byl Lúkas o dost mladší, pravděpodobně mu ještě nebylo ani čtyřicet. Byl malý a podsaditý, měl tlusté rty, široký obličej s hrubou pletí a blond vlasy.

Dále byli na palubě dva lodníci, aby člun na noc zajistili u mola. Na jasně osvětleném můstku bylo vidět další lidi.

Policisté byli dobře vybaveni na práci v dešti, měli solidní pláštěnky a vysoké gumáky. Nesli si s sebou dvě těžké brašny a dlouhou truhlu, podobnou té, která byla použita k převozu Gastona Lunda. Starší policista s poděkováním přijal nabídku Kormákura Kolka, že mu k převozu zapůjčí svou ruční káru.

Vyrazili kupředu, v čele Kormákur Kolk se svým vozíkem, ostatní za ním. Grímur informoval kriminalisty o událostech posledních dní a o tom, co věděl o Bryngeirově počínání během uplynulých

čtyřiadvaceti hodin. Potom se Ingimundur zeptal, kolik lidí se na ostrově nachází, obyvatel i hostů.

„Dnes ráno zde bylo dvaapadesát duší," pravil Grímur po krátkém zaváhání.

„A kolik z nich má dost síly na to, aby mohli něco takového provést?" zeptal se policista.

„To nevím. Pravděpodobně většina dospělých mužů a jistě i pár nejsilnějších žen."

„Zítra musíme všechny vyslechnout, počínaje konfirmandy a konče osmdesátníky. Kolik je to lidí?"

Grímur v duchu počítal. „Asi dvaadvacet mužů a patnáct žen. Dva starci už mají hodně přes osmdesát, zbytek jsou děti, které ještě nebyly u konfirmace."

Policista neříkal nic a přemýšlel. „Nemělo by být tak těžké případ vyřešit. Vylučovací metodou se dá tato skupina snadno vymezit. Já jenom doufám, že ten nešťastník mezitím nespáchá žádný další zoufalý čin," řekl po chvíli.

Slunce se nacházelo někde na obloze za deštivými mraky, přesto však panovalo šero. Prošli kolem lékařčina domu, kde se svítilo. Grímur je nevedl na hřbitov nejkratší cestou, nýbrž po silnici, po které se dala snadněji přepravit kára. Tímto způsobem došli nejprve ke kostelu, který byl otevřený. Högni stál mezi dveřmi na hlídce, na sobě měl pracovní oblečení a nepromokavý klobouk. Pozdravil je gestem ruky.

Kriminalisté sundali z káry zavazadla a odnesli je do kostela. Potom poděkovali Kormákuru Kolkovi a řekli mu, že už může jít, ale že by mu byli vděčni, kdyby si tu mohli ponechat jeho káru. Kormákur Kolk nevěděl dost dobře, co si o tom myslet, dokud Grímur neprohlásil: „Jdi klidně spát, milý Kolku. Já už ti tu káru pohlídám."

Kormákur Kolk se postavil na špičky. „No dobrá, velectěný starosto. Tak já tedy půjdu, jakkoli nemám ve zvyku opouštět bitevní pole jako první."

Grímur se obrátil na Högniho. „Ty už můžeš taky jít, milý Högni. Hlídal jsi už dost. Ale zastav se napřed ještě u mé Imby, ať ti udělá kávu. Dnes večer nikdo nebude rád sám."

Na Högnim bylo vidět, jak se mu ulevilo. Chytil Kormákura Kolka za paži.

„Tak pojď, příteli, máš tu svou nedělní garderobu úplně promočenou.“

Společně pak scházeli dolů ze svahu, aniž by se jedenkrát ohlédli.

Lúkas vzal do rukou dvě velké svítilny, teprve pak se kriminalisté vypravili na hřbitov. Grímur šel za nimi, ale cestu jim ukazovat nemusel. Mrtvola byla od kostelních dveří vidět dobře, pořád ještě bylo světla dost, třebaže byla obloha pokryta těžkými mraky. Do slunovratu už nebylo daleko, takže teď nebyla tma ani o půlnoci.

Lúkas šel poněkud předkloněný a svítil na zatravněnou pěšinku pod svýma nohama, zatímco Ingimundur šel za ním.

„Nejsou tu žádné stopy po krvi,“ prohlásil Lúkas. „Ani žádné jiné viditelné šlápoty.“

Když došli ke hrobu, kde ležela mrtvola, policisté se zastavili.

„Je to tady podupané,“ řekl Lúkas a ukázal na pošlapanou trávu kolem hrobu.

„Ano, ale dnes ráno jsem tady byl já a pak ještě lékařka,“ řekl Grímur.

„Nejlepší bude, když prohlédnu celý hřbitov, ale jestli nenajdeme žádné stopy po krvi, je velmi pravděpodobné, že ten muž byl takto zřízen přímo tady na místě,“ řekl Lúkas Ingimundurovi.

Přistoupil k mrtvole a sklonil se nad jejími zády.

„Ten muž byl asi sotva při vědomí, když byl takto rozříznut. Nejsou tu zřejmé žádné stopy odporu. Vypadá to, jako by ho někdo umístil do této polohy, potom mu strhl oblečení a rozřízl záda.“

Zkoumal paže a nohy, nakonec taky hlavu. „Žádný náznak toho, že by byl spoután, také hlava je na první pohled bez zranění. Takže se dá vyloučit bezvědomí následkem poranění hlavy, konstatoval.“

„A co když byl úplně namol?“ zeptal se Grímur. „Byl opilý od chvíle, co přijel na ostrov, a neslyšel jsem, že by mezitím vystřízlivěl.“

„To se zjistí při pitvě. Až prohlédneme místo činu, pošleme mrtvolu hlídkovým člunem do Stykkishólmuru. Tam je už připravené auto, aby ho převezlo rovnou do Reykjavíku. Nejpozději pozítří bu-

deme mít v rukou předběžnou pitevní zprávu," odpověděl Ingimundur.

Lúkas vytáhl fotoaparát s velikým bleskem a mrtvolu několikrát vyfotil. Grímur byl z toho celý oslepený, takže měl mezi záblesky pocit, jako by byl hřbitov zcela pohroužen do tmy.

„Člověku to ani nepřipadá, že už bude brzy slunovrat," řekl a zvedl oči k obloze zatažené těžkými mraky.

Když Lúkas skončil s fotografováním, Ingimundur se sklonil k mrtvému a svlékl mu kabát. Držel ten kus oděvu na ukazováčku levé ruky a druhou rukou prohledával kapsy. Kromě skoro prázdné láhve od rumu však nenašel nic. Promočený kabát byl vsunut do pytle a láhev s ním. Potom uchopil kriminalista sako a stejným způsobem prohledal kapsy. V náprsní kapse se nacházela peněženka z umělé hmoty. Lúkas ji od kolegy převzal a posvítil si baterkou na její úplně promočený obsah. Nacházely se zde autobusová jízdenka z Reykjavíku do Stykkishólmuru, novinářský průkaz s Bryngeirovou fotografií a šeková knížka se dvěma nevyplněnými šekovými formuláři. Ve druhé náprsní kapse byl svazek stažený tlustou gumovou páskou. Lúkas gumu opatrně stáhl. Balíček obsahoval dánský pas, peněženku a dánský zápisník. Lúkas co nejopatrněji otevřel promočený pas. Obrázek byl nezřetelný, ale jméno majitele se dalo snadno přečíst. Gaston Lund.

Grímur byl z toho celý vedle. „To je ten muž, co zahynul na Ketilsey. Jak jen se k těm papírům dostal?" zeptal se konečně.

„Zřejmě měl při pátrání po Lundově osudu větší úspěch než velectěný pan starosta," konstatoval Ingimundur.

„Opravdu si myslíš, že mezi tímto činem a tím mrtvým Dánem existuje nějaké spojení?" zeptal se Grímur.

Ingimundur mlčel a chvíli přemýšlel, než odpověděl: „Pokud tu nějaká souvislost je, je velmi pozoruhodné, že se ty papíry pořád ještě nacházely v kapse toho novináře. Pokud by byl zabit, protože věděl příliš o osudu toho Dána, pak by pravděpodobně tyto papíry z jeho kapsy zmizely. Ale současně je nepravděpodobné, aby se v tak malé obci přihodily hned dva násilné činy, aniž by mezi nimi byla souvislost. Právě naopak, mnohem pravděpodobnější je, že se jedná o jednoho a téhož pachatele."

Grímur zdrceně potřásl hlavou. „A já si myslel, že všechny své lidi znám.“

Lúkas dokončil svou práci a pak přitáhl z kostela truhlu. Oba kriminalisté spojenými silami zvedli mrtvolu a opatrně ji uložili břichem dolů do truhly. Nyní už mrtvý nepřipomínal červeného anděla, Grímurovi spíš připadalo, že na dně té bedny vypadá jako obrovská rozmáčklá masařka. Byl rád, když byla bedna zakryta víkem a zašroubována. Zmocnil se ho pocit, že by měl něco říct, ale jediné, co ho napadlo, byly dva verše ze staré náboženské písně. „Zapaluji svíce u svatého kříže stromu,“ řekl tiše, ale pak už si nedokázal vzpomenout, jak je to dál, a tak potichu dodal: „Amen“.

Policisté vynesli truhlu ze hřbitova a naložili ji na káru. Potom se vydali na zpáteční cestu ke strážnímu člunu.

V žádném z domů se nesvítilo, jedině u lékařky. Tam ležel na márách mrtvý a jeho dcera byla doma sama. Nebylo divu, že nechala rozsvíceno. Pastor Hannes Grímurovi sdělil, že Jóhanna chce svého otce nechat pohřbít na Flatey. Gudjón už začal stloukat rakev. Až bude mrtvý uložen do rakve, přenesou ho do kostela.

Strážní člun byl zcela pohroužen do tmy, ale na můstku svítilo světlo. Čtyři členové posádky se střídali na hlídce. Dva přišli na molo a společně přenesli truhlu na palubu člunu. Také oba kriminalisté přešli na palubu, aby si zde vzali brašny se svými osobními věcmi. Potom loď opustili, lodníci zvedli můstek a uvolnili lana, načež se člun začal pozpátku vzdalovat od mola. Teprve když byl na otevřeném moři, definitivně se otočil a plnou parou vyrazil k jihu.

Loď měla jet přímo do Stykkishólmuru, tam vyložit rakev na břeh a znovu se vrátit na Flatey. Tam pak měla zůstat posádka k dispozici a být podle potřeby oběma kriminalistům k ruce. Veřejné dálkové spojení s Flatey bylo zřízeno tak, že mohl kdokoli odposlouchávat. Pobřežní hlídka měla však možnost posílat zprávy, které nikdo nerozšifruje, což bylo právě pro vyšetřování vraždy nezbytné, aby mohli kriminalisté se svými kolegy na ředitelství v Reykjavíku udržovat kontakt.

Grímur a oba policisté sledovali odjezd hlídkového člunu a potom se vrátili do vesnice. Ubytování pro hosty bylo připraveno ve škole.

„25. *otázka: Hadí brána. Druhé písmeno.*

Král Olaf Tryggvason přijel se svými muži ke dvoru mocného kouzelníka Rauda. Vnikli dovnitř násilím, Rauda popadli a spoutali, zatímco členové jeho družiny byli buď pobiti, nebo uvězněni. Král poručil Raudovi, aby se nechal pokřtít. Raud řekl, že se nikdy k Bohu neobrátí, a chrlil ze sebe spoustu rouhavých výroků. Rauda potom přivázali k železné tyči a mezi zuby mu vrazili klín, aby otevřel ústa. Král nechal chytit hada a držel ho kouzelníkovi u úst, ale hadovi se do úst nechtělo vlézt, protože na něho Raud foukal. Potom nechal král Raudovi vsunout do úst jeho válečný roh, do kterého už had vlezl. U širokého konce rohu drželi rozžhavené železo, před kterým had ustupoval, a tak vlezl Raudovi až do úst a pak dál do hrudi až k srdci, aby se mu nakonec bokem prokousal ven. Takovým způsobem přišel Raud o život.

Odpověď zní ústa, takže druhé písmeno je S.“

Úterý, 7. června 1960

42

Navzdory práci, která trvala dlouho do noci, se starosta Grímur probudil brzy a už před osmou byl na nohou. Kjartan sešel dolů také a popřál mu dobré jitro.

„Už je ti dnes lépe, příteli?“ zeptal se Grímur.

„Ano, zdá se, že je to pryč, děkuji za optání. Mrzí mě, že jsem včera utekl.“

„To je pochopitelné, byl jsi přece v šoku. Jsi mladý muž a nejsi na podobné ohavnosti zvyklý.“

„Ano, nezamlouvá se mi ale ani ta funkce, ve které zde jsem. Vůbec mi nesedí. Měl jsem ten úkol odmítnout hned, když se okresní úředník rozhodl mě sem poslat. Nepřišel jsem do Patreksfjörduru, abych se zabýval takovými záležitostmi. Mám z toho deprese, mé nervy to nesnesou.“

„Nakonec tě to ještě otuží. Co tě nezabije, to tě posílí.“

„Tím si nejsem tak jistý,“ odpověděl Kjartan.

Stále ještě pršelo, navíc znovu začal foukat východní vítr.

Grímur se zadíval na oblohu. „Je velmi nepravděpodobné, že se počasí změní,“ prohlásil ustaraně, když si Ingibjörg navlékla nepromokavé oblečení, než se vydala do chléva. Starosta musel být k dispozici kriminalistům, a někdo se přece musel postarat o krávy.

Kolem osmé se Grímur a Kjartan vydali ke škole. Nesli s sebou pro hosty termosku s kávou a čerstvě upečený chléb. Po cestě vzbudili Benniho z Obecního dvora, který se musel ve spěchu obléknout a vydat se s nimi ke škole. Nesměli ztrácet čas, pokud bylo třeba vyslechnout všechny dospělé osoby na ostrově, a Benni byl bezpochyby ze všech nejinformovanější. Potloukal se s tím novinářem skoro celé dva dny.

Policisté už byli vzhůru. Högni jim na lihovém vařiči ohřál teplou vodu na holení a oni právě skončili s ranní toaletou. Kjartan je pozdravil, představil se a zeptal se, jestli potřebují jeho asistenci.

Ingimundur pohlédl zkoumavě a trochu zvědavě na vyslance okresního úředníka. „Ne, ty výslechy zvládneme sami, když nám starosta pomůže a bude nám sem lidi posílat. Můžeš si udělat volno, dokud tě nepředvoláme," řekl.

„Předvoláte mě?" zeptal se Kjartan udiveně.

„Ano, musíme vyslechnout všechny lidi, kteří byli předposlední noc na ostrově. Ani starosta se nevyhne tomu, aby nám řekl, co dělal."

„Ach ano, samozřejmě. Jsem kdykoli k dispozici," řekl Kjartan a rozloučil se.

Policisté se posadili ke stolu, na kterém stála káva, a naznačili Bennimu, aby se posadil. Grímur a Högni stáli u dveří a čekali. Nebyli si jisti, jaká role jim bude souzena v dalším dění.

Byly sraženy čtyři školní lavice a policisté zasedli na obou koncích. Benni se posadil naproti Ingimundurovi. Zavládlo dlouhé mlčení, než hosté snědli pár krajíčků. Benni si zapálil cigaretu a Högni mu přinesl jako popelník starý podšálek.

Nakonec vyzval Ingimundur Högniho, aby místnost opustil, zatímco Grímur byl požádán, aby zůstal. Když se dveře za učitelem zavřely, obrátil se Ingimundur k Bennimu a zeptal se ho na jméno a věk. Mladému muži se trochu třásl hlas.

Kriminalista mu dlouze hleděl do očí, než se náhle prudce zeptal: „Kdy jsi viděl Bryngeira naposledy?"

Benni měl odpověď okamžitě po ruce: „V neděli večer, asi tak v sedm."

„Kde?"

„Ve stáji u Kormákura Kolka."

„Co jste celou neděli dělali, kde jste byli, s kým jste mluvili?"

Nyní už musel Benni chvíli přemýšlet. „Potkal jsem ho dvakrát. Poprvé v poledne. Přišel k nám do Obecního dvora a žebral o jídlo, protože Sibbi ze Svalbardu ho v noci vyhodil."

„Proč ho vyhodili z domu?"

„Ten Bryngeir byl fakt blbec. On tvrdil, že prý došlo k nedorozumění. Ale později jsem se dozvěděl, že se, když všichni usnuli, pokoušel vlézt k Hafdís do postele. Kdybych to byl věděl, vůbec

bych se s ním nezahazoval. Hafdís je slušná holka a nikdy by si k sobě takhle chlapa nepustila.“

„A co jste dělali v poledne?“

„Dal jsem mu doma v kuchyni sníst zbytek papuchalčí polévky a pak jsme šli na eyjólfské molo a dívali jsme se na čluny z vnitřních ostrovů. Potom jsem ale měl na práci něco jiného, takže pak jsem ho viděl zase až večer.“

„A co jsi měl na práci?“ zeptal se Ingimundur rychle.

Benni se začervenal. Zabafal z cigarety a vyfoukl kouř nosem. „Musel jsem do kostela,“ vysvětloval. „Zpívám totiž ve sboru. Tuto zimu totiž chyběl jeden tenor, a tak mě Högni požádal, abych zpíval s nimi.“

„Kde ses pak znovu setkal s Bryngeirem?“

„Po bohoslužbě u kupcova krámu. Bavil se s Ásmundurem, to je kupec.“

„Obchod nebyl zavřený?“

Benni poněkud znejistěl a zašilhal po Grímurovi. „Ási má vždycky v zásobě kořalku, kterou tu a tam prodává za jednu a půl. Starosta o tom ale nesmí vědět. Bryngeir se pokusil dostat od Ásiho na dluh flašku brennivínu.“

„Co to znamená za jednu a půl?“

„To se musí vrátit stejná flaška, jakou jsi dostal, a ještě půl druhé k tomu, když je objednávka na dobírku.“

„Takže on tedy dostal od Ásmundura flašku?“

„Ano, dostal flašku rumu, ale teprve když jsem slíbil, že ji zaplatím, kdyby ji nezaplatil sám Bryngeir.“

„To jsi mu tak věřil?“

„Ano, věřil jsem mu. Každopádně tvrdil, že brzy dostane spoustu peněz. Nevím ovšem, co bude teď, když je mrtev. Asi to budu muset zaplatit. Musím si o tom s Ásim promluvit. Mám jednu dobrou tulení kůži, to by vlastně mělo stačit.“

„Za co čekal Bryngeir peníze?“

„Když jsme u Ásiho dostali flašku, šli jsme ke stodole Kormákura Kolka. Tam měl totiž Bryngeir uložená zavazadla. A najednou mi řekl, že vyřešil tu záhadu s tím Dánem. Chtěl o tom napsat do svých novin, ale nikdo se o tom tajemství nesměl dozvědět, dokud to

v těch novinách nevyjde. Ani policie ne. Noviny pak prý půjdou na dračku a on z toho dostane procenta. Musel jsem mu slíbit, že o tom nikomu nic neřeknu. Chtěl ještě navštívit nějakého známého a pak se chystal sehnat někoho, kdo by ho ještě ten samý večer odvezl do Stykkishólmuru.“

„A koho chtěl přesvědčit, aby ho odvezl do Stykkishólmuru?“

„Někoho, kdo vlastní člun.“

„Koho chtěl navštívit?“

„Říkal jenom, že chce někoho navštívit. Pořád dělal velké tajnosti.“

„Znal snad někoho tady na ostrově už z dřívějška?“

„Ne, tedy vlastně ano, každopádně věděl, kdo je ten zmocněnec okresního úředníka, ano, a pak znal taky Jóhannu, naši lékařku. Ale já nevím, jestli je opravdu znal.“

„Kdy ses s ním rozešel?“

„To bylo už po sedmé. Musel jsem domů na večeři. Taky jsem už měl dost velký hlad.“

„On zůstal sám?“

„Ne, zrovna přišel do stáje Kormákur Kolk a bavili se spolu. Myslím, že Kolk mu právě vykládal nějaké své sny. To on dělá vždycky, když najde někoho, kdo ho poslouchá.“

„Prozradil jsi někomu, že si byl Bryngeir jistý, že tu věc s tím Dánem odhalil?“

„Ne. Jen jsem to řekl tátovi a mámě. A taky sestra Rósa to slyšela, ale jinak jsem to nikomu nevykládal, přísahám.“

Ingimundur snědl během rozhovoru další krajíček a napil se kávy. Tu a tam si něco poznamenal na linkovaný papír.

Pak pokračoval ve vyptávání Lúkas. „Jsi si zcela jistý, že jsi ho po osmé hodině už neviděl?“

„Ano. Sice jsem uvažoval, jestli bych ještě neměl jít ven a podívat se po něm, možná bych se dokonce mohl svézt s ním, kdyby byl někdo ochotný vzít ho do Stykkishólmuru, ale pak začalo pršet a já už jsem neměl chuť. Poslouchal jsem pak zprávy v rádiu.“

„Tví rodiče byli doma?“

„Máma umyla nádobí a pak šla ke Stíně na telegrafní stanici, ale táta byl doma a četl Róse z nějaké knížky.“

„Takže ti může dosvědčit, že jsi byl celý večer doma?“

„To myslíš, jestli mi může dosvědčit alibi?“

„Ano.“

„A to potřebuji?“

„Pomůže nám, když budeme moci co nejvíc lidí vyloučit.“

„Myslím, že táta, když dočetl Róse, usnul, ale pak přišla domů máma.“

„Takže jsi mohl z domu odejít, aniž by si toho někdo všiml?“

Benni zamáčkl cigaretu. „Myslím, že ne. Nevím, jak je to možné, ale nikdy se mi nepodaří odejít z domu, aby se to máma nedozvěděla. To ona mi vyprávěla, že se Bryngeir pokusil vlézt k Hafdís. Stína to po bohoslužbě slyšela od lidí ze Svalbardu.“

„A co jste spolu vy dva dělali v sobotu?“ vložil se do rozhovoru Ingimundur.

„Nejprve jsem ho potkal na molu, když připlul s poštovní lodí, a pak jsem ho dovedl do Svalbardu, kde jsem se za něho přimluvil kvůli noclehu. Chvíli jsme zůstali u Sibbiho, povídali jsme o všem možném a pili rum. Ale já jsem nedostal skoro vůbec nic. On byl totiž strašný skrblík, i když měl s sebou dvě a půl lahve. Pak jsme šli pryč a sledovali jsme, jak toho dánského chlápka nesli v bedně k přístavišti.“

„Jak sledovali?“

„No tak, aby nás nikdo neviděl. Bryngeir nechtěl, aby si někdo všiml, že kolem čenicháme. Nevím proč. Potom jsme šli do Endenkate, kde jsme se bavili s Valdim.“

„O čem?“

„Bryngeir chtěl zjistit, jestli by ho Valdi odvezl do Stykkishólmuru, kdyby mu za to dobře zaplatil.“

„A co na to odpověděl Valdi?“

„Snad, kdyby byla odměna dost velká.“

„Co jste dělali potom?“

„Potom jsme šli zpátky a ještě jsme cestou nakoukli do kostela. Bryngeir se pokoušel hrát na varhany, ale vůbec to neuměl. Pak tam přišel náš učitel Högni, protože chtěl nacvičovat na bohoslužbu. On je totiž varhaník. Byl fakt naštvaný, že mu Bryngeir sahá na varhany a chtěl nás vyhodit. Bryngeir ale nechtěl jen tak odejít, proto se začа-

li hádat. Myslím, že jeho bavilo se s druhými hádat, štvát lidi. Proto jsem už neměl chuť se s ním dál potloukat, tak jsem šel prostě domů. A on už asi neměl chuť popichovat Högniho, a tak se pravděpodobně vrátil na Svalbard a šel si lehnout.“

Benni se odmlčel a čekal další otázku.

Ingimundur ho ale nechal čekat a zkoumavě ho pozoroval. Nakonec se zeptal: „Víš něco o tom, jak byl Bryngeir zabit?“

„Ne, přísahám,“ odpověděl Benni rychle. „To jsem přece už říkal.“

„No dobrá. To by tedy prozatím stačilo. Promluvíme si spolu ještě později.“

„26. otázka: Způsobuje to smích každého člověka. Třetí písmeno.

Hněv každého člověka způsobuje žluč, život je v srdci, paměť je v hlavě, ctižádost v plicích, smích ve slezině a radost v játrech. Odpovědí je slezina, takže třetí písmeno je E.“

43

Högni se postaral o to, aby byly jednotlivé osoby předvolávány podle jmenného seznamu, takže když Benni po výslechu vyšel s Grímurem ven ze třídy, čekal zde už Sigurbjörn ze Svalbardu.

„Člověče, ti jsou fakt z kriminálky,“ řekl Benni nadšeně. Grímur mu řekl, že by měl teď jít domů, odvedl Sigurbjörna do místnosti a ukázal na židli naproti kriminalistům. On sám se posadil ke dveřím.

„Bylo mi řečeno, že ten mrtvý u vás ze soboty na neděli přenocoval. Je to pravda?“ zeptal se Ingimundur.

„Vlastně mohu sotva tvrdit, že tam přenocoval. V sobotu přišel a ptal se, jestli by u nás nebyla volná postel. Volnou postel máme, mnohokrát jsme u nás mívali nocležníky, a tak jsme mu ji rádi poskytli. Dostal u nás i něco k jídlu, když přišel, pak ještě jednou večer. Ale byl pořád opilejší a nestydatější, takže za chvíli už člověku lezl fakt na nervy. A v noci kolem třetí jsem ho pak vyhodil za dveře. Slyšel jsem, že pak zalezl do Kolkovy stodoly a spal prý až do bílého dne,“ odvětil Sigurbjörn.

„Proč jsi ho vyhodil za dveře?“

„Ten chlap byl fakt špína. K půlnoci jsme šli všichni do postele a totéž jsme čekali i od něho. Ale on měl v plánu úplně jiné věci a uprostřed noci se nahý vplížil do pokoje mé dcery Hafdís a namlouval si, že může jen tak pro nic za nic k ní do postele. Chtěl si užít, chlap zatracená!“

„A co se dělo pak?“

„No, v pokoji s ní spí naše babička, ta má lehké spaní. Přistihla ho u postele a pustila se do něho. Myslím, že na něho vylila i nočník. Každopádně měl záda celá mokrá, když jsem ho chytil na chodbě a vypoklonkoval ven. Pak jsem mu ještě sbalil jeho věci a vyhodil je za dveře.“

„Pak už jsi ho neviděl?“

„Ne, ani jsem po tom netoužil. Ale nepřekvapilo mě, že ten chlap skončil takto.“

„Jak prosím?“

„Když jsem se mu díval do tašky, jestli něco neukradl, tak úplně nahoře ležely ty papíry s Flateyskou hádankou, které musejí být jedině v knihovně a nesmí se odtud vynášet. Hned časně zrána jsem pak šel k Hallbjörg a půjčil jsem si od ní klíče od knihovny, abych ty papíry vrátil zpátky. Řekla mi, že v sobotu byl jako poslední v knihovně ten zmocněnec okresního úředníka, který za sebou pravděpodobně zapomněl zamknout. Oni neví, co je vzácné, to víte, tihle studovaní lidé z Reykjavíku…“

„To je jediný klíč od toho domu?“

„Ano, tedy kromě klíče, který měl vypůjčený nebožtík Björn Snorri. Ten býval v knihovně hodně často.“

„Jsi si jistý, že jsi už Bryngeira v neděli večer nepotkal?“

Sigurbjörn zuřil. „Ne, samozřejmě jsem ho už neviděl. Myslíš snad, že lžu? Myslíš snad, že jsem toho sviňáka odvlekl na hřbitov, tam jsem ho položil na náhrobek a vyřízl mu na zádech krvavého orla jen proto, že zneužil mé pohostinnosti?“

„Vyřízl krvavého orla?“ zeptal se Ingimundur.

„Ano.“

„Co tím myslíš?“

„No, vždyť je to přece naprosto jasné. Někdo mu vyřízl na zádech krvavého orla. Copak jsi nečetl Flateyjarbók?“

„Ne.“

Sigurbjörn nespokojeně zavrtěl hlavou a zeptal se: „To už dneska neexistují žádné nároky na vzdělání policistů?“

Ingimundur odpověděl poněkud povýšeně: „Flateyjarbók se dá těžko považovat za povinnou četbu pro policisty.“

Sigurbjörn se ušklíbl a řekl: „Ale jistě by to bylo užitečné. Takže já se ti to pokusím vysvětlit. Sigurd Drakobijec bojoval ve Frísku s Lyngvim Hundingssonem a zajal ho. Potom se mluvilo o tom, jakou smrt Lyngvimu připravit. Reginn navrhl, aby mu do zad vyřízli krvavého orla, což také učinili. Reginn mu mečem odsekl žebra od obratlů a pak vytáhl ven plíce. Tak zemřel Lyngvi statečnou smrtí. Přesně tak to bylo. O krvavých andělech se vypráví v sáze o orkádských jarlech a pak ještě v jedné další sáze, jestli si správně vzpomínám. Podle mého mínění je zcela evidentní, že přesně to udělali tomu ubožákovi na hřbitově.“

Kriminalisté se na sebe navzájem podívali, zatímco Sigurbjörn pokračoval: „A pak ta věc s tím Dánem. Taky ve vztahu k jeho osudu se dá ve Flateyjarbóku najít paralela, ale vy pravděpodobně ani tuto historii neznáte, že?“

Ingimundur zavrtěl hlavou.

„Je to v sáze o Olafu Tryggvasonovi. Eyvind Kelda dorazil se svými muži na Ögvaldsnes a měl v úmyslu zabít krále Olafa. Pomocí kouzel vytvořil neproniknutelnou mlhu, aby je král neviděl, ale v té mlze i oni sami zabloudili tak, že chodili pořád v kruhu. Královi osobní strážci uviděli toto vojsko a muži byli zajati. Král požadoval, aby se zřekli bludné víry a uvěřili v pravého Boha. Když to však Eyvind a všichni jeho muži odmítli, byli odvezeni na jeden ostrov, kde bídně zahynuli. Ten ostrov se od té doby nazývá Düwel. Tak to je ta historie. Opravdu by bylo rozumnější, kdybyste si napřed přečetli Flateyjarbók, než se pokusíte rozlousknout ty podivné události v Breidafjörduru.“

„Je ta kniha moc tlustá?“

„Nijak zvlášť. Kormákur vlastní čtenářské vydání, které vyšlo po válce. Jsou to jenom čtyři svazky, každý má kolem šesti set stran. Než se na podzim začnou shánět ovce, můžete to mít přečtené.“

Ingimundur se podíval na Grímura. „Mohl bys nám tu knihu někde sehnat?“

„27. *otázka: Od čeho byl led kluzký? Čtvrté písmeno.*

Birkenbeineři je hnali po ledu před sebou a mnohé zabili, protože skoro všichni měli na podrážkách bot hřebíky, zatímco prchající muži měli podrážky hladké. Od krve byl led ještě víc kluzký. Král seděl na koni a vlastní rukou zasadil každému útočníkovi smrtící ránu kopím a Birkenbeineři přepravili každého, kdo to potřeboval, z života do smrti.

Odpověď zní krev, čtvrté písmeno je V.“

44

Högni vyrazil ven a přivedl Kormákura Kolka, který se na výslech hodil do gala a přišel se špacírkou a medailí za zásluhy na prsou. Oblek byl po minulé noci ještě mokrý, třebaže se jeho majitel poctivě snažil ho usušit do rána nad sporákem. Pod paží svíral Kormákur Kolk svůj exemplář tištěného vydání Flateyjarbóku, o který ho Grímur požádal.

Ingimundur si kostelníka dlouho měřil od hlavy k patě, než konečně začal rozhovor.

„Setkal ses v neděli s Bryngeirem?“

„V neděli večer v čas večeře přišel Bryngeir ke mně do chléva. Nabídl mi doušek rumu a já mu dal na oplátku sušenou rybu a hrnek mléka. Někdy mívám balíček sušených ryb pověšený v rohu stodoly, abych si mohl vzít mezi jednotlivými jídly, což se toho večera hodilo. Potom jsme spolu nějakou dobu rozprávěli,“ odvětil Kormákur Kolk důstojně.

„O čem jste mluvili?“

„Bavili jsme se o snech a o nadpřirozených schopnostech některých lidí, kteří umějí používat svého rozumu. Nebožtík Bryngeir o tom měl výtečné znalosti a měl geniální nadání na vykládání snů.

Kdysi prý navštěvoval večerní kurzy u jednoho známého média v Reykjavíku, protože se zajímal o spiritizmus. Bohužel se člověk v této pustině nesetká často s takovými vynikajícími osobnostmi. Ve střízlivém stavu vládl dokonce i jasnovidnými schopnostmi. Proto prý tolik pije, řekl mi. Někteří lidé si netroufají přiznat se k takovým schopnostem a pokoušejí se je potlačovat. Musí se jim pomoci. Ale byl ochotný a dokázal vykládat sny. Uměl dokonce vyložit i sen o telatech, nad kterým jsem si dlouho lámal hlavu. Ten sen byl následující: Zdálo se mi, že se nacházím u kostela a pak…“

Ingimundur ho přerušil: „Děkuji, to stačí. Kam šel, když od tebe odešel?“

„Říkal, že se musí pokusit sehnat převoz do Stykkishólmuru, ale napřed chtěl ještě navštívit naši obecní lékařku.“

„Bryngeir byl nemocný?“

„Ne, ne, to neměla být návštěva kvůli nemoci. Řekl jsem mu, že je v domě na marách uložena mrtvola jejího otce. Nato řekl, že ji musí navštívit, aby jí vyjádřil soustrast. Upozornil jsem ho na to, že je tam zapotřebí náležité úcty.“

„Měl jsi důvod domnívat se, že by se mohl chovat neuctivě?“

„Byl samozřejmě trochu opilý, ale přesto bylo příjemné si s ním povídat. Ovšem mezitím to mohl taky trochu přehnat.“

„Zmínil se nějak o tom Dánovi?“

„Ne, přede mnou ani jednou.“

„Víš, jak chtěl jet do Stykkishólmuru?“

„Inu, chtěl si promluvit s majiteli člunů na tomto ostrově a taky s těmi, kteří tady mají rybářský člun. Moc ale pochybuji, že by byl někdo ochoten s ním ten večer jet. Počasí se zhoršilo.“

„Mluvil o tom, že na Flatey přenocuje, pokud neodjede do Stykkishólmuru?“

„Ne. Já jsem mu ve své chalupě nemohl nabídnout nocleh, protože v domě nemám jedinou volnou postel, ale naznačil jsem mu, že kdyby chtěl, mohl by se uložit u mě ve stodole. Jen jsem ho poprosil, aby dával pozor a nic nezapálil.“

„Myslíš, že v té stodole přenocoval?“

„Když jsem šel ráno do chléva, jeho věci tam ještě byly.“

„V kolik hodin tě opustil?“

Kormákur Kolk se zamyslel. „Moment, kolem osmé jsem šel s mlékem k pastoru Hannesovi a potom domů na večeři. Kolem desáté jsem pak byl ještě jednou v kravíně, abych dal kravám vodu a zařídil všechno na noc. To už byl pryč.“

„Potom jsi ho už neviděl?“

„Ne, rozhodně ne živého.“

„28. otázka: Výhra za nejohavnější nohu. Třetí písmeno.

Thorarinn Nefjúlfsson byl v Tónsbergu u krále Olafa. Jednou ráno se král probudil brzy, zatímco všichni ostatní ještě spali. Slunce svítilo a venku bylo velmi jasno. Thorarinn měl zpod deky vystrčenou nohu. Král si tu nohu chvíli prohlížel a řekl: ‚Tady vidím něco, co na mě udělalo velký dojem, a sice lidskou nohu, která vyniká nad všechny jiné svou ohavností.‘ Thorarinn odpověděl: ‚Jsem ochoten se vsadit, že dokážu najít ještě ohavnější nohu.‘ Král odpověděl: ‚Kdo vyhraje, ten musí tomu druhému splnit přání.‘ ‚Platí,‘ řekl Thorarinn. Potom vytáhl zpod deky druhou nohu, která nebyla o nic hezčí, navíc na ní ještě chyběl malíček. ‚Takže jsem vyhrál,‘ řekl Thorarinn. Král řekl: ‚Ne, ta druhá noha je ohavnější, protože má pět odporných prstů, zatímco tato má jen čtyři, takže mám u tebe k dobru jedno přání.‘

Odpověď zní přání, třetí písmeno je Á.“

45

Dagbjartur se v Národní nemocnici objevil časně zrána a ptal se po Kristín Fridriksdóttir. Po několikerém vyptávání zjistil, že lékařka právě operuje.

„Tak počkám,“ prohlásil Dagbjartur a trpělivě se usmál.

Po třech hodinách se objevila mladá žena a představila se.

„Řekli mi, že se se mnou chceš setkat.“

Měla na sobě bílý plášť, na kterém byly velké skvrny od krve.

„Trhala jsem mandle. Přitom se člověk občas ušpiní od krve,“ dodala, když si všimla, jak policista zírá na skvrny.

Dagbjartur se rozpačitě usmál. „Promiň, že tě ruším. Nezdržím tě dlouho.“

„To je v pořádku. O co jde?“

„Bylo mi řečeno, že znáš Jóhannu Thorvaldovou…“

„Ano, jsme přítelkyně.“

„Setkala ses s ní někdy v poslední době?“

„Ne, tento rok ještě ne. Musela se starat o svého otce. Ale teď už skonal, jak jsem slyšela.“

„Kdy jste se poznaly?“

„Proč se vlastně na Jóhannu ptáš?“

„Na Flatey došlo ke zločinu, a tak se pokoušíme udělat si obrázek o všech lidech, kteří tam žijí. Je to poměrně málo jedinců, a proto se můžeme dost intenzivně věnovat každému zvlášť.“

„Tak dobrá. O Jóhanně mohu říct jen to nejlepší, což jí jistě neublíží. Poznaly jsme se v Kodani na konci války, byly jsme dvě stejně staré dívky, no a pak jsme se spřátelily, když se ona a můj bratr zasnoubili.“

„Jaká byla jako mladé děvče?“

„Byla dost zvláštní dítě, protože vyrostla úplně sama jen se svým otcem, oba byli věčně na cestách. Naše rodina potřebovala mnoho měsíců, než jsme pronikli všemi těmi vnějšími slupkami. Když se to podařilo, ukázalo se, že je velmi inteligentní a velmi milá. Mluvila ovšem vždycky tak trochu přemoudřele, někdy bylo dost divné, když mluvila islandsky. Častokrát to dokonce znělo, jako by vystoupila rovnou z islandských ság. Nebyla zvyklá tímto jazykem rozmlouvat se svými vrstevníky. A zpočátku jsme se taky vskutku bavily dánsky, protože to pro mě bylo naprosto normální, tak jsem přece mluvila se svými dánskými kamarádkami. Někdy se jen tak z legrace v tomto jazyce bavíme dodnes.“

„Takže jsi s ní i potom udržovala kontakt?“

„S jistými přestávkami. Když můj bratr zemřel, zmizela z našeho života. Měla nějaký nešťastný vztah s jedním mužem, trvalo to pár let. Na medicíně studovala o pár semestrů přede mnou, ale zase jsme navázali nit, když její vztah s tím mužem skončil. V těch letech byla nanejvýš nešťastná, ale i přesto studium absolvovala výtečně. Myslím, že nějaký čas byla tenkrát dokonce v péči nějakého psychiatra.“

Po chodbě přiběhla nějaká sestřička: „Kristín, pojď prosím hned se mnou. Ten chlapec už zase začal krvácet!“

„29. *otázka: Po čem sjel Brynjolfův meč? První písmeno.*

Zcela blízko ležel těžce zraněný muž. Byl to Brynjolf, syn posla Kalfa z Faerských ostrovů. Podařilo se mu zvednout se do kleku a namířil meč na krk krále Sverrira. Ale zasáhl jen špičkou meče okraj železného kování přilby. Nicméně úder meče usekl ucho a sjel dolů po krku, což byla hodně zlá rána. V tu chvíli se kopí a meče naježily proti Brynjolfovi tak hustě, že ani nemohl klesnout zpět.

Odpověď je železo a první písmeno je Ž.“

46

Podle paní Alfrídur z fary bylo zcela neslýchané, že si ji kriminální policie z Reykjavíku jen tak pro nic za nic zve k výslechu. Učitel Högni byl poslán s předvoláním k pastorovi a jeho manželce a pastorova žena dala své nelibosti volný průchod. Högni stál rozpačitě v předsíni a žmoulal čepici v rukou, zatímco se pastor Hannes snažil svou ženu ukonejšit.

„Ale Frído, to je přece ze strany úřadů docela normální požadavek,“ říkal prosebným tónem.

„Požadavek?! My jsme ve službách církve!“

„Ano, ale tohle je přece jen formální záležitost. Potřebují mluvit se všemi obyvateli Flatey.“

„To nemohou ti pánové alespoň projevit patřičnou zdvořilost a přijít sem k nám, abychom se tam nemuseli trmácet před očima všech jako nějací delikventi?“

Pastor Hannes se jí to pokoušel vysvětlit: „Ti pánové jsou velice zaměstnaní, má milá. Musí vyšetřovat brutální násilný čin.“

Paní Alfrídur se rozplakala. „Ano, přesně tak. A právě my jsme s ním dáváni do souvislosti!“

„No tak přece přestaň, má milá Frído,“ řekl pastor a položil jí paži kolem ramen. „Řekni těm lidem, že přijdeme v jedenáct,“ řekl Högnimu.

„O půl dvanácté, ani o minutu dříve,“ prohlásila paní Alfrídur mezi vzlyky.

S touto informací dorazil Högni do školy, a tak Grímur změnil pořadí předvolání, aby vyšel vstříc přání farářovy manželky. Až dosud probíhaly výslechy dobře a policisté nejevili žádné známky únavy. Většinou netrvaly rozhovory déle než deset, maximálně patnáct minut. Lidé vypovídali, kde byli v neděli večer a v noci z neděle na pondělí. Udávali také jména těch, kteří mohli jejich výpověď potvrdit. Vše postupovalo rychle a bez problémů, ve výpovědích nebyly žádné nesrovnalosti. Celkový obraz o Bryngeirových aktivitách během těch dvou dnů začínal mít přesnější obrysy. Vlastně jen nikdo nevěděl, co dělal novinář v době bohoslužby. Kromě Jóhanny a dvou přespolních rybářů, kteří vyspávali opici ve staré chatě, byli všichni v kostele.

Jón Ferdinand strávil před policisty jen dvě minuty. Ingimundur si napsal na svůj list „senilní“ a poslal starce ven. Jako další byl předvolán malý Nonni, který potvrdil všechno, co vypověděl už předtím Valdi. Byli celý večer doma a dělali mořskou paštiku.

Přesně o půl dvanácté se dostavili farář a jeho paní.

Högni zaklepal na dveře třídy, strčil do dveří hlavu a ohlásil, že ti dva jsou tu. Poštmistryně Stína právě dokončila svou výpověď, k všeobecné velké lítosti ovšem neřekla nic nového. Přiznala však, že jí hospodyně z Obecního dvora v neděli večer důvěrně sdělila, že ten reportér z Reykjavíku tvrdil, že vyřešil tu záhadu. Mohlo být docela možné, že toho večera to pod pečetí mlčenlivosti vyprávěla ještě někomu dalšímu, ovšem nemohla si dost dobře vzpomenout.

„Ať jde napřed dovnitř pastorova žena,“ řekl Ingimundur Grímurovi, když Stína odešla. Bylo mu jasné, že se reportérovo tajemství musela většina obyvatel Flatey dozvědět už v neděli večer.

Grímur vyšel ven, ale hned vzápětí se zase objevil mezi dveřmi.

„Pastorova žena s vámi odmítá mluvit, pokud u toho nebude její muž,“ oznamoval. „Myslím, že by bylo vhodné jejímu přání vyhovět, jestli je to možné. Je strašně paličatá,“ dodal ještě.

Ingimundur se ušklíbl. „No dobrá, tak je tedy zavolej dovnitř oba.“

Museli ke stolu přisunout ještě jednu židli.

„Prosím o prominutí, že vás musím obtěžovat,“ začal Ingimundur s úsměvem. „Považujeme však za naši povinnost vyslech-

nout všechny obyvatele ostrova. A je nanejvýš důležité získat výpovědi vzdělaných lidí, kteří stojí duchovně výš než ostatní, protože ti samozřejmě vnímají ve svém okolí víc než těžce pracující obyvatelstvo.“

Paní Alfrídur si nebyla zcela jistá, jak by měla na tak lichotivě znějící úvod reagovat, proto prozatím dala přednost mlčení. A tak jako první odpověděl farář Hannes.

„Velice rádi bychom vám byli nějak nápomocni,“ prohlásil.

„Setkali jste se s tím reportérem, kolem kterého se to tu všechno točí?“

„Ne, to vůbec nestojí za řeč. V sobotu ráno u nás sice zaklepal, ale to bylo nedopatřením. Pokoušel se sehnat nějaký alkohol, ale já jsem ho poslal pryč. Potom jsme ho ještě párkrát zahlédli, jak procházel vesnicí nebo vystupoval nahoru úvozem. To je prakticky za okny našeho obýváku.“

„Mohl bys to časově upřesnit?“

Pastor Hannes se zamyslel. „V neděli jsme ho viděli až k poledni, mohlo být tak kolem půl dvanácté, když šel od stáje Kormákura Kolka, to je náš kostelník. Potom se nějakou dobu procházel po vesnici. A my jsme pak měli spoustu práce s přípravami na bohoslužbu a viděli jsme ho pak až zase pozdě odpoledne, když ho ke Kolkově kravínu doprovázel Benjamín. Krátce po sedmé šel Benjamín zpátky sám. Potom nám o půl osmé Kolk přinesl jako obvykle půl litru mléka a říkal, že prý tomu novináři dovolil, aby přespal v jeho stodole, když bude chtít. Ten náš Kolk je dobrý člověk a mnozí jeho pohostinnosti využívají. Taky je dost lehkověrný – ostatně jako spousta spiritistů.“ Pastor Hannes se po těchto slovech podíval na svoji ženu. „Že je všechno, co jsem řekl, pravda, má milá Frído?“ Pastorova žena přikývla na souhlas.

„Procházeli pak večer úvozem ještě jiní lidé?“ zeptal se Ingimundur.

„Učitel Högni se přesně v osm vracel z večeře od starosty a pak šel ještě dolů ten zmocněnec okresního úředníka a procházel vesnicí v severní části ostrova. Kolk se pak v deset hodin vracel zpátky k chlévu. Potom jsme si už šli lehnout, a proto jsme dál nesledovali, jestli tudy někdo prošel,“ řekla Alfrídur.

Ingimundur si něco zapsal na papír a pak se zeptal: „Nevzpomínáte si snad ještě na něco dalšího, co by nám mohlo pomoci ve vyšetřování?“

„Ne.“ Pastor Hannes zavrtěl hlavou, ale Alfrídur ho zatahala za rukáv. „Copak si nevzpomínáš?“ zeptala se tiše.

„Na co bych si měl vzpomínat, má milá Frído?“

„Lidé tady na ostrově si šuškali, že ten Dán byl naším hostem, a tak jsme ho prý viděli poslední. Ale to vůbec není pravda, a proto bych chtěla, aby se to vzalo na vědomí.“

„A kdo ho tedy viděl jako poslední?“

„Když od nás odešel, měl ještě namířeno k naší lékařce, chtěl si koupit tabletky proti mořské nemoci. Měl strašný strach, že mu bude špatně. Takže to byla zřejmě ona, kdo ho viděl naposledy, a já prosím, aby to bylo zapsáno.“ Při sdělení této skutečnosti Alfrídur trhla hlavou a zkřížila si paže na prsou.

Ingimundur poděkoval manželům za rozhovor a ti se s kriminalisty rozloučili slovy, že budou na faře kdykoli vítanými hosty. Bylo by dokonce i možné, aby se u nich ubytovali, pokud by se ve škole cítili nepohodlně. Paní Alfrídur uzavřela s kriminálkou mír.

„Musíme promluvit s obecní lékařkou,“ řekl Ingimundur svému asistentovi, když farář a jeho žena odešli. „Zdá se, že všechny nitky se sbíhají k ní.“

Najednou se objevil námořník ze člunu pobřežní hlídky a přinesl nějakou obálku. Ingimundur ji otevřel a přečetl si její obsah.

„Ano, opravdu si budeme muset s tou lékařkou promluvit,“ řekl a dopis znovu složil.

„30. otázka: Sedláci upekli někoho bezvýznamnějšího než krále. Dvanácté písmeno.

Ali Hallvardsson měl docela stejnou zbroj jako král. S několika málo lidmi vjel do mlází. Sedláci zaútočili ze všech stran a zabili ho. Když mu sebrali zbraně, propukli v radostný křik a rozhlásili, že král padl. Když se to král doslechl, nechal rozezvučet válečné polnice a rychle a směle vyrazil do boje. A tak sedláci zjistili, že na rožni upekli někoho mnohem bezvýznamnějšího než krále.

Odpověď zní Ali Hallvardsson, dvanácté písmeno je tedy S.“

47

Po obědě poslali Högniho, aby předvolal Jóhannu. Pořád ještě pršelo a bylo chladno. Högni se opíral proti větru a límec kabátu si držel u krku. Během čtyřiadvaceti hodin jako by všechno na Flatey nabralo obrat k horšímu, mezi jiným i počasí. Namísto aby kontrolovali tulení sítě a sbírali kajčí peří, seděli sedláci doma a čekali, až policie zatkne toho nešťastníka, který začal zabíjet lidi.

Högni dlouho klepal na dveře lékařčina domu, a když se nedočkal odpovědi, otevřel dveře a vstoupil do předsíňky. Na Flatey nebylo zvykem zamykat domy, a tak bylo docela normální, když někdo, jednalo-li se o naléhavou záležitost, překročil něčí práh.

„Haló!“ zavolal, ale ozvěna v temné chodbičce byla jedinou odpovědí, kterou dostal. Páchlo to tu lékařskou ordinací a lékárnou. Všechny možné neznámé látky se mísily do toho zvláštního nemocničního pachu, který mohl stejnou mírou nahánět strach, jako za jiných okolností uklidňovat.

Högni vešel do bytu a nahlédl napravo do pokoje, kde na posteli ležela bílým prostěradlem přikrytá mrtvola. Björn Snorri čekal na uložení do rakve a vykropení. U postele hořela svíčka.

Jóhanna by jistě takto dům neopustila, pomyslil si Högni. Určitě je v domě.

„Haló!“ zvolal ještě o něco hlasitěji než předtím.

Nyní uslyšel, jak se nahoře v patře otevřely dveře a na horním konci schodiště se objevila Jóhanna.

„Co se děje, můj milý Högni, jsi nemocný?“ zeptala se.

„Ne, ne, nikdo není nemocný. Ale ti policisté z Reykjavíku by s tebou chtěli mluvit. Vyslýchají všechny.“

„Ano, já vím. Už jsem na řadě? Pospíším si.“

„Počkám na tebe,“ řekl Högni, „pak půjdeme spolu.“

Jóhanna na chvíli zmizela, pak sešla po chodech dolů. Oblékla si kabát. Došla ke svému zesnulému otci, sfoukla svíčku, zavřela za sebou dveře, když vyšla do chodby, a sundala z háčku deštník.

„Takováto věc se na Flatey moc často nevidí,“ řekl Högni, když vyšli ven a Jóhanna otevřela deštník.

„Ne, lidé tady většinou s sebou nosí jiná břemena, když vycházejí v dešti z domu," odpověděla Jóhanna. Potom šli mlčky dál.

Högni si nebyl jistý, ale měl pocit, že v šatně ordinace zahlédl kabát úředníkova zmocněnce.

„31. otázka: Čím vynikal Heming na lyžích? Páté písmeno.

Došli k vysoké hoře. Ta spadala kolmo k moři, po svahu se vzhůru táhla pěšina, po které se ovšem dalo jít jen pěšky a husím pochodem. Král Harald Sigurdsson řekl Hemingovi: ‚Nyní nás můžeš udivit svou lyžařskou obratností.' Heming odpověděl: ‚Tohle je ale na lyžování velmi nevhodný terén, protože tu není sníh, všechno je pokryto silným ledem a vůbec je celá hora zmrzlá na kost.' Král odpověděl: ‚To by nebylo žádné umění, kdyby bylo všechno dokonalé.' A tak si Heming nasadil lyže a jel podél svahu, hned nahoru, hned zase dolů. Všichni říkali, že nikdy předtím neviděli nikoho lyžovat tak obratně a hbitě. Ani jednou nevyjel z dráhy, jako by pod sebou ani neměl lyže.

Odpověď zní obratností, páté písmeno je T."

48

Kriminalista Ingimundur pozoroval ženu, která strnule seděla u stolu naproti němu. Vypadala klidně a vyrovnaně. Pozdravili ji a usadili se ke stolu. Starosta Grímur stál vyčkávavě u dveří.

„Máme předvolat ještě další lidi?" zeptal se.

Ingimundur zavrtěl hlavou. „Ne, to má čas. Tohle bude pravděpodobně delší rozhovor."

Pak se obrátil k Jóhanně. „Promluvme si nejprve o profesoru Gastonu Lundovi. Vzpomínáš si, že se minulý rok na podzim u tebe zastavil, aby si koupil pilulky proti mořské nemoci?"

„Ano, na to si vzpomínám."

„Dostal je od tebe?"

„Ano, v lékárně je mám vždycky v zásobě."

„A co se dělo pak?"

„Pak zase odešel, aby stihl loď."

„Jsi si jistá, že k té lodi došel včas?"

„Ne, nejsem. Ale nijak jsem tomu nevěnovala pozornost.“

„Možná se u tebe zdržel o něco déle, než bylo třeba k tomu, aby si koupil krabičku tabletek, je to tak?“

„Ano, zdržel se trochu déle se mnou a s mým otcem.“

„Proč?“

„Znali jsme se z doby, kdy jsme s otcem žili v Kodani.“

„Takže to bylo radostné shledání?“

„Profesor Lund a můj otec byli rádi, že se po tak dlouhé době zase vidí.“

Ingimundur rozložil list, který ležel na stole, a řekl: „Jak se dá čekat, tohoto vyšetřování se účastní spousta lidí, stejně v Reykjavíku jako v Kodani. Mluví s lidmi a pokoušejí se zjistit bližší údaje o Gastonu Lundovi a Bryngeirovi. Existuje něco, co bys nám ráda řekla, než budeme v tomto rozhovoru pokračovat?“

Jóhanna se na Ingimundura dlouze zadívala, potom ale zavrtěla hlavou a usmála se. „Předpokládejme, že tví kolegové dělají svou práci a ty zase svoji. Berme prostě věci tak, jak jsou.“

„No dobrá, jak chceš.“ Ingimundur zvedl papír. „Zde je první telegram s informacemi k této záležitosti. V Kodani se vyptávali, jestli by mohla být na Islandu nějaká osoba, která by měla na profesora Lunda vztek. A dotazovaní uvedli jediné jméno.“

„Ach, a jaké to bylo jméno?“

„Björn Snorri Thorvald. Není to jméno tvého otce?“

„Samozřejmě, že je.“

„Takže profesor Lund loni na podzim nebyl nijak vítaným hostem ve vašem domě?“

„Ale ano, jistěže byl. Můj otec a Lund totiž byli po dlouhá léta v Rukopisném institutu dobrými přáteli a kolegy. Toto přátelství poněkud ochladlo v letech, kdy bylo Dánsko okupováno, a na konci války vyústilo v nepřátelství. Když ale profesor Lund loni na podzim čistě náhodou vstoupil do našeho domu, oba spolu chvíli rozmlouvali a pak se opět smířili. Myslím, že se potom oba cítili mnohem lépe.“

„Může to kromě tebe dokázat ještě někdo jiný?“

„Ne. Můj otec zemřel, jak asi víš.“

„A co způsobilo tu původní roztržku?“

„Můj otec byl propuštěn ze svého místa v Rukopisném institutu a část viny za to připisoval profesoru Lundovi.“

„Proč byl tvůj otec propuštěn?“

„Tví kolegové v Kodani určitě dokážou najít přijatelné vysvětlení. Od těch událostí uplynulo teprve patnáct let, někdo si na tu historii zcela jistě dokáže vzpomenout.“

Ingimundur sepjal ruce a opřel se o stůl. „Náš rozhovor by se mohlo trochu urychlit, kdybys byla ochotná s námi spolupracovat,“ řekl.

Jóhanna se chladně usmála. „Ano, to je pravděpodobné. Možná se mohu pokusit vám vysvětlit, co se tenkrát stalo, protože dost pochybuji o tom, že by tví lidé pátrali po podstatě toho, co se tenkrát skutečně stalo.“

Jóhanna vyprávěla kriminalistům, jak vyrůstala se svým otcem na cestách, které ho vedly do všech skandinávských zemí i do Německa. Vyprávěla jim také o tom, jak její otec i po okupaci Dánska nadále jezdil do Německa, čímž vzbudil nelibost u svých kolegů v Rukopisném institutu a v Královské knihovně. Když válka skončila, Němci z Kodaně odtáhli.

„Toho rána jsem šla jako obvykle se svým otcem do institutu, ale když jsme tam došli, nevpustili ho dovnitř. Přišel jeden z ředitelů a oznámil mu, že jeho zaměstnanecký poměr byl zrušen a že od této chvíle nemá ke sbírce rukopisů přístup. Nedostalo se mu žádného vysvětlení, a když hlasitě protestoval, byl vyveden z budovy. Svědky této scény byli někteří zaměstnanci, mezi nimi i profesor Lund. Nevím, jak by to skončilo, kdyby nepřišel Fridrik Einarsson, islandský přítel mého otce, a nevložil se do toho. Vzal nás potom k sobě domů a nabídl nám podporu. Mému otci řekl, že důvodem nynějších nepřátelských postojů vůči němu jsou pravděpodobně jeho přednášková turné v Německu. O něco později nám navrhl, abychom se spolu s ním a s jeho rodinou vrátili zpět na Island a abychom tam počkali, až se všechno uklidní.“

„Vrátili jste se na Island?“

„Ano.“

„A zpět do Kodaně jste už nikdy neodjeli?“

„Ne.“

„Proč ne?“

„Můj otec velmi usiloval o to, aby dostal své místo zpět, ale nepodařilo se mu to. Krom toho jsem už nechtěla z Islandu pryč, protože když jsme bydleli u Einarssonových v Kodani a potom spolu s nimi pluli na lodi na Island, poznala jsem Einara, Fridrikova syna. Byl to můj první přítel, později jsme se do sebe zamilovali. Byl velice nadaný a nedovedla jsem si představit, že bych ho opustila. Chodili jsme spolu do prvních ročníků gymnázia, ale on pak zemřel při nehodě.“

Ingimundur si něco poznamenal a pak řekl: „Byla jsi požádána, abys prohlédla posmrtné pozůstatky Gastona Lunda, když ho nalezli a převezli sem na Flatey, že?“

„Ano.“

„Ale nepoznala jsi ho, viď?“

Jóhanna se ušklíbla. „Teď bych mohla prostě říct ne. Nikdo by nemohl pochybovat, že je to pravda, vzhledem k tomu, v jakém stavu byla ta mrtvola. A pravděpodobně bych si ušetřila i problémy, kdybych to tvrdila. Ale nechci lhát. Když jsem tu bednu otevřela, hned jsem věděla, kdo to je.“

„A proč jsi se o tom ve své zprávě nezmínila?“

„Byla jsem v šoku a myslela jsem na svého otce. Věděla jsem, že jeho rakovina je už v tak pokročilém stadiu, že bude žít už jen pár dní. Ani už moc netrpěl, protože to, co jsem mu dávala proti bolestem, mu pomáhalo. Tváří v tvář této skutečnosti jsem za žádných okolností nechtěla, aby prožil poslední hodiny svého života ve zděšení nad osudem svého přítele. Proto jsem se rozhodla získat pro něho čas, zatímco já sama jsem se pokoušela se s tím srovnat. Na průběh vyšetřování to nemohlo mít žádný vliv, ten muž byl přece mrtev už celé měsíce. Ten získaný čas činil jeden den a jednu noc. Můj otec zemřel, aniž by se o té strašné události musel dozvědět.“

Lúkas několikrát zakašlal, aby na sebe upoutal Jóhanninu pozornost. Nyní přišla řada na něho. „To je opravdu zajímavá historie,“ řekl a olízl si rty. „Ale podle mého názoru se to ve skutečnosti odehrálo trochu jinak. Například takto: Lund se u tebe zastavil coby u lékařky a správkyně lékárny. Co se mezi vámi událo, nevím přesně, ale chtěl po tobě lék proti mořské nemoci. Ty jsi mu dala nějaké

tabletky a poradila jsi mu, aby si jednu, možná dokonce dvě, vzal hned. Udělal to a brzy nato zmalátněl a pak usnul. Máš přece přístup k silným uspávacím prostředkům, že? Jistě bychom se mohli podívat do příslušné kartotéky.“

Jóhanna na něho hleděla naprosto vyjeveně. „To je pravda, naše malá lékárna je vybavena dobře, ale i přesto je tvůj nápad zcela absurdní,“ řekla.

„Lund usnul u tebe v obýváku. Možná jsi mu musela ještě píchnout injekci, aby spal dál, a to co možná nejhlubším spánkem. No a pak jsi ho v noci naložila do nějakého člunu a odvezla jsi ho na ten nejosamělejší ostrov v celém Breidafjörduru, co znáš. Víme, že v tu dobu z jednoho člunu tady na Flatey zmizelo značné množství pohonných látek. Motorový člun řídit umíš, že? A samozřejmě víš, že si o tom velice snadno můžu opatřit informace.“

„To je pravda, člun opravdu řídit umím. Ale nemám nejmenší tušení, kde se ve fjordu nachází Ketilsey. Navíc bych neměla dost síly, abych odtáhla dospělého muže třeba jen pár metrů, nemluvě o tom, že bych ho naložila do člunu a pak ho zase vyložila ze člunu na břeh.“

„Dost možná ti při přepravě pomáhal tvůj zesnulý otec. Dost možná byl na podzim ještě při síle. A navíc se mohl pomstít. K přepravě by se taky dalo použít ruční káry. Tady na ostrově jich je několik.“

„To je naprosto odporné osočení!“

„Dost možná, ale tak strašný čin prostě nelze příliš zkrášlit. Navíc jsi měla silný motiv. Pomsta měla být důsledná a definitivní. Co myslíš, jak asi tomu muži bylo, když se probudil a uvědomil si, kde se nachází?“

Jóhanna se dlouze zahleděla na Lúkase, teprve pak odpověděla.

„Jak mu bylo? To ti mohu říct. První hodiny byl rozzuřený, pak úplně bez sebe zlostí. Křičel, řval a řval. Když se setmělo, byla mu zima a on dostal strach. A zima byla stále horší a on měl stále větší strach. Pak se rozplakal. Když na druhý den ráno vyšlo slunce, měl hlad, měl žízeň a byl velmi unavený. Našel několik kusů naplaveného dřeva a postavil si z nich provizorní přístřešek u jedné skály, k utěsnění použil kameny a chaluhy. Potom zalezl dovnitř a lehl si.

Možná spal jednu nebo dvě hodiny, ale pak se zase vzbudil, třásl se zimou. Pak začalo pršet. Na břehu našel starý kelímek z umělé hmoty, do něho mohl chytat dešťovou vodu. Pil a pil, ale přitom sám promokl až na kůži. Zalezl zase do svého přístřešku, tam na něho aspoň nepršelo. Ale byl mokrý a v noci mu byla ještě větší zima. Ležel mnoho hodin, třásl se, ale nakonec to už nevydržel, vylezl ven a pohyboval se, aby se zahřál. Trochu to sice pomohlo, ale pořád ještě pršelo, byl ještě mokřejší a mrzl ještě víc. Druhého dne se vyjasnilo, na obloze se objevilo slunce. Podařilo se mu na pár hodin usnout. Potom šel na břeh, aby si našel něco k snědku. Možná vyhrabal nějakého červa. Našel živé mušle. Vložil si je do úst a spláchl vodou, aniž by je rozžvýkal. Nedokázal si ani představit, že by měl takovou havěť rozkousat. Poskládal kameny v trávě tak, aby tvořily velké SOS. Za čtyři dny se u něho projevilo nachlazení, dalšího dne to byly záchvaty hrozného kašle a pak dostal zápal plic. Potom srovnal oblázky na skále tak, aby tvořily zprávu. Kašlal a kašlal, až ho to nutilo zvracet, měl vysokou horečku. Pak se přestal třást. A pak zemřel.“

„A odkud to všechno víš?“ zeptal se Lúkas překvapeně.

„Nic z toho nemůžu tvrdit s jistotou, ale umím si to představit. A mohu ti říct, že od chvíle, co jsem ho viděla v té truhle, jsem na něho musela pořád myslet, trpěla jsem s ním a pokoušela se vžít do jeho situace, pokoušela jsem se přesvědčit samu sebe, že to bylo rychlé, že neměl žádné bolesti. Ale to, co tvrdíte, je čirá fantazie. S tím, že se Gaston Lund dostal do té strašlivé situace, nemám vůbec nic společného. V mém domě se neodehrálo nic jiného než to, co jsem předtím vylíčila,“ odvětila Jóhanna.

Ingimundur se na ni nevěřícně podíval. „No dobrá. Tak nám to povyprávěj teď všechno ještě jednou, ale do nejmenších podrobností.“

„Profesor Lund u nás zaklepal a přednesl svoji žádost. Došla jsem ke dveřím a hned jsem ho poznala. On mě samozřejmě nepoznal, protože jsem byla ještě malé děvče, když jsem se svým otcem žila v Kodani. Právě jsem mu chtěla prodat ty tabletky, když spatřil mého otce. Potřebovali několik okamžiků, aby si promysleli, jak se vyrovnat s tím nečekaným shledáním, ale potom si padli do náruče a

všechno bylo jako dřív. Měli si toho mnoho co říct, ale času bylo málo. Lund řekl mému otci, že navštívil knihovnu, aby rozluštil Flateyskou hádanku. Měl sice odpovědi na všechny otázky, ale nedokázal je srovnat s kódem. Nevěděl, co si s ním počít. Můj otec strávil v knihovně spoustu hodin a zabýval se těmi řadami písmen, které představují klíč k řešení. Zjistil, že se z těch písmen v jistém pořadí dá sestavit věta. Když se písmena z 39 otázek poskládají ve správném pořadí, vytvoří poslední dva verše básně, což je řešení té hádanky, Aenigmy Flateyensis. To zaujalo Lunda natolik, že se rozhodl zajít do knihovny ještě jednou a své odpovědi znovu přezkoušet touto metodou. Můj otec mu půjčil od knihovny klíč. Jenže to už bylo vidět v dálce poštovní loď, která plula nazpět od Brjánslaekuru, mnoho času tedy neměl. Potom jsme ho už neviděli, a proto jsme předpokládali, že tu loď stihl. Později večer jsem ještě zašla do knihovny, našla jsem dům odemčený a klíč ležel na stole."

„Ale on tu loď přece jen nestihl…," řekl Ingimundur.

„Ne, zřejmě ne. Běžel do knihovny, tam se posadil a začal písmena nově uspořádávat. Poštovní loď se přibližovala rychle, proto se nakonec neodvažoval zůstat tam déle. Poslední, co udělal, bylo, že si na nějaký lístek přepsal ten klíč k řešení, aby mohl pokračovat později. Ten lístek jsme nalezli u něho v kapse. Jenže to bylo proti pravidlům hry."

„Pověra říká, že to přináší neštěstí."

„Tak se to říká, ale já na podobné věci nevěřím. Já osobně tu hádanku považuji za zbytečnou, zcela nevinnou hru. Jestli ji ale někdo se vší vážností spojuje se smrtí a neštěstím, zachází podle mého názoru příliš daleko."

„32. otázka: Co chybí Ivarovi? Třetí písmeno.

Ivar Bezkostý vládl Anglii dlouho. Neměl dětí, protože se říkalo, že vůbec nezná chtíč, ale co do chytrosti a ukrutnosti byl strašlivý. Zemřel v Anglii ve vysokém věku a tam byl také pohřben v jednom kopci.

Odpověď zní chtíč, třetí písmeno je Í."

Odpoledne očekávali první předběžnou zprávu soudního lékaře o jeho pitvě Bryngeirovy mrtvoly, která byla brzy ráno doručena do Reykjavíku. Dagbjartur byl vyslán, aby převzal výsledky přímo z rukou lékaře. Nebylo vždy snadné porozumět tomuto medicínskému způsobu vyjadřování. Když se vyskytly nějaké nejasnosti, bylo vždycky lepší dostat vysvětlení z první ruky. Mnohokrát bylo také možno přimět tyto experty, aby se bez záruky vyjádřili i k věcem, které by nikdy na papír neuvedli, nebo nanejvýš až po vyšetřeních, které zaberou i několik týdnů. Zdálo se, že v podstatě nemůže být pochyb, co bylo příčinou reportérovy smrti, ale přesto to muselo být oficiálně potvrzeno. Také se mohly objevit i další informace, například ohledně fyzických předpokladů pachatele, jestli je třeba levák a mnohé další.

Dagbjartur našel soudního lékaře Magnúse Hansena v jeho laboratoři. Uprostřed místnosti stály dva pracovní stoly a na obou leželo něco, co mělo lidské obrysy. Dagbjartur byl rád, že vlastní pitva už zřejmě skončila. Byl zde už několikrát a rozhodně nebylo o co stát, když musel pozorovat vlastní pitvu, proto se, když to šlo, podobným příležitostem vyhýbal.

„Poslední dobou se objednávky od vás jen hrnou," řekl Magnús. Byl velmi vysoký, táhlo mu na sedmdesátku, měl robustní lícní kosti a orlí nos. Vyzařovala z něho autorita a Dagbjartura o dost převyšoval. Na sobě měl dlouhý bílý plášť, gumovou zástěru a bílou čepičku. Na krku se mu volně houpala ústní rouška. Na špičce nosu měl nasazené brýle, přes které se ale zřejmě nikdy nedíval.

Dagbjartur přikývl a ustoupil o krok zpět. Pociťoval respekt mísící se až se strachem vůči Magnúsovi, o kterém bylo známo, že si z policistů, které považuje za dotěrné, rád utahuje.

„Máš pro nás něco?" zeptal se snaživě.

Magnús si ho prohlédl přes horní okraj brýlí a pak dospěl k závěru, že tento prostoduchý človíček nestojí za to, aby si z něho dělal legraci. Proto řekl: „O tom prvním se dá říct jen málo. Jeho stav vlastně už neumožňuje činit žádné závěry ohledně příčiny smrti. Vlastně zbyly jen kosti a pár cárů kůže, které se slepily s oděvem, dále pár vyschlých svalů a měkkých tkání, které ulpěly na kostech, ale samozřejmě jen tam, kde se k nim nedostali racci. Tam zůstaly

jen kosti. Z vnitřních orgánů nezbylo prakticky vůbec nic, tedy kromě zbytků srdce a zbytnělé prostaty. To mi říká o příčině smrti velmi málo, ale ten muž měl jistě problémy s močením. Všechny kosti jsou v pořádku, takže neměl žádná zranění, která by pronikla až ke kostem. Obzvlášť důkladně jsem prozkoumal lebku, která mi připadala zcela nepoškozená. Proto nelze ke zprávě té obecní lékařky, ve které stojí, že muž zmrzl, nic dodat. Pak by tedy příčinou smrti bylo s nejvyšší pravděpodobností podchlazení, ledaže by trpěl ještě nějakou jinou nemocí, která získala navrch, když selhaly jeho obranné mechanizmy."

Magnús se odmlčel a znovu se zadíval na Dagbjartura.

„A co ten druhý?" zeptal se Dagbjartur, když usoudil, že by měl asi něco říct.

„Ten druhý, to je něco úplně jiného," řekl Magnús, který rázem ožil. Přiblížil si papíry k nosu, dokonce se přitom na ně díval přes brýle.

„Nanejvýš zajímavý případ," prohlásil. „Nejprve jsem si prohlížel ty velké rány na zádech mrtvoly."

Předčítal: „Paravertebrálně, paralelně s páteří, oboustranně, bilaterálně vedené řezné rány, které přetnuly podkožní vazivo, subcutis, i žebra, costae, a to od třetího až k jedenáctému na pravé straně a od třetího k desátému na levé, přímo na připojení ke columna vertebralis."

„K čemu?"

„K páteři."

„Ach tak."

„Bylo to provedeno na levé straně dvěma silnými řezy nožem, napravo třemi. Pachatel byl zřejmě pravák a zbraň držel jistě oběma rukama, pravděpodobně se jednalo o velmi veliký a velmi ostrý nůž, mačetu, možná snad dokonce o sekyru. Potom byly vytvořenými otvory vytaženy ven plíce. Na těch se nacházejí ploché škrábance, způsobené zřejmě konci žeber. Stejné škrábance jsou ovšem také na artériích, kam se dostaly stejným způsobem."

Magnús zmlkl a beze slova četl dál.

„Byl tedy mrtev hned?" zeptal se Dagbjartur.

Magnús se na něho podíval přes okraj brýlí. „Co myslíš?"

„Řekl bych, že je to pravděpodobné.“

„Ano, pravděpodobně by na to zemřel brzy, kdyby ovšem nebyl mrtev už dávno předtím.“

„Cože?“

„To se dalo dokonce i s minimálním ostrovtipem zjistit už na místě činu, ale o něčem takovém nemůže být na vašem pracovišti ani řeč.“

Dagbjartur mlčel. Magnús se dostával do ráže.

„Okraje ran nejsou naběhlé. To by dokázal poznat dokonce i laik.“

„To je pravda,“ řekl Dagbjartur, i když byl zcela opačného mínění. Byl si naprosto jistý, že žádný z jeho kolegů by podobné indicie rozpoznat nedokázal.

„Okraje ran jsou žlutohnědé a suché. Žádné krvácení v okolní tkáni. To jsou jasné doklady toho, že ten muž nebyl naživu, když mu ta zranění byla způsobena.“

„Ale jak tedy zemřel?“ zeptal se Dagbjartur.

„Našel jsem skvrnu v týle, která pochází z krvácení do kůže na hlavě. Z toho se dá usuzovat, že dostal ránu do hlavy, ale ne smrtící. Spíš byl jen lehce omráčený. Příčinou úmrtí bylo téměř jistě utonutí.“

„Utonutí?“

„Ano. Smrt utonutím není úplně snadné analyzovat – a už vůbec ne, je-li s plícemi naloženo tak, jako je tomu v tomto případě. Ale přesto jsou přítomné všechny znaky smrti utonutím, když se ví, kde je hledat.“ Magnús předčítal: „Pěna v hrtanu, larynxu a v sítí průdušek, trachea a bronchi.“ Přestal číst a podíval se na Dagbjartura přes okraj brýlí. „To by mohly být také příznaky selhání srdce nebo otravy oxidem uhelnatým, proto jsem musel provést další vylučovací zkoušky. Potom jsem tedy pátral po dalších známkách smrti utonutím.“

Dagbjartur přikyvoval a pokoušel se projevovat zájem.

Magnús četl dál: „Roztažení plic, hyperinflatio pulmonum, s vchlípeními, indentationes, způsobenými žebry. Otok plic, tekutina v obou polovinách dutiny hrudní, hydrothoraces bilaterales. Tekutina na spodině lebeční a v ethmoidalen a sphlenoidalen sinera. Krevní výron, congestio, v kostech kolem zvukovodů. To jsou samozřejmě

rozdílně spolehlivé známky, ale z toho všeho dohromady jsem vlastně získal absolutní jistotu.“

Dagbjartur byl docela zmaten a po krátkém zamyšlení se zeptal: „Takže ten muž byl tedy nejprve omráčen a utopen a pak ještě rozřezán?“

„To nevím. Zkouška krve prokázala, že ten muž byl silně podnapilý. Ethanol v krvi 3,02 promile a v moči 2,56. Taky mohl upadnout a to zranění v týle si způsobit už nějakou dobu předtím.“

Dagbjartur přemýšlel o těchto informacích. „Utonul ten muž v moři?“ zeptal se.

Magnús se zamyslel. „Bylo by to možné?“

„Ano, bylo by to myslitelné,“ odpověděl Dagbjartur. „Všechno se to událo na malém ostrově, všude kolem dokola je moře.“

Magnús se obrátil a dvěma kroky došel k jednomu ze stolů. Opatrně nadzvedl plachtu a pokynul Dagbjarturovi, aby přistoupil blíž. Policista nyní viděl Bryngeira poprvé. Jeho světlé obočí bylo velmi nápadné. Magnús se předklonil, aby si pozorně prohlédl oči mrtvoly. Pak prohlásil: „Ne, ten se určitě neutopil v moři. Slaná voda silně dráždí oční sliznice, musely by být mnohem červenější, než jsou. Ten muž pravděpodobně utonul ve sladké vodě. K tomu všemu lze ještě dodat, že ten muž trpěl cirhózou jater a zcela jistě by mu zbývalo už jen pár let života, kdyby nepřestal pít.“

„Něčemu na tom nerozumím,“ řekl Dagbjartur. „Ve zprávě mých kolegů, kteří odjeli na ostrov, se píše, že mrtvola byla velice zakrvácená. Ale jestli byl už mrtev, když byl rozřezán, nemělo by už dojít ke krvácení, ne?“

„Přesně tak,“ řekl Magnús a v jeho hlasu se mihlo i cosi jako uznání. „Proto všechno poukazuje na to, že ve chvíli své smrti ležel na zádech, snad dokonce s nohama ve vzduchu. Všechna krev se shromáždila v oblasti zad a rozříznutím byla vypuštěna ven. Tímto způsobem by se dalo vysvětlit, proč bylo kolem mrtvoly tolik krve.“

„Dokážeš si představit nějakou situaci, jak by se mohl utopit v podobné pozici?“

„Pro to nemám žádné vysvětlení, pod které bych se mohl s čistým svědomím podepsat.“

„Ale možná bys mi mohl říct něco bez záruky, ne?“

Magnús se na kriminalistu zadíval přes horní okraj brýlí a zamyslel se. Pak konečně promluvil: „Kdysi jsem četl v jednom odborném časopise o jednom muži, který v rozmezí několika let zavraždil tři manželky. Všechny je překvapil ve vaně, chytil je pod stehny a prudce jim zvedl nohy. Tímto způsobem se hlava ocitne pod vodou a člověk se utopí, aniž by dokázal klást odpor. U těch žen nebyla zjištěna na těle žádná poranění, a proto se pokaždé soudilo na nehodu. Ty vraždy se udály ve třech různých městech, a proto nikdo nevěděl o předchozích obětech, když zemřela další žena. Nakonec ale přece jen někdo uviděl souvislost mezi těmi případy, a tak se policisté dostali na stopu. Policie rekonstruovala provedení činu ve vaně. Žena, která představovala oběť, byla sice skvělá plavkyně, ale přesto se skoro utopila, když jí byly zdviženy nohy. Nezmiňuj se, že jsem ti to řekl, ale tak by se to mohlo stát, ten muž mohl nějakou dobu ležet s nohama ve vzduchu. To poranění v týlu by mohlo pocházet od okraje vany.“

„33 otázka: O kom král mluvil s hubou nejvymáchanější? Třetí písmeno.

Když dorazili do Reinu, uviděli, jak do fjordu vpluly tři dlouhé lodě. Třetí loď byla drakkar. Když tyto tři lodě pluly kolem obchodní lodi, vystoupil na palubu drakkaru jakýsi statný muž a zvolal mocným hlasem: ‚Kdo řídí tuto loď a odkud připlouváte, kde jste poprvé vystoupili na zemi a kde jste dnes v noci kotvili?‘ Sneglu-Halli odpověděl: ‚Tuto zimu jsme byli na Islandu, vyrazili jsme na moře z Gásaru, kormidelník se jmenuje Bard, poprvé jsme na zemi vystoupili v Hítraru, ale dnes v noci jsme kotvili u Agdanesu.‘ Ten muž, jímž nebyl nikdo jiný než král Harald Sigurdsson, se zeptal: ‚Agdi se s vámi pářil?‘ ‚Ještě ne,‘ odpověděl Halli. Král se zašklebil a řekl: ‚To snad ani není možné, že by byl ochoten si požitek s vámi odložit na později!‘ Sneglu-Halli odpověděl: ‚Když to chcete mermomocí vědět, tak tedy Agdi očekává vznešenější hosty než nás, protože pro dnešní večer počítá s vámi, pak zcela jistě splní všechna vaše očekávání.‘ ‚Ty jsi ale huba ze všech nejvymáchanější,‘ odpověděl král.

Odpověď zní Agdi, třetí písmeno je D.“

50

Ingimundur přerušil na krátkou dobu výslech, když mu jeden námořník ze člunu pobřežní hlídky přinesl jakousi tlustou obálku. Jóhanna vstala a šla za dveře, aby se nadýchala čerstvého vzduchu. Policisté kouřili a vzduch ve třídě byl plný dýmu. Grímur vstal a vyšel za dveře s ní. Högni odešel ke Gudjónovi z Obecního dvora, aby mu pomohl stlouci rakev pro Björna Snorriho.

„Pořád ještě prší," řekla.

Grímur se podíval na oblohu. „Kdysi někdo řekl: Nepros o déšť, jestli máš strach namočit si nohy. Louky byly už velmi vysušené a ve studnách bylo málo vody."

„Musím se naučit, že každý druh počasí má svůj smysl," řekla Jóhanna.

Stáli venku mlčky, dokud nevyšel Ingimundur a neřekl Jóhanně, že mohou pokračovat v rozhovoru. Zhluboka se nadechla a znovu vešla dovnitř.

Ingimundur požádal Grímura, aby přivedl zmocněnce a pozval ho k poslednímu výslechu. Potom zase vešel do domu a posadil se naproti Jóhanně.

„Telegram z Reykjavíku," řekl. „Poslali jsme jim soupis jmen všech, kdo jsou zde na ostrově, a tento seznam byl porovnán se seznamem jmen, která vyšla najevo, když jsme si vzali pod drobnohled okolnosti Bryngeirova života v Reykjavíku. Mám dojem, že v něm nehraješ zcela bezvýznamnou roli."

„To je velmi pravděpodobné."

„Kdy jsi poznala Bryngeira?"

„Ve druhém ročníku na gymnáziu."

„A jak jste se seznámili?"

Jóhanna se zamyslela. Po chvíli řekla: „Psala jsem referát o úloze Sneglu-Halliho ve Flateyjarbóku. Na gymnáziu jsem si častokrát, když bylo třeba něco psát, vybírala témata související s Flateyjarbókem, abych to měla jednodušší. Tuto látku jsem znala velmi dobře, protože jsem vyslechla všechny přednášky svého otce, navíc ještě v pěti jazycích, proto mi nečinilo žádné potíže, když jsem měla napsat referát na toto téma. A tady ten byl dokonce považován za mimořád-

ně dobrý a byl publikován ve školním časopise. Bryngeir byl tu zimu v maturitním ročníku a velmi se zajímal o literaturu. V tu dobu ležel celé noci v tištěném vydání Flateyjarbóku, a když si přečetl ten můj referát, chtěl se se mnou za každou cenu blíž seznámit. Mně to vlastně moc po chuti nebylo, protože jsem byla zamilovaná do Einara, jak jsem se už zmínila. Setkali jsme se v Kodani, když mi bylo patnáct a jemu sedmnáct. Napřed jsme byli dobří přátelé, ale když jsme pak byli o něco starší, zamilovali jsme se do sebe. Jeho rodiče žili v Kodani, aby tam mohli studovat a později pracovat. Už jsem vám řekla, že jsme se s otcem na Island vrátili ve stejnou dobu jako Einar a jeho rodina. Ocitl se tenkrát ve stejné třídě jako Bryngeir a měl krátce před maturitou.“

„Říkala jsi, že měl nějakou nehodu?“

„Ano, zemřel při tragické nehodě.“

„Co se stalo?“

„Einarovi bylo nabídnuto členství v dost podivném kulturním spolku, který se nazýval ‚Dědici Jomsvikingů‘, také se mu říkalo ‚Jomsvikinský spolek‘. Byl to vlastně jen takový dost snobský a blazeovaný tajný spolek pro mladé muže. Noví členové byli do spolku uváděni takovým idiotským obřadem. A právě při tomto zasvěcování došlo k té strašné nehodě a Einar zemřel.“

„Jaká to byla nehoda?“

„To zasvěcování probíhalo tak, že se inscenovala poprava Jomsvikingů po bitvě proti Hakonu Ladejarlovi. Členové inscenovali rozhovory mezi Jomsvikingy a jarlovými vojáky jako nějaké divadelní představení. Nováček se pak musel sklonit pod mečem, kterým měl být udeřen. Na poslední chvíli měl hlavu odtáhnout, přesně jak to v té sáze udělal Sveinn Búason. V podstatě to byla naprosto neškodná pantomima, i když byl meč ostrý a těžký. Jenže při Einarově iniciaci byli všichni až příliš opilí, něco se zvrtlo a meč ho zasáhl naplno.“

„Kdo ten meč vedl?“

„Ty to nevíš?“

„Ale ano, přesto bych chtěl, abys mi to řekla ty.“

Jóhanna se podívala na kriminalistu a po dlouhé chvíli mlčení řekla: „Byl to Kjartan, nynější zmocněnec okresního úředníka v Patreksfjörduru.“

Ingimundur se slabě pousmál. „Ano, Kjartan, který byl odsouzen za zabití a několik let seděl ve vězení. Nemohlo být pro tebe nijak snadné setkat se s ním zde. Je to přece jen muž, který zabil tvého snoubence…“

Jóhanna dlouho mlčela.

„Ano, bylo to těžké, ale ne tak, jak si myslíš,“ řekla konečně.

„A jak tedy?“

„To je dlouhá historie.“

„Dlouhé historie mě velice zajímají.“

„Tedy dobrá. Pak tedy máš mít svou dlouhou historii. Velice mě zasáhlo, když Einar zemřel. Byl to velmi nadaný a velmi milý mladík. A to neříkám jen z důvodu nějaké mladistvé lásky. Ještě dnes si vzpomínám na všechny ty celovečerní rozhovory. Od té doby, co jsem ho ztratila, nebylo dne, abych ho nepostrádala.“

Jóhanna se dlouze odmlčela a pokračovala ve svém vyprávění teprve, když ji Ingimundur povzbudil kývnutím.

„Ano, potom byl ten pohřeb a policejní vyšetřování a nakonec proces. Kjartan byl odsouzen. Poskytlo mi jisté zadostiučinění, že jsem ho mohla nenávidět, a tak jsem měla radost, když šel do vězení. V těchto měsících jsem se samozřejmě nemohla soustředit na školu, ale nějak jsem se těmi dny protloukala. Pak tu byl Bryngeir, který se ujal toho, že mě utěšoval. Měla jsem pocit, že je citlivější, než jsem si myslela po našem prvním seznámení, a byla jsem ráda, že se o mě někdo stará. Můj otec mi v této situaci nebyl žádnou oporou. Jediné místo, které po tom kodaňském fiasku dostal, bylo místo učitele na jedné střední škole, což bylo samozřejmě naprosté znevážení jeho vzdělání a jeho schopností. Můj otec byl proto často v depresi a začal pít. Po maturitě začal Bryngeir na podzim studovat literární vědu. Já jsem nadále studovala na gymnáziu, no a příští zimu jsme spolu začali chodit. Pronajali jsme si malý sklepní byt a žili jsme spolu. Trvalo to celé čtyři roky a on mě téměř zabil, než to všechno skončilo.“

„Jak to?“

„Poté, co jsem se nastěhovala k Bryngeirovi, začal mě brzy tyranizovat a chtěl rozhodovat o každé minutě mého života. Sice jsem směla v přesně vymezenou dobu chodit do školy, ale domácím pracím a referátům jsem se mohla věnovat jedině tehdy, když mě nepotřeboval, například k sexu a vůbec k čemukoli, co ho napadlo. Nesměla jsem se setkávat s nikým jiným než s ním. Směla jsem mít jen takové názory, se kterými souhlasil on. Nesměla jsem učinit žádné závažné rozhodnutí, o všem musel vždycky rozhodovat on. Když jsem složila maturitu, rozhodl se, že budu studovat medicínu, protože prý budu jednou jako kvalifikovaná mozková chiruržka slušně vydělávat. Nikdy nepoužil násilí, ale pomocí slov mě ovládal stejně jako hudebník svůj nástroj. Pár větami mi dokázal vnuknout pocit, že jsem to nejlepší, co ho mohlo potkat, aby mě pak hned dalšími slovy srazil do nejhlubší propasti. To druhé začínalo stále víc převažovat, protože hodně pil a naše finanční situace byla víc než kritická. Potom se ale náhle struna na tom nástroji přetrhla, ve čtvrtém semestru medicíny jsem se uprostřed jedné přednášky nervově zhroutila. Dostala jsem se do nemocnice a umístili mě na psychiatrii. Jeden výjimečně citlivý psychiatr poznal už při prvním pohovoru, co se děje, a vysvětlil mi, že tento stav je smrtelně nebezpečný. Když jsem byla propuštěna, šla jsem rovnou domů k tátovi. Jemu se mezitím podařilo vyhrabat se ze své sebelítosti a být mi znovu oporou. Bryngeir se všemi prostředky pokoušel získat mě znovu do svých spárů, ale byla jsem po čtyřech letech zatemnění mysli, jak se říká, zase při plném rozumu. Po mnoha týdnech vzal na vědomí, že náš vztah skončil, a dovolil mi, abych přišla do našeho bytu a vzala si tam své šaty a knihy. Necítila jsem se sice při tom zrovna nejlépe, protože předtím mi dost často vyhrožoval vším možným, ale byla jsem si jistá, že na mě ruku nevztáhne. Po dlouhodobé terapii jsem věřila, že mě jeho slova už víc nedokážou zranit. Proto jsem k němu šla sama. To ale byla chyba.“

Jóhanna sáhla po sklenici s vodou, přiložila si ji ke rtům a držela ji tam dost dlouhou dobu. Nakonec se trochu napila a sklenici zase postavila na stůl.

„Když jsem si sbalila věci a právě jsem chtěla opustit byt, Bryngeir mě poprosil, abych ještě chvíli zůstala a promluvila si s ním.

Řekl, že mi chce vyprávět, jak si mě poprvé všiml. Četl můj referát o Sneglu-Hallim ve studentském časopise, jak jsem se už zmínila. A prý mu připadalo tak nějak sexuálně přitažlivé, že mladá studentka dokáže sepsat takový text. Proto mě hledal ve škole a pak i našel. V okamžiku, kdy mě uviděl, se prý rozhodl, že mě musí mít. Trochu mu sice jeho plány kazilo to, že jsem měla vážnou známost, ale s tím si věděl rady. Postaral se, aby Einarovi nabídli členství v Jomsvikinském spolku, a když došlo k zasvěcení, obstaral dostatek alkoholu. Ti kluci byli proto všichni opilí. Bryngeir stál při obřadu přímo za Einarem a v okamžiku, kdy chtěl Einar odtáhnout hlavu, vrazil mu kolenem do zad, takže přepadl dopředu. Einar byl na místě mrtev. Pak už prý bylo snadné mě získat, protože nyní už mu nestál žádný snoubenec v cestě. To mi chtěl Bryngeir jen tak žertem povědět na rozloučenou. I když jsem věřila, že jsem připravena na nejhorší, s tímto přiznáním jsem se nesrovnala. Pokusila jsem se jít na policii, ale domnívali se, že jsem hysterická, a Bryngeir je dokázal přesvědčit, že se mu chci jen pomstít, protože ukončil náš vztah. Takže tvrzení proti tvrzení – a on dokázal být vždycky velice přesvědčivý. Mohla jsem být ráda, že jsem nebyla obviněna a žalována z nactiutrhání. Nedokážu popsat, jak mi po tom všem bylo. Každá vzpomínka na ty společné čtyři roky byla jako strašné znásilnění. Šla jsem znovu za psychiatrem, celá léta jsem se léčila, nakonec se mu podařilo mě toho traumatu zbavit. Bolest samozřejmě zůstala, ale už se jí nenechávám ovládat, nenechám si ničit život.“

Jóhanna chvíli mlčela, potom se zase napila vody a pokračovala, aniž by na policisty pohlédla: „Zvláštní bylo, že jsem přesto dál studovala medicínu. V jednom měl totiž Bryngeir pravdu. Toto studium mi nečinilo žádné potíže, navíc představovalo způsob, jak přijít na jiné myšlenky. Nestudovala jsem ale chirurgii, nýbrž psychiatrii.“

Jóhanna se zase na chvíli odmlčela a dívala se na stůl. Pak opět pokračovala: „Několik let poté, co jsem ukončila vztah s Bryngeirem, se táta ucházel o místo na univerzitě. Když už bylo rozhodnuto, že to místo dostane, oznámili mu to, jenže v tu chvíli se ten ďábel opět dotkl zranitelného místa. Bryngeir totiž přerušil předčasně své studium a vydělával si tenkrát psaním do novin. Ještě když jsme žili spolu, vyprávěla jsem mu všechno o svém otci. Nyní napsal článek,

který měl mého otce poškodit. Prý je nemyslitelné, aby bývalý stoupenec nacistů vyučoval na univerzitě. Rozhodnutí o přijetí na místo bylo zrušeno a táta se musel dívat, jak byla zničena jeho poslední životní šance. Zhroutil se a skončil v psychiatrické léčebně.“

Jóhanna dala najevo, že tím je celá historie u konce.

„A jak jste se jako psychiatrička dostala na místo venkovské lékařky?“ zeptal se Lúkas.

„Když jsem se po skončení studia své specializace vrátila na Island, dostal můj otec rakovinu. Chtěla jsem o něho pečovat sama, ale samozřejmě jsem musela také pracovat, abych nám zajistila obživu. Proto jsem se rozhodla ucházet se o první co možná nejklidnější místo na venkově, které bude volné. Náhodou to bylo právě tady na Flatey, pro nás to bylo v každém ohledu optimální řešení. Já jsem tady do té doby ještě nikdy nebyla a nikdy bych si nepomyslela, že by toto místo kvůli Flateyjarbóku mělo nějakou spojitost s mým životem. Vedlo se nám tu dobře. Mohla jsem svému otci naordinovat potřebná psychofarmaka, takže byl duševně celkem vyrovnaný. Když pak rakovina dospěla do pokročilého stádia, bylo zapotřebí hodně komplikovaných medikamentů, aby bylo možné mírnit jeho bolesti. Smrt pro něj nakonec byla vysvobozením.“

„Jak jsi reagovala, když jsi Bryngeira potkala zde?“

„Já jsem ho nepotkala a neměla jsem tušení, že je na Flatey. Uviděla jsem ho teprve, když mě Grímur zavolal na hřbitov. Byla jsem hodně překvapená.“

„Hodně překvapená?“

„Ano. Bryngeira vždycky fascinoval onen zvyk našich předků vyřezat nepříteli na zádech krvavého orla. Byla to zvláštní náhoda, vidět ho přesně v tomto stavu.“

„Takže jsi hned věděla, o co jde?“

„Samozřejmě jsem něco takového nikdy předtím neviděla, ale popisy ve Flateyjarbóku si pamatuji dobře. Bylo zcela jednoznačné, co se tam stalo.“

„Máme jednu svědeckou výpověď, která říká, že měl Bryngeir v úmyslu k tobě zajít ten večer, než byl zavražděn.“

„To neudělal. Ovšem já jsem taky nebyla doma, proto nevím, jestli se pokusil mě vyhledat.“

„Kde jsi byla ten večer?“

„Šla jsem na procházku a nakonec do knihovny, chtěla jsem si číst.“

„Potkala jsi někoho?“

„Taky Kjartan přišel do knihovny.“

„A jak dlouho jste tam byli?“

„Hodně dlouho. Vlastně až do časných ranních hodin.“

„Tak dlouho? Co jste tam dělali?“

„Vyprávěla jsem Kjartanovi o Flateyjarbóku.“

Grímur strčil hlavu do třídy.

„Promiň, že ruším, Ingimundure, ale nemohu toho Kjartana najít.“

„Jak to, že ho nemůžeš najít?“ Ingimundur začínal být naštvaný.

„Zdá se, jako by se vypařil,“ řekl Grímur bezradně. „Osobně jsem byl ve většině domů a vyptával jsem se druhých.“

„Byl jsi i v lékařském domě?“

„Ano, ale nikdo tam nebyl.“

Ingimundur se obrátil na Jóhannu. „Víš něco o tom, kde je Kjartan?“

„Ano. Dnes ráno mě navštívil, nabídla jsem mu, aby si dal horkou koupel. V lékařském domě je koupací vana, jediná na celém ostrově. Potom si chtěl zdřímnout. Ty události se ho velmi dotkly, nemohl spát. Potom ale přece jen usnul a ještě, když pro mě Högni přišel, spal. Nechtěla jsem ho budit. Pravděpodobně se mezitím probudil a šel na procházku.“

Ingimundur se na ni nedůvěřivě podíval. „Doufám, že jsi mu nic neudělala.“

„To jako něco v tomto stylu? Myslíš třeba, jestli jsem ho někde neuvázala a nevyrvala mu vnitřnosti z těla?“ rozčílila se Jóhanna a hnala se ke dveřím.

Ingimundur pokynul Lúkasovi, ať jde za ní, potom se podíval na Grímura.

„Co tím chtěla říct?“

Grímur pokrčil rameny. „Možná narážela na Ásbjörnovu smrt.“

„Čí smrt?“

„To je ve Flateyjarbóku.“

„Už zase ta zatracená kniha. A co tam vlastně stojí?“

Grímur se zamyslel. „Já rozhodně nemám celou tu knihu v hlavě jako Sigurbjörn ze Svalbardu, ale pokusím se. Není to moc dlouho, co jsem to četl. Ásbjörn Virfilsson se dostal do rukou obra Brúsiho. Brúsi mu rozřízl břicho, vybral střeva, omotal je kolem železného sloupu a zavázal. Potom se musel Ásbjörn několikrát plazit kolem toho sloupu, dokud celé střevo neodmotal. Mezitím složil spoustu dlouhých slok a nakonec zemřel bez bázně a hany. Později pak Ormur Stórolfsson obra Brúsiho zabil a vyřezal mu na zádech krvavého orla, ale to už znáš.“

Když Grímur domluvil, znovu pokrčil rameny.

Ingimundur zavrtěl hlavou. „Já jenom doufám, že střeva toho Kjartana jsou stále ještě na svém místě.“

„34. otázka: Léčka na ptáky. První písmeno.

Wäringery byli nazývání seveřané, kteří pobývali u dvora v Byzanci. Jejich vůdce se jmenoval Harald a říkalo se mu Nordbrigt… Nyní obléhali další město, které bylo větší a udatnější. Na pláních před městem stály kvetoucí a pěkně rostlé stromy. Z města každý den do korun stromů přilétali ptáci, v noci se pak vraceli do svých hnízd pod střechami domů ve městě. Nordbrigt promluvil ke svým mužům takto: ‚Tady nedaleko od města je jíl, který musíme nakopat a hníst tak dlouho, až bude jako lep. Potom tím mokrým jílem namažeme stromy, které stojí tady před hradbami.‘ Plán se zdařil a ptáci, kteří přiletěli z města za potravou, se všichni přilepili na stromy, čímž polapili válečníci velké množství malých ptáčků. Potom řekl Nordhrigt: ‚Nyní potřebujeme co možná nejvíc suchých třísek, které se rychle zapálí, síru a trochu vosku. To přivážeme ptákům na záda, a sice tak, aby je to příliš netížilo a mohli se vznést do vzduchu. Navečer je pak všechny i s jejich nákladem vypustíme. Doufám, že všichni co nejrychleji poletí ke svým hnízdům, jak jsou zvyklí.‘ Tak bylo také učiněno. Ptáci se rozletěli hned do města ke svým hnízdům a mladým. Jenže domy ve městě byly kryty rákosem, a tak netrvalo dlouho, ptáci začali hořet a od jejich peří i střechy. A pak už přeskakovaly plameny z domu na dům. Vojsko se ale pustilo do útoku, zatímco obyvatelé

města se museli bránit současně proti ohni i proti prudkému náporu nepřátel. Odpověď zní lep, první písmeno je tedy L.“

„Tady píše Lund jíl,“ řekl Kjartan.

„Pak je tedy odpověď L, případně J.“

51

Ve čtyři odpoledne dokončili Gudjón a Högni rakev pro Björna Snorriho Thorvalda. Stála teď v malé truhlářské dílně za Obecním dvorem a čekala, až bude převezena do lékařského domu. Oba truhláři si prohlíželi své dílo, zatímco ze sebe otřepávali piliny a hobliny. Högni si vzal dávku šňupacího tabáku, zatímco Gudjón si zapálil cigaretu. Prostá rakev byla z hladce ohoblovaných, nenatřených borových desek a na přání zesnulého byl na víko připevněn mosazný kříž. Už před mnoha měsíci si takovou rakev u Gudjóna objednal Björn Snorri. Vlastně chtěl, aby se truhlář dal do práce hned, ale to pro Gudjóna nepřicházelo v úvahu. Uměl pro své spoluobčany vyrábět celkem obstojné rakve, když bylo zapotřebí, ale bylo nemyslitelné, aby začal práci, dokud se objednavatel neodebral na věčnost. To by svědčilo o podceňování prozřetelnosti.

Když Kormákur Kolk dorazil v kompletním ornátu se svou károu, pořád ještě pršelo, ale vítr už nefoukal a bylo docela teplo. Tři muži vynesli rakev z dílny a naložili ji na vůz. Potom se vydali na konec ostrova, vozík táhli za sebou.

Před lékařským domem stáli kriminalista Lúkas a jeden námořník z člunu pobřežní hlídky.

„Jóhanna má asi domácí vězení,“ zašeptal Högni smutně.

Odnesli rakev do domu a do pokoje, ve kterém Björn Snorri, umytý a převlečený, ležel na úmrtním loži. Pruh bílého plátna měl uvázaný kolem hlavy, aby zůstala ústa zavřená a čelist neklesla. Na stole vedle postele hořely tři bílé svíce. Jóhanna Thorvaldová a pastor Hannes stáli v pokoji a přivítali příchozí.

Postavili rakev na podlahu a Jóhanna do ní vložila podušku pod hlavu a bílou přikrývku. Trojice mužů jí pomohla zvednout vyhublou mrtvolu a položit ji do rakve.

Pastor Hannes předstoupil a pak se modlili otčenáš, potom ti tři zazpívali nějakou píseň. Nakonec všichni udělali nad mrtvým znamení kříže, než ho překryli přikrývkou a přiklopili víko. Gudjón vytáhl kladivo a přibil víko pevně několika hřebíky.

Högni a Gudjón vynesli rakev z domu a naložili ji na káru. Kormákur Kolk s vysunutou bradou zatáhl za oj vozíku. Jóhanna a pastor Hannes šli za ním, potom kráčel Högni a Gudjón, konec průvodu tvořili Lúkas a námořník.

Cestou Högni přemýšlel o tom mrtvém. Otec a dcera bydleli v tom domě asi dva roky. Ještě loni v létě měl Björn Snorri dost síly v nohou, aby mohl chodit po ostrově na procházky a povídal si s lidmi. Všichni obyvatelé ostrova věděli, že přijel na Flatey zemřít, a proto se k němu chovali poněkud rozpačitě. Ale nemohlo zůstat skryto, že ten muž je velmi inteligentní a sečtělý muž. A pořád ještě měl chuť nechat se poučit. Povídal si s lidmi o jejich každodenní práci a všecko si zapisoval do malého sešitku. Časem byly dny, kdy vycházel ven, stále vzácnější, až nakonec přestal vycházet z domu úplně, protože zůstal upoután na lůžko. Ležel v nemocničním pokoji lékařského domu a nyní navštěvovali ostrované jeho, aby mu vyprávěli své příběhy. Byly především o všech možných katastrofách na moři a o ztroskotáních lodí z předchozích desetiletí, ba i staletí, na které si ti lidé vzpomínali, a Björn Snorri naslouchal tomu všemu s úsměvem na rtech a s vděčností v očích. Nyní myslel Högni na to, zdali ty příběhy byly někde sepsány. Pravděpodobně byly události krátce a stručně zmíněny v análech, ale není jisté, zdali tato vyprávění, předávaná z generace na generaci, existují v této formě i písemně. Možná si každý jednotlivec na ostrově s sebou bere do hrobu nenahraditelný kus vědění. A sám Björn Snorri? Jistě napsal mnoho vědeckých článků, ale nezůstala větší část jeho vědění nezapsána? Nebo je to snad tak, že mrtví nezmizí tak docela, nýbrž jen mají před ostatními náskok? Bude třeba on sám mít ještě někdy možnost se někde na nějakém jiném místě od Björna Snorriho učit?

Když přišli ke kostelu, zvedli Högni a Gudjón rakev z vozu, zatímco Kormákur Kolk otevřel kostelní dveře. Vnesli rakev dovnitř a postavili ji na dvě stoličky, které stály v prostřední chodbičce. Potom zase vyšli ven.

Jóhanna se rozloučila a vrátila se domů, doprovázena Lúkasem a jeho pomocníkem, ale ostatní zůstali stát před kostelem a užívali si teplého počasí a vyhlídky.

„Vidím dobře, že tam venku na skaliskách stojí nějaký muž a mává?“ zeptal se Kormákur Kolk a upřeně se zadíval přimhouřenýma očima přes průliv směrem k jihu. Byl příliv. Högni se podíval směrem, kterým kostelník ukazoval, a také on měl pocit, že tam na břehu stojí nějaký muž a mává oběma pažemi.

„Je možné, aby toho zmocněnce zaskočil na skaliskách příliv?“ zeptal se Högni. „Předtím ho hledali.“

Gudjón se ušklíbl. „Není o nic lepší než toulavá ovce. To bych rád věděl, co ho vedlo právě tam.“

„Musím jít a přivézt ho,“ řekl Högni. „Dole na břehu leží ta stará Sigurbjörnova veslice. Pomozte mi spustit ji na vodu.“

„35. *otázka: Jakou matku vybral otec? Šesté písmeno.*

Král Magnús pravil: ‚Mnozí vděčí svým otcům za hodně dobrého, ale sotva někdo tolik jako já. Vybral mi ovšem špatnou matku.‘ Odpověď je špatnou a šesté písmeno je O.“

52

Högni, Gudjón a Kormákur Kolk sešli k malému člunu, který ležel kýlem vzhůru v trávě nad čárou přílivu. Opatrně člun obrátili, přičemž se objevila dvě vesla, která byla uložena pod ním. Potom muži člun opatrně dostrkali ke břehu a spustili ho na vodu. Högni s vesly vlezl do člunu a přesvědčil se, že v něm není žádná díra. Potom vložil vesla do závěsů a vesloval přes průliv, zatímco ostatní zůstali na břehu.

Zahanbený mladý muž stál na břehu na kameni, když k němu Högni dorazil. Jakmile Kjartan nastoupil do člunu, odrazil Högni příď od břehu a veslovali zpátky.

„Mockrát ti děkuji, že jsi pro mě přijel. Ještě štěstí, že jste mě zahlédli,“ řekl Kjartan.

„To bys pravděpodobně přežil," odpověděl Högni a nemohl se ubránit úsměvu. „Brzy už přijde odliv a pak by ses mohl vrátit stejnou cestou, jakou ses dostal tam."

„Snad ano, ale přesto jsem dostal hrozný strach, když jsem si najednou všiml, jak je náhle v průlivu spousta vody tam, kde jsem ještě před chvílí přešel suchou nohou. Chtěl jsem trochu pozorovat život ptáků. Když jsem se pak chtěl vrátit, bylo všechno pod vodou. Neměl jsem tušení, jaká je tu hloubka."

„Dobře, že jsi počkal," odpověděl Högni. „Jsou tam totiž pohyblivé písky a jeden hluboký příkop."

„Jenom doufám, že si o mě nikdo nedělal starosti."

„Ti policisté se po tobě ptali. Ti budou jistě rádi, až tě znovu vidí."

„36. otázka: Příčina smrti jarlova syna. Druhé písmeno.

Král Olaf Tryggvason nechal svých pět lodí zastavit před fjordem, odkud jim naproti veslovali Erlendur, syn Hakona Ladejarla, a jeho muži. Jak se vzdálenost mezi nimi zmenšovala, tušil Erlendur, že dojde k nepřátelskému střetnutí. Zpomalili a zastavili u pevniny, kde narazili na dno. Rychle skočili přes palubu a pokoušeli se doplavat na břeh. V tom král Olaf uviděl mezi plavci i nějakého nezvykle pěkného muže. Král se chopil násady vesla a mrštil ji po tom muži. Zasáhl jarlova syna Erlendura tak tvrdě, že mu roztříštil lebku. Odpověď zní násada vesla, druhé písmeno je Á."

53

Starosta Grímur a kriminalista Ingimundur byli ve škole sami, když dorazil Kjartan. Byl poněkud udýchaný, jak moc pospíchal. Högni mu byl patách.

„Prosím o prominutí," řekl Kjartan. „Jestli jsem rozuměl dobře, byl jsem pohřešován."

Grímur se zdál být potěšen, že ho vidí zdravého, zato Ingimundur se mračil.

Kjartan pokračoval: „Högni říkal, že to pátrání zruší."

„Kde ses zdržoval celý den?" zeptal se Ingimundur.

Kjartan odpověděl: „Když jsem odešel odtud, vzal jsem si svou tašku a šel jsem na konec ostrova, abych navštívil Jóhannu. Nabídla mi, že se mohu v lékařském domě vykoupat ve vaně. Po koupeli jsem se na chvíli natáhl a potom jsem tvrdě usnul. Když jsem se probudil, byla Jóhanna pryč. Bylo nepříjemné být v prázdném domě s jejím mrtvým otcem. Proto jsem se šel projít po pláži na jihu ostrova, chtěl jsem pozorovat ptáky a přemýšlet. Potom jsem prostě zašel moc daleko a nevšiml jsem si, že mi příliv odřízl cestu.“

Ingimundur nedůvěřivě zavrtěl hlavou. „A o čempak jsi musel tak usilovně přemýšlet?“

„Potřeboval jsem si to srovnat v hlavě.“

„A proč, copak se ti tam něco rozházelo?“

„To ne, ale za poslední dny se toho stalo tolik, a tak pro mě bylo těžké se s tím vším vyrovnat. Normálně se pokouším vyhýbat se situacím, které mě přetěžují. Stačí jen docela málo, aby mě to vyvedlo z rovnováhy, pak mívám deprese.“

Ingimundur chvíli vyčkal, než se zeptal: „Mohl bys mi snad sám něco říct, než položím první otázku?“

„Něco říct?“

„Ano, co by podle tvého názoru mohlo do téhle záležitosti vnést světlo.“

„Já o ničem takovém nevím.“

„Tak dobrá. Získali jsme informace o tom, že jsi zemřelého Bryngeira znal, navíc víme i o tom, že jsi byl ve vězení za zabití.“

Kjartan nejprve omluvně pohlédl na Grímura, teprve pak odpověděl: „Ano, obojí je pravda. Znal jsem Bryngeira a byl jsem ve vězení. Trvám ovšem na tom, že to byla nehoda, když jsem způsobil smrt člověka.“

„Bryngeir s tím měl taky co dělat?“ zeptal se Ingimundur.

„Ano.“

„Vyprávěj mi o tom.“

„Chceš to všechno slyšet od začátku?“

„Ano.“

„Je to dlouhá historie.“

„Už jsem si dnes vyslechl několik dlouhých historií, o jednu více nebo méně, na tom už nesejde.“

Kjartan si rozepnul límec u košile. „No tak dobrá. Když jsem byl poslední rok na gymnáziu, stal jsem se členem jednoho spolku, který se nazýval Dědici Jomsvikingů nebo prostě jen Jomsvikinský spolek.“

„Dědici Jomsvikingů, co to znamená?“ zeptal se Ingimundur.

„Jomsvikingové tvořili vojenský oddíl mladých horlivců, kteří koncem desátého století vyráželi z Jómsburgu u Baltského moře na vikinská tažení. Jejich historie končí, když v Norsku podlehli v bitvě s Hakonem Ladejarlem.“

„Pověz mi o tom spolku.“

„Bylo v něm asi třicet mladých mužů, kteří měli buď těsně před maturitou, nebo už začali studovat na vysoké. Byli zde samí temperamentní a talentovaní mladí muži, kteří většinou pocházeli z bohatých rodin. Já jsem byl výjimkou, měl jsem málo peněz a patřil jsem spíš k těm tišším.“

„Co bylo účelem toho spolku?“

„Už podle názvu to byl čtenářský klub nebo kulturní spolek, ale současně to bylo taky něco na způsob tajného spříseženstva. Existoval už po několik desetiletí a vždycky se rekrutoval z maturitních ročníků gymnázia. Noví členové byli vybíráni z řad obou nejvyšších ročníků, většinou pak ze spolku zase vystupovali, když na univerzitě postoupili do vyšších semestrů. Proto se spolek ustavičně obnovoval, co se členů týkalo. Když jsem do něho vstoupil já, scházel se spolek jednou měsíčně, většinou v sále jednoho podniku, který patřil otci jednoho z členů. Pro zábavu byly dávány k lepšímu dvojsmyslné básně a podobné věci, které členové buď někde vyhrabali, nebo sami skládali. Jindy byli pozváni k autorskému čtení nebo na přednášku mladí nadějní autoři. Taky se zde konaly tematické večery a tu a tam, ovšem ne moc často, taky hudební nebo divadelní večery. Celé to mělo hodně snobský a elitářský ráz a schůze byly doprovázeny stále rostoucí konzumací alkoholu. Mnohokrát to v pokročilou hodinu vyústilo v hotové orgie.“

„Co tě vedlo k tomu, abys do toho spolku vstoupil?“

„Ješitnost.“

„Jak to myslíš?“

„Byl jsem dost zběhlý v zahraniční literatuře. Můj strýc jezdil na moře a pokaždé mi ze zahraničí přivážel knihy, které jsem si provizorně překládal. Proto jsem mohl vždycky přispívat do diskuze dost zajímavými věcmi. Cítil jsem se polichocen, když mi nabídli členství, a velice rád jsem ho přijal."

„A co se vlastně stalo potom?"

„Když byl přijímaný nový člen, musel se sklonit pod meč, jak se tomu říkalo. Spolek vlastnil jeden meč, velmi věrnou kopii starého vikinského meče, nechali si ho vyrobit už před spoustou let. Ta zbraň byla nejen těžká, ale i ostrá. Jeden člen spolku držel vytasený meč nad špalkem a nový člen pod něj musel sklonit hlavu. K tomu se četl úryvek ze Ságy o Jomsvikinzích a na jistém místě šel meč dolů. Ta recitace končila přibližně takto: ‚Jeden z dvořanů se chápe vlasů, omotává si je kolem ruky a oběma rukama pevně svírá Sverrira. Thorkell zvedá meč a pak jím tne.' Při těchto slovech měl jít meč dolů. Nový člen viděl vždycky stín svého kata a stačil ještě včas hlavu odtáhnout. Bylo považováno za hodně odvážné čekat těsně až do té vteřiny, než meč dopadl. Potom všichni sborově volali: ‚Kdo z tohoto vojska mi leží ve vlasech?' a nováček byl považován za přijatého."

„Proč jsi tenkrát vedl ten meč ty?"

„To byla jistá pocta. Když byl člověk ve spolku už nějakou dobu a zasloužil si to, směl jednoho dne vést meč, čímž se mu dostalo velké cti. Toho večera navrhl Bryngeir na tu úlohu mě."

„A potom došlo k té nehodě?"

„Ano, došlo k té nehodě… Každopádně to vypadalo jako nehoda… Při narážce jsem spustil meč a koutkem oka jsem také zahlédl, že se Einar odsouvá od špalku. Ale vzápětí jako by na něco narazil, zase padl dopředu a skončil přímo pod mečem. Sekl jsem ho do týla a v tu chvíli byl mrtev."

„A jak jsi zareagoval ty?"

„Byl jsem naprosto bez sebe. Když ten meč narazil na odpor, cítil jsem náraz tak tvrdý, jako by to byl špalek, ale potom to povolilo a najednou to bylo nezvykle měkké. Když jsem pochopil, co se stalo, zmocnila se mě panika a udeřil jsem hlavou do hrany stolu."

Kjartan zvedl ruku a přejel si jí po jizvě, kterou měl na čele.

„Byla to tedy nehoda?“

„Ano, samozřejmě, strašlivá nehoda, ale potom někdo tvrdil, že jsem meč spustil příliš brzy. A namísto aby před policií stáli na mé straně, dosvědčili mí kamarádi, že jsem sekl příliš brzy a prudčeji, než bylo obvyklé. Vypovídali, že normálně se jednalo o zcela neškodný úder, který nemohl nikoho ohrozit.“

„Byla to pravda?“

„Ne, k obřadu patřilo, že meč se musel zaseknout do špalku.“

„Podle mých informací jsi později dával vinu za tu nehodu Bryngeirovi, ano?“

„Ano. Když o několik dní později má panika trochu ustoupila, dokázal jsem si celou scénu znovu vybavit v paměti. Jsem si jist, že Bryngeir stál za Einarem a postrčil ho dopředu.“

„Nevěřili ti?“

„Ne, protože někdo vypověděl, že Bryngeir v tu chvíli vůbec nebyl v sále. Nakonec to bylo dokonce obráceno proti mně a při vyhlášení rozsudku mi byl trest ještě zpřísněn. Říkalo se, že jsem se dopustil falešného obvinění. Byl jsem několik let ve vězení, jak jistě víš.“

Ingimundur přikývl a řekl: „A nyní jsi tedy zde s policejním posláním?“

Kjartan zavrtěl hlavou. „Nebylo to na mé přání. Počítal jsem s úplně jinými úkoly, když jsem bral ten zástup na toto léto.“

„Jak ti bylo, když ses tady setkal s Bryngeirem?“

„Neměl jsem tušení, kdo je ten novinář, dokud jsem neuviděl Bryngeirovu mrtvolu na hřbitově. Byl jsem zděšený.“

„Kde jsi byl v neděli večer?“

„Vydal jsem se na procházku do severní části ostrova a na zpáteční cestě jsem se zastavil v knihovně. Byla tam Jóhanna.“

„Věděl jsi, že ona a Einar byli zasnoubeni?“

„Tenkrát jsem to nevěděl, ale teď to vím.“

„Kdy ses to dozvěděl?“

„Řekla mi to tu noc během našeho dlouhého rozhovoru.“

„Řekla ti také, že Bryngeir před ní přiznal, že nesl vinu na Einarově smrti?“

„Ano.“

„Jak jsi na to zareagoval?“

„Byl jsem velmi rád, když jsem to slyšel.“

„A proč?“

„I když jsem nikdy nevěřil, že to byla moje vina, bylo dobře, že mi to někdo potvrdil. Po celá ta léta jsem se cítil dost mizerně.“

„A nechtěl ses třeba Bryngeirovi pomstít?“

„Měl jsem co dělat, abych se srovnal sám se sebou a dokázal začít nový život, na tento život neměl mít Bryngeir žádný vliv.“

„Ale měl vliv?“

„Ano, ta scéna na hřbitově, to bylo prostě úplně příšerné. Myslím, že jsem včera ráno utrpěl šok, když jsem ho tam viděl ležet.“

„Dnes už je ti lépe?“

„Ano. Včera pozdě odpoledne jsem šel za Jóhannou a poprosil jsem ji o pomoc. Dala mi nějaký uklidňující prostředek, a tak jsem se zase vzpamatoval.“

„Máš štěstí, že tady na ostrově provozuje praxi právě psychiatrička.“ Mezitím se vrátil Lúkas a vmísil se do rozhovoru. „Podle mého soudu jsou všechny ty náhody hodně zvláštní,“ pokračoval. „Přijede sem dost nechvalně proslulý pisálek od novin a opilec z Reykjavíku. Celý den se tady potlouká, všechny obtěžuje a některé dost naštve. Ale vy dva jste neměli ani tušení, že se tady nachází. Nezní to dost nevěrohodně?“

„Věděl jsem o tom reportérovi, ale nevěděl jsem, kdo to je. Když si to zpětně uvědomuji, napadá mě, že on sám se mi snažil vyhýbat, to samé zřejmě platí i o Jóhanně.“

„Ano, to samozřejmě dělal, ale přesto se rozhodl, že ji v neděli večer navštíví,“ řekl Lúkas.

Námořník z pobřežní hlídky strčil hlavu do dveří a podával Ingimundurovi obálku.

„Ten večer jsme byli oba v knihovně. Proto musel najít zavřené dveře,“ odvětil Kjartan.

„Ale co když vás potkal oba? Žádní další svědci tohoto setkání by nebyli a ty jsi měl v kapse nůž, který sis právě pořídil. Nebylo by lákavé konečně si s tím darebákem vyrovnat účty?“

Kjartan sebou trhl a sáhl si na kapsu kalhot.

„Koupil sis přece nůž u kupce v krámě, ne?“

„Myslím, že jsem ho ztratil. Mám totiž v kapse díru.“

„Aha. Jenže já si myslím, že se všechno mohlo odehrát přibližně takto: Bryngeir přišel navštívit Jóhannu. Lékařský dům nebyl zamčený, a tak nahlédl dovnitř, když nikdo neodpovídal na jeho klepání. Jenže Jóhanna byla v knihovně a mluvila s tebou. Bryngeir využil příležitosti, aby se v lékařském domě porozhlédl. Protože to byl darebák, vůbec mu nevadilo, že v domě ležel nebožtík. A vida, najednou našel papíry Gastona Lunda, které Jóhanna odložila stranou, když loni na podzim toho chlapa odvezla na Ketilsey. Podle svědeckých výpovědí totiž Bryngeira něco přivedlo na důležitou stopu v Lundově případu. Potom se Bryngeir vydal zpátky do vesnice a rozhodl se jít přes hřbitov. A co se nestane? Narazil na vás dva a ty jsi měl v tu chvíli ještě svůj kapesní nůž. Popřáli jste mu dobrý večer, potom jste ho shodili na zem, zatlačili mu tvář do trávy, aby nebylo slyšet křik, když jsi mu rozřezal záda a vyrval ven plíce. Nebo to snad byla ta lékařka, kdo to vykonal? Inu, ať je tomu jakkoli, když jste byli hotoví, položili jste ho přes náhrobek a šli jste domů, abyste tento záslužný čin oslavili. Jenom jste neměli dost rozumu, abyste se mu podívali do kapes a našli ty papíry, které krátce předtím ukradl.“

Kjartan na to nereagoval, namísto toho zajel rukou do kapsy a vytáhl nějakou lahvičku s tabletkami.

„Copak to máš?“ zeptal se Ingimundur.

„To jsou prášky, které jsem předtím dostal od Jóhanny. Myslím, že potřebuji další dávku. Tohle obvinění je zcela absurdní.“

Ingimundur mu lahvičku vzal, přečetl si, co je na ní napsané, a schoval ji do kapsy.

„Ještě s tím chvíli počkejme. Teorie mého kolegy není tak nepravděpodobná, ale přesto ji musíme ještě poněkud vylepšit. Právě jsem totiž obdržel předběžnou zprávu z pitvy, v níž stojí, že se Bryngeir utopil a pravděpodobně byl už dávno mrtev, když byl rozřezán.“

„Utopil se v moři?“ zeptal se Lúkas.

„Ne, ve sladké vodě,“ odpověděl Ingimundur.

„Ve sladké vodě? Ale copak je tady na ostrově nějaký rybník nebo potok?“ Lúkas se zadíval na starostu Grímura.

„Ne. Jen ta tůňka u starého můstku, ale ta byla po dlouhém období slunečného počasí skoro vyschlá,“ odpověděl Grímur.

Ingimundur četl zprávu dál a potom se podíval na Kjartana. „Náš kolega v Reykjavíku považuje za možné, že se Bryngeir utopil ve vaně. No a jak mi bylo řečeno, jediná vana na ostrově je v lékařském domě. Možná byl ten chudák napřed utopen ve vaně, než byl rozřezán. A překvapili jste ho v lékařském domě a tam jste ho zabili. Nebylo by to možné?“

Zdálo se, že Kjartan už vůbec neposlouchá, ale trhl rameny. Ingimundur vytáhl z kapsy lahvičku s léky a bouchl s ní před ním o stůl.

„Vezmi si své pilulky a pak nám konečně řekni pravdu.“

Kjartan se podíval na Grímura. „Mohl bych dostat sklenici vody?“

Grímur odešel a po chvíli se vrátil s hrníčkem plným vody.

Kjartan si vzal dvě tabletky a zapil je douškem vody. „Není jiná pravda, kterou bych mohl říci.“

Ingimundur zavrtěl hlavou. „Ověřili jsme si veškerou činnost všech obyvatel ostrova v neděli večer a v noci na pondělí. Všechno probíhalo naprosto v běžných kolejích. Ty a Jóhanna jste byli celou noc vzhůru, navíc jste měli dostatek důvodů tomu reportérovi něco udělat. Jestli mi chceš namluvit, že to bylo jinak, musíš přijít s něčím novým.“

„Já jsem Bryngeirovi nic neudělal,“ opakoval Kjartan.

„Řekni, co se té noci odehrálo,“ řekl Ingimundur.

„Jóhanna a já jsme byli až do ranních hodin v knihovně, potom jsem ji doprovodil domů a před jejím domem jsme se rozloučili. Začalo pršet, a proto jsem spěchal, abych se co nejrychleji dostal do Bakki. Tam jsem potichu vyšel po schodech nahoru. O Bryngeirovi jsem se dozvěděl teprve, až když mě Grímur dal ráno přivést na hřbitov.“ Kjartan si otřel pot z čela.

„A co jste k čertu dělali celou noc v knihovně?“ zeptal se Ingimundur.

„Jóhanna mi vyprávěla o Flateyjarbóku.“

„Copak o tom se dá vykládat celou noc?“

„Ano.“

„Kolik bylo hodin, když jsi šel spát?“

„Nedíval jsem se na hodinky, ale už bylo světlo. Řekl bych, že mohlo být tak šest.“

Ingimundur krátce přemýšlel a potom řekl: „Půjdeš s námi na palubu člunu pobřežní hlídky. Tam máš rezervovanou jednu kajutu. Jóhanna je pod dohledem v lékařském domě. Napíšete na papír úplně všechno, popíšete každou minutu té noci. Bude zajímavé, do jaké míry se budou detaily shodovat.“

„37. *otázka: Co přináší plavbě štěstí? Druhé písmeno.*

Muži krále Magnúse a jarla Erika přistáli u Bröttueyri a vystoupili na zem. Když jarl vyskočil na břeh, zakopl a upadl na kolena, ale stačil se opřít o obě ruce. Pravil: ‚Zakopnutí znamená šťastnou plavbu.‘

Odpověď zní zakopnutí, proto je druhé písmeno A.“

54

Ve starostově domě vládla při večeři stísněná nálada. Grímur, Högni a Ingibjörg seděli nad smaženými raccími vejci, papuchalčími prsíčky a bramborami opékanými v cukru. Na stole bylo jídla víc než dost, protože Ingibjörg počítala původně také s Kjartanem a oběma policisty. Ale ti se nacházeli na palubě strážního člunu a zřejmě tam stráví celý večer, možná i celou noc. Pohřeb Björna Snorriho byl stanoven na zítřek v jedenáct hodin, načež měla loď ještě před polednem odplout. Jóhanna a Kjartan měli být také odvezeni k dalším výslechům. Kriminalisté byli přesvědčeni, že jsou oba zodpovědní za Bryngeirovu smrt a že za smutný konec profesora Lunda může Jóhanna.

„To vůbec nepřipadá v úvahu, že by Kjartan a Jóhanna mohli mít něco společného s těmi šílenostmi,“ prohlásila Ingibjörg. „Znám své lidi a vidím jim na očích, když říkají pravdu.“

Grímur byl zmaten. „Jenže je to všechno tak záhadné. Každý obyvatel ostrova vypověděl, co dělal v noci, a jen ti dva byli venku. Ne že bych Jóhanně chtěl přisuzovat nějakou špatnost, Kjartan je taky slušný člověk, i když se jako mladík zapletl do té tragické nehody…“

Högni měl právě plná ústa. Tohle bylo jídlo, které miloval.

„Možná už ho našli mrtvého a z nerozumu ho pak takhle zřídili," řekl.

„Ne, ne, ne," řekla Ingibjörg. „Moje Jóhanna ne!"

Dojedli a pak ještě pili kávu. Venku už nepršelo a na západě prosvítalo večerní slunce. Grímur byl nějak neklidný. Nakonec řekl Högnimu: „Pojď se se mnou projít. Venku na čerstvém večerním vzduchu se mi bude líp přemýšlet. Při té příležitosti ještě můžeme dát vodu na noc kravám."

Muži vyšli ven a vydali se podél svahu. Kormákur Kolk nesl vodu ke svému kravínu. Když mu popřáli dobrý večer, neodpověděl a okamžitě zmizel s kbelíky za dveřmi kravína.

„Zdá se, že dnes večer mají všichni poněkud stísněnou náladu," řekl Grímur. Rozhlédl se. „Právě tady byl Bryngeir spatřen naposledy živý," řekl bezradně. „A odtud se chystal zajít na konec ostrova a vykonat návštěvu u Jóhanny. Jakou cestu si asi zvolil?"

„Dolů k silnici a pak pokračoval po ní. Dnes jsme to procházeli s tím Lúkasem, zaznamenal si čas a měřil vzdálenost. Bylo to nejmíň šest set kroků," řekl Högni.

Ve stáji hlasitě zabučela jedna z Kolkových krav.

„Ano, není to dlouhá cesta. Ale co ten muž udělal, když nenašel Jóhannu doma?" zeptal se Grímur.

Högni se zamyslel. „Kolk říkal, že chtěl najít někoho, kdo by ho dopravil do Stykkishólmuru."

„Ale žádný majitel člunu si nevzpomíná, že by ho ten večer někdo žádal o přepravu."

„Možná, že šel na Endenkate a ptal se Valdiho. Konečně zkusil to s ním už jednou."

„Ale nezapomeň, že ten ubožák se utopil, než byl rozřezán. A nikoli ve slané vodě. Na skalách kolem Endenkate není široko daleko jediná kapka vody."

„Ne, jenom v tom sudu na vodu u Valdiho na dvoře."

„Chceš tím říct, že Valdi toho chlapa snad popadl pod krkem a utopil ho v sudu s dešťovkou jako kotě?"

„Ne." Högni byl bezradný. „Ale Valdi umí často vypěnit."

„A co by měl pak co vozit mrtvolu na hřbitov?"

„To nevím," prohlásil Högni a nijak se mu nelíbilo, že je v této diskusi tlačen do úlohy žalobce.

„Zajděme si přesto na konec ostrova a poslechněme si, co nám ti vašnostové řeknou dnes večer," mínil Grímur. Mlčky kráčeli po silnici pod hřbitovem a oba byli zahloubáni do svých myšlenek. V lékařském domě se nesvítilo, ale když došli k můstku, uviděli, že strážní člun je jasně osvětlený.

„Ti z Reykjavíku asi chodí do postele pozdě," řekl Grímur a zastavil se, když uviděl, že člun mužů z Endenkate není na svém místě.

„Sakra, jsou na moři," řekl. „Tak to si s nimi ještě dlouho nepromluvíme."

Högni se podíval na strážní člun. „Neměli bychom jít na palubu a promluvit si s těmi policisty o Valdim?" zeptal se váhavě.

Grímur se zamyslel. „Ne. Jsou to jenom pouhé domněnky, nemáme žádné důkazy. Raději bych chtěl s Valdim promluvit sám, až se vrátí domů."

„Tak pak by snad už bylo na čase jít na kutě." Högni se zdál být potěšen.

Vraceli se stejnou cestou. Na rozcestí popřál Högni Grímurovi dobrou noc a zamířil ke škole.

„38. otázka: Co znamená ‚až když Bůh chce'? Druhé písmeno.

Král Sverrir se na koni vracel zpět ke své lodi a najednou se šíp zabodl do přídě přímo nad ním. Hned za ním přiletěl ještě druhý a těsně mu minul koleno. Král seděl zcela klidně a nijak nereagoval, ale nějaký muž z jeho družiny řekl: ‚To byla nebezpečná střela, pane.' Král odpověděl: ‚Ale zasáhne, až když Bůh chce.' Odpověď zní zásah, druhé písmeno je Á."

Středa, 8. června 1960

55

Bylo už po půlnoci, když se Grímur začal svlékat v malé manželské ložnici. Zdálo se, že Ingibjörg už spí, avšak když vklouzl pod přikrývku, probudila se.

„Vzpomněl sis na to, že máš napojit krávy?“ zeptala se rozespale.

Grímur se znovu posadil. „Ne, samozřejmě že ne. Celou dobu jsem byl myšlenkami úplně jinde, nebo mám prostě už sklerózu,“ řekl a znovu natáhl ruku po svém oblečení.

Co se to tady děje? Jsme z toho úplně vedle, čert aby to vzal, říkal si, když kráčel podél strmého břehu. Vytáhl ze stáje kbelíky na vodu a spustil je do studny. Po dešti byla hladina vody dost vysoká, proto nebylo těžké kbelíky vytáhnout. Dvakrát šel sem a tam, ale když chtěl dveře od stáje zase zavřít, uviděl, že také Kolk právě vytahuje vodu ze studny u své stáje.

Grímur se přes louku vydal za ním. „Pořád ještě na nohou, můj milý Kolku?“

„Ano, zvířata je třeba zaopatřit,“ odpověděl Kolk.

„Ano, jsou to pro nás tady na Flatey těžké časy,“ mínil Grímur.

Kormákur Kolk mlčky přikývl.

Grímur pokračoval: „Ti kriminalisté si myslí, že Kjartan a Jóhanna zabili toho pisálka a pak ho na hřbitově tak zřídili.“

Kormákur Kolk jen mlčky zavrtěl hlavou.

Grímur mluvil dál: „A potom přišla zpráva z Reykjavíku, že se ten reportér utopil, ale ne v moři, nýbrž v normální vodě.“

„Tak to potom ti policisté také vědí, že ti dva nic nespáchali,“ odpověděl Kolk najednou horlivě.

„Ne, protože říkají, že Kjartan a Jóhanna toho muže utopili v lékařském domě ve vaně,“ řekl Grímur.

Kolk znovu zavrtěl hlavou. „Pěkná blbost, ti dva přece nikomu nic neudělali,“ řekl.

„V tom s tebou plně souhlasím. Ale kdo to tedy udělal?“ zeptal se Grímur.

Kormákur Kolk neodpověděl.

Grímur pokračoval: „Högni a já jsme uvažovali, jestli to snad nebyl Valdi z Endenkate, víš přece, jak je prchlivý. Myslíš, že by to mohl být on?“

Kormákur Kolk se beze slova podíval na Grímura a pak se náhle rozplakal tichým pláčem starého muže.

Grímur nechápavě hleděl na muže, který vypadal docela zdrceně.

„Je to všechno moje vina!“ Starý muž volal zlomeným hlasem do noci, jako by měl jeho přiznání slyšet celý ostrov.

Grímur se snažil dozvědět se víc. „Tvoje vina?“ zeptal se.

„To jsem byl já, to já,“ vyrážel ze sebe Kormákur Kolk mezi prudkými vzlyky.

„Jakpak to, můj milý Kolku?“

„Já to byl, jenže teď budou podezíráni všichni ostatní.“

„Ty jsi toho muže zavraždil, Kolku?“

„Zavraždil? Ne, vůbec ne. Utopil se úplně sám, ale já jsem ho pak tak zřídil.“

„To ty jsi ho uložil na hřbitově?“

„Ano. Musel jsem to udělat kvůli tomu snu.“

Grímur poklepal Kolka po rameni. „Poslyš, můj milý. Teď mi všechno povyprávěj pěkně od začátku.“

Kormákur Kolk si rukávem otřel oči. Potom začal vyprávět: „Ten reportér přišel v neděli večer za mnou do kravína a chtěl ode mě trochu mléka. Potom mi nabídl hlt rumu. A pak jsme si spolu trochu povídali.“

Kolk vytáhl kapesník a vysmrkal se. „Ten muž chtěl slyšet pár zajímavých historek, a tak jsem mu vyprávěl o těch svých starých snech, těch vyložených i nevyložených, jak to často dělávám. Nakonec jsem mu vyprávěl ten sen o telatech, sen s těmi třemi orly nad kostelem a o orlovi, který se s krvavými křídly snese na hřbitov, a pak o těch třech královských postavách, které hnaly úvozem telata. Nevzpomínáš si?“

Grímur přikývl. Kolk mu tento sen popisoval často.

„Ten muž říkal, že ten sen dokáže vyložit. Když se prý ten krvavý orel snese na hřbitov, znamená to naději, že se Flateyjarbók vrátí z dánského exilu."

„Cože?" Grímur ho nestačil sledovat.

„Ano, ty nádherné postavy jsou staří norští králové a ta telata představují 113 telecích kůží, ze kterých byl rukopis vytvořen. A potom mi ten reportér najednou řekl: ‚Jestli jednou budeš muset někoho zabít nebo jestli najdeš mrtvého, tak ho odnes na hřbitov, posaď ho tam na nějaký hrob a na zádech mu vyřež krvavého orla. A uvidíš, co se stane.' To řekl a najednou mi bylo všechno jasné. Samozřejmě ten pták s krvavým peřím znamená, že někomu bude vyřezán krvavý orel, jak se to popisuje ve Flateyjarbóku. Bryngeir to poznal, ale já byl tak slepý, že jsem to nepochopil, i když jsem už mockrát četl o krvavém orlovi. To byl ten nejgeniálnější výklad snu, jaký jsem kdy slyšel. A když jsme pak spolu ještě chvíli mluvili, musel jsem ještě s mlékem k pastorovi a on zase chtěl jít k Jóhanně."

„Ano, já vím." Grímur přikývl.

„Když jsem přišel od pastora, šel jsem domů na večeři a potom zase ke kravínu, abych dal zvířatům vodu na noc. Když jsem nabíral vodu, uviděl jsem ve studni toho muže. Ležel na zádech na dně studny, jen nohy mu čouhaly z vody ven."

Grímur byl úplně vedle. „Jak se to proboha mohlo stát?"

Kormákur Kolk zavrtěl hlavou. „Já nevím. Ale ten starý poklop byl úplně rozbitý a desky z něho plavaly kolem toho muže."

Grímur se podíval na stezku, která vedla od stáje ke studni. „Tudy vedla přímá cesta k lékařskému domu na konci ostrova. Pravděpodobně se chtěl vydat od stáje k lékařskému domu nejkratší cestou," řekl Grímur, „ale cestička vede jen přes louku ke stáji. A potom šlápl na ten starý poklop, který se propadl."

Kormákur Kolk střídavě přikyvoval a kroutil hlavou. „Ten muž byl docela mrtvý, když se mi ho konečně podařilo vytáhnout dlouhým hákem ven ze studny. Napřed jsem chtěl jít pro tebe, Grímure, ale pak jsem si vzpomněl, co ten muž říkal: ‚Jestli jednou budeš muset někoho zabít nebo jestli najdeš mrtvého, tak ho odnes na hřbitov, posaď ho tam na nějaký hrob a na zádech mu vyřež krvavého orla.' Bylo to tedy jeho poslední přání, které jsem mu nemohl odmítnout.

Ten muž to říkal naprosto vážně, a tak jsem se neodvážil se tomu vzpírat. Jinak by mi mohlo hrozit, že by tady chodil strašit jako duch, a navíc šlo ještě i o Flateyjarbók. A tak jsem tedy vytáhl ze stáje svůj řeznický nůž a hned jsem toho muže odvezl na káře na hřbitov, jak mi přikázal. Pak jsem ho posadil na jeden hrob a rozřezal mu záda. Potom jsem rukama sáhl do těch ran a vytáhl jsem plíce. Vyteklo přitom neuvěřitelně mnoho krve. Nechal jsem ho tam a odešel jsem domů. Ten muž totiž neřekl vůbec nic o tom, jak dlouho tam musí sedět, aby se proroctví naplnilo.“

„Copak tě přitom opravdu nikdo neviděl?“ zeptal se Grímur.

„Ne, bylo už hodně pozdě.“

Grímur se zkoumavě zadíval na Kormákura Kolka. „Neříkáš to tedy jenom proto, abys naší Jóhanně a tomu Kjartanovi pomohl?“

„Ne, ne, Bůh chraň. Řekl jsem ti pravdu.“

„No dobrá,“ řekl Grímur a vzdychl si. „Vzpomínám si, že jsi zrovna v pondělí stloukal nový poklop. Ten starý tedy rozbil ten novinář?“

„Ano, byl úplně na kusy.“

Grímur zavrtěl hlavou. „Nejsem si ovšem tak docela jistý, jestli to s tím krvavým orlem bylo správné, i kdyby to ten muž tak říkal.“

Kormákur stál celý utrápený a utíral si prsty do chomáče vlny.

„Takže já tam půjdu a budu to těm policistům muset všechno povyprávět. Rozhodně mi z toho není dobře, že musím jít na ten můstek,“ dodal ještě Grímur.

„39. otázka: Kdo byli ti, co si sami vybrali místo k upadnutí? Písmeno šesté.

Král Sverrir obléhal Baglary u Tunsbergu. Tu Baglarové uviděli válečné znaky dvou vojsk, z nichž první přicházelo seshora od svahu Frody a druhé ven z města. Někteří tasili meče a pak padli na zem, ale někteří uprchli. Baglaři dotírali na Hreidara, aby opustil skály a připojil se ke svým mužům. Hreidar odpověděl: ‚Vyčkejme, jak se zachovají, až budou birkenbeinaři zahnáni k bažině.‘ Pak pokračoval: ‚Chovají se zvláštně, zdá se mi, jako by to byla nějaká hra. Jen se podívejte, hledají si místo, kde upadnout, pokaždé tam, kde je sucho, případně na své štíty. Nebo snad vidíte nějakou krev na jejich

zbraních nebo na zbroji?‘ ‚Ne, ani to, ani ono,‘ řekli. ‚To bude nějaká Sverrirova lest.‘

Odpověď zní birkenbeinaři, šesté písmeno je tedy N.“

56

Bylo už skoro pět hodin ráno, když Kjartan a Grímur slézali dolů z můstku hlídkového člunu. Grímur ještě o půlnoci došel s Kormákurem Kolkem na palubu, kde Kolk policistům povyprávěl svoji historku. Nejprve dvakrát ústně a potom ještě musel celý průběh těch událostí sepsat na papír a v přítomnosti dvou svědků podepsat. Kriminalisté byli zpočátku velice nedůvěřiví, protože si nedokázali představit, že by někdo mohl kvůli nějakému snu provést takový čin. Nakonec Kolkovi dovolili, aby šel na zbytek noci domů. Ta věc měla být důkladněji vyšetřena ráno, bylo třeba prohlédnout studnu a ty rozbité desky. Ingimundur jen s největším sebezapřením povolil, aby byl Kjartan propuštěn z vyšetřovací vazby. Ten ležel ve své kabině a nespal. Jóhanna ale dál zůstala v domácím vězení. Případ dánského profesora ještě stále nebyl vyjasněn, takže Jóhanna byla i nadále hlavní podezřelou.

Starosta a zmocněnec okresního úředníka kráčeli podél mola a mlčeli. Na východě se rozednívalo a tak oba vrhali dlouhé stíny. Ledový vítr se jim otíral o tváře a na dřevěných deskách mola se třpytily krystalky, protože při jasné obloze v noci mrzlo.

Několik racků strávilo noc na zídce mola a nyní nehlučně vzlétli, vyrušeni muži, kteří se k nim přibližovali. U rohu mrazírny ležela uprostřed silnice ovce se dvěma jehňaty a odmítla vstát, dokud o ni skoro nezakopli. Kjartan pozoroval, jak jehňata hopkají vzhůru do svahu. Poblíž břehu stály dvě kůlny a jemu se zdálo, jako by u jedné z nich někdo vyhlížel za roh. Zastavil se a chytil Grímura za ruku, aniž by řekl jediné slovo. Znovu se ukázala malá hlava, nyní ale její majitel poznal, že byl spatřen, a dal se na útěk. Malá postavička se rozběhla vzhůru do svahu směrem k Endenkate.

„Není to malý Nonni?“ zeptal se Grímur. „Pročpak je už tak brzy ráno na nohou?“

„Anebo ještě tak pozdě,“ řekl Kjartan.

Grímur se znovu podíval k přístavišti u můstku. „Ten člun s oběma muži ještě pořád není zpátky. Že by byli ještě pořád venku na moři, zatímco chlapec musel zůstat doma úplně sám?“

„Zdá se, že tu něco nehraje,“ řekl Kjartan tiše.

Vydali se vzhůru do svahu za chlapcem. Když přicházeli k chatrči, zahlédli chlapce ještě ve dveřích, ten ale okamžitě zmizel v domě.

Grímur zavolal směrem k domu: „Nonni, příteli, pojď přece ven a promluv si s námi. Chceme ti pomoct, jestli něco není v pořádku.“

Když se Grímur nedočkal odpovědi, sehnul se a vešel dovnitř. Kjartan ho následoval. Nejprve došli do malé, odporně páchnoucí a špinavé kuchyně. Za ní se nacházela úzká místnost, současně obývák i ložnice se čtyřmi postelemi, u každé stěny dvě. Malým okénkem bez okenic vnikalo dovnitř denní světlo. Na podlaze stál do poloviny plný nočník. Kjartanovi se udělalo zle a musel se vrátit, aby se dostal na čerstvý vzduch. Tam se několikrát zhluboka nadechl.

„Můj milý Nonni,“ volal Grímur uvnitř, „jenom se tě chceme zeptat na tvého otce a dědečka. Jsou pryč už dlouho?“

Bylo slyšet jakýsi hluk a brzy nato vyšel starosta zase ven a chlapec s ním.

„Ten malý byl uvnitř docela sám,“ řekl Grímur Kjartanovi.

Chlapec stál před nimi se svěšenými rameny.

„Tvůj táta a dědeček jsou na moři?“ zeptal se Grímur.

„Ano, ale jsou pryč už moc dlouho,“ odpověděl chlapec. „Vyjeli už dnes velmi časně ráno.“

„Chceš asi říct včera ráno. Tys dnes v noci vůbec nespal?“

„Ne, celou dobu jsem na ně čekal.“

„Kam jeli?“

„Na Ketilsey, aby vytáhli tulení sítě a podívali se po kajkách. Nechtěli venku zůstat tak dlouho.“

„Možná se jim porouchal motor. Vyrazím na moře a podívám se, co se stalo. Jistě jim nic nehrozí. Vždyť je přece tak pěkné počasí. A proč jsi s nimi nejel taky?“

„Nesměl jsem. Táta mě potrestal, protože jsem šel naposledy na ostrově na velkou, navíc jsem utekl z kostela. Táta si toho všiml.“

Najednou Kjartanovi svitlo a tiše se zeptal: „Ty máš fotoaparát, Nonni?“

Chlapec se na něho s úžasem podíval, ale neodpověděl.

Kjartan zopakoval otázku: „Nemáš náhodou fotoaparát, maličký?“

Nonni chtěl něco říct, ale nedostal ze sebe ani slovo.

„Myslím, že máš fotoaparát a možná taky i pěkný dalekohled,“ řekl Kjartan.

„Odkud to víš?“ zeptal se chlapec.

„Mohu se na ty věci podívat?“ zeptal se Kjartan.

Chlapec se na něho chvíli díval a pak se obrátil k odchodu. Grímur a Kjartan šli za ním. Nonni zamířil k podzemnímu sklípku pod bramborovým polem, který byl vyhrabán ve stráni. Vklouzl nízkými dveřmi dovnitř a brzy se zase objevil s malou cestovní brašnou.

„Ten chlap ze zahraničí tu tašku nechal ve člunu, když ho dědeček odvezl do Stykkishólmuru. Já jsem ji našel a schoval.“

Kjartan od něho brašnu převzal a prohlédl si ji. Našel v ní fotoaparát, dalekohled, toaletní taštičku a spodní prádlo, na kterém se už začínaly objevovat vlhké vločky plísně.

„Ten fotoaparát je rozbitý,“ řekl chlapec. „Všecko jsem dělal úplně správně, ale v té krabičce nebyl žádný obrázek.“

Kjartan řekl: „Pověz nám o tom, jak tvůj dědeček odjel na moře s tím pánem ze zahraničí.“

Chlapec zvedl oči a řekl: „Táta odjel na pevninu poštovní lodí. Dědeček a já jsme ji pak vyhlíželi, když byla na zpáteční cestě, a pak jsme šli k molu, abychom přitáhli lana. Potom jsme si chtěli ještě vyjet do průlivu, abychom chytili nějakou malou tresku k večeři.“

Odmlčel se a znovu se díval na své drahocennosti. Chvěl se únavou i zimou.

„A co se stalo pak?“ Tentokrát otázku položil Grímur.

„Všichni ostatní už byli pryč, na můstku jsme byli už jen my a právě jsme chtěli nastoupit do člunu. Najednou přiběhl ten cizí muž a něco křičel. Bylo už pozdě, protože poštovní loď už byla dávno pryč. Potom poručil dědečkovi, aby ho odvezl do Stykkishólmuru, ale bylo mu strašně špatně rozumět.“

„Tvůj dědeček souhlasil, že ho tam odveze?“ zeptal se Grímur.

„Ano, ten muž nám ukázal hromadu peněz, které prý dědeček dostane, když ho doveze do Stykkishólmuru.“

„A potom s dědečkem vyjeli?“

„Ano, ale ten muž z cizí země nechtěl, abych jel taky.“

„Byl tvůj dědeček pryč dlouho?“

„Ano. Přijel až na druhý den. Neměl už žádný benzin, a tak připlachtil pomocí jižního větru. Dědeček šel potom spát, ale já jsem našel ve člunu tu tašku a schoval jsem ji. Chtěl jsem ji tomu muži z cizí země vrátit, ale on už nikdy nepřijel a neptal se po ní.“

„Tvůj otec o tom věděl?“

„Ne. Byl hrozně naštvaný, když se vrátil, protože máma s ním nechtěla přijet. Rozčiloval se kvůli všemu možnému a strašlivě klel, když zjistil, že je nádrž úplně prázdná. Dědeček ale mezitím už zase úplně zapomněl, že byl venku s tím chlapem z cizí země, a já jsem si netroufal to tátovi říct. Dědeček vždycky všechno zapomene. Já věřím tomu, že ten cizí chlap mu zapomněl dát peníze, jak slíbil. Když dědeček přijel zpátky, žádné peníze u sebe neměl, podíval jsem se mu do kapes, když spal.“

„Ale ten muž, který přijel z Reykjavíku, ten reportér, věděl, že sis tu tašku schoval?“

Nonni uhnul pohledem. „Ano, protože když jsem se vytratil z té bohoslužby, šel jsem domů, abych vyzkoušel to kukátko. Jinak bych si nikdy netroufl, protože mě nikdo nesměl vidět. Grímur by mi ho jistě vzal, kdyby mě někdo viděl.“

Chlapec se zahanbeně zadíval na starostu.

„A ten reportér tě přitom viděl?“ zeptal se Kjartan.

„Ano, myslel jsem si, že jsou všichni v kostele, ale on se najednou objevil vedle mě.“

„Co ti říkal?“

„Ptal se mě, jestli je to můj dalekohled. Potom se podíval do té tašky a uviděl tam ty malé knížečky. Potom se mě ptal, jestli táta vezl toho cizího muže do Stykkishólmuru. Já jsem mu řekl, že to udělal dědeček a že mu přitom došel benzin. Potom se zeptal, jestli si může nechat ty knížečky, když mi slíbí, že nikomu nic neřekne o tom dalekohledu a foťáku. Já jsem řekl, že může, hlavně když to nikomu neřekne. On to slíbil a řekl, že to taky nesmím nikomu říct.“

Chlapec se rozvzlykal. „A teď je ten chlap od novin mrtvý a já jsem porušil slib.“

„Vzpomínáš si na toho mrtvého muže, kterého jste našli na Ketilsey?“ zeptal se Kjartan.

„Ano,“ odpověděl chlapec.

„Nikdy předtím jsi ho neviděl?“

„Ne, myslím, že ne. Ale vůbec se nedalo poznat, jak vypadal.“

Grímur dosud mlčky naslouchal, ale nyní se ujal slova: „No, můj milý malý příteli, teď zajdeme ke mně domů a vzbudíme moji Imbu. Dá ti mléko a něco dobrého k snědku. A možná dostaneš i kus koláče, a pak si půjdeš na chvíli zdřímnout. Kjartan a já se vydáme hledat tvého tátu a dědečka.“

„40. otázka: Nyní je na řadě poslední otázka, která je klíčem ke všem ostatním odpovědím, a ta zní takto: Jaké je nejmoudřejší přísloví?

Nabízí se samozřejmě tolik odpovědí, kolik je názorů. Flateyjarbók obsahuje spoustu moudrých přísloví. Ale je zde k dispozici klíč, který obsahuje následující písmena:

D E A T Á H S E J V S I L
Á M O Í D K N A D L J E J
J N D V N E E J Y E E N I

Můj otec prošel celou knihu a prozkoumal všechny věty, které by se daly považovat za nějaké moudré přísloví. Trávil čas tím, že písmena různě přeskupoval, aby se hodila do těchto vět. Ta věta musela obsahovat nejméně devětatřicet písmen. Udělal si malé tabulky s těmi písmeny a pořád znovu a znovu je přeskupoval. Ale nenašel žádný text, který by se k tomu klíči hodil, a tak to nakonec vzdal. O mnoho týdnů později pak ale začal s luštěním znovu. Uvědomil si, že nestačí větu, která je řešením, najít. V tom kódu se některá písmena vyskytovala vícekrát, ale nebylo možné zjistit, jaká souvislost existuje mezi těmi třemi řadami. Musela existovat jiná cesta k řešení. Potom se soustředil na ten obrázek, který je za luštícím klíčem a který mnozí považovali za nějaké magické znamení. V toto vysvětlení on nevěřil,

dokonce si byl jistý, že tvůrce hádanky ho připojil z jistého důvodu. Všiml si, že je ten obrázek na obou stranách ukončen 13 čarami, které obrázek protínají a na druhé straně pak zase z obrázku vycházejí na jiném místě. 3 krát 13 dělá 39, tedy přesně počet písmen v klíči. Nakreslil ten obrázek třikrát kolmo pod sebe. Potom napsal ve svislém pořadí vedle písmena klíče a podle odpovídajících čárek je převedl na druhou stranu. A najednou tu větu měl – jestli se dva hádají, jen málokdy je vinen jeden. To je druhá část věty, která v úplnosti zní: Zde platilo, jak častokrát, jestli se dva hádají, jen málokdy je vinen jeden, což lze jistě považovat za moudré rčení.

Tato věta je obsažena v Sáze o Hakonu Starém.

Můj otec se zabral do té hádanky s takovou horlivostí, že toho večera přecenil své síly. Když jsem ho v knihovně našla, byl sice velmi zesláblý, ale jen málokdy jsem ho viděla tak šťastného. Nyní už bylo jen třeba jeho odpovědi na devětatřicet otázek ověřit pomocí písmen a zjistit, jestli se z nich dají vytvořit poslední dva verše té básně. Nevyžádalo by si to víc než pár hodin, ale on už byl v tak ubohém stavu, že ani nemohl vycházet z domu. Ovšem podle herních pravidel se všechno muselo dělat jen v knihovně. Krátce nato přišel na tu osudnou návštěvu Gaston Lund. Můj otec mu vysvětlil, na co tam je to ‚magické znamení', řekl mu že slouží k nalezení klíče k řešení a k odpovědi na čtyřicátou otázku. Lunda to samozřejmě nejvýš zajímalo, půjčil si klíč od knihovny, aby si tam vyzkoušel svá řešení. Ale měl málo času. Nestihl hádanku vyluštit, navíc pravděpodobně ještě i zmeškal poštovní loď. Ale co se stalo pak, to si dokážu jen těžko představit.

Můj otec se pokoušel celou zimu sebrat síly, aby mohl ještě jednou zajít do knihovny a ověřit písmena ze svých odpovědí. Častokrát jsem se mu nabídla, že to udělám za něho, ale to nechtěl. Chtěl sám vidět, jak hádanka vydá své řešení. Cítil, že se už blíží smrt, a tak chtěl znát konec té sloky, než ho smrt dostihne. Chystala jsem se požádat Ingibjörg, aby zůstala u něho, ale zatímco jsem na ni čekala, ztratil vědomí a toho večera pak zemřel. Objevil sice kód, ale nikdy nezískal jistotu, jestli skutečně našel správné řešení. A my se teď prostě podívejme, co se bude dít dál."

Jóhanna pod sebe napsala devětatřicet písmen a očíslovala je. Potom přenesla každé písmeno na druhou stranu obrázku a tam ho zapsala. Tam, kde Björn Snorri a Gaston Lund dospěli k různým řešením, napsala písmena obě. Potom si chvíli řešení prohlížela. Škrtla tři písmena v řešení svého otce a tři písmena Gastona Lunda a jednotlivá slova oddělila čárkami.

Řekla: „Řešení zní:

Černá hvězda zkázu nese,
zatímco jasná dává žít

Můj otec nemá správné odpovědi 17, 26 a 30, zde má správné odpovědi Gaston Lund. Také on udělal tři chyby, ale protože už měl návod ke způsobu řešení, bylo by pro něho snadné odpovědi jednoduše opravit. Oba dva ty verše, které byly kdysi na ten list napsány, jsou úplně špatně. Poslední sloka básně zní následovně:

Běda tomu, kdo se třese
touhou vše rychle pochopit:
černá hvězda zkázu nese,
zatímco jasná dává žít.“

Jóhanna nalistovala Ságu o Sverrirovi. „Tady se píše něco o jednom rolníkovi, který se vydal za svým synem na válečnou loď, aby mu dal dobré rady a přikázal mu být statečný a pevný v nebezpečí a v obtížných situacích. ‚V každé bitvě, které se zúčastníš, tě buď potká to, že padneš, nebo že vyvázneš zdráv. Buď statečný, neboť všechno je předurčeno osudem: Černá hvězda zkázu nese, zatímco jasná dává žít. Útěk je nejhorší záhubou‘.“

Kjartan přemýšlel o těch moudrých průpovědích. Jistěže to byla jistá víra v osud a dost možná bylo uklidňující upínat se k ní v těžkých chvílích života, on však dával přednost jiným pravidlům. Vytáhl si z kapsy svůj zápisník a prohlížel si obrázek, který si načrtl na Ketilsey. „Lundovi se pravděpodobně na Ketilsey podařilo řešení dokončit, a protože neměl nic na psaní, uspořádal kamínky tak, aby

sloku dokončil. Proto tam bylo to slovo „jasná‘. Nebylo to tedy jméno pro loď či krávu. Vlastně se trochu stydím, protože jsem skoro způsobil pozdvižení, když jsem dal do souvislosti jméno člunu Sigurbjörna ze Svalbardu s osudem Gastona Lunda. A pak jsem dokonce naznačoval, že by Gudrún z Vnitřního dvora mohla být matkou dítěte Gastona Lunda a že do věci je zapleten její syn. Naštěstí mě Grímur přivedl k rozumu a poradil mi mlčet.“

„Ano, to bylo dobře. Gudrúnin syn není synem Gastona Lunda. To dítě, ke kterému se Gaston Lund nechtěl znát, byl někdo docela jiný,“ řekla Jóhanna.

57

Grímur, Kjartan a Nonni došli společně do vesnice a Grímur vzbudil svoji ženu. Okamžitě přinesla jídlo na stůl a pak hned začala ukládat do staré krabice od keksů zásoby na cestu. Chlapec zůstal u Ingibjörg, zatímco Grímur a Kjartan se vypravili k přístavišti.

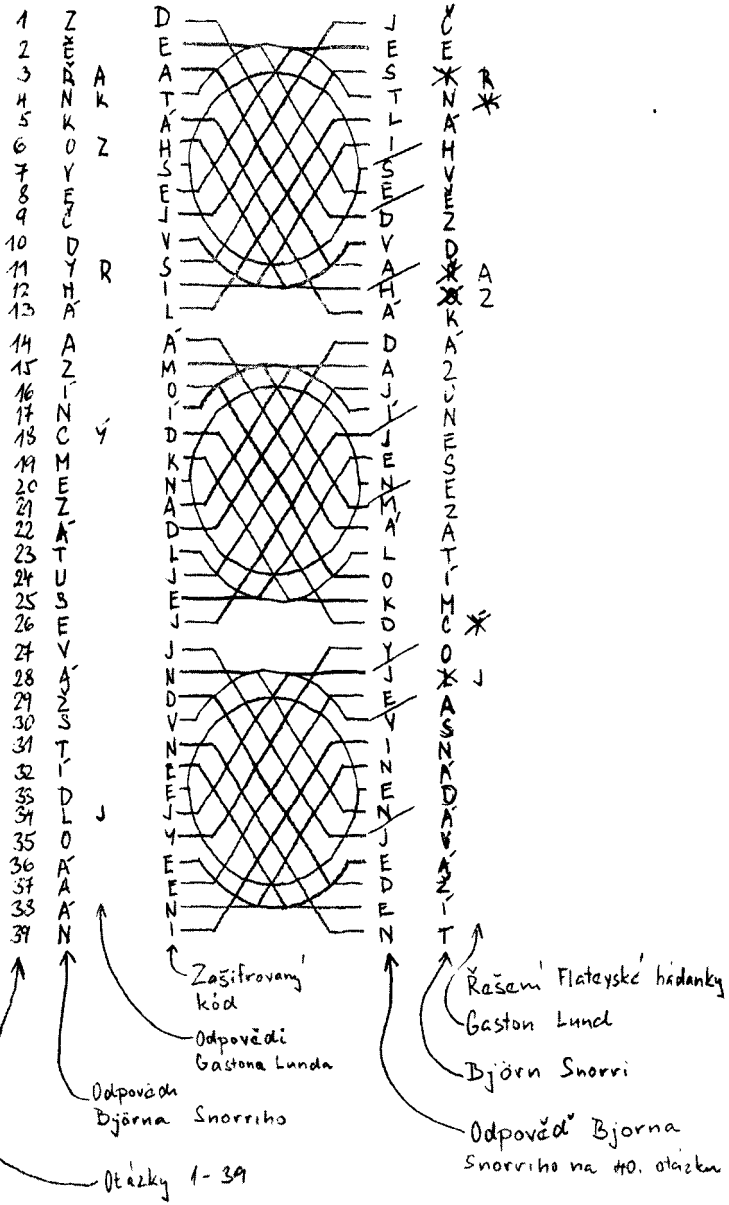
Oba mlčeli a přemýšleli. Když nastoupili do člunu, nastartoval Grímur motor. V ranním tichu zněl zvuk motoru až nepřirozeně hlučně. Dokonce i ptáci na Hafnarey byli v tuto denní dobu ještě zticha.

Grímur nejprve zamířil k jihozápadu, potom nabral jihovýchodní kurz, od skalních útesů na otevřené moře, kolem mola s člunem pobřežní hlídky.

Po dlouhém mlčení se Grímur chopil slova: „Jak tě vlastně napadlo zeptat se toho chlapce, jestli má dalekohled?“

Kjartan krátce zaváhal, než odpověděl: „Bylo to něco jako vnuknutí. Ve čtvrtek, když jsme odtud vyjížděli pro tu mrtvolu z Ketilsey, uviděli jsme toho chlapce na pláži pode dvorem. Všiml jsem si, že si drží u očí něco blýskavého. A pak jsem si vzpomněl, že Lund měl u sebe v příručním zavazadle dalekohled a fotoaparát, jenže nic z toho se nenašlo. Mohla tu být nějaká souvislost. Proto jsem se toho chlapce zeptal.“

Grímur přikývl. „Nyní mi to už připadá docela jasné. Profesor se zdržel příliš dlouho v lékařském domě a zapomněl sledovat hodinky.

Zašifrovaný kód
Odpovědi Gastona Lunda
Odpověď Björna Snorriho
Otázky 1-39
Řešení Flatevské hádanky
Gaston Lund
Björn Snorri
Odpověď Bjorna Snorriho na 40. otázku

Byl přesvědčen, že má ještě čas zajít do knihovny, ale když pak konečně dorazil na můstek, poštovní loď už byla pryč. Pravděpodobně ji ještě viděl v dálce. Jemu ovšem velice záleželo na tom, aby se dostal do Stykkishólmuru a do Reykjavíku, protože nechtěl zmeškat odlet do Kodaně. Na mole byli u svého člunu Jón Ferdinand a malý Nonni. Začal jim vysvětlovat, že se musí nutně dostat do Stykkishólmuru. Pravděpodobně hodně naléhal a vystavil starého takovému nátlaku, že ten nakonec s pasažérem vyjel na moře. Jenže pravděpodobně už je to spoustu let, co jel Jón Ferdinand naposledy do Stykkishólmuru. Cestou zase všechno zapomněl a nabral kurz na Ketilsey, který zná na této trase nejlépe. Lund si nevšiml ničeho neobvyklého, protože Ketilsey leží jihovýchodním směrem, což může být pro cizince přibližně stejným směrem jako do Stykkishólmuru. Potom jim poblíž Ketilsey došel benzin, a tak museli poslední úsek doveslovat. Lund vystoupil na břeh, aby se podíval, jestli je ostrov obydlený, zatímco Jón Ferdinand zůstal ve člunu. Po nějaké době ale stařec úplně zapomněl, že má s sebou pasažéra, věděl už jenom, že je na Ketilsey s prázdnou nádrží a že se musí nějak dostat domů. Potom se vítr obrátil k jihu, a tak nebylo radno ztrácet čas. Vytáhl plachtu a vydal se na zpáteční cestu k Flatey. Lund tedy zůstal na ostrově.“

Kjartan neříkal nic, jenom přikývl na souhlas. Ke stejným závěrům dospěl i on.

Skály Ketilsey se leskly v ranním slunci, když se přiblížili ke svému cíli. Tu uviděli černý člun, jak se pohupuje na vlnách asi tři kilometry západně od ostrova. Když se ke člunu přiblížili, uviděli, jak u motoru stojí Jón Ferdinand a nechápavě zírá na moře. Třásl se zimou a z rozkroku se mu po stehnech šířila tmavá skvrna.

„Úplně se počůral,“ řekl Grímur tiše. Když se k němu přiblížili, starý muž si sedl na veslařskou lavici, ale nebylo na něm poznat, jestli je vůbec vnímá. Grímur natáhl ruku po lanu ve druhém člunu a pevně ho přivázal k vlastnímu člunu. Potom na plný výkon vyrazili ke Ketilsey. Ještě dlouho předtím, než přistáli u ostrova, uviděli Valdiho. Stál na nejvyšším místě a mával svetrem. Potom vzteky bez sebe seběhl dolů k přístavišti.

„Co tě to k čertu vůbec napadlo, nechat mě tady?“ začal řvát, jakmile byli na doslech.

„Uklidni se, milý Valdi, tvůj otec ti nedokáže odpovědět," řekl Grímur a opatrně kormidloval k přístavišti. „Nasedni a pověz nám, co se stalo."

Valdi k nim nastoupil do člunu a Grímur vycouval od ostrova. Zakrátko pak zpomalili a člun z Endenkate přitáhli k boku vlastního člunu. Grímur natáhl ruku k Jónu Ferdinandovi a pomohl mu přestoupit ze člunu na člun. Usadil starce na veslařskou lavici a hodil mu kolem ramen svou bundu. Potom na plný plyn vyrazil zpět k Flatey se člunem z Endenkate ve vleku. Jón Ferdinand seděl na lavičce toporně vzpřímený, jako by byl ze dřeva, a nechápavě hleděl na brázdu za kýlem. Tu a tam vykřikl zlomeným hlasem: „Chlapci, kde jsou ty sítě?"

Valdi se snažil uklidnit, ale hlas se mu pořád ještě třásl potlačovaným vztekem: „Ten starý pitomec mě prostě jen tak nechal na ostrově."

Grímur mlčky přikývl, zatímco Valdi roztřeseným hlasem pokračoval: „Obešli jsme kajčí hnízda a sbírali jsme peří, když tu jsem si najednou všiml, že on je zase dole u člunu. Ale myslel jsem si, že tam třeba chce odložit vejce nebo pytel s peřím, a tak jsem mu dál nevěnoval pozornost, ale pak jsem najednou uslyšel, jak nastartoval motor. Okamžitě jsem se rozběhl, ale on už odrazil od břehu a byl už docela daleko, když jsem konečně doběhl k přístavišti. Ani se neohlédl. Řval jsem, co jsem jen mohl, ale on jen zíral před sebe, jako by byl úplně sám na celém světě. Z dálky jsem pak slyšel, jak motor začal vynechávat, a od té doby ho pak vlny honily pořád sem a tam, celý den a celou noc. Málem jsem přišel o hlas, ale on mě zřejmě vůbec nevnímal."

Grímur vytáhl krabici s jídlem a podal ji oběma mužům. Víc už po celou cestu k Flatey nikdo nepromluvil.

Když se k poledni přiblížili k ostrovu, uviděli, že je před kostelem vlajka spuštěná na půl žerdi. Průvod lidí mířil na hřbitov.

„To bude pohřeb Björna Snorriho," řekl Grímur. „Původně to mělo proběhnout ve vší tichosti, než člun pobřežní hlídky vyrazí s policisty a zatčenými směrem k Reykjavíku, teď už to ale bohudík nebude třeba."

Starosta namířil svůj člun kolem hlídkové lodi k přistávacímu můstku. Malý Nonni stál sám na molu a pobíhal sem a tam. Uvázali člun u mola a vylezli na zídku.

„Odveď si teď starého otce domů, můj milý Valdi," řekl Grímur, „a pokuste se chvilku si zdřímnout."

Grímur a Kjartan hleděli za těmi třemi, kteří odcházeli po pěšině, aniž by se ohlédli, potom Grímur zamířil k hlídkové lodi.

„Musím si ještě jednou promluvit s těmi kriminalisty," řekl unaveně.

„…Návštěva Gastona Lunda na Islandu loni na podzim nebyla jeho první. Poprvé sem přijel v létě 1926, a sice s několika svými spolužáky z kodaňské univerzity. Byli to mladí a podnikaví muži, kteří během týdnů, které na Islandu strávili, vzbudili dost pozdvižení. Krom jiného putovali po dějištích ság moudrého Njála, což se neobešlo bez následků, když jedno mladé děvče z jednoho statku v Rangáském okrese čekalo dítě se studentem Lundem. Chlapec se narodil a matka se s ním přestěhovala do Hafnarfjörduru. Do církevní matriky byl zapsán jako Gastsson, což nebylo nijak vzácné řešení označení otcovství, když se otec dítěte jen krátce zdržel v posteli matky dítěte. Ale v tomto případě za tím vězelo něco víc, protože křestní jméno profesora, Gaston, připomínalo německé slovo Gast, podle kterého mohlo být vyloženo. Ten chlapec vyrůstal u své matky a svého otce vůbec neznal. Jeho matka mu vyprávěla, že jeho otec je velmi učený muž, který pochází z vážené rodiny, a že se těší u dánského krále velké úctě. Chlapec byl na svého otce hrdý, stejně jako na všechno, co bylo dánské a bylo nějak spojeno s králem. V létě 1936 přijel profesor Lund znovu na Island, tentokrát v doprovodu dánského krále Kristiána X., a tak se jeho jméno objevilo v islandských novinách. Matka chtěla syna seznámit s jeho otcem, který bydlel v hotelu Borg, chtěla, aby se oba poznali. To byl jediný důvod, nesledovala tím žádné postranní úmysly. Ale Lund zareagoval tím nejhorším možným způsobem, prohlásil tu ženu za nepříčetnou a zcela odmítal, že by měl s tím ‚panchartem' cokoli společného. Matka a syn si museli nechat líbit, že byli s ostudou z hotelu vykázáni. Pro chlapcovu něžnou duši to byl strašný šok, dosud totiž ustavičně snil o svém slavném

otci, který se v zahraničí stýká s králi a královnami a má tak důležité postavení, že se nemůže starat o matku a syna na Islandu. Úplně mu to zničilo sebedůvěru a také jeho matka se změnila z hrdé ženy v ustavičně naříkající a deprimovanou osobu, která byla okradena o jediné uznání, po kterém ve svém životě toužila. O deset let později zemřela na tuberkulózu. Její syn byl Bryngeir Gastsson. Žila jsem s ním dost dlouho, a tak vím, že právě on osudově zasáhl i do tvého života. Lund se potom po celá dlouhá léta neodvážil vrátit na Island a přijel teprve loni v létě, přitom se snažil za každou cenu vyhnout setkání s matkou svého dítěte i se svým synem, proto cestoval pod falešným jménem.“

58

Taky Kjartan se pokusil na chvíli usnout, když se spolu s Grímurem vrátili z Ketilsey, ale nedařilo se mu to, a tak jen ležel a převaloval se v posteli, až to nakonec vzdal a rozhodl se udělat si raději procházku, aby se trochu uklidnil. Vydal se po cestičce nahoru ke kostelu a uviděl Kormákura Kolka stojícího vedle vlajkového stožáru a opírajícího se o jeho dřevo. Na sobě měl svůj nejlepší oblek, který byl ovšem nyní po častém použití v různých situacích za poslední dny dost pomačkaný. U nohou mu ležel starý lodní vak.

„Dobré ráno, úředníku,“ řekl Kormákur Kolk, když si všiml Kjartana.

„Dobré ráno, milý Kolku,“ odpověděl Kjartan. „Zdá se, že se nám počasí lepší.“

„Ano, to se hodí, když se člověk chystá na cestu,“ řekl Kolk a oba pak chvíli mlčeli.

„Ty se chystáš na cestu?“ zeptal se Kjartan.

„Ano, chtějí mě s sebou odvézt na té hlídkové lodi, aby si se mnou mohli podrobněji promluvit o tom, co jsem v noci prováděl s tou mrtvolou toho pisálka. Lékaři z blázince mě mají prohlédnout, jestli jsem blázen, nebo něco ještě horšího.“

„To ani není moc divu,“ řekl Kjartan.

Kormákur Kolk svraštil obočí a ušklíbl se. „Ne, to je správné, cizím to asi připadne hodně divné, ale přesto věřím, že to celé mělo

svůj smysl. Však počkejme. Starý Jón Ferdinand musí jet do Reykjavíku taky, má být taky vyšetřen.“

Kjartan přikývl. „Měli by ho umístit do nějakého dobrého ústavu. Jeho syn Valdi to už nezvládne, jestli se jeho stav ještě zhorší.“

Kormákur Kolk chytil Kjartana za ruku a řekl: „Nejhorší na tom je, že jsem tobě a Jóhanně způsobil těžkosti. Jsem hluboce zdrcen kvůli těm problémům, které jsem způsobil.“

„My to už nějak přežijeme,“ odpověděl Kjartan.

Znovu nějakou dobu mlčeli.

„Pokud vím, tak moc rád necestuješ,“ řekl konečně Kjartan.

„To je pravda,“ odpověděl Kolk.

„Ale teď ti nic jiného nezbývá, viď?“

„Ano, trvají na tom.“

„Kdy jsi naposledy opustil ostrov?“

„To už je hodně dlouho.“

„Jak dlouho?“

Kormákur Kolk chvíli přemýšlel, než odpověděl: „Jako mladík jsem byl několikrát na pevnině, když se převážely ovce, a taky jsem dřív vyjížděl na moře rybařit. Ale pak už jsem nikam nejezdil, a když mi bylo devatenáct, vystřelili si ze mě. Od té doby jsem měl nepřekonatelný odpor k cestování po moři všeho druhu. Tady na Flatey bylo vždycky dost co dělat. Teď mi už bude brzy sedmdesát, takže je to už padesát let.“

„Tak ty jsi tedy celých padesát let žil bez přestání na Flatey?“

„Ano, ale nestěžuji si. Cítím se tady dobře a pevnina mi ani v nejmenším nechybí. Kam bych tam taky mohl jít? Snad do Stykkishólmuru nebo do Reykjavíku, abych tam utratil peníze? Ne, můj milý. Život byl ke mně dobrý.“

Kjartan se zamyslel. Padesát let na ostrově, který je zhruba dva kilometry dlouhý a půl kilometru široký. Je to o moc lepší než sedět ve vězení? Možná, když člověk nemá velké nároky.

Zdálo se, jako by mu Kormákur Kolk četl myšlenky. „Slyšel jsem, že ty jsi byl pár let ve vězení, je to tak?“

Kjartan sebou trhl. Samozřejmě se to po ostrově rozneslo, ale dosud se o tom nikdo nezmínil přímo před ním. „Ano, je to pravda,“ řekl.

„To pro tebe muselo být zlé," řekl Kolk. „Já, i když jsem se nikdy nikam daleko nedostal, jsem byl alespoň vždy svým vlastním pánem. Svou práci jsem si dělal, když se mi chtělo, po libosti jsem jedl a spal, taky jsem si občas popil, když byla příležitost. Umím si představit, že život ve vězení je mizerný a k smrti nudný."

Kjartan jen přikývl na souhlas.

„A taky jsem si mohl užívat přírody a všeho, co nám dává," pokračoval Kolk.

„Ve mně zdejší okolí jen probouzí vzpomínky na vězení. To se taky nachází u moře a taky mě tam budili vždycky stejní ptáci jako tady. Ještě jsem se přes tuto zkušenost nedokázal přenést," řekl smutně Kjartan.

Kormákur Kolk neříkal nic, proto Kjartan pokračoval: „A nechybělo ti, že nevidíš jiná místa než tento malý ostrov a to, co můžeš přehlédnout z tohoto kopce?"

„Ne, můj hochu, opravdu ne, ale pravděpodobně jsem svým vnitřním zrakem viděl mnohem víc než druzí, kteří se celý život toulají tam, kde se něco děje. Viděl jsem krajiny a země, které si druzí ani neumí představit. A možná jsem právě proto právě zde zapustil hlubší kořeny než suchopýr, který je odvát i tím nejslabším větrem. Dub si nikdy nestěžuje, že se nepohne z místa."

„Řekneš těm lékařům v Reykjavíku, že vidíš elfy a skryté bytosti?" zeptal se Kjartan.

„Jen když se budou ptát. Uvidí se, jestli tam v hlavním městě budu něco vidět," odpověděl Kolk.

„Teď vidíš nějaké bytosti?"

„Ano, loučím se teď se svými přáteli."

„Kdepak jsou?"

„Přímo zde. A také tam dole mezi kameny na břehu. A tu a tam přicházejí až sem."

Kjartan se pokoušel představit si takovou podívanou.

„To musí být pěkná podívaná," řekl.

„Ano, je to tak, jako když pozoruješ čerstvě narozená jehňata, když na jaře dovádějí," řekl Kormákur Kolk. „Chtěl bys je taky vidět?"

„Ano, to nezapírám," odpověděl Kjartan.

Náhle Kolk ztlumil hlas. „Některým lidem jsem pomohl něco uvidět, když bylo jejich přání opravdu upřímné.“

Kjartan se na něho nevěřícně podíval. „A jak?“

„Klekni si tady vedle mě a strč mi hlavu pod paži. A uvidíme, co se stane.“

Kjartan zaváhal.

„No tak, dělej, nebude to trvat dlouho,“ řekl Kolk netrpělivě.

„Zkusit se to může,“ řekl Kjartan a klekl si vedle Kolka, který mu pak hlavu pevně přitiskl paží k sobě. Kjartan cítil čpavý zápach vlny smíšený s ostrým pachem těla. Sotva popadal dech a už už to chtěl vzdát. Ale najednou měl pocit, jako by se ocitl v jiném rozměru. Vzduch, který vdechoval, byl najednou sladký a čerstvý a paži už vůbec necítil. Na malém kopečku dole na pláži uviděl drobné světelné záblesky, které vždycky jen na krátkou chvíli nabyly lidské podoby. Celé to trvalo jen pár vteřin, ale když na to pak později vzpomínal, připadalo mu to, jako by to trvalo mnohem déle. Kormákur Kolk svůj stisk konečně povolil. Zdálo se, že na celou tu dobu zatajil dech. Když vize zmizela, najednou jako by Kjartan ztratil všechen kyslík. Klesl vyčerpaný na zem a zůstal sedět s nataženýma nohama.

Kormákur Kolk se ho neptal, jestli byl pokus úspěšný, jako by byl přesvědčen, že tomu ani nemohlo být jinak. Kjartan seděl jako omámený v trávě a pokoušel se s tím prožitkem vyrovnat.

„Jednou budeš šťastný, drahý příteli,“ řekl Kolk konečně. „Dosud jsi neměl snadný život, ale to všechno je už za tebou. Dnes v noci se mi zdálo, že jsem našel hnízdo s krásnými vejci. To se vždycky vykládalo, že někde v mém blízkém okolí bude svatba. Měl by ses dát dohromady s tou naší milou Jóhannou, můj milý, to by ti stačilo ke štěstí.“

„Ona k tomu má zřejmě taky co říci,“ odpověděl Kjartan.

„Někdy nám život chystá něco dobrého, potom existuje jen jedna rada – nevzpírat se tomu. Už jsem Jóhannu poprosil, aby na tebe dala pozor, a přijala to velmi dobře. Takže tobě teď jen stačí, když se k ní budeš chovat jako kavalír, a za pár měsíců to přijde samo. Cítím tu mezi vámi silný svazek. Už dřív jsem mladé lidi na takové věci upozorňoval a vždycky je to vedlo ke štěstí.“

Kormákur Kolk se otočil a díval se na vesnici. Högni právě vyšel z úvozu a nesl s sebou malou brašnu.

„Nu dobrá, už je třeba jít na loď. Chtějí vyplout tak kolem druhé. Grímur Högniho poprosil, aby mě a Jóna Ferdinanda doprovodil. Högni se v Reykjavíku vyzná a bude nám na té cestě k ruce. To jsem rád, moc rád," řekl Kormákur Kolk.

Sešli dolů k silnici a pozdravili se s Högnim.

„Nepojedeš do Reykjavíku s námi?" zeptal se Högni.

„Ne, ještě se potřebuji trochu prospat. Grímur mě zítra ráno odveze do Brjánslaekuru, kde na mě bude čekat auto z Patreksfjörduru. Pak se snad už konečně budu moci zabývat těmi zápisy do pozemkové knihy."

„Takže věříš, že další mrtvoly se už nenajdou?" zeptal se Högni ironicky.

Kjartan zavrtěl hlavou. Takové poznámce se nedokázal ani usmát.

Högni se podíval na Kolka. „No tak pojďme, můj milý. Nesmíme loď nechat čekat."

Bylo už ráno, když rozhovor Jóhanny a Kjartana dospěl ke konci. Mluvili o příhodě, která před mnoha lety změnila jejich život. Odpustili si. Pořád ještě byli mladí a nehodlali už dál žít v minulosti.

Než opustili knihovnu, vložili listy s Flateyskou hádankou zpět do munksgaardského vydání. Aenigma Flateyensis měla nadále zůstat nerozluštěnou záhadou. Ty tragické události, které prožili při jejím luštění, by neměly být dávány do souvislosti se starou hádankou. Oba si přáli, aby tyto události odpočívaly v pokoji. Ani Gaston Lund, ani Björn Snorri si už nemohli užít štěstí, aby viděli řešení na vlastní oči, a tak bylo lepší, aby tu hádanku vyřešil někdo jiný a za šťastnějších okolností.

Když sešli dolů pěšinkou od kostela a na rozcestí se rozloučili, zahalovaly Flatey mlha a drobný déšť. Z dálky bylo slyšet slabé rány kladivem, protože Kormákur Kolk stloukal nový poklop na studnu u svého kravína.

KONEC

SEVERSKÁ KRIMI

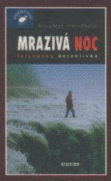
Viktor A. Ingólfsson

ZÁHADA OSTROVA FLATEY

Islandská detektivka

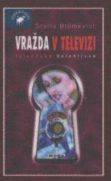
Na neobydleném místě v západním islandském fjordu je nalezena mrtvola. Policie je bezradná, neboť se zdá, že záhadné úmrtí má jistou spojitost se středověkým rukopisem. Mrtvým je totiž již několik měsíců pohřešovaný odborník na rukopisy z Kodaně, který na Island přicestoval pod falešným jménem. Brzy navíc dojde uprostřed tradiční islandské komunity k dalšímu záhadnému úmrtí...

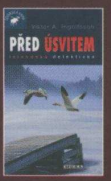
DOPORUČUJEME

MOBA

e-mail: moba@mobaknihy.cz
www.mobaknihy.cz

9 788024 336459